

سعدی
بر مبنای نسخه های خطی پاکستان

تالیف
احمد منزوی

مرکز تحقیقات فارسی ایران پاکستان

سعدی
بر مبنای نسخه های خطی پاکستان

تالیف
احمد منزوی

مرکز تحقیقات فارسی ایران پاکستان

به مناسبت هشتصدمین سالگرد تولد

شیخ اجل سعدی شیرازی

۶۹۱ هـ ق / ۱۲۹۲ م

عشق سعدی نه حدیثیه که پنجاه

انتشارات مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

شماره ردیف : ۸۹

تأسیس بر مبنای موافقتنامه مورخ آبان ماه ۱۳۵۰ ش
مصوب دولتین ایران و پاکستان

شناسنامه کتاب

- نام : معدی بر مبنای نسخه های خطی پاکستان .
- نگارنده : احمد منزوی
- سخن مدیر : مدیر مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان ، اسلام آباد
- ناشر : مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان
- شماره ردیف : ۸۹
- تعداد : ۱۰۰۰
- خوشنویس : آقای نفیس رقم
- ماشین نویس : محمد عباس پاروی
- چاپ : مطبعة المكتبة العلمية ، ۱۵ ، لیک رود ، لاهور
- تاریخ انتشار : بهمن ماه ۳۶۳ خ/۱۴۰۵ ق/۱۹۸۵ م
- بها : ۲۰ روپیه

فهرست مطالب

مسخن مدیر	۰۰
سعدی بر مبنای نسخه های خطی در پاکستان	۰۱
ترجمه قرآن	۰۵
کلیات سعدی	۰۹
رسایل مته	۱۳
عقل و عشق	۱۴
سؤال صاحب دیوان	۱۵
مجالس پنجگانه	۱۶
نصیحت الملوك	۱۷
دیوان سعدی	۱۹
بوستان	۲۴
شرح های بوستان	۶۵-۵۲
۱- شرح بوستان ، میر سید شریف	۵۲
۲- شرح بوستان ، عبدالواسع هانسوی	۵۲
۳- شرح بوستان ، عبدالرسول قرشی	۵۶
۴- شرح بوستان ، علی محمد انصاری	۵۸
۵- انهار الاسرار ، علیم الله جالندهری	۵۸
۶- بهار بوستان ، رای تیک چند بهارا	۵۹
۷- شرح بوستان ، محمد بن غلام محمد اگملوی	۶۰
۸- تحفة الفقرا ، محمد سلطان	۶۱

- ۹- شرح بوستان ، عبدالرحمان پسر ۶۲
- ۱۰- شرح بوستان ، فیروز الدین صاهبزاده ۶۲
- ۱۱- شرح بوستان ، محمد نصیر ۶۳
- ۱۲- شرح بوستان ، نور احمد بن حسام الدین ۶۳
- ۱۳- شرح بوستان ، ناشناخته ۶۴
- فرهنگنامه های بوستان ۶۶-۷۱
- ۱- گلدسته ، کریمداد گجراتی ۶۶
- ۲- فرهنگ واژه های بوستان ، غلام علی کوهانی ۶۸
- ۳- فرهنگ واژه های بوستان ، نور محمد ۶۹
- ۴- فرهنگ واژه های بوستان ، ناشناخته ۶۹
- ۵- فرهنگ واژه های بوستان ، عبدالرسول قرشی ۷۱
- ترجمه های بوستان ۷۲-۷۳
- ۱- ترجمه های چابی بوستان (شش ترجمه) ۷۲
- ۲- ترجمه پنجابی بوستان ، غلام مصطفی نوشاهی ۷۳
- ۳- ترجمه پنجابی بوستان ، ناشناخته ۷۳
- کریمیا ، نصیحت الملوک ۷۴
- شرح های کریمیا ۸۷-۹۲
- ۱- شرح کریمیا ، محمد کامل بن الله یار ۸۷
- ۲- شرح کریمیا ، محمد اکرم ملتانی ۸۸
- ۳- تحفة الحسن ، غلام حسن ۸۹
- ۴- شرح کریمیا ، مولوی شمس الحق ۸۹
- ۵- تجزیه و ترکیب کریمیا ، احمد پسروری ۹۰
- ۶- در یکتا ، حافظ محمد نذیر ۹۰
- ۷- معین المبتدی ، نصیر الدین بن عبداللہ ۹۱
- ۸- فواید غوثیه ، از ناشناخته ۹۲
- ۹- شرح کریمیا ، ناشناخته ۹۲
- ترجمه های کریمیا ۹۴-۹۶

- ۱- ترجمه های چاپی کریمه (نه ترجمه) ۹۳
- ۲- ترجمه اردویی کریمه ، نظر علی بیگ ۹۴
- ۳- ترجمه پنجابی کریمه ، هدایت الله سندی ۹۴
- ۴- ترجمه پنجابی ، سید غلام مصطفی نوشاهی ۹۵
- ۵- ترجمه اردویی کریمه ، مظهر علی خان ۹۶

کریمه ، نصیحت الملوک
شرح های کریمه ۹۲-۸۷

- ۱- شرح کریمه ، محمد کاسل بن الله یار ۸۷
- ۲- شرح کریمه ، محمد اکرم ملتانی ۸۸
- ۳- تحفة الحسن ، غلام حسن ۸۹
- ۴- شرح کریمه ، مولوی شمس الحق ۸۹
- ۵- تجزیه و ترکیب کریمه ، احمد پسروری ۹۰
- ۶- در یکتا ، حافظ محمد نذیر ۹۰
- ۷- معین المبتدی ، نصیر الدین بن عبدالله ۹۱
- ۸- فواید غوثیه ، از ناشناس ۹۲
- ۹- شرح کریمه ، ناشناخته ۹۲

ترجمه های کریمه ۹۶-۹۳

- ۱- ترجمه های چاپی کریمه (نه ترجمه) ۹۳
- ۲- ترجمه اردویی کریمه ، نظر علی بیگ ۹۴
- ۳- ترجمه سندی کریمه ، هدایت الله سندی ۹۴
- ۴- ترجمه پنجابی کریمه ، سید غلام مصطفی نوشاهی ۹۵
- ۵- ترجمه اردویی کریمه ، مظهر علی خان ۹۶

تضمین های کریمه

- ۱- تضمین کریمه ، جعفر زلی ۹۷
- ۲- تضمین کریمه ، کرامتعلی شهیدی ۹۷
- ۳- تضمین کریمه ، نگاشته ۲۸۲ ۹۸

- ۴- تضمین کریم ، ارشد (۱۳۹۱) ۹۹
- ۵- تضمین کریم ، مسکین (۹) ۹۹
- ۶- تضمین کریم ، نظیری اکبر آبادی ۱۰۰
- ۷- تضمین کریم ، شخص ۱۰۰
- گلستان ، سعدی ۱۰۱
- منتخب گلستان ، گلدسته گلستان ۱۳۸
- شرح های گلستان ۷۶
- ۱- مفتاح گلستان ، اویس اعلا ۱۳۹
- ۲- حل مشکلات گلستان ، جنید بن عبدالله ۱۴۰
- ۳- شرح گلستان ، سروری ترک ۱۴۰
- ۴- بهارستان ، میر محمد نور الله احرار ۱۴۶
- ۵- شرح گلستان ، عبدالرسول ۱۵۰
- ۶- شکرستان ، محمد سعید عظیم آبادی ۱۵۲
- ۷- شرح گلستان ، نگاشته ۵۱۰۳ ۱۵۲
- ۸- بهارستان ، غلام معین الدین قصوری ۱۵۳
- ۹- خیابان گلستان ، علی خان آرزو ۱۵۴
- ۱۰- شرح گلستان ، سید عادل ۱۵۶
- ۱۱- شرح گلستان ، محمد معظم ۱۵۷
- ۱۲- حل ابیات گلستان ، محمد کامل ۱۵۷
- ۱۳- شرح گلستان ، محمد اکرم ملتانی ۱۵۸
- ۱۴- شرح گلستان ، ولی محمد اکبر آبادی ۱۵۹
- ۱۵- شرح گلستان ، محمد سلطان ۱۶۰
- ۱۶- شرح گلستان ، غلام محیی الدین قصوری (۱) ۱۶۱
- ۱۷- شرح گلستان ، غلام محیی الدین قصوری (۲) ۱۶۲
- ۱۸- شرح گلستان ، محمد اسماعیل افغان ۱۶۳
- ۱۹- شرح گلستان ، محمد برهان الدینی ۱۶۴

یازده

- ۱۶۳ - ۲. شرح گلستان ، نگاشته ۵۱۲۴۰
- ۱۶۴ - ۲۱. بهار باران ، محمد غیاث الدین رامپوری
- ۱۶۵ - ۲۲. چمنستان ، تاج الدین بهجت
- ۱۶۵ - ۲۳. شرح گلستان ، ریاض علی
- ۱۶۶ - ۲۴. شرح گلستان ، محمد صدیقی
- ۱۶۶ - ۲۵. شرح گلستان ، محمد عبدالله
- ۱۶۷ - ۲۶. بهارستان ، عبدالغنی
- ۱۶۸ - ۲۷. شرح گلستان ، نور محمد
- ۱۶۸ - ۲۸. بوستان افروز ، از ناشناس
- ۱۶۹ - ۲۹. مملطالیه ، از ناشناس
- ۱۶۹ - ۳۰. شرح گلستان ، از ناشناس
- ۱۶۹ - ۳۱. شرح گلستان ، از ناشناس
- ۱۷۰ - ۳۲. شرح گلستان ، از ناشناس
- ۱۷۰ - ۳۳. شرح گلستان ، ناشناخته
- فرهنگنامه های گلستان
- ۱۷۳ - ۱. فرهنگ واژه های گلستان نگاشته ۵۱۰۹۶
- ۱۷۳ - ۲. فرهنگ واژه های گلستان ، محمد یعقوب
- ۱۷۴ - ۳. معین الالفاظ ، محمد سلیم صدیقی
- ۱۷۴ - ۴. فرهنگ واژه های گلستان ، میان صاحب فیاض
- ۱۷۵ - ۵. فرهنگ واژه های گلستان ، ناشناخته
- ۱۷۷ ترجمه های گلستان
- ۱۷۷ ترجمه گلستان ، نوشاهی
- ۱۷۸ گلدسته
- ۱۷۸ تتبع گلستان
- ۱۷۹ طریقه الحقیقه
- ۱۸۱ فرست های پنجگانه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّكْمَنِ الرَّكِيمِ

سخن مدیر

برقراری روابط با جوامع و کشورهای مختلف ، خصوصاً جوامع اسلامی و کشورهای همسایه ، امری است که کمترین تردیدی در ضرورت آن برای ما نباید کرد . هم برای تأثیر نهادن بر آن ها و هم برای کمک گرفتن از آن ها . این امر نیز به درستی تحقق نخواهد یافت مگر با داشتن شناخت وسیع و دقیق از آنها و از تاریخ و فرهنگ و شرایط گذشته و کنونی آنها ، و در همین رابطه ، آشنائی با شخصیت هائی که افکار و آثار ایشان در جوامع و کشورهای مزبور مطرح بوده و هست - و نفوذ داشته و دارد - ضروری می نماید و تعیین چون و چند و حدود این نفوذ واجب و لازم می گردد .

اثر حاضر که گوشه ای از نفوذ عمیق سعدی رادریکی از وسیع ترین و پرجمعیت ترین مناطق جهان اسلام - شبه قاره - نشان می دهد به همین منظور فراهم آمده است . و در ضمن آن فواید کلی که یاد کردیم و در مقدمه سودمند مؤلف با تفصیل بیشتر خواهد آمد ، این اهمیت را برای ایرانیان دارد که گواهی بر تأثیر فرهنگ اسلامی آنان و زبان و ادب فارسی است در کشورهای همسایه . و چه گواهی از این صادق تر که تنها در یک بخش از شبه قاره - پاکستان فعلی - با وجود همه بلا هائی که بر سر کتاب های خطی فارسی آمده است ، و با وجود تمام مشکلاتی که در راه شناسائی آن ها برای ما وجود دارد ، باز هم ساتوانسته باشیم هزار و صد و شصت نسخه دستنویس از آثار مربوط به یک شاعر و ادیب و صاحب دلی ایرانی را سراغ

چهارده

گنیم که از سه چهار دهه پس از درگذشت وی تا یکی دو دهه قبل از این به وسیله مردم این سرزمین کتابت شده و مورد استفاده قرار گرفته است. و اگر نسخه‌های مشابهی که در همین منطقه هست و تاکنون نشناخته مانده به اضافه آنچه در دیگر نقاط شبه قاره - هند و بنگلادش - موجود است به این رقم افزوده گردد - و قدم‌های دیگری هم که برای آگاهی از نفوذ شیخ شیراز در شبه قاره از راه‌های دیگر لازم است برداشته شود، ابعاد وسیع تری از این قضیه نمودار خواهد شد.

مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، با انتشار این کتاب، و کتاب دیگری برای ارائه چاپ‌های آثار معدی در شبه قاره و آثاری که در این منطقه در پیرامون آن‌ها به قلم آورده اند، امیدوار است کام مفیدی را در جهت شناساندن مفاخر ادب و فضیلت ایران و مشترکات فرهنگی دو برادر ایرانی و پاکستانی و شرایط حاکم بر شبه قاره در گذشته‌ها برداشته باشد.

مدیر مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان

سعدی بر مبنای نسخه های خطی پاکستان

حکیم مشرف بن مصلح الدین شیرازی (م ۵۶۹۱/۱۲۹۲ م). یکی از شش قله ادب فارسی. و در انتساب این مقام به وی، در میان استادان و حتی آشنایان به زبان فارسی اختلافی نیست. وی در پاکستان آشنای همه است از پیر و جوان، دهاتی و شهری.

دربارهٔ مشرف به هند و دیدارش با بزرگان ادب، افسانه ها در میان است^(۱). ولی اگر سعدی در حیات خود بدین سرزمین نیامده باشد - که نیامده است. پس از مرگش افکار و آموزش هایش، جزو نخستین آموزش هایی بوده که به کودکان مکتبی می داده اند.

گلستان، بوستان، کریمیا از کتاب های درسی مکتبخانه های این سرزمین بوده است. شمار بسیار نسخه های دستنویس آن ها، حاشیه های طلبگی در کنار نسخه ها، چاپ های بسیار آن ها، سفر روحانی سعدی را به گوشه و کنار این شبه قاره نشان می دهد.

۱- سعدی در روایت ها و افسانه های شبه قاره می تواند موضوع مقالتی تحقیقی و شیرینی قرار گیرد. برای نمونه ن. ک. گلدسته فرهنگ بوستان، در همین جزوه. که در آنجا از سفر سعدی به هند و بت شکنی او در سومنات سخنی هست. و نیز فهرست گنج بخش، تسمیحی ۲: ۱۱۴ که از گذر او به شهر گجرات سخنی دیگر هست و رباعی منسوب به او. که از رهگذر فلکلوریک قابل بررسی است.

خمیر مایه این فسانه ها، در نوشته های خود سعدی، بگونهٔ سمبلیک آمده است و در این سر زمین شاخ و برگ داده شده، و بدان صورت حقیقت داده اند.

از یک نظر اجمالی به گسترش آثار او در این سرزمین ، و کار هایی که در اطراف آثار او انجام گرفته است ، و مقایسه آن با شمار آثار دیگر بزرگان ادب فارسی در این سرزمین ، دانسته شود که در اینجا ، چهار تن ردیف نخست را دارند : نظامی گنجوی ، سعدی شیرازی ، حافظ شیرازی ، مولوی بلخی . که این چهار در آن تعریف پیشین ، چهار قله از شش قله ادب فارسی هستند . و کنار آنان در این سرزمین عبدالرحمان جامی جای دارد و نه آن دو حکیم دیگر (فردوسی و خیام) .

این نخستین جزوه در این راه است . و در آینده برای آن چهار تن دیگر نیز می توان همین گونه جزوه هایی داشت . سپس از مقایسه آن ها نتایج آماری را بدست آورد .

منظور از عرضه این جزوه این نیست که بهترین و کهن ترین نسخه های خطی کار های این سراینده بزرگ را عرضه داریم . اگر چنین بود می شد با ذکر چند نام و شماره این کار را انجام داد . منظور شناختن و شناساندن عناصری ست که فرهنگ و اندیشه مردم این سرزمین را تشکیل می دهد . نقشی که هر یک از اندیشمندان ایران در این سرزمین داشته اند . و حاصل آن کمک به دریافتن فرهنگ مشترک مردم این دو سرزمین همسایه است .

نباید در یک اطاق بسته ، یا دست بالا در یک کتابخانه نشسته به قضاوت بپیشیم که جهان بینی کدام سراینده و یا نویسنده و اندیشمندی ، و یا فرهنگ کدام قومی در این سرزمین رسوخ بیشتری داشته است . بایستی به گنجینه های کتاب ها سرزد و آثار اندیشمندان را فهرست برداری کرد ، و بر پایه آمار های بدست آمده قضاوت کرد .

بایستی به ترجمه هایی که از متن های فارسی به زبان های محلی این سرزمین شده است ، نگاهی کرد ، گزارش هایی را که از متون فارسی شده ، و شمار آن ها را بر رسی کرد .

فهرست نامه‌ها، تنها برای کسانی که بدنبال کهن ترین نسخه هستند و یا دنبال نسخه های هنری، و یا کتاب های کمیاب و ارزنده برای مقابله و چاپ هستند، سودمند نیست. و دانستن اینکه در هر سده چه کتاب هایی بیشتر نگاشته شده و یا است کتاب شده است، چه دانش هایی بیشتر مورد توجه بوده است ارزش بسیار دارد. و از رهگذر این جزوه دریافت اینکه کدامین کار سعدی مورد توجه بیشتر بوده است. و این، ما را به نتایج سودمندی می رساند. پر تویی بر تاریکی ها و نادانسته های ما می اندازد.

باتوجه به ترقیمه های نسخه ها در می یابیم که بسیاری از نویسندگان نسخه ها هندو و یا سیک بوده اند. و از این نیز در می یابیم که چگونه زبان فارسی حاصل پیام اسلام و آموزش های اسلامی، نه تنها در میان مسلمانان بل هندوان این سرزمین نیز بوده است.

و باتوجه به ترقیمه ها نام بسیاری از دیه ها و شهر های این سرزمین بدست می آید، که نام بسیاری از آن ها باگذشت روزگار دگرگون شده است. هر چند برخی از این نام ها به علت نا آشنایی این ناچیز و یا مخلوط بودن نسخه ها درست املا نشده اند، ولی می توانند برای فرهنگ جغرافیایی این سرزمین راه گشا باشند.

نویسندگان در کفون نسخه ها نام دیه ها، کوی ها، قلعه ها، مدرسه ها، مسجد هایی که نقش مدرسه را داشته اند ثبت کرده اند. که از رهگذر تاریخ محلی و تاریخ این نهاد ها بسیار ارزشمند است. تاریخ ابی که نویسندگان بکار می برده اند. ظهور تاریخ مسیحی، افول تاریخ بکریمی... هر یک در خود حکایتی دارد.

از ترقیمه های نسخه های خطی، اگر فهرست اعلام فراهم شود. روزگار بسیاری از کسان بدست می آید که نام آنان به عنوان نگارنده یک اثر در فهرست ها آمده است، ولی روزگار آنان در دست نهوده است.

از ترقیمه ها در می یابیم که چگونه در گذار روزگار ، مردسی از سرزمین ها و ملیت های گوناگون ، از ترک ، ازبک ، افغان ، بلوچ و فارس به مرزیمینی کوچ می کنند و به تدریج ملیتی یگانه می یابند . و خط سیر این کوچ ها .

دامنه گسترش جغرافیایی یک اثر . و اینکه چه کتاب هایی در مثل ، در عثمانی نگاشته شده به هند راه یافته است . سیر و خط سیر نسخه ها ، نسخه ای که در سرزمین بلغار به فارسی نوشته شد ، تملک شهرمند کابلی را دارد و به این سرزمین رسیده است .

حوزه نفوذ یک اثر ، که برخی از کتاب ها محلی ست ، و برخی نسخه ها - ایشان آستانی را فرا گرفته و برخی قاره و قاره ها را .

و ثبت نام شریف دارندگان امروز نسخه ها ، و نام کتابخانه های شخصی ایشان ، برای امروز و فردا سود مند است .

کار برد فهرست ها بسیار بیش از این است که در اینجا بدان ها اشاره رفت . آنچه گفته شد در ارتباط به نمایش نسخه های مکرر یک اثر شناخته شده می باشد .

این جزوه از «فهرست مشترک نسخه های خطی فارسی پاکستان» جلد پنجم - ششم (بخش ادبیات فارسی - پیش از چاپ) بیرون کشیده شده است . و از نظر علایم اختصاری ، و منابع و همکاران تابع همان فهرست است .

احمد منزوی

۱۵ مهر ۱۳۶۳ خ

ترجمه قرآن

هنگامی که این جزوه به چاپخانه رفته بود ، خبر رسید که نسخه ای از قرآن کریم با ترجمه زیر نویس از سعدی شیرازی ، مؤرخ ششصد و شصت ، در یکی از شهرستان های سند نگهداری می شود. و احیاناً قابل خرید است.

مرکز تحقیقات با شادی فراوان یکی از فهرست برداران خود را به آن شهرستان فرستاد ، قرآن و دارنده آن به اسلام آباد آورده شدند . هر چند نتیجه کار دلخواه نبود . ولی بهتر این دیدم که نشانی های این نسخه بدون نام دارنده و جای آن در اینجا آورده شود .

نسخه ای از قرآن کریم به خط ترکستانی و زیر نویس نستعلیق خوش ، با رسم الخط کهن (پ : ب ، چ : ج ، گ : ک) ، که از سده دهم کهنه تر نبود . با ترجمه زیر «این قرآن مجید مترجم فارسی از دست مصلح الدین شیخ سعدی شیرازی ، در سن ششصد و شصت تحریر نموده شد ، والله اعلم بالصواب» .

با یاد داشت «ختم القرآن مع الترجمة السعدی مصلح الدین» ۵۷۲ ، فضل فراهی هروی» و درمیان «تمت جزو النصف الاول ترجمه مولانا سعدی شیرازی . ۵۷۲ . فضل هروی» .

آغاز نسخه دو صفحه متش مشکی و شنگرف و زعفرانی ولی آسیب دیده . نسخه جده ولبنندی ۲ راه ، ۷۰۴ ص ۱۲ + ۱۲ س .

اینک ترجمه چند سطر از آغاز سوره یوسف : بنام خدای روزی دهنده
مهربان بخشنده بار خدایا ! اینست آیتها نامه روشن . بدرستی که ما فرستادیم
او را قرآن ، بزبان تازی ، تا مگر شما خرد دارید . ما قصه میکنیم بر تو
نیکو ترین قصه . بدانچه وحی کردیم ما بسوی تو ، این قرآن . و اگرچه
بودی تو ، از پیش قرآن هر آینه از بی خبران . چون گفت یوسف مر پدر
خود را . ای پدر من ، بدرستی که من دیدم در خواب یازده ستاره و آفتاب
و ماهتاب . دیدم ایشان را ، مرا سجده کنان . گفت یعقوب علیه السلام .
ای پسر من که قصه میکنی آنچه دیدی تو برادران خود . پس سکالش
میکند ندیدم ترا ، سکالش کردنی . بدرستی که دیو برای آدیشان دشمنی است
آشکار را . و هم چنین پاسخ کند ترا پروردگار تو . و پیاموخت ترا از تعبیر
خوابها . که سیوم حصه پیغمبری است . و تمام کرد نعمت خود بر تو .
و بر اولاد یعقوب . چنانچه تمام کرد آنرا بر مادر و پدر تو پیش از این .

چنانکه پیش از این گفته شد ، نسخه قرآن و ترجمه زیر نویس آن
کهنه بود ، ولی نه از سده دهم کهنه تر . ولی ترجمه آن که نام سعدی را
و نیز یاد داشت هایی که سال ۷۲۱ هـ را در برداشت به نظر کار شناسان
مرکز ساختگی آمد .

پس برای مرکز تحقیقات و کارمنداناش که یکماه در تب و تاب
«ترجمه سعدی» بودند ، کار پان یافته است . خدا می داند .

داستان ترجمه قرآن کریم از سعدی ، در شبه قاره ، گاه بگاهی سرزبان ها
و موضوع اخبار فرهنگی قرار می گیرد . نسخه های خطی و چاپی آن روایت
شده است . ولی انتساب هیچیک حتی نزدیک به احتمال نیز نرسیده است .
در دهلی دو ترجمه زیر نویس ، منسوب به وی چاپ شده است . که بنا بر
برسی دکتر غلام مصطفی خان استاد دانشگاه سند حیدر آباد ، در مجله
کتاب شناسی - راولپندی ، ۱۹۸۴ م . یکی از آن دو از میر سید شریف
جرجانی (۱۴۱۳/۵۸۱۶م) ست . (که در این انتساب نیز تردید است)
و یکی از شاه ولی الله دهلوی (۱۱۷۶م/۱۷۶۲م) (ن . ک . مشترک

در ساختمان خاکجای داتا گنج بخش، علی هجویری غزنوی (م ۱۴۶۵هـ/ ۲-۷۳ م) نگارنده «کشف المحجوب»، که یکی از زیارتگاه های شهر لاهور است. اطاق مشهور به حجره قرآن هست. که در آنجا نسخه های کهن و ویژه ای از قرآن نگهداری می شود. از آن میان نسخه ای که گفته می شود به خط سعدی شیرازی ست.

(کشف المحجوب، دکتر اسعد عبدالهادی قنديل، جزء اول. مصر، بولیه ۱۹۷۴ م).

کلیات سعدی

- ن. ک. نسخه‌ها ۳ : ۱۸۶۱ «کلیات سعدی» - مشار ۲ : ۲۳۱۲
 «دیوان کلیات سعدی» که نشانی ۶۹ چاپ آن را زیر این عنوان داده است .
- 1- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۱۸ SPIVI ۴۰۸۵ : تعلیق مده ۵۸ .
 بدینگونه : ۱- کتاب قصاید فارسی ، ۲- کتاب قصاید عربی ، ۳- طبیات ،
 ۴- گلستان ، ۵- بدایع ، ۶- خواتیم ، ۷- غزلهای قدیم ، ۸- کتاب
 صاحبیه ، ۹- کتاب الرباعیات ، ۱۰- کتاب الفردیات ، ۱۱- کتاب
 الهزلیات ، ۱۲- کتاب الترجیعات ، ۱۳- کتاب المقطعات ،
 ۱۴- کتاب المراثی ، ۱۵- کتاب الملمعات . با تاریخهایی از مرگ
 کسان از ۹۲۳-۵۹۴ ، ۲۵۶ گ . سرلوح (عبدالله ۲ : ۴۵۹) .
- 2- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۳۸ D PIVI ۱۸۶۶ : نستعلیق ، مظفر بن
 عبدالله ، بدستور خواجه غیاث الدین محمد فرج الله ، برای سلطان
 ابو الفتح ابراهیم ، بلخ (۸۱۳-۵۸۱۷) . بدینگونه : ۱- رساله در
 تقریر دیباجه ، ۲- مجالس پنجگانه ، ۳- رساله صاحب دیوان ، ۴- عقل
 و عشق ، ۵- نصیحت الملوک ، ۶- رساله ملک اباقا ، ۷- رساله انکیانو ،
 ۸- رساله ملک شمس الدین ، ۹- گلستان ، ۱۰- بستان (چنین است) ،
 ۱۱- قصاید فارسی ، ۱۲- قصاید عربی ، ۱۳- ملمعات ، ۱۴- مراثی ،
 ۱۵- ترجیعات ، ۱۶- طبیات ، ۱۷- بدایع ، ۱۸- خواتیم ، ۱۹- غزلیات
 قدیم ، ۲۰- صاحبیه ، ۲۱- مقطعات ، ۲۲- هزلیات ، ۲۳- رباعیات ،

۲۴- فردیات ، با آرایشهای زرین و رنگین ، بایک مہیاتور ہندی کہ تاریخ آن ۸۲۹ هـ ق است ، ۴۴۰ گ (عبدالله ۲ : ۲۱۳-۲۱۸) .

3- کراچی ، موزہ ملی ۱۰۵۰-۱۹۵۷ : N. M. : نسخ خوش ، بایزید بن ابراہیم تبریزی ، وسط محرم ۸۴۵ هـ . دارای : تقریر دیباجہ ، مجالس پنجگانہ ، رسالہ ملک شمس الدین (سؤال و جواب) ، عقل و عشق ، نصیحت الملوک ، رسالہ ملک اباقا ، رسالہ ملک انکیانو ، رسالہ ملک شمس الدین تازی گو ، گلستان ، بوستان ، قصاید عربی ، قصاید فارسی ، فرائی ، ترجیعات ، طبیات ، صاحبیہ ، مقطعات ، رباعیات ، مفردات ، خبیثیات ، ہزلیات ، با سرلوح ہا ، ۸۹۲ ص (نوٹس : ۹۷) .

4- لاہور ، دانشگاه پنجاب SPI/VI ۱۸ C : بہار نستعلیق کمن ، سدہ ۹۹ هـ . انجام افتادہ (عبدالله ۲ : ۴۶۴) . از کتابہای شیرانی بودہ (بشیر حسین ۱ : ۱۶۱) .

5- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۰۹۱ : نستعلیق خوش ، میر عماد حسینی ، سدہ ۱۰ هـ . دارای : گلستان ، و بوستان ، ۳۹۶ ص .

6- اسلام آباد ، همانجا ۵۳۵۲ : نستعلیق خوش ، سدہ ۱۰ هـ . دارای : دیباجہ بیستون ، رسایل ہفتگانہ ، دیوان ، ۷۶۶ ص (گنج ۱۷۲۸ : ۳) .

7- لاہور ، دانشگاه پنجاب SPI/VI ۱۸ B : سدہ ۱۰ هـ . دارای : گلستان و دیوانہا ، انجام افتادہ (عبدالله ۲ : ۴۶۳) . از کتابہای شیرانی بودہ (بشیر حسین ۱ : ۱۶۱) .

8- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۹۱-۳ : N. M. : نستعلیق ریز خوش ، سدہ ۱۰ هـ . دارای : تقریر دیباجہ علی بن احمد بیستون ، مجالس پنجگانہ ، سؤال صاحب دیوان ، عقل و عشق ، نصیحت الملوک ، رسائل ثلاثہ ، گلستان ، بوستان ، قصاید ، طبیات ، بدایع ، غزلیات

قدیم ، صاحبیه : مقطعات ، هزلیات مجالس ، مضحکات ، رباعیات ، مفردات ، ۷۲۴ ص .

9- کراچی ، همانجا ۱۰۱۹-۱۹۶۱ : N. M. : نستعلیق ، سده ۱۰ ه .
دارای : قصاید ، رسایل ششگانه ، ترجیعات ، طبیات ، بوستان ، گلستان ، بدایع ، خواتیم ، غزلیات قدیم ، قطعات ، مطایبات ، مضحکات ، رباعیات ، آغاز و انجام افتاده ، ۳۲۶ ص .

10- کراچی ، همانجا ۲۳۷۵-۱۹۶۲ : N. M. : نستعلیق خوش ، سده ۱۰ ه . دارای : دیباجه ، مجالس پنجگانه ، قصاید فارسی ، ترجیعات ، طبیات ، غزلیات قدیم ، صاحبیه ، رباعیات ، مفردات ، مقطعات ، بدایع ، ۳۹۴ ص (نوشاهی : ۴۹۸) .

11- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹۳ : نستعلیق خوش ایرانی ، سده ۱۱ ه . دارای : بوستان و گلستان ، زرین ، ۵۰۰ ص .

12- اسلام آباد ، همانجا ۹۱۲ : نستعلیق دوکس ، سده ۱۱ ه . دارای : گلستان و بوستان ، ۶۴۴ ص . (گنج : ۳ : ۱۷۲۸) .

13- کراچی ، موزه ملی ۱۲۹-۱۹۶۷ : N. M. : نستعلیق ، سده ۱۱ ه . دارای : رسایل ششگانه ، گلستان ، بوستان ، دیوان ، ۶۰۰ ص (نوشاهی : ۴۹۸) .

14- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۲۵ : نستعلیق پخته ، میر امیر احمد بن موسی الکاظم ، ۱۹۱ (۱۱۹۱ ه) ، باشش سرلوح و همه صفحه ها آرایش شده . دارای : ۱- گلستان (ص ۲-۶۸) ، ۲- بوستان (ص ۷-۱۳۱) ، ۳- قصاید عربی (۱۳۲-۲۴۸) ، ۴- قصاید فارسی (۲۴۸-۲۹۴) ، ۵- کتاب المراثی (۲۹۴-۳۰۲) ، ۶- ترجیعات (۳۰۲-۳۲۲) ، ۷- طبیات (۳۲۲-۴۷۲) ، ۸- بدایع (۴۷۲-۵۴۲) ، ۹- خواتیم (۵۴۲-۵۸۰) ، ۱۰- صاحبیه (۵۸۰-۶۰۶) ، ۱۱- مقطعات (۶۰۶-۶۲۲) ، ۱۲- مضحکات (۶۲۳-۶۴۶) ، ۱۳- فردیات (۶۴۶-۶۵۱) .

- 15- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۵۷۴ : نستعلیق خوش ، کلب علی بن محمد ربیع قزوینی ، ۱۰ ذیحجه ۱۲۱۲ هـ . دارای : دیباچه بیستون ، مجالس ، سئوالات ، رساله انکیانو ، گلستان ، بوستان ، زرین ، ۳۲۹ ص.
- 16- اسلام آباد ، همانجا ۳۳۰۴ : نستعلیق خوش ریز ، عبد الرحیم ، ج ۲/ ۱۲۲۰ هـ . دارای : دیباچه بیستون . مجالس پنجگانه ، گلستان ، بوستان ، دیوان ، ۴۵۸ ص (گنج ۳ : ۱۷۲۹) .
- 17- کراچی ، موزه ملی ۱۹۵۸-۲۶۶/۳ N. M. : شکسته خوش ، ۱ ذیحجه ۱۲۵۳ هـ . دارای : گلستان با سر آغاز «منتخب رام نراین» و دیوان و بوستان ، ۲۷۲ ص (نوشاهی : ۴۹۹) .
- 18- حیدرآباد ، سندهی ادبی بورد ۲۶۵ : نستعلیق خوش ، سید چمن شاه ، و دیگری ، ۱۲ ع ۱/ ۱۲۶۴ هـ . آغاز : شکر و سپاس معبودی را جلت قدرته که آفریننده ، ۵۷۶ ص (سید خضر نوشاهی) .
- 19- سرگودھا ، کتابخانه حبیب الرحمن صاحب ۱۲ : نستعلیق خوش ، ملا احمد یار ولد مولانا عید رشید ؟ ، ۱۲۷۶ هـ . «منتخب کلیات» است . آغاز : گفتار در عشق پروانه و شمع . کسی گفت پروانه کی حقیر ، ۲۳۶ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 20- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۲۹۰ الف ۵۲۹۶ : تاریخ و نشانی دیگر یاد نشده (بشیر حسین ۱ : ۱۶۱) .

3

رسایل سته

کرد آوری علی بن احمد بن ابوبکر بیستون

- ۱- در تقریر دیباجه ، ۲- در مجالس پنجگانه (ن . ک . پس از این) ،
- ۳- در سؤال صاحب دیوان ، ۴- عقل و عشق ، ۵- نصیحت ملوک ،
- ۶- احترام شیخ نزد حکام .

آغاز : شکر و سپاس معبودی را جلت قدرته که آفریننده مخلوقات عالم است ، و روزی دهنده .

برای دیگر نسخه هایش ن . ک . کلیات سعدی، پیش از این.

21- لاهور ، دانشگاه پنجاب D ۳۸ VI Pi ۱۸۶۶ : نستعلیق ، مظفر بن عبدالله ، در «کلیات» او نوشته برای سلطان ابو الفتح ابراهیم حاکم بلخ (۸۱۳-۸۱۷هـ) آغاز برابر (عبدالله ۲ : ۲۱۴) .

22- اوج ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۱۹۹ : نستعلیق پخته ، سده ۱۱هـ . آغاز برابر نمونه ، ۸۳گ (پروفسر الله دتا چودری - غلام سرور : ۹۶) .

23- لاهور ، کتابخانه الرياض ، جی معین الدین : نستعلیق خوش ریز ، محمد رمضان از اولاد سید الباقی با مداد رساله پنجم در پند و اندوز است (دکتر ظهور الدین احمد - نوشاهی) .

عقل و عشق

سؤال سعد الدین نطنزی

در باره عقل و عشق و اینکه عقل به حق راه نماید یا عشق و اینکه عقل بهتر است یا عشق. در پاسخ سعد الدین نطنزی، از سرایندگان سده هفتم ه. به نثر آمیخته به نظم.

آغاز: قال رسول الله (ص) اول ما خلق الله العقل.

برای دیگر نسخه هایش، ن. ک. کلیات سعدی پیش از این.

ن. ک. نسخه ها ۲: ۱۲۸۷ «عقل و عشق» - اته ۱۱۱۸/۲،
۱۱۱۹/۲، ۱۱۲۰/۲ «تعریف عقل و عشق» - نفیسی ۱: ۱۶۸ «رسایل
عقل و عشق» - مشترک ۳: ۱۷۰۳ «عقل و عشق» - نسخه ها ۲: ۱۲۸۷
«عقل و عشق» سعد الدین نطنزی، نسخه موزه بریتانیا - نفیسی ۲: ۷۴۵
برای نطنزی.

24- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۲۹۰/۴ الف ۵۲۹۶: نوشته

پیرامون ۵۷۳۴ (۱۳۳۴م). (بشیر حسین ۲: ۳۳۲).

25- کراچی، موزه ملی ۱۰۵۰-۱۹۵۷. N. M.: نسخ خوش،

بایزید بن ابراهیم تبریزی، نیمه محرم ۸۴۵ ه. (نوشاهی: ۲۴۰).

سؤال صاحب دیوان

در پاسخ پنج پرسش خواجه شمس الدین صاحب دیوان مانند دیو
بهتر یا آدمی ، حاجی بهتر یا غیر حاجی ، علوی فاضل تر یا عاسی ، چطور
دشمن دوست گردد .

برای دیگر نسخه هایش ن . ک . کلیات سعدی پیش از این .

26- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳ الف . ۲۲۹ الف ۵۲۹۶ : نوشته
پیرامون ۵۷۳۴ (۱۳۳۴ م) (بشیر حسین ۲ : ۳۳۲) .

27- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲/۲۲۹ الف ۵۲۹۶ : نوشته پیرامون
۵۷۳۴ (۱۳۳۴ م) (بشیر حسین ۲ : ۳۳۵) .

28- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۳۸ D Piyi ۱۸۶۶ : نستعلیق ، مظفر بن
عبدالله ، (ص ۸۱۳-۸۱۷) در کلیات او (عبدالله ۲ : ۲۱۳-۲۱۸) .

29- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۵۳ : نسخ خوش ، سده ۱۰ ه . ۴ مجلس
از مجالس پنجگانه است . ن . ک . پس از این . در فهرست شناخته
نشده بنام «رساله عرفانی» آمده (گنج ۲ : ۶۸۸ تا ۶۹۰) .

6

مجالس پنجگانه

نثری ست ادبی - اخلاقی ، آمیخته به نظم و حکایت ها . در کلیات
او چاپ شده است .

آغاز ۱ : الحمد لله الذی خلق الوجود من العدم . . . شکر آن
خدای را که او هست آفرید از عدم - پس کرد پیدا بر عدم انوار اسرار
قدم . آغاز : ۲ قال الله تعالى . یا ایها الذین اتقوا . ای کسانی که به
وحدانیت حق جل و علا اقرار کرده اید پرهیزکاری کنید . ایمان را اثبات
کرد و به تقوا امر . آغاز ۳ : قال رسول الله (ص) . من أصبح و همومه
هم واحد . . . مهتر عالم و سید بنی آدم (ص) چنین میفرماید : که هر
کس بامداد سر از جامه خواب . آغاز ۴ : بسمله ، نام خداوندی ست که تا
او نخواهد صبا پرده گل شکافت . آغاز ۵ : ملکا ، ما را همه معاصی نگاهدار ،
و توفیق طاعات و عبادات ارزانی دار . . . ای عزیز خلق عالم دوگونه اند .

برای نسخه هایش ن . ک . به «کلیات سعدی» و پیش از این .

نصیحت الملوک : نصایح الملوک

یکی از رسایل نثری اوست ، در پند و اندرز به شاهان ، به نثر آمیخته به نظم ، نامشوب : پادشاهانی که مشفق درویشند ، نگهبان ملک و دولت خویشند ، . . . آثار خیر پادشاهان قدیم را محو نگرداند تا آثار خیر او همچنان باقی بماند . . . عیش و طرب ناگزیر است . . . دزدان دو گروهند : چندی به تیر و کمان در صحرا ، چندی به کیل و ترازو در بازار .

آغاز: الحمد لله الکافی حسب الخلائق وحده ... بعد از ثنای خداوند عالم و ذکر بهترین فرزندان آدم . ص . در نصیحت ارباب مملکت .

ن . ک . نسخه ها ۲ : ۱۷۰۴ «نصایح الملوک» و : ۱۷۰۶ «نصیحت الملوک» که هر دو یکی هستند - مشار : ۵۲۲۵ «نصیحت الملوک» که نشانی چاپ جداگانه آن را درون ۱۸۵۶ م داده - ر ی و : ۲

۰۵۹۶

برای نسخه هایش ن . ک . «کلیات» او پیش از این .

30- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۲۹۰/۵ الف ۵۲۹۶ : نوشته پیرامون ۵۷۳۴ (۱۳۳۳ م) (بشیر حسین ۲ : ۳۳۸) .

31- لاهور ، پنجاب یمنورستی ۳۸ D Pi/VI : نستعلیق ، مظفر بن عبدالله ، در کلیات او که برای سلطان ابو الفتح ابراهیم بلخ ۸۱۳-۵۸۱۷ . نوشته شده (عبدالله ۲ : ۲۱۳) .

- 32- فیصل آباد ، چنیوت بازار ، وکیلان ، کتابخانه چشتی سلیمانی :
 نستعلیق ، پخته ، فضل رسول قادری دلهوری ، ۱۳۳۵ھ ، (ص ۱-۱۳)
 (نعیم اختر مجددی) .

دیوان سعدی

ن. ک. نسخه ها ۳ : ۲۳۴۹ «دیوان سعدی» - مشار ۲ : ۲۳۱۲
«دیوان کلیات سعدی» که ۶۹ چاپ آن را زیر این عنوان آورده است .

33- لاهور، دانشگاه پنجاب ۱۸ SPI VI ۴۵۸۵ : تعلیق، سده ۸ هـ.
در «کلیات» او (ن. ک. پیش از این) . (عبدالله ۲ : ۴۵۹) از
کتابهای شیرانی بوده (بشیر حسین ۱ : ۱۱۷) .

34- لاهور، همانجا ۱۸ A SPI VI ۴۷۴ : خط بهار، سده ۸ هـ.
غزلهای قدیم اوست و خواتیم، با سرلوح ها، ۱۰۸ گ (عبدالله
۲ : ۴۶۲) از کتابهای شیرانی بوده (بشیر حسین ۱ : ۱۵۰) .

35- لاهور، دانشگاه پنجاب ۳۸ D PI VI ۱۸۶۶ : نستعلیق، مظفر
بن عبدالله، برای سلطان ابو الفتح ابراهیم پادشاه بلخ (۸۱۳-
۸۱۷ هـ)، در «کلیات» او، زرین و مینیاتور هندی مورخ ۸۲۹ هـ.
دارای : قصاید فارسی، قصاید عربی، مسمعات، مرثیاتی، ترجیعات،
طبیات، بدایع، خواتیم، غزلهای قدیم، صاحبیه، مقطعات،
هزلیات، رباعیات، فردیات (عبدالله ۲ : ۲۱۳-۲۱۶) .

36- لاهور، دانشگاه پنجاب ۱۸ C SPI/VI ۴۷۴۱ : بهار نستعلیق،
سده ۹ هـ. در «کلیات» او، دارای قطعه، مثنوی، رباعی، غزل،
۲۳۹ گ (عبدالله ۲ : ۴۶۴) . از کتابهای شیرانی بوده (بشیر حسین
۱ : ۱۶۱) .

- 37- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۹ : ثلث پخته ، سده ۵۱۰ هـ . باز
مانده نسخه ای از کلیات اوست ، ۱۷۷ ص (گنج ۳ : ۱۴۴۷) .
- 38- کراچی ، موزه ملی ۱۹۶۲-۲۳۷ : N. M. : نستعلیق خوش ،
سده ۵۱۰ هـ . در «کلیات» او :
- 39- کراچی ، همانجا ۲۱۱-۵۲۸ : N. M. : نستعلیق ریز خوش ،
سده ۵۱۰ هـ . آغاز و انجام افتاده ، ۸۰ ص .
- 40- کراچی ، همانجا ۱۸۸-۱۹۵۷ : N. M. : نستعلیق خوش ،
سده ۵۱۰ هـ . سرلوح ، ۴۰۱ ص .
- 41- کراچی ، همانجا ۳-۱۹۶۱ : N. M. : نستعلیق ریز خوش ،
سده ۵۱۰ هـ . در «کلیات» او ، زرین .
- 42- کراچی ، همانجا ۱۰۱۹-۱۹۶۱ : N. M. : نستعلیق ، سده ۵۱۰ هـ .
در «کلیات» او ، ۳۲۶ ص (نوشاهی : ۴۹۸) .
- 43- لاهور ، دانشگاه پنجاب B ۱۸ Spi/VI ۴۶۲۸ : سده ۵۱۰ هـ .
در «کلیات» او : شش رساله ، قصاید ، مرثی ، ملمعها ، ترجیعها ،
طیبات ، بدایع ، خواتیم ، غزله ، صاحبیه . . . (عبدالله ۲ : ۴۶۳) .
از کتابهای شیرانی بوده (بشیر حسین ۱ : ۱۶۱) .
- 44- اوج ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۲۹۵ : نستعلیق خوب ،
سده ۵۱۰ هـ . دارای : قصاید ، طیبات ، مقطعات ، ۳۱۴ گ (غلام سرور :
۱۵۷) .
- 45- کویت ، سیئه صادق علی : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۰ هـ . «کلیات»
اوست ، آغاز و انجام افتاده . آغاز : من نه آنم که مست باز آیم -
ور ز سخی به لب رسد جانم ، ۱۴۸ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .
- 46- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۴۵۲ : نستعلیق خوش ، سده ۱۰۱-۵۱۱ هـ .
در «کلیات» او ، ۷۶۵ ص (گنج ۳ : ۱۴۴۷) .
- 47- پشاور ، عجایب گهر (موزه) ۵ : نستعلیق زیبا ، مجدد علی

شیرازی ، رجب . ۵۱۰۷ . کلیات اوست . آغاز : شکر و سپاس
معبودی را جلت قدرته که آفریننده ، نسخه هنری ، ۷۰۶ ص (محمد
اسرائیل کان الله له) .

48- اوج ، مخدوسی سید شمس الدین گیلانی ۲۹۵ : نستعلیق
خوش ، سده ۱۱۰۵ . آغاز شکر و سپاس نعمت و منت خدایرا . . .
دارای : قصیده ها (گ ۱-۵۵) و طیبیات (گ ۵۶-۱۲۱) ، ۲۴۲ ص .
در فهرست دکتر غلام سرور صفحات آن ۳۱۴ یاد شده است (فهرست
مخطوطات گیلانی : ۱۵۷-۱۵۸) (پرفسور الله دتا چودری) .

49- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۵۴ : نستعلیق پخته ، سده ۱۱۰۵ .
آغاز و انجام افتاده ، ۳۰۸ ص . (گنج ۳ : ۱۴۴۷) .

50- کراچی ، موزه ملی ۱۷۱-۱۹۶۲ N. M. : نستعلیق خوش ،
ج ۲ سده ۱۱۰۵ . ۲۰۰ ص .

51- کراچی ، همانجا ۱۲۹-۱۹۶۷ N. M. : نستعلیق ، سده ۱۱۰۵ .
در «کلیات» او (نوشاهی : ۴۹۸) .

52- کراچی ، انجمن ترقی ۲ ق ف ۳۰ : در بیاض ابو الفتح حسینی ،
۱۱۴۷ هـ . (ص ۴۷۹-۵۰۴ و ۵۰۶-۵۵۷) (نوشاهی : ۱۳۳) .

53- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۲۵ : نستعلیق ، سید میر احمد ،
۱۹۱ (۱۱۹۱ هـ) ، در کلیات او ، زرین .

54- کراچی ، موزه ملی ۱۲۹-۱۹۶۲ N. M. : نستعلیق ، سده
۱۱۰۵ . ۳۵۲ ص .

55- کراچی ، همانجا ۱۷۲-۱۹۷۲ N. M. : نستعلیق ، سده ۱۱۰۵ .
۶۶ ص (نوشاهی : ۴۹۹) .

56- بلوچستان ، مستونگ ، میر عبدالستار محمد شهبی ، میر سمندر
خان : نستعلیق پخته ، سده ۱۱۰۵ . آغاز : شکر و سپاس معبودی را
جلت قدرته . . . ، کلیات اوست ، ۳۹۹ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .

- 57- لاهور، ریلوی رود، حکیم محمد موسی امرتسری چشتی :
نستعلیق، سده ۱۲ هـ. غزلهای اوست از الف تا یاء. آغاز افتاده :
دریای لطف اوست و گر نه سحاب کیست . . ، ۳۲۲ ص (سید عارف
نوشاهی).
- 58- کراچی، انجمن ترقی ق ق ف ۲۱۲ : نستعلیق، سده ۱۲ هـ.
با سهر کفنده ۱۲۸۱ هـ. ۱۰۶ ص (نوشاهی : ۱۳۳).
- 59- اسلام آباد، گنج بخش ۹۱۶۲ : نستعلیق خوش، سده ۱۲-۱۳ هـ.
آغاز و انجام افتاده، ۴۸ ص.
- 60- اسلام آباد، همانجا ۷۵۷۳ : نستعلیق خوش، کاتب علی بن محمد
رفیع قزوینی، ۲۴/۱۲۱۳ هـ، ۴۰۰ ص.
- 61- اسلام آباد، همانجا ۴۰۳۳ : نستعلیق خوش ریز، در «کلیات»
او، ۱۲۲۰ هـ، زرین.
- 62- کراچی، موزه ملی ۳ / ۲۶۶-۱۹۵۸ : N. M. : در «کلیات» او
نوشته ۱۲۵۳ هـ. (نوشاهی : ۴۹۹).
- 63- کراچی، لیاقت علی لائبریری : نستعلیق خوش، ۱۹۰۹ ب
(۱۲۶۹ هـ). آغاز : اول دفتر بنام ایزد دانا - صانع و پروردگار وحی
و توانا، ۳۹۰ ص (سید خضر نوشاهی).
- 64- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری گ ۵۲، ۸۷۲ غزل : شکسته،
منشی اودهو رام، ۱۲۷۸/۱۸۶۲ م. تنها غزلهای و ترجیعها و
رباعیههای اوست، آغاز افتاده : خود نه زبان در دهان عارف مدهوش-
۱۴۱ گ ۱۵ ص (عباسی : ۴۳۰).
- 65- حیدر آباد، درگاه شریف، کتابخانه عالیہ علمیہ، پیر محمد الله
شاه راشدی : نستعلیق محمد حسن مکن، ع ۱/۱۳۲۱ هـ. گزیده های
ص ۱۴ + ۲۷ ص (نعیم اختر مجددی).
- 66- لاهور، پنجاب پبلک لائبریری ۵۱، ۸۷۱ قصا - ۶، ۲۹۷

سلوک : تاریخ یاد نشده، ش ۲. مجموعه، تصاییدی از وست ، آغاز :
ای که پنجاه رفت و در خوابی ... و : ای که داری لباس فقر ببر
(عباسی ۱ : ۱۵۲) .

67- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری ۲۲۶ : نستعلیق شکسته
آبیز ، آغاز : هر که را پاغچه است به بستان نرود - هر که مجموع
نشست ست پریشان نرود ، ۸۴ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه
داری) .

68- پیشاور ، ریکارد آفس ۳۵۰ : نستعلیق ، بی تاریخ ، آغاز : شکر
و سپاس و نعمت و منت خدایرا ... ، با سرلوح زرین ، ۶۹۰ ص
(مید حسن مجتبی رضوی) .

69- پیشاور ، دانشگاه پیشاور ۱۲۰ : نستعلیق خوش ، تاریخ یاد
نشده ، آغاز : اول دفتر بنام پروردگار ، ۷۱۶ ص (پرفسور امتیاز
حسین) .

70- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲ / ۴۰۷۷ / ۱۰۲۵ : گزیده ای ست
(بشیر حسین ۱ : ۱۱۷) .

71- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲۲۹۰ الف ۵۲۹۶ : در « کلیات » او
(بشیر حسین ۱ : ۱۶۱) .

بوستان : سعدی نامه

مثنوی ست در بحر متقارب ، به سال ۵۶۰۰/۱۲۵۸ م : به روز همایون و سال سعید - بتاریخ فرخ میان دو عید - ز شش صد فزون بود پنجاه و پنج - که پر در شد این نام بردار گنج ، در ده «باب» سروده است : ۱- در عدل و رای و تدبیر و جهانداری ، ۲- در احسان ، ۳- در عشق ، ۴- تواضع ، ۵- رضا ، ۶- قناعت ، ۷- تربیت ، ۸- شکر ، ۹- توبه ، ۱۰- مناجات .

آغاز : بنام خداوند (جهاندار) جان آفرین- حکیمی سخن بر زبان آفرین- خداوند بخشنده دستگیر - کریم خطا پوش پوش پذیر .

ن . ک . ذریعه ۳ : ۱۵۵ - نسخه ها ۴ : ۲۶۶۳ و ۳۳۴۷ - مشار ۱ : ۷۹۴ که نشانی پیرامون ۵۷ چاپ آن را داده .

72- لاهور ، دانشگاه پنجاب Pi VI ۳۸ D ۱۸۶۶ : نستعلیق ، مظفر بن عبدالله ، برای سلطان ابو الفتح ابراهیم پادشاه بلخ (۸۱۳-۸۱۷) ه . در «کلیات» او ، زرین ، بامینیاتور هندی مؤرخ ۸۲۹ ه . بنام «بوستان» ، آغاز برابر نمونه (عبدالله ۲ : ۲۱۳-۲۱۶) .

73- کراچی ، موزه ۱۹۵۷-۱۰۵۰/۲ N. M. : نسخ خوش ، در «کلیات» او نوشته با یزید تبریزی ، ۸۴۵ ه . (نوشاهی : ۵۴۷) .

74- حیدر آباد ، تند و قیصر ، گنجینه نظامانیان : نستعلیق پخته ، ۸۸۹ ه . در بلاد سند ، باحواشی «محمد زبیر مخدوم سندهی» ، آغاز برابر ، ۲۴۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 75- پیشاور، عجایب گهر (موزه) ۳۱ : نستعلیق خوب، سده ۹۰ هـ.
در پایان آمده : قدمت نسخه ... تصنیف ... بتاریخ جمادی الثانی،
در حق ملک الہداد بن علی بن عزت. آغاز برابر نمونہ، ۲۷۶ ص
۱۵۰ (محمد اسرائیل کان اللہ لہ).
- 76- لاہور، دیال سنگھ ترست ۶۴۴ : نستعلیق خوش، سده ۱۰-۹۰ هـ.
آغاز افتاده، ۲۸۰ ص (نعیم اختر مجددی).
- 77- شیخوپورہ، نارنگ مندی، کتابخانہ شاہیہ، علی حق شاہ :
نستعلیق، محبی الدین بن حمید الدین ابو بکر المجتہائی، ۹۴۷ هـ.
آغاز : بنام جہاندار ... ۲۶۹ ص (نعیم اختر مجددی).
- 78- لاہور، دانشگاہ، شیرانی ۵۷۸۸/۲۴۷۱/۱ : نوشتہ ۹۵۳ هـ.
(۱۵۴۶ م) ہمراہ «گلستان» (بشیر حسین ۲ : ۳۳۴).
- 79- اسلام آباد، گنج بخش ۱۰۹۱ : نستعلیق زیبا، میر عماد،
سده ۱۰۰ هـ. در کلیات او.
- 80- اسلام آباد، همانجا ۶۹۰۷ : نستعلیق خوش، سده ۱۰۰ هـ.
آغاز افتاده، ۲۳۶ ص.
- 81- اسلام آباد، همانجا ۴۰۵۱ : نستعلیق زیبا، سده ۱۰۰ هـ.
(۹۷۸ هـ)، زرین، ۳۰۳ ص.
- 82- اسلام آباد، همانجا ۵۶۲ : نستعلیق خوش، سده ۱۰۰ هـ، ہمراہ
شرح ابیات در ہامش، ۱۲۴ ص (گنج ۳ : ۱۵۳۹).
- 83- کراچی، موزہ ملی ۱۹۵۷-۱۰۷۵ : N. M. نستعلیق ریز
و خوش، سده ۱۰۰ هـ. آغاز و انجام افتادہ.
- 84- کراچی، همانجا ۱۹۶۱-۳ : N. M. نستعلیق ریز خوش،
سده ۱۰۰ هـ. در «کلیات» او.
- 85- کراچی، همانجا ۱۹۶۱-۱۰۱۹ : N. M. نستعلیق، سده ۱۰۰ هـ.
در «کلیات» او (نوٹاھی : ۵۴۷).

86- شیخوپوره ، سر میدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق خوش ، سده ۱۰ هـ . آغاز و انجام افتاده ، آغاز : مرا همچنین جعد کل قام بود . بلورینم از خوبی اندام بود ، ۴ ص (نعیم اختر مجددی) .

87- اٹک ، مکھد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۱۰ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۲۷ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

88- اٹک ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱۰ هـ . آغاز برابر نمونه ، آغاز و انجام نو نویس ، ۲۹۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

89- سرگودھا ، انجمن ربوہ ، خلافت : نستعلیق خوش ، عبدالباری بن شیخ عبدالقدوس بن حاجی الحرمین سیف اللہ اکبری ، سده ۱۰ هـ . زرین ، ۲۴ ص (نعیم اختر) .

90- ملتان ، باغ لانگی ، کتابخانہ عموسی : نستعلیق ریز ، سده ۱۰ هـ . آغاز برابر ، ۴۲ ص .

91- ملتان ، همانجا : نستعلیق خوش ، سده ۱۰ هـ . آغاز افتاده ، ۲۲۴ ص (نعیم اختر مجددی) .

92- شیخوپوره ، سر میدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق خوش ، سده ۱۰ هـ . آغاز افتاده : پریشانی خاطر داد خواه - بر اندازد از ملک پادشاه ، ۱۵۸ ص (نعیم اختر مجددی) .

93- لاهور ، شش محل ، انبالہ جلد سازی ، محمد بشیر لدھیانوی : نستعلیق ، سده ۱۰-۱۱ هـ . آغاز برابر نمونه ، در پایان یاد داشت خرید شاهزادہ حیدر رفیع بہ بہای دہ روپیہ در ۱۲۷۰ هـ . را دارد . ۲۷۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

94- اٹک ، تلہ گنگ ، خیرپورہ ، اسد اللہ خان : نستعلیق خوش ، سده ۱۰-۱۱ هـ . آغاز افتاده : سر پادشاہان گردون فراز ، ۱۹۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .

95- لاهور ، دانشگاه پنجاب SPI VI ۱۸ D ۴۵۹۳ : نسخ ، خواجہ

- نوحی بیگ ، ۱۰۱۰ هـ . با سرلوح ، ۱۸۲ گ (عبدالله ۲ : ۴۶۵) .
از کتابهای شیرانی بوده (بشیر حسین ۳ : ۶۷۸) .
- 96- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۹۸۷ : نستعلیق خوش ، محمد پارسا
نقشبندی ، ۳ ذیقعده ۱۰۱۱ هـ ، ۲۹۴ ص .
- 97- کراچی ، موزه ملی ۱۷۵-۱۹۷۲ : N. M. : نستعلیق خوش ،
فیض علی ، ۲۵ شوال ۱۰۲۶ هـ . زرین ۳۹۲ ص (نوشاهی : ۵۴۸) .
- 98- لاهور ، اردو بازار ، کتابخانه رشیدیہ . قاری عبدالرشید قاسمی :
نستعلیق خوش ، عبدالرحمن قریشی عباسی ، ۱۷ رجب ۱۰۲۷ هـ .
۱۱۹ گ (سید عارف نوشاهی) .
- 99- کراچی ، موزه ملی ۲۰۴-۱۹۶۲ : N. M. : نستعلیق ، ۱۸
ذیقعده ۱۰۲۸ هـ ، ۲۶۲ ص .
- 100- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانه شاهیه ، علی حق شاه :
نستعلیق ، سید عبدالحق ملتانی ، ۱۰۴۰ هـ آغاز : بنام جهاندار ... ،
بادو سرلوح ، ۲۸۲ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 101- کراچی ، موزه ملی ۵۷۶-۱۹۵۸ : N. M. : نستعلیق خوش ،
ایزد بخش بن امام بخش ، ۱۷ رمضان ۱۰۴۵ هـ . زرین ، ۲۵۴ ص
(نوشاهی : ۵۴۸) .
- 102- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانه شاهیه ، علی حق شاه :
نستعلیق شکسته آمیز خوب ، هدایت الله بن آیت الله زنجانی ،
۱۰۵۰ هـ . آغاز : بنام خداوند جان ... ۲۹۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 103- فیصل آباد ، پپلز کالونی ، کتابخانه مجاهد اسلام : نستعلیق
پخته ، علی مراد بن نور احمد حنفی ، ۱۰۸۲ هـ ، سرلوح ، باحواشی
از سید جعفر ندوی . ۱۱۴ هـ ، ۲۹۳ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 104- سرگودھا ، بہلولوال ، کتابخانه محمد علی ، کوٹ سیدن :
نستعلیق خوش ، قاسم علی بن تاج الدین ، ۱۸ پوہ ، ۶ جلوس پادشاہ

- غازی محیی الدین اورنگ زیب عالمگیر (۱۰۷۴) آغاز در باب اول
افتاده : نگیند کرمهای حق در قیاس ، ۲۹۲ ص (محمد نذیر رانجهما) .
- 105- لاهور ، دیال سنگه ترست ۵۸۹ : نستعلیق ، سلطان محمود
گیلانی ، شنبه ۲۷ ع ۱/۵۱۰۷۵ . در حیدر آباد برای پسرش محمد
جعفر ، آغاز برابر ۱۶ گ (دیال سنگه ۳ : ۲۸۷) .
- 106- کراچی ، موزه ملی ۱۹۵۸-۳۲۱ : نستعلیق خوش ،
سده ۵۱۰ . یا ۱۰۹۷ هـ ، آغاز و انجام افتاده ، ۳۱۶ ص .
- 107- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۳۷ : نستعلیق ، سده ۵۱۱ .
آغاز افتاده .
- 108- اسلام آباد ، همانجا ۷۳۸۰ : نستعلیق زیبا ، سده ۵۱۱ .
آغاز افتاده ، ۲۵۸ ص ،
- 109- اسلام آباد ، همانجا ۳۷۰ : نستعلیق زیبا ، فقیر علی محمد ،
سده ۵۱۱ . زرین ، ۲۹۰ ص .
- 110- اسلام آباد ، همانجا ۷۹۳ : نستعلیق خوش ایرانی ، سده ۵۱۱ .
زرین ، ۵۰۰ ص (گنج ۳ : ۱۵۳۹) .
- 111- اسلام آباد ، همانجا ۸۳۰۳ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۱ ،
۲۴۵ ص .
- 112- اسلام آباد ، همانجا ۸۸۰۰ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۱ .
آغاز و انجام افتاده .
- 113- اسلام آباد ، همانجا ۸۹۴۹ : نستعلیق خوش ، سده ۵۱۱ .
(۱۰۹-۳۷۶) .
- 114- راولپنڈی ، گولره شریف ، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه :
نستعلیق ، سده ۵۱۱ . آغاز افتاده : مکن تاتوانی دل خلق ریش -
و گرمی کنی میکنی بیخ خویش ، ۵۷۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 115- انک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق ، نادر ،

- سده ۱۱ هـ. آغاز برابر نمونه ، ۲۳۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 116- اٹک ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱۱ هـ. آغاز برابر نمونه ، ۳۰۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 117- اٹک ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱۱ هـ. آغاز برابر نمونه ، نیمه یکم عنوانها شنگرف و نیمه دوم نانویس ، ۳۴۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 118- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد : نستعلیق خوش ، سده ۱۱ هـ. آغاز برابر ، انجام افتاده ، ۱۹۴ ص (سید خضر نوشاهی) .
- 119- پیشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۹۹۱ : نستعلیق خوش ، سده ۱۱ هـ. آغاز و انجام افتاده . آغاز : که پروردگار را توانگرتویی ... ، ۲۷۰ ص ۱۵ ص .
- 120- پیشاور ، همانجا ۱۰۳۹ : نستعلیق خوش ، عثمان الدین ، سده ۱۱ هـ. آغاز برابر نمونه ، ۳۲۹ ص ۱۳ ص (میر سجاد حسین کاظمی) .
- 121- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانه عمومی : نستعلیق خوش ، سده ۱۱ هـ. آغاز افتاده : زمین از تب لرزه آمد ستوه ، ۳۱۸ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 122- سرگودھا ، انجمن ربوہ ، خلافت : نستعلیق پخته سده ۱۱ هـ. آغاز برابر ، ۲۹۰ ص (نعیم اختر) .
- 123- کراچی ، موزه ملی ۲۷-۱۹۷۸ : N° M° : نستعلیق ، محمد صالح ، ۳ ع ۱/ سده ۱۱ هـ. در مدرسه دیوان چکی بخارا ؟
- 124- کراچی ، همانجا ۱۲۹-۱۹۶۷ : N. M. : نستعلیق ، سده ۱۱ هـ. سرلوح ، در « کلیات » او (نوشاهی : ۵۴۸) .
- 125- سرگودھا ، بهلول ، مولانا قدرت الله : نستعلیق ، میاندار ولد عبدالحکیم ، سده ۱۱-۱۲ هـ. آغاز برابر ، محشی خوب ، ۲۶۶ ص (محمد نذیر رانجھا) .

126- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۸۸۰ : نستعلیق ، ۱۱۱۸ هـ . (ص ۶۷-۶۸ هاشم) .

127- قصور ، کتابخانه برکاتیه رضویه ، مولانا محمد عبدالله قادری رضوی : نستعلیق ، ۱۱۲۱ هـ . آغاز افتاده : دل و کشورت جمع و معمور باد ، ۷۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

128- شکار پور ، کترهی یاسین ، گوشه ادب ، صلاح الدین ۱۶۱ : نستعلیق ۱۱۳۴ هـ . آغاز برابر نمونه ، کامل (سید خضر نوشاهی) .

129- سرگودها ، بهاول ، سعادت خان ، بتمن : نستعلیق خوانا ، عبدالله بن سید محمد مرحوم ، در مسجد موضع بهلان ، ۱۱۴۱ هـ . آغاز افتاده : کریم السجایا جمیل الشیم ، ۳۴۲ ص (محمد نذیر رانجهما) .

130- جهلم ، پنڈ دادنخان ، مولانا جهان زیب : نستعلیق ، عبدالله بن وصفی ، ۱۱۴۱ هـ . باتملک ۱۲۱۰ هـ . آغاز برابر ، ۱۸۸ ص (محمد نذیر رانجهما) .

131- لاهور ، دیال سنگھ ترست ۷۱۱ : نستعلیق ، ملا عطاء الله قادری ، ۱۱۵۰ هـ . آغاز : بنام جهاندار ... ، ۱۰۰ گ (هاشمی ، صدیقی ۲ : ۲۰۹) .

132- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۱۲ : نستعلیق خوش ، محمد اسلم زبجانی موسوی ، ۱۹ رجب (۱۱۷۸ هـ) (گنج ۳ : ۱۰۴۱) .

133- هزاره ، هری پور ، دارالعلوم اسلامیہ رحمانیہ : نستعلیق پیخته ، احمد دین بن میان حیات بخش بن میان محمد صدیق ، ۱۱۷۹ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۸۸ ص (پرفسور اختر راهی) .

134- سرگودها ، بهاول ، دیره ملکان ، مولانا ملک یار محمد : نستعلیق ، عبدالرب موسی خلی ، ۱۱۷۹ هـ . آغاز برابر ، ۲۴۲ ص (محمد نذیر رانجهما) .

135- دیرہ اسماعیل خان ، مکتبہ حبیبیہ : نستعلیق محمد عمر ولد میر احمد ، ۱۱۸۷ھ ، ۲۲۲ ص (محمد نذیر رانجھا) .

136- سرگودھا ، بہاول ، کتابخانہ غضنفر علی ، سالم : نستعلیق شکستہ ، عبدالرضا احمد ربنا لوس ، ۱۱۸۹ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۳۷ ص (محمد نذیر رانجھا) .

137- پشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیہ ۱۷۸۷/۲ : نستعلیق ، ۲۱ ذیقعدہ ۱۱۹۲ھ . آغاز برابر ، ۲۵۷ ص (محمد اسرائیل کان اللہ لہ) .

138- سرگودھا ، بہاول ، محمد امان ، چک ۲۸ شمالی : نستعلیق شکستہ ، سبط الحسن بن مقیم شاہ ، ۱۱۹۳ھ . آغاز برابر نمونہ ، کابل ، ۳۰۴ ص (محمد نذیر رانجھا) .

139- سرگودھا ، مولوی فضل اللہ شاہ صاحب : شکستہ نستعلیق خوش ، ۱۱۹۷ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۹۶ ص (محمد نذیر رانجھا) .

140- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۲۵ : نستعلیق ، سید میر احمد بن موسی کاظم ، ۱۹۱ (۱۱۹۱ھ) ، درکیات او (ص ۷-۱۳۱) ، زرین .

141- لاہور ، دانشگاه پنجاب Pi VI ۱۲ A ۷۸۶ : نستعلیق ، بی تاریخ ، یادداشت فقیر محمد امان بن عبدالرحمن ۱۲۰۰ھ . ۱۴۲ گ (عبداللہ ۲ : ۲۱۹) .

142- لاہور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین بخاری : وہاب علی شاہ ، ۱۲۰۰ھ . آغاز افتادہ ، ۲۲ ص (محمد علی کوثر) .

143- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۶۲-۱۹۹ : نستعلیق خوش ، محمد جہیل الدین قریشی ، ۱۲ ذیحجہ ۱۲۰۰ھ . ۳۲۲ ص (نوٹاشی : ۵۴۸) .

144- ملتان ، کتابخانہ عمومی ، باغ لالگی خان ۵۷۴۵ : نستعلیق شکستہ آمیز ، مادہ ۱۱۲ . آغاز و انجام افتادہ ، ۳۱۸ ص (دکتر

زبیدہ صدیقی) .

- 145- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۳۱ : نستعلیق ، حاجی احمد بن نظم الدین ، سده ۱۲ هـ . ۳۰۲ ص .
- 146- اسلام آباد ، همانجا ۶۲۰۹ : شکسته آمیز ، سده ۱۲ هـ . انجام افتاده ، ۲۸۰ ص .
- 147- اسلام آباد ، همانجا ۳۱۹۹ : شکسته آمیز ، علی ولد میرد ، سده ۱۲ هـ . ۲۸۰ ص .
- 148- اسلام آباد ، همانجا ۵۶۱۹ : شکسته آمیز ، سده ۱۲ هـ ، ۲۴۲ ص .
- 149- اسلام آباد ، همانجا ۵۵۸۷ : شکسته آمیز ، سده ۱۲ هـ .
- 150- اسلام آباد ، همانجا ۴۴۶۴ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲ هـ . ۲۵۰ ص .
- 151- اسلام آباد ، همانجا ۳۸۳ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ . زرین ۳۶۴ ص .
- 152- اسلام آباد ، همانجا ۱۶۰ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲ هـ ، انجام افتاده ، ۲۷۶ ص .
- 153- اسلام آباد ، همانجا ۱۵۶۳ : شکسته آمیز پخته ، سده ۱۲ هـ . آغاز و انجام افتاده ، ۲۲۲ ص .
- 154- اسلام آباد ، همانجا ۳۸۲ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ . ۳۲۰ ص .
- 155- اسلام آباد ، همانجا ۲۹۶۵ : شکسته آمیز خوش ، سده ۱۲ هـ . آغاز و انجام افتاده ، ۲۶۸ ص (گنج ۳ : ۱۵۴۱ ، ۱۵۴۲) .
- 156- اسلام آباد ، همانجا ۸۲۶۸ : نستعلیق ، سده ۱۲ هـ . ۱۸۵ ص .
- 157- اسلام آباد ، همانجا ۸۲۹۷ : نستعلیق تحریری ، سده ۱۲ هـ . آغاز در دیباجه افتاده ، ۳۱۱ ص .
- 158- اسلام آباد ، همانجا ۸۷۳۷ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲ هـ ، ۲۴۴ ص .

- 159- کراچی ، پرفسور نعیم اللہ فہیمی استاد زبان فارسی : نستعلیق ، سده ۱۱۲ . با مہر کنندہ ۱۲۰۳ھ . ۱۷۳ ص ، (مید عارف نوشاہی) .
- 160- کراچی ، موزہ ملی ۲۳۴-۱۹۶۲ N. M. : نستعلیق ، سده ۱۱۲ . آغاز و انجام افتادہ ، ۲۷۸ ص .
- 161- لاہور ، دانشگاه پنجاب SP iVI ۱۸ E ۳۳۵۳ : نستعلیق ، سده ۱۱۲ ، ۱۵۰ گ (عبداللہ ۲ : ۴۶۵) .
- 162- کراچی ، استاد حسام الدین راشدی : نستعلیق پختہ ، سده ۱۱۲ . آغاز افتادہ : من آن ساعت انگشتم دشمش ، ۲۸۸ ص ، ۱۳۱ س (پرفسور روشن آرا بیگم) .
- 163- پشاور ، مید امیر شاہ بخارایی : نستعلیق پختہ ، فقیر محمد صالح ، موضع ہسال (پنجاب) ، ۳ ذیقعدہ سده ۱۱۲ . آغاز برابر نمونہ ، ۳۴۵ ص (استاد محمد رضا ہمدانی) .
- 164- اٹک ، نمکد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۱۱۲ . ۲۸۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 165- اٹک ، ہمانجا : نستعلیق ، سده ۱۱۲ . آغاز برابر نمونہ ، انجام افتادہ ، ۲۰۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 166- لاہور ، دروازہ دہلی ، مولوی نبی بخش ، باغ علی نسیم : نستعلیق خوش ، سده ۱۱۲ . ملک میان حافظ احمد الدین ، ۱۴۷ ص (سید خضر نوشاہی) .
- 167- خیرپور ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق خوش ، سده ۱۱۲ . زرین ، آغاز افتادہ : نہد لعل و فیروزہ در صلب سنگ ، ۴۰۳ ص (سید خضر نوشاہی) .
- 168- گجرات ، دالیہ ، کتابخانہ حکیم محمد اکبر خان : نستعلیق ، سده ۱۱۲ ، ۱۰۰ ص (سید خضر نوشاہی) .

- 169- کراچی ، پیروگوتہ ، مدرسه راشدیہ : نستعلیق ، سده ۱۲ھ .
 ۳۱۲ ص (سید خضر نوشاهی) .
- 170- کراچی ، ناظم آباد ، سید محمد بیدری : نستعلیق خوش ،
 سده ۱۲ھ . آغاز افتاده : گنه کار را عذر نسیان منم ... ۲۲ ص (سید
 خضر نوشاهی) .
- 171- لاهور ، شش محل ، محمد بشیر لدھیانوی ، انبالہ جلد سازی :
 نستعلیق ، محمد غفران ، در بلده کوت کی ، سده ۱۲ھ . آغاز افتاده :
 زر افتاد برون افسانه کو ، ۲۲۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 172- اٹک ، مکھد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، بہاء الدین ،
 سده ۱۲ھ . ۳۳۶ ص .
- 173- اٹک ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱۲ھ . آغاز برابر نمونہ ،
 جدول بندی ۳ راہ ، ۱۷۰ ص .
- 174- کیمبل پور ، حسن ابدال ، مدرسه تعلیم القرآن ۲ : نستعلیق
 خوش ، سده ۱۲ھ . آغاز برابر نمونہ (پرفسور اختر راہی) .
- 175- دیرہ اسماعیل خان ، مکتبہ حبیبیہ : نستعلیق خوش ، عبدالودود ،
 شورکوت ، سده ۱۲ھ ، ۳۵۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 176- سرگودھا ، بہاول ، مولانا قدرت اللہ : نستعلیق ، علی شیر بن
 سرفراز احمد ساکن دھوک ماگھا ، جام پورہ ، سده ۱۲ھ . ۲۳۲ ص
 (محمد نذیر رانجہا) .
- 177- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۳ ق ف ۱۷۳ : نستعلیق ، سده
 ۱۲ھ . انجام افتاده .
- 178- کراچی ، همانجا ۳ ق ف ۲۸۴ : نستعلیق ، سده ۱۲ھ .
 ۳۱۸ ص (نوشاهی : ۱۴۷) .
- 179- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۳۸۴ : نستعلیق پختہ ، سده ۱۲ھ -
 ۵۱۳ . زرین ، ۲۸۴ ص ،

- 180- اسلام آباد ، همانجا ۷۹۳ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲-۱۳ هـ .
(ص ۲۷۳-۲) ، زرین .
- 181- اسلام آباد ، همانجا ۸۰۸۵ : تحریر آمیز ، سده ۱۲-۱۳ هـ .
آغاز افتاده ، ۲۷۴ ص .
- 182- اسلام آباد ، همانجا ۴۷۴ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲-۱۳ هـ .
۲۹۴ ص .
- 183- اسلام آباد ، همانجا ۲۶۰۳ : طلبگی ، سده ۱۲-۱۳ هـ .
۱۷۶ ص .
- 184- اسلام آباد ، همانجا ۵۲۶ : شکسته آمیز ، محمد عباس
قاشقابی پنهاری ، سده ۱۲-۱۳ هـ . ۲۸۰ ص .
- 185- لاهور ، دروازه دہلی ، مولوی نبی بخش ، باغ علی نسیم :
نستعلیق ، فتح محمد ولد غلام محبی الدین ، ممکنه ویرہ هوت ،
برای بردار خود میان عبدالغفور ، سده ۱۲-۱۳ هـ . ۳۳۶ ص (مید
خضر نوشاهی) .
- 186- میانوالی ، کنڈیان کتابخانہ معدیہ ، مولانا ابو الخلیل
خان محمد صاحب ، خانقاہ مراجیہ : نستعلیق ، سده ۱۲-۱۳ هـ . آغاز
برابر ، باب ۷ افتاده . ۲۹ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 187- رحیم یار خان ، صادق آباد ، گنجینہ میر ، میر منید زاہد حسین
۲۶۲ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲-۱۳ هـ . آغاز برابر ، ۲۵۴ ص
(دکتر اللہ دتا چوہدری) .
- 188- پیشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۱۰۰۹ : نستعلیق خوش ،
سده ۱۲-۱۳ هـ . آغاز و انجام افتاده ، آغاز : اگر بر رفیقان نباشی
شفیق ۲۸۲ ص ۱۵۰ س .
- 189- پیشاور ، همانجا ۴۳۲ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲-۱۳ هـ .
بدنبال «گستان» آغاز برابر ، ۳۵۲ ص ۱۱ س (میر سجاد حسین
کاظمی) .

190- بنون ، نسیم گل ، کتابخانه حبیب اللہ خان : نستعلیق ، سید بہادر شاہ بن سید دلدار حسین سبزواری ، لاہور ، ۱۲-۱۳ھ . ۳۱۲ ص (محمد نذیر رانجھا) .

191- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۳۲۶ : شکستہ آمیز ، نور احمد پسر قطب دین بن قوم علما ، شادیوال ، ۵۱۲.۴ ، ۲۵۶ ص .

192- سرگودھا ، بہلوال ، محمد جاوید ، چک سادہ : شکستہ نستعلیق خوش ، نیاز احمد ولد عبدالواسع ، ۱۲۸ (۱۲۰۸) ، آغاز برابر نمونہ ، کابل ، ۳۱۶ ص (محمد نذیر رانجھا) .

193- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۵۶۱ : نستعلیق ، غلام محیی الدین باشندہ نیلور شہر ، رجب ۵۱۲۱۲ ، ۳۰۲ ص .

194- اسلام آباد ، همانجا ۷۵۷۴ : نستعلیق خوش ، کلب علی قزوینی ، (۱۲۱۲) (ص ۲۷۹-۳۸۱) ، زرین .

195- لاہور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین بخاری : نستعلیق خوش ، شیخ محمود ، ۱۲۱۳ . آغاز برابر ، ۲۶۶ ص (محمد علی کوثر) .

196- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق خوش ، عبدالحق ملتان (۱۲۱۴ھ) ، آغاز افتادہ ، ۲۲۲ ص (نعیم اختر مسجدی) .

197- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۲۱ : نستعلیق ، پیرسون ۵۱۲۱۶ . در ہامش گلستان ، آغاز افتادہ ، ۱۸۲ ص .

198- پیشاور ، دکتی خواجہ محمد سلیم ۴۴۳ : نستعلیق خوش ، چہار شنبہ ۵۱۲۱۷ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۹۲ ص ۱۵۰ (میر مجاد حسین کاظمی) .

199- سرگودھا ، میراثوالہ کھوہ ، میان داود خان : نستعلیق پختہ ، میان غلام نبی پسر عبدالواجد بخش امام جامع مسجد دروغہ ، ۵۱۲۱۸ ، ۳۰۰ ص (محمد نذیر رانجھا) .

- 200- لاہور ، فقیر خانہ ، مید مغیث الدین : نستعلیق ، محمد بخش ولد محمد پناہ ، ۱۲۲۰ھ . آغاز افتادہ ، ۲۸۸ ص (محمد علی کوثر) .
- 201- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۰۳ : نستعلیق ریز خوش ، (۱۲۲۰ھ) (ص ۱۰۵-۲۰۳) زرین .
- 202- جہلم ، مجلہ لوہاران ، پنڈ دادنخان ، مولانا جہان زیب : نستعلیق محمد اکبر ولد رحیم گل خان کوهاتی ، ۱۲۲۲ھ ، ۳۲۸ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 203- لاہور ، شش محل ، انبالہ جامد سازی ، محمد بشیر لدھیانوی : نستعلیق ، ۱۲۲۴ھ . با مہر «محمد طیب بن احمد ۱۲۵۸» ۳۰۸ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 204- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۸۰ : نستعلیق پختہ ، فقیر نیک محمد بن میان عبدالرزاق جیو ، ج ۲/ ۱۲۲۵ھ . ۳۲۵ ص .
- 205- اسلام آباد ، همانجا ۱۱۴۱ : نستعلیق خوش ، ۲۷ صفر ۱۲۲۶ھ ، ۲۹۴ ص .
- 206- خیبرپور ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق زیبا ، نور علی ع ۲/ ۱۲۳۵ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۶۲ ص (سید خضر نوشاھی) .
- 207- لاہور ، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳ ، ۸۷۱ بو : نستعلیق ، سید حسن بن احمد ، ج ۱۲/ ۲ ۱۲۳۵ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۹۲ گ (عباسی ۱ : ۴۲۳) .
- 208- سرگودھا ، بہاول ، گلزار احمد ، چک ۵۴ شمالی : نستعلیق شکستہ ، مطلوب حسین عفا اللہ نوشہروی ؟ ۱۸۷۹ ہجری (۱۲۳۸ھ) ، آغاز برابر نمونہ ، ۳۲۲ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 209- سرگودھا ، ساہیوال ، مکتبہ سلیمانہ : شکستہ ، حکیم اللہ داتا بن حکیم حاذق رستم زمان خان ، اگر وٹھوی ثمر علی پوری ، ۱۸۷۸ ب/ ۱۲۳۸ھ ، ۲۳۰ ص (محمد نذیر رانجھا) .

- 210- سرگودھا ، مولوی فخر الدین : نستعلیق خوش ، میرزا نظام الدین بن میرزا نرہت ، ۲۱ صفر ۱۲۳۹ھ ، ۳۰ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 211- پیشاور ، ریکارڈ آفس ۱۶۹ : نستعلیق ، ۱۲۴۰ھ . محشی ، آغاز برابر ، ۲۸۴ ص (سید حسن مجتبی رضوی) .
- 212- اٹک ، خیرپور ، تلہ گنگ ، مولوی اسد اللہ : نستعلیق خوش ، قاری حامد بن ملا عبدالخالق سیالکوٹی ، مقیم پیشاور ، ۱۲۴۰ھ . ۳۱۴ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 213- سرگودھا ، بہلول ، عابد حسین : نستعلیق خوش ، نثار ولد عبدالمہیمن ، ۱۲۴۲ھ . آغاز برابر نمونہ ، کامل ، ۲۷۵ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 214- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲.۸ : نستعلیق ، فیض اللہ خان ولد سعد اللہ خان ، ساکن قصبہ ٹپھر ، چہار شنبہ ۶ شعبان ۱۲۴۱ فصلی ، آغاز افتادہ ، ۲۶۲ ص .
- 215- سرگودھا ، بہلول ، صوفی نعمت اللہ ، چاوہ : نستعلیق خوش ، نور الرحمان عاصی ، ۹ ج ۱۲۴۲/۲ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۵۸ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 216- پیشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۱۰۹۴ : نستعلیق شکستہ آمیز خوش ، عیان اللہ بن میان ولی اللہ ، در مزار کوهاتی ، چہار شنبہ ۵ ع ۱۲۴۲/۱ھ . آغاز افتادہ ، ۳۴۲ ص (میر سجاد حسین کاظمی) .
- 217- سرگودھا ، بہلول ، نصیر آباد ، مولانا داود : نستعلیق خوش ، ۱۲۴۴ھ . آغاز برابر ، ۲۱۲ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 218- ملتان ، کتابخانہ عمومی ، باغ لالگی : نستعلیق ، خیالی رام بن شو دیال قوم دوسر ، ۱۲۴۵/۱۸۳۸م ، ۳۲۴ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 219- میانوالی ، داود خیل ، کتابخانه حقانیہ ، سعید احمد : نستعلیق شکستہ آمیز ، ظہور احمد ولد ناصر الدین چندی گڑھی ، ۱۹ چپتر ۱۸۸۸ ب (۱۲۴۶ھ) ، آغاز برابر ، ۳۳۸ ص (ممد نذیر رانجھا) .
- 220- لاہور ، دانشگاه پنجاب A ۳۵ PPI VI ۱۵۷۳ : نستعلیق ، ۲۶ شعبان ۱۲۴۶ھ . آغاز برابر ، ۲۱۲ گ (عبداللہ ۲ : ۲۱۸) .
- 221- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۳۹۳ : نستعلیق ، کرم دین ، ۲۰ رمضان ۱۲۴۶ھ . ۴۱۱ ص .
- 222- اسلام آباد ، همانجا ۶۱۸۵ : نستعلیق خوش ، محمد یار میرزادہ ، سکنہ سردل ، ۲۱ ج ۲/۱۲۴۷ھ ، ۱۶۸ ص .
- 223- اسلام آباد ، همانجا ۵۲۹۰ : نستعلیق خوش ، عمر بخش ، ۱۱ شوال ۱۲۴۷ھ ، ۲۰۴ ص .
- 224- سرگودھا ، بہاول ، مولوی فتح محمد ، دیووال : شکستہ نستعلیق خوانا ، قادر خان ولد عبدالصمد مرحوم ۱۲۴۷ھ . در موضع الیاس پورہ پرکنہ ، آغاز برابر نمونہ ، ۳۲۶ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 225- کیمیل پور ، مکہد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، نام نویسنده پاکشده ، ۱۲۴۸ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۴۳ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 226- شکار پور ، گڑھی یاسین ، گوشہ ادب ، صلاح الدین ، ۳۷ : نستعلیق ، غلام نبی ، ۱۱ ع ۱/۱۲۴۸ھ . آغاز برابر نمونہ ، کامل (سید خضر نوشاهی) .
- 227- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۲۱۵ : نستعلیق خوش ، احمد ولد محمد نیاز عرف جابری ، ۱۰ رمضان ۱۲۴۹ھ ، ۲۱۰ ص .
- 228- کراچی ، انجمن ترقی اردو ۳ ق ف ۲۴۱ : نستعلیق ، میر شمس الدین حسین خان ، ۱۷ شعبان ۱۲۴۹ھ . ۲۳۷ ص (نوشاهی : ۱۴۷) .

- 229- لاهور، دانشگاه پنجاب ۲۴ API VI ۲۱۵ : نستعلیق، سید مهدی حسن، ۱۶ صفر ۱۲۵۰ هـ. ۱۴۴ گ (عبدالله ۲: ۲۱۹).
- 230- شیخوپورہ، مریدکی، محمد اسماعیل نوشاهی اعظمی : نستعلیق، محمد شریف خانی، ۱۲۵۱ هـ. آغاز برابر نمونه، محشی، ۲۱ ص (نعیم اختر مجددی).
- 231- حیدر آباد، سندھی ادبی بورڈ : نستعلیق خوش، محمد شجاع قادری، ۱۱ صفر ۱۲۵۱ هـ. با مهر ۱۲۶۰ هـ (سید خضر نوشاهی).
- 232- پشاور، دانشگاه، کالج اسلامیہ ۱۸۶۶ : نستعلیق زیبا، ۱۲۵۱ هـ. آغاز برابر، محشی با شرح بوستان از عبدالواسع هانسوی، ۲۹۶ ص (محمد اسرائیل کان الله له - عبدالرحیم ۱: ۳۵۱).
- 233- راولپنڈی، کمیٹی چوک، سروان املہ محمود صاحب : نستعلیق، فیض بن محمد حفیظ ساکن کورالہ متصل قصبہ چمپاری، ۱۱ شعبان ۱۸۹۱ بکری (۱۲۸۱ هـ)، آغاز برابر نمونه، (سید عارف نوشاهی).
- 234- سرگودھا، بہلول، شاہ محمد، میانی : شکستہ نستعلیق خوش، سجن ولد مکھن، ۱۲۵۲ هـ. آغاز برابر نمونه، کامل، ۳۰۴ ص (محمد نذیر رانجھا).
- 235- پشاور، دکتر خواجہ محمد سلیم ۵۱۸ : نستعلیق، وصیف گل ولد میان ظفر گل، چہار شنبہ نماز پیشین، ۲۵ ج ۱/۱۲۵۳ هـ. ۳۸۸ ص ۱۳ (میر سجاد حسین کاظمی).
- 236- اسلام آباد، گنج بخش ۲۶۰ : نستعلیق پختہ، شیر عالی، پنجتار، ۱۱ بہاگن ۱۸۹۴ ب/۱۲۵۳ هـ. ۲۴۱ ص.
- 237- کراچی، موزہ ملی ۱۹۵۸-۲۶۶/۳ : نستعلیق خوش، ۱۰ ذیحجہ ۱۲۵۳ هـ. در «کلیات» او (نوشاهی: ۵۴۸).
- 238- اسلام آباد، گنج بخش ۷۹۰ : نستعلیق خوش، ۵۰ ع ۱/ ۱۲۵۴ هـ. زرین، ۳۳۴ ص.

- 239- پېشاور، گل بادشاه جی، میر سجاد حسین کاظمی ۷۵۱ :
نستعلیق زیبا، ۵۴/۱۲۵۴ھ. در هامش گلستان، با آرایشهای
زرین، ۳۴ص (میر سجاد حسین کاظمی).
- 240- سرگودھا، بہلول، کتابخانہ محمد وسیم، چک ۱۹ شمالی :
نستعلیق شکستہ آمیز، علی محمد ولد ولی محمد گوجر، ۱۲۵۵ھ.
۳۲۶ص (محمد نذیر رانجھا).
- 241- لاہور، ذخیرہ ربانی ۴۴۱/۴۰ : نستعلیق، کرم الہی،
پاس خاطر برخوردار خود عثمان خان، ۱۲۵۵ھ/۱۸۹۵ب/۱۸۳۹م.
۲۹۷گ (بشیر حسین : ۴۱۲).
- 242- کراچی، موزہ ملی ۳۹۴-۱۹۵۸ N. M. : با یادداشتی کہ
نوشتہ امام ویردی ایرانی در ۱۲۵۵ھ. است (نوشاهی : ۵۴۸).
- 243- اسلام آباد، گنج بخش ۴۵۰ : نستعلیق ایرانی، احمد ولد
میرزا مرتضی قلی، ۲۲ع ۱/۲۵۷ھ. زرین، ۳۰۰ص.
- 244- کراچی، موزہ ملی ۲۸۴-۱۹۵۹ N. M. : نستعلیق، ۱۱ع
۱۲۵۸ھ/۲. سرلوح، ۲۳۸ص (نوشاهی : ۵۴۹).
- 245- اسلام آباد، گنج بخش ۸۳۲۸ : نستعلیق پختہ، لعل بدشاہ،
۱۰ شوال ۱۲۵۹ھ. آغاز کمی افتادہ، ۳۲۶ص.
- 246- سرگودھا، بہلول، رب نواز، الیافی : شکستہ نستعلیق خوش،
خادم حسین، ۱۲۵۹ھ. ۱۲ص (محمد نذیر رانجھا).
- 247- کراچی، لیاقت میموریل لائبریری ۱۰۴ : نستعلیق ۲۹
ذیحجہ ۱۲۶۰ھ. بدنبال «گلستان» (سید خضر نوشاهی).
- 248- لاہور، دانشگاه شیرانی ۱/۱۸۹/۳۱۹۴ : میان محمد ولد
میان نور احمد، پیرامون ۱۲۶۰ھ (۱۸۴۴م) (بشیر حسین ۳ : ۶۷۸).
- 249- کویتہ، کلی لاجور گلستان، مدرسہ ضیاء العلوم : نستعلیق،
۲۸ ذیقعدہ ۱۲۶۰ھ. ہمراہ «گلستان» ۷۰ص (دکتر انعام الحق
کوثر).

- 250- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، ماری کلان ، حکیم رحمت علی قریشی : نستعلیق پختہ ، علی بخش قریشی ، ۱۲۶۱ھ . در ماری ، زرین ، ۲۸۷ص (نعیم اختر مجددی) .
- 251- پشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۸۷۷ : نستعلیق عمر دراز پشاور ، در دہ بابی تپہ سہمند مسجد خدا خیل ، ۱۲۶۲ھ . ۴۱ص (میر سجاد حسین کاظمی) .
- 252- دیرہ اسماعیل خان ، معظم خان کتاب فروش : نستعلیق خوانا ، ظہور الہی ، ساکن موسی خیل ، دو شنبہ ۱۱ ذیحجہ ۱۲۶۳ھ . ۲۸۶ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 253- خیر پور ، کتابخانہ عموسی : نستعلیق ، ۱۲۶۳ھ . بدنبال «گلستان و کریمہ» (سید خضر نوشاہی) .
- 254- کراچی ، موزہ ملی ۱۵-۱۹۷۸ : N. M. نستعلیق خوش ، عبدالرزاق ، ۱۲ ج ۱/۲۶۴ھ . ۲۸۹ص (نوشاہی : ۵۴۹) .
- 255- سرگودھا ، بہلوال ، میان سردار محمد : نستعلیق محمد اسحاق ولد غلام رسول کرڑ ، ۱۲۶۵ھ . ۳۲۸ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 256- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۷۵ : نستعلیق پختہ ، منور شاہ ، ۷ ج ۱/۲۶۵ھ . ۲۴۶ص .
- 257- سرگودھا ، بہلوال ، شاہ محمد ، میانی : نستعلیق خوش ، عطا محمد ولد دوسہ ، متوطن موضع مٹھ رانجہا ، ۱۲۶۶ھ . ۳۱۶ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 258- پشاور ، عجایب گہر (موزہ) : نستعلیق زیبا ، عبدالعلی ، ماہ پورہ ۱۹۰۶ (۱۲۶۶ھ) ، ۲۹۰ص (محمد اسرائیل کان اللہ لہ) .
- 259- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۸۱ : شکستہ آمیز ، ۱۲۶۷ھ . (ص ۱-۲۵۹) .
- 260- اسلام آباد ، ہمانجا ۲۱۵ : نستعلیق ، محمد زمان ، مکنہ مستالہ ، ۱۰ رجب ۱۲۶۸ھ ، ۳۰۸ص .

- 261- خوشاب ، اکبر پوره ، گلزار احمد : نستعلیق خوش ، ۱۹۱۰ .
بکرمی (۱۲۷۰ هـ) سرلوح ، ۲۶۶ ص (محمد نذیر رانجها) .
- 262- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۹۸ : نستعلیق ، محمد شریف بن صوفی غیرت ، شوال ۱۲۷۲ هـ . در کابل ، ۳۹۶ ص .
- 263- اسلام آباد ، همانجا ۵۸۸۸ : نستعلیق ، قطب الدین میان ساون ، ۲۱ شعبان ۱۲۷۲ هـ . موضع چک جملہ ، ۳۰۸ ص .
- 264- اسلام آباد ، همانجا ۳۴۱۹ : نستعلیق میان کرم دین ، ۴ رمضان ۱۲۷۳ هـ . موضع هندو وال - چکوال ، ۳۱ ص .
- 265- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانه عمومی : نستعلیق ، نور علی آقا خیل ، قریہ ادی زئی ۱۲۷۳ هـ . ۳۳۳ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 266- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۲۶۴ : نستعلیق جلی ، میان محمد قاسم ساکن سرکلہن ، ۱۲۷۴ هـ . ۴۰۰ ص .
- 267- خوشاب ، اکبر پوره ، مولانا گلزار احمد : نستعلیق ، عبدالشکور مدرس ، ۱۲۷۵ هـ . در صوبہ دکن ، نسخہ هنری ، ۴۰۰ ص (محمد نذیر رانجها) .
- 268- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری ۱۶۷ : نستعلیق تحریر آمیز ، قمر الدین ، ساکن احمد پور لمعہ ، جمعہ ۲۲ ع ۱۲۷۶/۲ ، ۲۸۸ ص (پرفسور اللہ دتا چودری) .
- 269- لاہور ، نکسون رود ، خلیل الرحمن داودی : نستعلیق ، میان قاسم علی ولد میان الہمی بخش قوم انگریز ! ، سمت ۱۹۱۸ ب (۸-۱۲۷۷ هـ) ، ۱۸۴ ص (سید سعید الظفر نوشاہی) .
- 270- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری ۸۶۲ : نستعلیق پختہ ، مولوی شیخ ... ساکن تسادیوان ، ۱۲۷۷ هـ . ۲۱۵ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری) .
- 271- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۵۲ : نستعلیق تحریری ، ۳ ماہ مساکیہ ۱۹۱۷ ب (۱۲۷۷ هـ) ، با سرلوح ، در ہامش « گلستان » .

272- سرگودھا ، چک مبادہ ، نبی بخش صاحب : نستعلیق شکسته خوش ، محمد امماعیل بن بهائیخان ، ۱۲۷۸ھ . ۲۸۶ ص (محمد نذیر رانجھا) .

272- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مہارک اردو لائبریری ۱۷۲ : نستعلیق پختہ ، محمد شاہ ، آدینہ ۲ مجرم ۱۲۷۸ھ . آغاز افتادہ ، ۲۵۴ ص (پرفسور اللہ دتا چودری) .

274- گوجرانوالہ ، ہندی بہتیاں ، انجمن اصلاح مسلمین : نستعلیق ، بہان سنگھ ولد گلاب سنگھ قوم زرگر ، در ہندی بہتیاں ، ۱۹ ذیحجہ ۱۲۷۹ھ . ۲۰۳ ص (سید خضر نوشاھی) .

275- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۱۲ : نستعلیق طلبگی ، محمد معید ۴ صفر ۱۲۷۹ھ ، ۳۱ ص .

276- اسلام آباد ، همانجا ۳۰۵۱ : شکستہ آمیز پختہ ، محمد علی ، ۱۲۷۹ھ . ۳۰۲ ص .

277- شیخوپورہ ، بوہر ہاتھ ، محمد علی کوثر بہتی : نستعلیق ، عبدالجبار ، ۱۲۸۰ھ ، ۸۴ ص (محمد علی کوثر) .

278- سرگودھا ، مولوی شہاب الدین : نستعلیق خوش ، یکشنبہ ۲۲ رمضان ۱۹۱۰ ب (۱۲۸۰ھ) ، ۲۷۴ ص (محمد نذیر رانجھا) .

279- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، چندیالہ گلستان ، محمد شفیع الراعی : نستعلیق عبدالحفیظ ، ۱۸ ع ۱۲۸۱/۲ھ . با مہر عبدالکریم ۱۲۸۰ ، ۳۱۹ ص (نعیم اختر مجددی) .

280- لاہور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین : نستعلیق ، شیخ احمد بن غلام محمد ، ۱۲۸۱ھ ، ۳۴۴ ص (محمد علی کوثر) .

281- گوجرانوالہ ، ہندی ہوان تادر ، نصیر احمد : نستعلیق ، محمد خان دارا ، ۱۲۸۲ھ ، ۲۲۹ ص (نعیم اختر مجددی) .

282- سرگودھا ، خوشاب ، حافظ محمد عبداللہ صاحب : نستعلیق

خوش ، اسدالله خان ولد گل باز افغان ، ساکن نوشهره کلان ،
۱۲۸۳ هـ ، ۲۹۴ ص (محمد نذیر رانجها) .

283- سرگودها ، چهاونی ، کرم دین صاحب : نستعلیق خوش ،
فقیر صاحبزاده میان محمود الرحمن بن مخدوم میان عبداللطیف
خلف الرشید شاه عبدالله قادری ، ۱۲۸۴ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۳۲۶ ص
(محمد نذیر رانجها) .

284- سرگودها ، بهلول ، جگمیان ، الله دته صاحب : نستعلیق
خوش ، محمد ادریس ، ۱۲۸۵ هـ . (محمد نذیر رانجها) .

285- سرگودها ، بهلول ، بولوی عنایت الله ، چک ۸ شمالی :
نستعلیق شکسته ، صلابت خان ولد سلیمان ، ۱۲۸۵ هـ ، ۳۱۶ ص
(محمد نذیر رانجها) .

286- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۹۰۵/۲ : با مهر کننده ۱۲۸۵ هـ .
در پایان (بشیر حسین ۱ : ۹۰) .

287- سرگودها ، بهلول ، دیره سیدان ، محمد انور صاحب : نستعلیق
شکسته ، محمد اسلم پسر ملا واصل خان ، ۱۲۸۶ هـ ، ۳۱۶ ص
(محمد نذیر رانجها) .

288- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۱۱۷ : نستعلیق پخته ، فقیر محمد
عظیم الله ، ۱۴ محرم ۱۲۸۶ هـ ، ۳۲۷ ص .

289- سرگودها ، لک ، نصیر احمد صاحب : نستعلیق خوش ، حقیر
بن بخش ، ساکن پندی بهتیاں ، ۱۲۸۷ هـ . با منوروح ، ۳۰۲ ص
(محمد نذیر رانجها) .

290- سرگودها ، خوشاب محمد نسیم صاحب : نستعلیق شکسته
ملا عبدالرسول کموت ، موضع سهوتان ، ۱۲۸۷ هـ ، ۳۱۰ ص (محمد
نذیر رانجها) .

291- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری ۸۶۱ : نستعلیق پخته ،
۱۲۸۷ هـ ، ۳۷۸ ص (پرسوز احمد حسین احمد قلعه داری) .

- 292- لاهور، اردو بازار، کتابخانه شان اسلام، قاری عبدالرشید :
نستعلیق، اول ماه مبارک منگر ۱۹۲۶ ب (۱۲۸۷هـ)، ۲۲۶ ص
(محمد علی کوثر).
- 293- بنون، نسیم گل، کتابخانه حبیب الله خان : نستعلیق، الله یار،
۱۲ نوامبر ۱۸۸۸ م (۱۲۸۸هـ)، ۱۸۸ ص (محمد نذیر رانجها).
- 294- لاهور، رحمان پوره، محمد شریف البدر : نستعلیق، محمد
احسن بن الله وسایا، ۱۲۸۹هـ، ۲۱۹ ص (نعیم اختر مجددی).
- 296- میانوالی، کندیان، سعدیه، مولانا ابو الخلیل خان محمد
صاحب، خاتقاه سراجیه : نستعلیق پخته، زبیر احمد بن عبد الجبار،
۱۹ شنبه ۱۹ ج ۱۲۹۱/۲هـ. در کوندل سرگانه، ۳۱۳ ص (محمد
نذیر رانجها).
- 297- کراچی، مورہ ملی ۱۹۵۸-۵۶۸ : N.M. : نستعلیق خوش،
سعید احمد امین آبادی (خوشنویس)، ۱۸۷۴ م (۱۲۹۱هـ)، ۲۹۳ ص
(نوشاهی : ۵۴۹).
- 298- شیخوپورہ، میرکی باتھ، حکیم محمد سیف الله : نستعلیق
خوش، احمد یار، ۱۲۹۲هـ. ۳۲۵ ص (محمد علی کوثر).
- 299- سرگودھا، بھلوال، جگہیان، الله دتھہ صاحب : نستعلیق خوش
فقیر محسن علی، ۱۲۹۴هـ. (محمد نذیر رانجها).
- 300- لاهور، استاد دکتہ محمد باقر : نستعلیق عبدالرزاق، ۱۲ ج
۱۲۹۴/۱هـ. ۱۴۵ ک ۱۴ ص (پایان نامہ دکتہ خالدہ
صدیقی : ۶۷).
- 301- سرگودھا، حبیب الرحمان صاحب، ۱۱ : نستعلیق شکستہ
آسیز، محمد ساکن شاہ پور، ۱۲۹۵هـ. ۴۰۰ ص (محمد نذیر
رانجها).
- 302- لاهور، استاد دکتہ محمد باقر : نستعلیق سعید احمد

ایمن آبادی ، ۱۸۷۴م ، ۱۸۶ گ ۱۳ ص (پایان نامه دکتر خالده صدیقی : ۶۸) .

303- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۲۵۲ : نستعلیق با تاریخ ۱۲۹۹ هـ .
زیر نویس ترجمه اردو ، ۵۰ ص .

304- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۶۱ : نستعلیق ، سده ۱۳ هـ . انجام افتاده ، ۱۹۲ ص .

305- اسلام آباد ، همانجا ۲۵۶ : نستعلیق ، مہنو سنگھ ناتھ گجر ، سده ۱۳ هـ . ۲۸۶ ص .

306- اسلام آباد ، همانجا ۹۱۱۲ : نستعلیق ، نسیم گل آخوند زاده ولد شاه زمان ، سده ۱۳ هـ ، ۳۲۴ ص .

307- اسلام آباد ، همانجا ۲۱۷۹ : نستعلیق خوش ، سده ۱۳ هـ . انجام افتاده ، ۲۸۸ ص .

308- اسلام آباد ، همانجا ۲۷۷۲ : شکسته آمیز ، سده ۱۳ هـ . انجام افتاده ، ۲۲۸ ص .

309- اسلام آباد ، همانجا ۷۴۳۵ : نستعلیق پختہ ، سده ۱۳ هـ . ۷۴ ص .

310- اسلام آباد ، همانجا ۶۴۷۱ : شکسته آمیز ، سده ۱۳ هـ . ۲۹۹ ص .

311- اسلام آباد ، همانجا ۶۵۵۵ : نستعلیق ، شاه زمان ، سده ۱۳ هـ . آغاز افتاده ، ۲۷۶ ص .

312- اسلام آباد ، همانجا ۶۵۰۰ : شکسته آمیز ، پختہ ، سده ۱۳ هـ . ۲۵۴ ص .

313- اسلام آباد ، همانجا ۶۶۰۴ : نستعلیق پختہ . سده ۱۳ هـ . ۲۷۲ ص .

314- اسلام آباد ، همانجا ۹۱۴۶ : نستعلیق پختہ ، سده ۱۳ هـ .
روزگار رنجیت سنگھ (۱۱۹۵-۱۲۵۵ هـ) .

315- اسلام آباد ، همانجا ۹۱۴۷ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۳ .
عنوان ها ثانویس ، ۳۰۰ ص .

316- اسلام آباد ، همانجا ۱۴۱۸ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۳ .
در هاش «کلیات» او .

317- اسلام آباد ، همانجا ۱۵۰۷ : نستعلیق ، سده ۵۱۳ . در هاش
«گلستان» .

318- اسلام آباد ، همانجا ۲۲۷۹ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۳ .
انجام افتاده ، ۳۱۰ ص .

319- اسلام آباد ، همانجا ۵۱۹۷ : طلبگی ، سده ۵۱۳ . ۲۷۹ +
۱۲ ص .

320- اسلام آباد ، همانجا ۵۵۴۳ : شکسته آمیز پخته ، سده ۵۱۳ .
آغاز و انجام افتاده (گنج ۳ : ۱۵۴۶) .

321- اسلام آباد ، همانجا ۸۵۶۱ : نستعلیق ، عثمان ساکن
سوک احمد ، ۱۹ پهادرون . ۱۹۲ ب (سده ۵۱۳) ، ۳۵۶ ص .

322- سرگودھا ، بهلول ، نصیر آباد ، مولا داود : نستعلیق خوش ،
جمعه ۱۰ ج ۱ / سده ۵۱۳ . ۲۰۰ ص (محمد نذیر رانجها) .

323- بهاولپور ، جامعہ اسلامیہ ۱۸۵ : نستعلیق پخته ، مولوی
غلام حسن (بخامه دیگر) و یاد داشت «۲۱ شوال ۱۲ ، در قضیه

نامرضیه سید سلطان شاه در احمد پور» ، ۲۲۰ ص (پرفسور الله دتا
چو دری) .

324- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۳۵۳/۳۴۹ : از سده ۵۱۳ .
(بشیر حسین ۳ : ۶۷۹) .

325- لاهور ، دیال سنگھ ترست ۴۰۵ : نستعلیق ، سده ۵۱۳ .
آغاز افتاده ، ۲۶۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

326- گوجرانواله ، علی پور چته ، سوئیان والا ، پرفسور محمد اشرف

- صدیقی : نستعلیق خورش ، شیخ احمد پاسخاظر امام الدین ، سدہ ۵۱۳ . ۲۷۲ ص (سید خضر نوشاهی) .
- 327- اٹک ، مکہد ، مولانا محمد علی ، نستعلیق : عبد الجمیل ، بد مقام کار عتانه حسن ابدال ، سدہ ۵۱۳ . ۲۵۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 328- دیرہ اسماعیل خان ، معظم خان کتب فروش : نستعلیق خوش ، محمد شفیع مدرس خاتقاہ ورسو ، سدہ ۵۱۳ . ۲۶۸ ص .
- 329- دیرہ اسماعیل خان ، همانجاہ : نستعلیق ، عبدالرؤف پسر غلام محیی الدین ، سدہ ۵۱۳ . ۳۰۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 330- کراچی ، انجمن ترقی ۳ ق ف ۲۴۲ : نستعلیق ، سدہ ۵۱۳ . انجام افتادہ ، ۷۰ ص (نوشاهی : ۱۴۷) .
- 331- کیمیل پور ، حضرو ، خواجہ جہان خان اسد : تحریری نا پختہ ، فضل دین ، سدہ ۵۱۳ . آغاز برابر نمونہ ، ۳۲۸ ص ، (پرفسور اختر راہی) .
- 332- جھنگ ، جنیوت ، ملک آباد ، محمد اکرم : نستعلیق خوش ، محیی الدین بن عبد الطیف نظامی چشتی ، سدہ ۵۱۳ . ۲۲۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 333- کراچی ، موزہ ملی ۱۸۷-۵۲۸ N. M. : نستعلیق ، سدہ ۵۱۳ . کامل .
- 334- کراچی ، همانجا ۱۹۷۱-۲۵۳/۲ N. M. : نستعلیق ، سدہ ۵۱۳ . (ک ۱۴۲-۱۵۵) ، انجام افتادہ (نوشاهی : ۱۴۹) .
- 335- سرگودھا ، بہلول ، نوان کوت ، غلام سرور صاحب : نستعلیق رکن الدین شاہ ، ۵۱۳ . ۳۴۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 336- سرگودھا ، نور حیات کالونی ، بہلول ، محمد شریف صاحب : نستعلیق خوش ، عاقل خان ولد سعید گل افغان ، ۵۱۳ . ۳۰۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .

337- سرگودھا ، بہاول ، شاہ محمد ، میانی : نستعلیق ، علی محمد

بن حاجی عبد الحق ساکن بار موسی ، ۱۳۰۳ھ . سرلوح ۲۸۲ ص

(محمد نذیر رانجہا) .

338- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۴۰۶ : نستعلیق پیختہ ، محمد ولد

میان فتح دین ، ساکن موضع بہاد دیوالہ ، ۱۳۰۳ھ .

۲۴۴ ص .

339- سرگودھا ، بہاول ، محمد اسماعیل وھوری : شکستہ نستعلیق

خوش ، عبد المنعم ، ۱۳۰۴ھ . ۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .

340- لاھور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین : نستعلیق ، محمد

عبد اللہ ، ۱۳۰۴ھ . ۱۵۶ ص (محمد علی کوثر) .

341- سرگودھا ، ماہیوال ، مکتبہ ملیمانیہ : نستعلیق خوش ،

مقبول احمد ولد نیاز علی ، ۱۱ ع ۱۳۰۴ھ . ۳۱۸ ص (محمد نذیر

رانجہا) .

342- سرگودھا ، جہاوریان ، عطاء الرحمان صاحب کھو کھر :

نستعلیق خوش بشیر احمد بن عبد الواحد ، ۱۳۰۹ھ . ۳۹۶ ص

(محمد نذیر رانجہا) .

343- سرگودھا ، بہاول ، غلام بشیر شاہ ، چک ۱۵ شمالی :

نستعلیق خوش ، محمد منیر ولد سلطان احمد بن گرم دین در قصبہ

ہڈالی ، ۱۳۱۲ھ . ۳۲۸ ص (محمد نذیر رانجہا) .

344- سرگودھا ، بہاول ، مولوی خوشی محمد ، حویلی میکان :

نستعلیق خوش ، منشی فضل داد ، جمعہ ۱۲ شوال ۱۳۱۳ھ .

سرلوح منقش ، ۲۸۸ ص .

345- سرگودھا ، ہاتھی وند ، محمود خان صاحب : نستعلیق خوش ،

محمد اسلام طالب علم ، ۱۳۱۸ھ . ۳۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .

346- سرگودھا ، بہاول ، مولوی محمد یاسین ، عظمی : نستعلیق

خوانا ، محمد باہر ولد محمد اکبر ، جمعہ ۲۲ ہاڑ ۱۹۵۸ ہجری
(۱۳۱۹ھ) ، ۳۱۴ ص (محمد نذیر رانجھا) .

347- سرگودھا ، بہاول ، بہکر ، عبد الرسول صاحب : نستعلیق
خوش ، مظفر ولد محمد ظفر ، ۱۳۲۵ھ . سرلوچ ، ۲۹۸ ص (ف) .

محمد نذیر رانجھا) .
348- سرگودھا ، چوکی بہاگت ، محمد سعید صاحب : نستعلیق

خوش ، تاج محمود ولد عبد الطیف ، ۱۳۲۵ھ . لاژوردی ، ۳۱۲ ص
(محمد نذیر رانجھا) .

349- رحیم یار خانی ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری : نستعلیق
تحریر آمیز پختہ محمد نظام الدین نظامی ، ۱۹۶۷ م . «انتخاب

بوستان» است از سید مبارک شاہ جیلانی ، بنیاد گذار کتابخانہ ، کہ
در ۱۹۶۶ م . نگاشته است ، ۸۰ ص (پرفسور دکتر اللہ دتا چودری) .

350- لاہور ، استاد دکتر محمد باقر : نستعلیق محمد صالح ، تاریخ
یاد نشدہ ، آغاز برابر نمونہ ، ۱۱۳ گ ۱۹ ص .

351- لاہور ، همانجا : نستعلیق ، فضل دین ، تاریخ یاد نشدہ ،
آغاز برابر نمونہ ، ۱۵۰ گ ۱۵ ص (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی :

۶۸) .

352- لاہور ، همانجا : نستعلیق ، تاریخ یاد نشدہ ، آغاز برابر
نمونہ ، ۹۲ گ ۲۵ ص (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی : ۶۷) .

353- لاہور ، همانجا : نستعلیق ، تاریخ یاد نشدہ ، موریانہ زدہ ،
آغاز افتادہ : نیرزد کہ خوئی بچکد بر زمین ، ۱۳۳ گ ۱۵ ص (پایان نامہ

دکتر خالدہ صدیقی : ۶۸) .

354- لاہور ، کتابخانہ قلعہ شاہی : نستعلیق ، تاریخ یاد نشدہ ،
نسخہ زرین ، باسزوح . آغاز افتادہ ، ۸۵ گ ۴-۶ ص (پایان نامہ

دکتر خالدہ صدیقی : ۶۵) .

355- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۱/۲ . ۱۰۳/۱۰۴ : ہنرہا با «گستان»
(بشیر حسین ۲ : ۳۳۴) .

10

شرح بوستان

متن همان: گزارش به نوشته بشیر حسین (۳: ۴۴۲) از مهر سید شریف گرگانی (۱۴۱۳/۸۱۶م) در منابع در دسترس بدین کار بجز جاتی دست نیافتم. 356- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴/۷۴۸/۳۷۸۲: نوشته عزیز الله

11

شرح بوستان

متن همان: گزارش از عبدالواسع هانسوی، از روزگار اورنگ زیب (۱۱۱۸/۱۰۶۸) گزارش سروده های دشوار آن است. و در دیباجه می نویسد: برای متعلمین صبیان مکاتب، و پارسی خوانان از عربی بی نصیب، و برای هرکه فی الجملة از سواد بهره داشته باشد. و غرض فهماندن مبتدیان کم سرمایه است و نه متتهیان بلند پایه. و از هموست: شرح اسکندر نامه (ن. ک. مشترک، منظومه ها)، شرح یوسف و زلیخا (نسخه ها ۵: ۳۵۰۲)، غرایب اللغات (نسخه ها ۳: ۱۹۳۱)، قواعد زبان فارسی (نسخه ها ۳: ۲۰۷۴)، شرح نام حق (گنج ۳: ۱۸۳۸)، «نصاب ۳ زبان» (مشترک، بخش انصاب ها). آغاز: ربنا لا تؤاخذنا ان نسئنا. میدنا و مولانا. . . می گوید معترف به عجز و نادانی، در فهم الفاظ و درک معانی، عبدالواسع. آغاز

شرح : بنام جهاندار . . . باید دانست که مشهور در السنه خلاقی و عامه نسخ همین است . لیکن نسخه کهن مصححه (ا) . . .
 ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۴۵۵ «شرح بوستان» - آته : ۱۱۵۰
 «شرح بوستان» - گلچین ، آستانه ۶۴ : ۷۰ . که او را از سده دوازدهم یاد کرده است .

357- اٹک ، مکھد ، کتابخانه مولانا محمد اعلی : نستعلیق ، سده

۱۱۰۵ . آغاز برابر نمونه ، ۳۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

358- کراچی ، سوزہ ملی ۵۲۸/۱۰ : نستعلیق ، سده

۱۱۰۵ . آغاز و انجام افتاده ، ۲۱۶ ص (نوشاهی : ۵۴۹) .

359- کویتہ ، کلی لاجور گستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق

پختہ ، عبد الکریم بن منشی فتح محمد ، در شاہجہان آباد ، ۲۷ ع
 ۱۱۳۶/۲ . آغاز برابر نمونه ، ۱۵۶ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .

360- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۵۲۸/۵۰۴ : نوشتہ نظام الدین

ولد محمد مراد ، ۱۱۹۸ھ (۱۷۸۴م) (بشیر حسین ۳ : ۴۴۱) .

361- پشاور ، دکتر خواجہ محمد سلیم ۹۰۴ : نستعلیق ، سده

۱۲۰۵ . آغاز برابر نمونه ، ۹۳ ص ۲۵ س ، محشی (بیر سجاد حسین کاظمی) .

362- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۶۵۸ : نستعلیق پختہ ، سده ۱۲۰۵ .

آغاز برابر (ص ۲-۱۰۸) .

363- اسلام آباد ، همانجا ۲۱۱ : نستعلیق تحریر آمیز ، سده ۱۲-۱۳

۱۳۰۵ . در مسجد شریف موضع کنیال ، دیباچہ را ندارد ، آغاز شرح برابر نمونه ، ۱۷۳ ص (گنج ۳ : ۱۰۴۳) .

364- گوجرانوالہ ، حافظ آباد ، عبد الرشید فاروقی : نستعلیق

۱۲۰۵ . دیباچہ را ندارد بایستی از همان ہائیلوی باشد . آغاز :

بنام جهاندار جان . . . باید دانست کہ مشهور در السنه خلاقی و عامه نسخ همین است . ۲۱۵۰۰ ص (نعیم اختر مجیدی) .

- 365- اٹک، سکمد، کتابخانه مولانا محمد علی: نستعلیق، قل احمد ولد یار محمد ولد عبدالرسول، ۹۹ محرم ۱۲۰۷. آغاز برابر نمونه، ۱۶۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).
- 366- پشاور، دانشگاه، کالج اسلامیہ ۱۸۷: نستعلیق خوش، ۱۲۱۲. آغاز برابر نمونه، مجدول، ۷۲۵ ص (محمد اسرائیل کان الله له - عبدالرحیم ۱: ۳۵۳).
- 367- حیدر آباد، سندھی ادبی بورڈ: نستعلیق شکستہ آمیز، عبدالله، ۱۲۱۲. آغاز برابر، (گ ۳۱-۹۵) (سید خضر نوشاهی).
- 368- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۲۳: نستعلیق پختہ، ۱۶ ج ۱۲۱۷/۱. در مسجد آخوند محمود جیو در شاہی محمود شاه (ص ۱۴۲-۱۴۷)، آغاز برابر.
- 369- لاہور، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳، ۸۷۱ بو - ۱۱: نستعلیق سید ثناء الله مشہدی، ۳۰ ج ۱۲۵۳/۲. آغاز برابر نمونه، ش ۱ مجموعہ، ۹۷ گ ۱۵ ص (عباسی ۱: ۴۲۸).
- 370- اسلام آباد، گنج بخش ۸۹۸۳: نستعلیق، قاضی میان محمد باقر شہر نصر پور، ۵ ذیحجہ ۱۲۵۵. آغاز برابر، (ص ۱۰۷-۲۴۷).
- 371- پشاور، دانشگاه، کالج اسلامیہ ۱۱۶۶: نستعلیق حافظ، غلام حبیب و پسرش غلام جیلانی، ۱۲۵۴، در ہامش بوستان ۲۹۶ ص (محمد اسرائیل کان الله له).
- 372- کراچی، روزہ ملی ۱۹۶۸-۱۸۶: N.M. نستعلیق، ۱۲۶۵، ۸۲۰ ص.
- 373- کراچی، همانجا ۱۹۵۷-۶۵۵/۵۸: N.M. نستعلیق، غلام احمد بن محمد ہاشم، ساکن اولکھ، ۱۲۶۶، ۲۰۴ ص (نوشاهی: ۵۴۹).

- 374- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۰۸ : نستعلیق پختہ ، میان محمد ، ساکن مسالہ پہکرا الان ، ۵۱۲۷۰ . دیباچہ را ندارد ، آغاز شرح برابر نمونہ ، ۲۲۱ ص (گنج ۳ : ۱۵۴۸) .
- 375- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۳۳۷ : نستعلیق تحریری ، سدہ ۵۱۳ . (ص ۱-۱۶) آغاز برابر نمونہ .
- 376- چنیوت ، جہنک ، ملک آباد ، محمد اکرم : نستعلیق ، سدہ ۵۱۳ . ۱۳۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 377- کراچی ، روزہ ملی ۱۹۷۶-۲۱/۲ : N.M. : نستعلیق ، سدہ ۵۱۳ . (ص ۱۱۱-۲۸۳) (نوٹ شاہی : ۵۵۰) .
- 378- گجرات ، احمد حسین احمد قلعه داری : نستعلیق پختہ ، علامہ مولوی محمد عبد الکریم قریشی قلعه داری ، سدہ ۵۱۳ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۷۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری) .
- 379- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۱۱۲/۱۰۷ : از سدہ ۵۱۳ . (بشیر حسین ۳ : ۴۴۱) .
- 380- لاہور ، فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق تاریخ یاد نشدہ ، آغاز برابر نمونہ ، انجام افتادہ ، ۱۹ گ ۱۹ س (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیق : ۲۸۸) .
- 381- لاہور ، همانجا : نستعلیق ، تاریخ یاد نشدہ ، ش ۲ مجموعہ ، آغاز برابر نمونہ ، ۴۶ گ ۲۵ س (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیق : ۵۸۷) .
- 382- ہزارہ ، ہری پور ، دارالعلوم اسلامیہ ، رحمانیہ : نستعلیق پختہ ، شمس الدین ، تاریخ یاد نشدہ ، آغاز برابر نمونہ ، ۷۶ ص (پرفسور اختر راہی) .
- 383- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۸۹۴/۸۶۱/۱ : نوشتہ ، محمد عظیم ولد مخدوم عبد الکریم ، تاریخ یاد نشدہ (بشیر حسین ۳ : ۴۴۱) .

شرح بوستان

متن همان . گزارش از عبدالرسول بن شهاب الدین بن عبدالله بن طاهر بن حسن قرشی (نه قریشی) . به سال ۷۳۰ هـ / ۱۶۳۳-۳۴ م ، به دستور برادر بزرگ خود شیخ عبدالله و برخی از یاران نگاشته است (دیباچه) .

در برخی از نسخه ها ، این شرح همراه با «فرهنگ واژه های بوستان» است به ترتیب الفبایی ، که گویا از همین قرشی باشد . در فهرست عباسی (۱ : ۴۲۸) نیز از همین قرشی دانسته شده است .

و از هموست : شرح گلستان (ن . ک . پس از این) .

آغاز : حمد بیحد مر خالقی را که بقطرات مطرات وانزلنا من ...

بوستان جهان را نظاره داد ... اما بعد ، فبقول ... عبدالرسول بن ... آغاز شرح : بنام جهاندار ... پوزش پذیر . جهان به معنی روزگار ، بکسر مصحح است از خدمت میر شهاب الدین .

(ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۴۵۵ «شرح بوستان» - اته : ۱۱۵۲ ،

۱۱۸۰ - ریو ۲ : ۶۰۴ که نسبت او را قرشی آورده نه قریشی) .

384- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۱۵۱ : نستعلیق پخته ، حافظ

خان محمد بن محمد زاهد صابونگر ، پیشاور گذر صابونگران ، ۱۰ ج

۲/ ۱۱۹۴ هـ (ص ۲-۱۲۰) ، آغاز برابر (گنج بخش ۳ : ۱۵۴۶) .

385- اسلام آباد ، همانجا ۶۱۶ : شکسته آمیز ، محمد بشیر

۱۸ رجب ۱۲۲ (۱۲۰۲) (ص ۲-۲۱) ، آغاز برابر .

386- پشاور، دکتر خواجہ محمد سلیم ۵۰۷: نستعلیق، شہداد ولد قباد، ساکن موضع میر غز علاقہ یوسف زئی، ۲۸ رمضان ۱۲۰۸ھ. آغاز برابر نمونہ، ۹۰ ص ۲۲ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

387- گوجرانوالہ، حافظ آباد، عبدالرشید فاروقی: نستعلیق، محمد اظہر ظہیر متولی جامعہ صدیقیہ، ۱۲۲۱ھ. آغاز برابر، ۱۵۲ ص (نعیم اختر مجددی).

388- اسلام آباد، گنج بخش ۴۲: شکستہ آمیز، محمد اسماعیل، ۳ شعبان ۱۲۲۲ھ. آغاز برابر، تمنا «شرح بوستان» است، ۱۱۶ ص.

389- راولپنڈی، گولہ شریف، درگاہ شاد روان پیر مہر علی شاہ: نستعلیق، محمد روشن دین، ۱۲۲۶ھ. آغاز برابر نمونہ، ۹۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

390- شیخوپورہ، مریدی، کتابخانہ نقشبندیہ، اشفاق احمد مجددی: نستعلیق پختہ، ۹ شوال ۱۲۴۳ھ. آغاز برابر، ۱۲۵ ص (نعیم اختر مجددی).

391- راولپنڈی، گولہ شریف، درگاہ شاد روان پیر مہر علی شاہ: نستعلیق، ۱۲۵۶ھ. آغاز برابر نمونہ، ۱۰۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

392- کراچی، سوزہ ملی ۱۲۷۵-۱۹۶۱: N. M. نستعلیق، سلطان منجر میرزا، شوال ۱۲۹۲ھ. ۱۴۸ ص (نوشاہی: ۵۴۹).

393- لاہور، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳، ۸۷۱ بو - قر: شکستہ آمیز، آغاز سده ۱۳ھ. آغاز برابر نمونہ، بہ نام «فرہنگ بوستان» یاد شدہ؟ شاید ہمراہ «فرہنگ واژہ ہای بوستان» قرشی باشد، ۳۶ گ ۲۱ ص (عباسی: ۴۲۸).

394- سرگودھا، بہلول، نونانوالہ، کتابخانہ محمود بیگ: نستعلیق، سده ۱۳ھ. آغاز برابر، ۹۲ ص (محمد نذیر رائجہا).

13

شرح بوستان

متن همان . شرح از علی محمد بن گل محمد انصاری ، که «تذکره لائنصار» (بشیر حسین ۱ : ۶۶) را در احوال پیران و بزرگان انصاری ، در ۱۱۱۸ هـ / ۱۷۰۶ م نگاشته است .

به سال ۱۱۲۴ هـ / ۱۷۱۲ م که «شرح نورالله احرار» بدستش رسید بود . (دیباچه) .

آغاز : سپاس بقیاس بنام جهاندار جان آفرینی که باطن مشتاقان را از انوار . . . بعهده سی گوید عبدالراجی . . . علی محمد . . . چون در سنه هزار و صد و بیست و چهار .

395- پیشاور ، میرد امیر شاه بخاری : مستعلیق ریز پخته ، سنه ۱۲ هـ .

آغاز برابر نمونه ، ۱۱۰ ص ۱۵ س (امتاد محمد رضا همدانی) .

14

انهار الاسرار : شرح بوستان

متن همان . شرح از علیم الله حمینی چشتی جالندهری ، بلخی ثم سرهندی متخلص به «علیم» ، مرید شاه ابو المعالی کرمانی ، و خلیفه میر محمد سعید معروف به میرد بیک . (ن. ک. نزهت «السالکین» مشترک ، بخش عرفان) .

به سال ۱۱۳۰ هـ / ۱۷۱۸-۱۷۱۷ م : گفت تاریخ شروع در ضمیر - از کلام شیخ معذی یاد گیر . (در نسخه ای دیگر ۱۱۴۰ هـ آمده است) با مقدمه ای «که ذکر آن پیش از شروع واجب است» . و این مقدمه با مبرند های «فایده» است . آغاز : حمد خداوند و نعت رسول . . . حمد خداوندی را که در بوستان جان انهار اسرار جاری ساخته . . . اما بعد ، فیقول العبد . . .

(ن. ک. : علمای هند ؛ ۱۴۷ - خزینه ۱ : ۵۰۰۵ - پاکستان میں فارسی ۳ : ۳۹۷ که در هر سه جا ضمن زندگینامه اش از این کار او نام برده شده است).

395- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۲۴ : نستعلیق پخته ، محمد الدین ، ۱۲۶۴ هـ. یا یادداشت پرفسور محمد اقبال مجددی که کاتب از خطبای نامی ست که در ۱۸۶۷ م بدست انگلیسی ها زندانی شده ، ص ۳۵۶ (گنج بخش ۳ : ۱۵۴۷) .

396- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۲/ ۸۶۱/ ۳۸۹۴ : نوشته محمد عظیم ولد مخدوم عبدالکریم ، تاریخ یاد نشده (شیر حسین ۳ : ۴۳۸) .

15

بهار بوستان

از منشی رای تیک چند ، متخلص به بهار. از قوم کهنتری (کایتهان) ، از مردم دهلی ، از شاگردان سراج الدین علی خان آرزو (۱۱۶۹م/ ۵۱۷۵۵م) ، زنده در ۱۱۵۲/ ۵۱۷۳۹ م .

چند بار چاپ شده ، چهارمین بار نولکشور لکهنؤ ، ۱۹۲۷ م . ۶۱۰ ص . و از هموست در این فهرست (مشترک) : ۱- جواهر الحروف ، در دستور حروف در زبان فارسی ، ۲- نوادر المصادر ، واژه نامه مصدق های فارسی ، ۳- بهار عجم ، واژه نامه .

آغاز : این گبن دانش که نامی ست به «بهار بوستان» و میرش نصیب یاران و دوستان . بنام جهاندار جان . . . پذیر . بحر متقارب مشن مقصور و وزن فعوان .

(ن. ک. : مشار ۱ : ۸۰۲ «بهار بوستان» که نادرست نام نگارنده را «پیک چند» و نه «تیک چند» آورده و کتاب را شرح «گلستان» گفته نه «بوستان» - مشار ، مؤلفین ۲ : ۱۷۹ «پیک چند» که در اینجا نام سه کار چاپ شده اش آمده : بهار بوستان ، بهار عجم در لغت فرس ، جواهر

الحروف - صبح گلشن : ۲۹ «بهار» که نام او را «تیک چند» آورده -
نسخه ها ۵ : ۳۴۴۲ «بهار بوستان» .

397- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳ ، ۸۷۱ بو - تیک (۲) :

نستعلیق ، ۲۴ شعبان ۱۲۴۴ هـ . ۸۲ گ (عباسی ۲ : ۹۸) .

398- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳ ، ۸۷۱ بو - لیک

نستعلیق ، آغاز سده ۱۴ هـ . آغاز افتاده ، ۳۲۴ گ (عباسی ۱ : ۴۲۶) .

16

شرح بوستان

متن همان . شرح از محمد بن غلام محمد (کلهوی) از آغاز سده ۱۳ هـ .
مرید شاه ناروواله (م ۱۲۰۴/۵۱۷۹۰م) ، که ملفوظات او را بنام
«خیر الاذکار» (ن . ک . مشترک ۳ : ۱۴۴۲) گرد آورده است . و از
هموست : ۱- شرح مطلع الانوار دهلوی ، ۲- شرح تحفة النصایح
یوسف گدا ، ۳- شرح پند نامه عطار ، ۴- شرح اسکندر نامه نظامی
(نگاشته ۱۲۴۵/۵۱۸۲۹م) ، ۵- شرح گلستان سعدی ، ۶- شرح یوسف
و زلیخای جامی . (هر شش در «فهرست مشترک» آمده است) .
و از کار هایش بدست می آید که وی صوفی ، معلم و از مرو جان زبان
فارسی بوده است .

در دیباچه می گوید : نسخه هایی از متن صحیح و سقیمه و حواشی
قدیمه و لغت ها و رسایل دیگر ، هر چند که بدست افتاد فراهم آوردم ،
و در کار خود طریقی اختصار را از دست ندادم .

آغاز : حمد له . عاقبة . صلاة . به عرض می رساند . . . محمد بن
غلام محمد . . . کتاب کمال النصاب بوستان معانی و مضامین .

(ن . ک . تذکره پنجاب ۱ : ۱۶۷ پاورى که در آنجا نام شش کار
او آمده که این در میان آن ها نیست - مشایخ چشت : ۳۰ تا ۵۶۰
و ۵۹۰ برای ناروواله «خیر الاذکار» که ملفوظات اوست و این مرید -
حدیقه ، غلام سرور : ۱۰۷ برای مرادش) .

399- اټک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۱۱-۱۲ هـ .

آغاز برابر نمونه ، انجام افتاده ، ۲۴۸ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

400- اټک ، همانجا : نستعلیق ، عبدالمجید ، ساکن پتسیری ،

سده ۱۲ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۳ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

401- شکار پور ، گزهی یاسین ، مولانا محمد ابراهیم ناظم ، یاسینی :

نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ . آغاز بسیار نزدیک به نمونه ، ۱۳۸ ص

(سید خضر نوشاهی) .

402- اوچ ، مخدومی سید شمس الدین گیلانی ۴۴۲ : نستعلیق

خوش ، محمد ادریس ساکن اوچ ، ۲ رمضان ۱۲۵۹ هـ . آغاز برابر

نمونه ، ۷۴۸ ص (پرفسور الله دتا چودری) .

403- اټک ، مکهد ، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق ، ۱۱ ع

۲/۱۲۸۲ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۳۸۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

404- شکار پور ، گزهی یاسین ، گوشه ادب ، صلاح الدین ۲۳۴ :

نستعلیق شکسته آمیز ، سده ۱۳ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۳۱۶ ص

(سید خضر نوشاهی) .

405- کراچی ، موزه ملی ۱۹۷۱=۲۶۰ N. M. : نستعلیق خوش ،

میان محمد زمان ، ساکن مستاله (پنجاب) ، رمضان ۱۳۰۲ هـ .

۴۴۴ ص (نوشاهی : ۵۰۰) .

406- بهاولنگر ، چشتیان کهنه ، الله دین نظامی : نستعلیق پیخته ،

عجب خان بن دولت خان . ۱۳۱۰ هـ . آغاز برابر ، ۴۹۰ ص

(نعیم اختر مجددی) .

17

تحفة الفقرا : شرح بوستان

متن همان . شرح از محمد سلطان ، که نام خود و کتاب «تحفة الفقرا»

را در دیباجه آورده است . و باوجود آنکه می گوید چندان دستی در علم

ندارم ، فروتنی کرده ، می تواند همان مرد فاضل خوشایبی باشد که

«اسکندر نامه» ی گنجوی را در ۸۹/۵۱۲۰۴-۱۷۹۰ م (ن. ک. مشترک) و «یوسف و زلیخا» ی جامی (مشترک) و «گلستان» سعدی (ن. ک. پس از این) را نیز شرح کرده است. آغاز: نعت نامتباهی و حمد بی انتهاکار فریبایی را که قراین لطایف و لطایف اشعار آبدار را در ویرانه دل های جوهر شناسان فضل و کمال ... این حقیر محمد سلطان.

407- پیشاور، دانشگاه، پیشاور ۸۹/۴۸۵: نستعلیق خوش، ۳ صفر ۱۲۹۲ هـ. آغاز برابر نمونه، ۱۷۰ ص ۱۸۰ (پرفسور امتیاز حسین).

18

شرح بوستان

متن همان. شرح گویا از عبدالرحمان بن محمد احسان، قوم پسرا. به سال ۱۲۹۵ هـ/۱۸۷۸ م: شد به مدد های خدا این کتاب - ختم به مقصود دل دوستان - حامل متن است از انم سروش - گفت که در شرح به بین بوستان (۱۲۹۵).

408- اسلام آباد، دایره تحقیقات اسلامی ۹۲: نستعلیق، عبدالرحمن بن مولوی محمد احسان قوم پسرا، ۲۲ شوال ۱۲۹۵ هـ. که نگارنده نیز تلقی شده. آغاز: کل امر ذیبال لم... علمای کرام بر آن معتقدند که بهر جادورا جمع نموده شود تسمیه را مقدم باید داشت. و اسلوب کلام مجید از دست نشاید گذاشت، ۵۵۶ ص (خضر نوشاهی).

19

شرح بوستان

متن همان. شرح از فیروز الدین صاحبزاده بن حافظ الدین، مدرس زبان فارسی در زخیل بالا، تحصیل نوشهره، بخش پیشاور، در ۲۹ صفر ۱۳۲۹ هـ/۱۹۱۱ م. وی نگارنده «باغبان» در شرح بخشی از «اسکندر نامه» است.

مربند های «اگر گفته شود» و «جواب» بسیار بکار برده است .
 آغاز : حمد یجد و ثنای یجد ، واحد احد الله الصمد ، لم یلد ولم
 یولد ، موجد هر فرد را سزد . . . اما بعد ، از روح تموج خیال انموذج .
 409- پیشاور ، نوشهره ، زاحیل بالا ، کتابخانه فیروز الدین (شارح):
 به خامه نگارنده ۲۹ صفر ۱۳۲۹ . ۲۱ ص (سید غارف نوشاهی) .

20

شرح بوستان

متن همان . شرح از محمد نصیر ، شاید محمد نصیر بن سلطان سفیانی
 بهگری ، از نیمه دوم سده یازدهم ، نگارنده «شرح اسکندر نامه» نظامی باشد .
 (موزه : ۵۹۴) .

آغاز (شرح) : بنام جهاندار جان آفرین . . . خداوند و خدیو و خواند
 هر سه به معنی صاحب و پادشاه و عادل حکیم راست گفتار و درست کردار .
 یعنی ابتدا می کنم این کتاب را بنام خداوندی که آفریننده جان است ،
 و حکیم سخن پیداکننده بر زبان .
 410- کوپته ، کلی لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : (تعلیق ،
 ۱۱۶۷ هـ . بی دیباچه ، آغاز شرح برابر نمونه ، ۱۷۲ ص (دکتر
 انعام الحق کوثر) .

21

شرح بوستان

متن همان . شرح از نور احمد بن حافظ حسام الدین . که روزگار
 بدست نیامد . در دیباچه می گوید : نسخه های متعددی از «بوستان» را
 گرد آورده ، از مراجع بسیار بهره برده ام . در آن به نکات دشواری نیز
 توجه داشته ام . و از سروده های دیگران گواه آورده . و در کار خود
 صناعات ادبی بکار برده است . به ویژه دیباچه آن یک اثر مصنوع است .

آغاز : بعد از نیایش فیض آفرینی که خرد به آن رسایی ، در نظاره
انوار بوستان نوالش چون غنچه سر بگریبان است . . . میگوید گچین بزم
آرایان سخن آفرین نور احمد بن حافظ حسام .
411- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۰۶۴ : شکسته آمیز ، شاید
محمد مجید ، سده ۱۲-۱۳ ه . دیباچه را ندارد ، ۲۰۰ ص (گنج ۳ :
۱۵۴۹) .

412- بهاولپور ، سنترال لائبریری : نستعلیق تحریر و شکسته آمیز ،
احمد محمد ، ۷ ج ۱۲۷۸/۱ ه . آغاز برابر نمونه ، عنوانها و مطالب
مهم خط شنگرف کشیده ، ۴۴۶ ص (پرفسور دکتر الله دقا چودری) .

22

شرح بوستان

شناخته . نسخه ها یکی نیستند .

413- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۶۲ : نستعلیق خوش ، سده ۱۰ ه .
نسخه ای است از بوستان که کناره هر بیت آن شماره گذاری شده و در
همش نسخه ، اگر لازم بوده ، با همان شماره ، آن بیت گزارش شده
است . و واژه ها در زیر صفحه گزارش شده اند . آغاز : اکثر بای
بنام جهاندار را بای ابتدائیه گفته اند . و تقدیر کلام آنکه . . .
تا آخر باب چهارم بیشتر نیست ، ۱۲۴ ص (گنج ۳ : ۱۵۵۰) .

414- شکارپور ، گڑھی یامین ، گوشه ادب ، صلاح الدین ۳۴ :
نستعلیق ، محمد بخش بن میان سلطان محمود بن میان محمد اشرف
بن میان عبدالرزاق ، قوم بهتی ، ۱۲۴۶ ه . آغاز افتاده : یوم القیامه .
ملحوظ نظر دارند ، و فقیر را بدعای خیر و حسن خاتمه . . .
۵۳۲ ص (سید خضر نوشاهی) .

415- راولپندی ، واه کینت ، گڑھی افغانان ، کتابخانه فاضلیه
۸۹۵ : نستعلیق شکسته آمیز ، ۱۸ شوال ۱۲۸۸ ه . در باغ

شاطر باس، آغاز: بسمله. بنام جهاندار جان آفرین، حکیم سخن بر زبان آفرین. بای مفتوحه بنام برای الصاق است، که در فارسی به معنی از می آید یا برای استعانت و در «جواهر التریکیب» بای ابتدای نوشته اما در «فرهنگ جهانگیری» و «فرهنگ رشیدی» و غیره یافته نشده بهر تقدیر حرف با متعلق فعل مقدر. ۳۶۱ ص (پرفسور اختر راهی).

416- حیدر آباد، منصوره، شاه ولی الله کالج: نستعلیق خوش، عبدالرزاق، ۱۲۹۳ ه. آغاز: در بیان مدح قناعت و مذهب حرص: شنیدم که در روزگار قدیم، شدی سنگ در دست ابدال میم. ابدال در زمره اولیا و اتقیاء. میم فاعل شدی است، ۱۶۶ ص (مید خضر نوشاهی).

417- راولپندی، گولره شریف، درگاه شاد روان پیر مهر علی شاه: نستعلیق، مده ۱۳ ه. نخست برخی از واژه های مبرده و مرکبه را گزارش کرده، سپس برخی از آیات دشوار را، از مآخذ خود مانند فرهنگ جهانگیری، مؤید، مدار الافاضل، رشیدی نام برده است، از سروده های نظامی و خاقانی نیز گواه می آورد. آغاز: بسمله. آغاز حل بعضی لغات بوستان. جفا پیشه، لفظ مرکب ظالم. توقع، نامه را نشان کردن و نشان که در مکتوب کنند و در استعمال توقع آن جا کنند که فرمان برای کشتن و بستن و تاختن باشد، ۲۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

418- کراچی، موزه ملی ۱۸۷-۱۹۶۸: N. M. نستعلیق، فضل الهی بن حافظ عبدالرحمن، از قوم علماء مده ۱۳ ه. آغاز: بنام جهاندار، بای مفتوحه بنام برای اتفاق امت، که در فارسی به معنی از می آید، یا برای استعانت، ۴۱۲ ص (نوشاهی: ۵۵).

گلدسته : فرهنگ واژه های بوستان

از سید کریمداد گجراتی ، که در موضع مکه از توابع گجرات می زیسته است ، به سال ۱۰۸۵/۱۶۷۴ م . وی در دیباجه کار خود آگاهیهای نادرستی از سعدی به عنوان زندگینامه آورده است : از فضلی صوفیه بوده ، همراه شهاب الدین سهروردی در یک کشتی به زیارت حج رفته ، مدت مدیدی در بیت المقدس سقایی می کرده ، با خواجه خضر ملاقات کرده ، در پتخانه سومنات بت بزرگ را شکسته ، دوازده بار حج کرده ، با خسرو دهلوی در دهلی صحبت داشته . . . که ریشه برخی از این افسانه ها در نوشته های سعدی بگونه سمبلیک آمده است .

واژه نامه «بوستان» است . به ترتیب تهجی حرف پایان واژه ها ، از الف «خدا» تا یاء «آتش پارسی» بدنبال واژه ها ، بیت و یا مصرعی که آن واژه را در برداشته می آورد . و نیز منابع خود را : فرهنگ رشیدی ، فرهنگ جهانگیری ، فرهنگ ابراهیم شاهی ، فرهنگ سروری ، و جز آن ها . آغاز : سها س قدسی اساس مراقدری را سزد که بقدرت بالغه . اما بعد ، این بحر اوراق . . . سید کریمداد سکینه .

- 419- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۶۹۱ : نستعلیق ، اسماعیل خان هوت ، بلده دره ای ، ۱۰۲۵ هـ ، (ص ۵۷-۹۸) (گنج ۳ : ۱۰۵۱) .
- 420- اسلام آباد ، همانجا ۳۹۲ : نستعلیق ، سده ۱۱-۱۲ هـ . آغاز برابر ، ۱۳۳ ص (گنج ۷ : ۱۰۵۱) .

421- اسلام آباد ، همانجا ۸۷۶۶ : نستعلیق بختہ ، خاکپای طالبان فقیر ملا مسعود ، ج ۷/۲ ۵۱۱۲۲ . آغاز برابر ، ۸۰ ص .

422- سیالکوٹ ، بدو ملہی کہنہ ، کتابخانہ فخر الاطبا : نستعلیق بختہ ، محمد اقبال حیدری ، ۵۱۱۴۴ . آغاز برابر ، ۶۲ ص (نعم اختر مجددی) .

423- سرگودھا ، کتابخانہ خلافت ربوہ : نستعلیق خوش ، موسی خان ، ۵۱۱۹۱ . آغاز برابر ، ۵۹ ص (نعم اختر مجددی) .

424- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۴۹۸/۴۷۴ : نوشته غلام حسین ، سده ۵۱۲ . در فہرست بنام «گلدستہ فرہنگ بوستان» آمادہ (بشیر حسین ۲ : ۳۱۹) .

425- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ : نستعلیق ، سده ۵۱۲ . آغاز برابر ، ۴ ص (نعم اختر مجددی) .

426- ملتان ، جہانیاں ، مکتبۃ الجمال ، اسد نظامی : نستعلیق بختہ ، سمیع اللہ ، ۵۱۲۱۲ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۱۰ ص (نعم اختر مجددی) .

427- پشاور ، دانشگاه پشاور ۸۳ : نستعلیق خوش ، میرزا محمد علی بن میرزا عبداللہ شاہ ، چہار شنبہ ۱۷ ذیحجہ ۱۲۳۲ھ . در پشاور ، آغاز برابر نمونہ ، ۱۱۶ ص ۱۵ س (پرفسور امتیاز حسین) .

428- فیصل آباد ، پیپلز کالونی ، کتابخانہ مجاہد اسلام : نستعلیق بختہ ، فخر الاسلام حیدر منجم فتح آباد حنفی مسکینی ، ۵۱۲۳۸ . آغاز برابر ، ۷۳ ص (نعم اختر مجددی) .

429- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۱۹۵ : نستعلیق بختہ ، در موضع پیر ہباک پتہ ، مسجد فضایل آگاہ قاضی محمود ، ۶ شوال ۵۱۲۷ . آغاز برابر نمونہ ، ۱۲۹ ص ۱۳ س .

430- ملتان ، خیابان بہاولپور ، دکتر مہر عبدالحق : نستعلیق ،

- غلام رسول کرورى، براى محمد نور شيخ، ۱۲۸۷ھ آغاز تا با يافتن از نسيم گستانش - گلدسته نعيم بيكرانش، ۴ ص (نعيم اختر مجددى) .
- 431- لاهور، شش محل، محمد بشير، انباله بك: نستعليق طلبگى، محمد عظيم، سه شنبه رجب، سده ۱۳ھ. آغاز برابر نمونه، ۵ ص.
- 432- گوجرانواله، حافظ آباد، عبدالرشيد فاروق: نستعليق، سده ۱۳ھ، آغاز برابر نمونه، ۱۵۰ ص (نعيم اختر مجددى) .

24

فرهنگ واژه‌های بوستان

از غلام على شاه كوهاتى، عرف قریشی عثمانى (ديباجه). وى نگارنده چند اثر ديكر است از آن ميان «رساله در اباحت سماع» (مشترك ۳: ۱۰۶۰) كه در پايان آن خود را از «اولاد حضرت حاجى بهادر صاحب كوهاتى» مى خواند. و خود بايستي از آغاز سده ميژدهم باشد.

واژه نامه شرح ماندندى ست. به ترتيب متن. با سريند هاى «باب» به شماره باب هاى متن در هر باب واژه هاى دشوار آن باب را گزارش كرده است.

آغاز: منت خداى را عز وجل، والصلاة والسلام على محمد خير الرسل... بعد، برضاير ضياء گستر والاطيعان على حضرات مخفى نماند... بى بضاعت غلام على شاه كوهاتى عرف... (ن. ك. گنج ۴: ۲۰۷۴) «احوال و مقامات حاجى بهادر كوهاتى» كه نياى اوست و ۴: ۱۹۷۷ «سراج المجالس» از همين غلام على شاه - همانجا: ۱۰۹۱ «تعليم نامه» از همو).

434- اسلام آباد، گنج بخش ۲۱۱۳: نستعليق (۱۲۷۷ھ)، آغاز برابر، همراه «تعليم نامه» از همو (گنج ۴: ۱۰۴۲) .

435- سرگودها، ماهيوال، مكتبه سليمانيه: نستعليق اورنگ زيب بن محمد سرحدى، سده ۱۳ھ. آغاز برابر، ۹۸ ص (محمد نذير رانجهما).

436- شیخوپوره ، اجنیا نواله ، حکیم سید محمد شاه : نستعلیق ،
 سعد الله خان ولد حمزه خان ساکن ونداله خورد ، ۱۳۰۲ هـ ، آغاز
 برابر ۱۵۸۲ ص (محمد علی کوثر).

25

فرهنگ واژه های بوستان

از فقیر نور محمد . که روزگارش بدست نیامد . و بایستی همان
 گزارشگر «اسکندر نامه» و «گلستان» باشد . (ن . ک . پ . پس از این) .
 به ترتیب آغاز واژه ها ، هر حرف در یک «باب» .
 آغاز: بعد از تسطیر کلام حمد و ثنا حضرت ملک العلام ، که
 منشور فایض النور . . . بعد از آن ابراز می نماید که چون . . .

437- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۱۹۸ : نستعلیق تحریری ، سده ۱۳ هـ .
 (ص ۵۵-۶۲) آغاز برابر نمونه ، انجام در حرف «ل» تا تمام می ماند

26

فرهنگ واژه های بوستان

ناشناخته . نسخه ها یکی نیستند .

438- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۰۷۲ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲-۱۱ هـ
 به ترتیب الفبایی پایان واژه ها ، هر حرف در یک «باب» کار کریمداد
 گجراتی (ن . ک . پ . پیش از این) نیست . آغاز: جزا و لایق ، استسقا
 طلب آب کردن ، مهیا تیار ، ترسا کافر ، افشا ظاهر . . . (گنج
 ۱۰۴۳: ۳) .

439- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۷۸۲/۷۴۹/۲ : نوشته عزیز الله ،
 ۱۱۱۹ هـ (۱۷۰۷ م) نشانی بیشتری داده نشده (پشیر حسین
 ۳۱۷: ۲) .

440- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۶۸۸ : نستعلیق پخته ، مصر بلوی ،

۱۱۹۷ هـ، (ص ۸۹-۱۶۸)، به ترتیب تمجی در آغاز واژه ها، هر حرف در یک «باب» (گنج ۳: ۱۰۴۳).

441- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم ۶۰۵۹: نستعلیق شکسته آمیز، ملا مشرف الدین پسر محمد آدم پسر ملا شیر خان، سده ۱۲-۱۳ هـ. آغاز: بسمله . الا . املا . افا . . . واژه ها ست به ترتیب آغاز آنها، ۱۰۲ ص ۸-۶ س (میر سجاد حسین کاظمی).

442- اسلام آباد، گنج بخش ۶۱۶: شکسته آمیز، محمد بشیر، ۱۳۲ (۱۲۰۲ هـ)، (ص ۲۱-۲) سپس «شرح بومستان» از عبدالرسول، در فهرست به احتمال از همان عبدالرسول دانسته شده است، آغاز: باب الالف الادانا و آگه باش. املا نوشتن. انا آوند الا من آسا واژدها، اعلا سجایا (گنج ۳: ۱۰۴۲).

443- خیر پور، کتابخانه عمومی: نستعلیق، ج ۷، ۵۱۲۴۰/۲ هـ. آغاز افتاده: جهان بمعنی روزگار. . . برای ده باب هر باب جداگانه واژه ها را شرح کرده است، ۹۶ ص (سید خضر نوشاهی).

444- کراچی، موزه ملی ۱۹۶۷-۷۲/۲ N. M.: نستعلیق، محمد محسن، سده ۱۳ هـ، (ص ۴۳-۲۰). واژه های دشوار را به ترتیب الفبایی از آغاز واژه ها، هر حرف در یک «باب». آغاز: باب الالف. الا دانا و آگه باش. املا نوشتن.

445- کراچی، همانجا ۱۹۷۸-۳۰/۴ N. M.: نستعلیق، سده ۱۳ هـ. آغاز: الا، املا، اسجیا، بادپا، بابا، ۱۲۲ ص (نوشاهی: ۵۵۱).

446- گجرات، ساهنپال، کتابخانه نوشاهی: نسخ و نستعلیق، سده ۱۳ هـ. (ص ۳۵-۲۴). آغاز: اله اسم خدا، احمد نام محمد، انبیا پیغمبر ها، اوالعزم شش پیغمبران معروف، آفرین پیدا کننده، اصحاب یاران، ارباب صاحبان. . . به ترتیب تمجی آغاز از الف تا یا. (سید عارف نوشاهی).

447- لاهور، سوزہ ۱۴۳/۴۹ : نستعلیق، تاریخ یاد نشده، بد نبال
 «فرهنگ قرآن سعدین». آغاز: پری، سوال کنی. بررسی، عذر کنی.
 بها، قیمت. بهرمان، نام پارچه (رشید احمد ۲ : ۲۱).

27

فرهنگ واژه های بوستان

از عبدالرسول قرشی مت، که «شرح بوستان» را در ۱۰۷۳.هـ /
 ۱۶۶۳م نگاشته است. گویا بخش دوم همان شرح باشد. ب. ک.
 پیش از این.

ترجمه های چاپی بوستان

ترجمه متون فارسی به زبان اردو و دیگر زبان های محلی این سرزمین ، به ویژه متون ادبی ، از آن میان کار های سعدی ، دیر تر آغاز گردید . و تقریباً با پیدایش چاپ همراه بوده است . از این روی نسخه های خطی از اینگونه کمتر در دست هست .

در اینجا ترجمه های اردویی «بوستان» را به نقل از اختر راهی (ترجمه ها : زیر چاپ) می آورم :

۱- ترجمه از ملک عنایت الله . که روزگارش بدست نیامد . چاپ : با متن فارسی ، ترجمه میان سطرها ، لاهور ، ملک دین محمد و پسران ، بی تاریخ .

۲- ترجمه و حواشی از قاضی سجاد حسین مدرس مدرسه عالیۀ فتحپور دهلی ، در ۱۳۸۱/۱۹۶۱ هـ . نگاشته شده است . چاپ : دهلی ، کتابخانه سب رنگ ، (۱۳۸۱ هـ) .

۳- ترجمه باب اول بوستان . از عبدالکریم سعدی ، چاپ : حیدر آباد سنده ، آزاد بک دپو ، (۱۳۷۶ هـ) .

۴- ترجمه منتخبی از بوستان . از سید شاه محمد نعیم ندوی فردوسی . چاپ : حیدر آباد سنده (۱۳۷۶ هـ) .

۵- حکایات سعدی . ترتیب و ترجمه از طالب هاشمی . چاپ : لاهور ، شعاع ادب .

۶- مشزوی دلارام راضی . از جانی بهاری لال متخلص به راضی .
چاپ شده است .

29

ترجمه بوستان

متن همان . ترجمه پنجابی از سید شلام مصطفی نوشاهی (م ۱۳۸۴هـ / ۱۹۶۵م) نگارنده «نصایح ضروری» (مشترک ۱ : ۸۳۸) و «کنز گینامه معرفت» (مشترک ۳ : ۱۸۱۷) .

(ن . ک . ترجمه گلستان ، ترجمه کریم ، از همو در این جزوه) .
وی پدر بشیر احمد نوشاهی و نیای فهرست نگار پاکستانی سید عارف نوشاهی مت .

آغاز (پس از مقدمه) : بنام جهاندار . . . شروع કરناد مين ايس
کتاب نون نال نام جهان رکھنی والی .

(ن . ک . شریف التواریخ ۲ (۱) : ۳۴۵ تا ۴۱۱ زندگینامه و نام
کار های ادیش ، از آن میان همین ترجمه) .

448- گجرات : ساهنپال ، کتابخانه نوشاهی : نستعلیق که متن را

سید بشیر احمد بشارت نوشاهی و ترجمه را خود مترجم نوشته است ،
۱۳۵۱ هـ ، ۴۷۰ ص (سید عارف نوشاهی) .

30

ترجمه بوستان

متن همان . ترجمه به زبان پنجابی از ناشناس .

آغاز : شروع કરના هان مين نام جهان رکھنی والی اتی جان پیدا
کرنی والی .

449- گجرات ، کتابخانه قریشیه ، دکتر احمد حسین قلعه داری .

تاریخ یاد نشده ، ۲۱۲ گ (کهوج ، ۸-۹ ، قلمی نسخه نمبر ، دسمبر

۱۹۸۲ ص : ۷۵) .

کریمایا : نصیحت الملوك : پند نامه

با سربند های : در ثنای پیامبر ، خطاب به نفس ، مدح کرم ، صفت سخاوت ، مذمت بخل ، بیان تواضع ، مذمت تکبر ، فضیلت عام ، امتناع از صیحت جاهلان ، صفت عدل ، مذمت مستمگری ، صفت قناعت ، مذمت حرص ، طاعت و عبادت ، مذمت شیطان ، شراب ، وفا ، شکر ، صبر ، راستی ، کذب ، صنعت پروردگار ، منع امید از مخلوقات .

گزیده از «بوستان» اوست ، و یکی از «پنج گنج» که از کتاب های درسی مدارس قدیمه شبه قاره بوده است . این «پنج گنج» شامل پنج کتاب است از نگارندگان و سرایندگان جدا ، در موضوع های اخلاقی و ادبی و دینی ، که مورد قبول برای مبتدیان از طلاب و نو آموزان زبان فارسی در شبه قاره قرار گرفته و به صورت کتاب واحد درسی در مدارس قدیمه در آمده است : ۱- کریمای سعدی ، ۲- نام حق ، شرف الدین بخارایی ، ۳- محمود نامه ، محمد محمود لاهوری (ن . ک . گنج ۳ : ۱۷۹۳) ، ۴- پند نامه عطار ، ۵- رساله فقهی ، قاضی قطب (ن . ک . مشترک ۱ : ۷۰۵) .

آغاز : کریمای پرخشای بر حال ما - که هستیم اسیر کمند بلا
(ن . ک . نسخه ها ۴ : ۳۲۷۵ «نصیحت الملوك» - مشار ۴ : ۴۰۴)
«کریمای : پند نامه» که نشانی ۲۴ چاپ آن را داده - ذریعه ۴ : ۱۸۳
«نصیحت الملوك» .

450- فیصل آباد ، چنیوت بازار ، گیلانی ، کتابخانہ چشتی ملیمانی :

نستعلیق زیبا ، صفی هروی ، ۹۸۸ھ ، آغاز برابر ، نسخہ زرین و

هنری ، ۲۹ ص (نعیم اختر مجددی) .

451- جہلم ، پنددادخان ، محلہ لوهازان : نستعلیق خوش ،

۱۸۰۵ھ ، ۱۸ ص (محمد نذیر رانجھا) .

452- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۵۳۲ : نستعلیق شکستہ آمیز ، سده

۱۱۰۵ھ . (ص ۱-۳۱) .

453- اسلام آباد ، همانجا ۱۷۸ : نستعلیق خوش ، سده ۱۱۰۵ھ .

(ص ۲۱-۳۷) .

454- اسلام آباد ، همانجا ۶۴۰۹ : نستعلیق خوش ، سده ۱۱۰۵ھ .

(ص ۱-۲۳) (گنج ۳ : ۱۷۲۲) .

455- اٹک ، مکہ ، کتابخانہ مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده

۱۱۰۵ھ ، ۱۶ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

456- لاہور ، شش محل ، انبالہ جلد سازی ، محمد بشیر لودھیانوی :

نستعلیق ، سده ۱۱۰۵ھ . ۲۱ ص (نعیم اختر مجددی) .

457- کراچی ، موزہ ملی ۸۶۲-۱۹۵۷ ، N. M. : نستعلیق ،

میر خلیل اللہ ہفت قلمی (خوشنویسان ۱ : ۱۸) ، ۱۱۰۷ھ ، ۲۱ ص

(نوشاہی : ۶۱۷) .

458- گجرات ، دہل ، مولانا محمد شریف نوشاہی : نستعلیق ،

فتح محمد ، ۱۳ شعبان ۱۱۱۱ھ . تملک میان گل محمد ولد میان

عصمت اللہ (نوشاہی) ۱۶ ص (سید خضر نوشاہی) .

459- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۰۲۳ : نستعلیق ، (۱۱۱۴ھ)

(ص ۵۰-۷۶) . (گنج ۳ : ۱۷۲۱) .

460- سنگھ ، کمپرو ، کوتہ سام نہرا ، مولانا میر محمد سکندرانی :

نستعلیق محمد زمان بن شیخ مالک ، ذیقعدہ ۱۱۱۷ھ ، ۱۶ ص

(محمد علی کوثر) .

461- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۳۳۹ : نستعلیق (۱۱۳۴هـ) ،

(ص ۱۰۱-۱۱۶) .

462- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری : نستعلیق

پخته ، سلطان بن حسین بن سلطان ، یکشنبہ ۱۲ شعبان ۱۱۵۳ھ .

۱۶ ص (دکتر الله دتا چو دری) .

463- خیر پور ، کتابخانہ عمومی ۲۹۷/۶ : نستعلیق ، علی محمد

۱۸۰۵ ب (۱۱۶۱ھ) . رویم ۷۴ ص (سید خضر نوشاهی) .

464- خیر پور ، پیر گوٹہ ، مدرسہ راشدیہ : نستعلیق شکستہ آمیز ،

مستان ولد کشن داس ، ۶ شعبان ۱۱۶۲ھ . ۱۴ ص (سید خضر

نوشاهی) .

465- سرگودھا ، مولانا شہاب الدین : نستعلیق خوش ، رضوان الہی

بن ملا عبداللہ بن سردار بخش ، ۱۱۷۰ھ . نسخہ هنری ، ۱۸ ص

(محمد نذیر رانجھا) .

466- سرگودھا ، بہاول ، جگمہاں ، اللہ دتہ صاحب : نستعلیق

شکستہ خوش ، علی محمد ولد دوست محمد ماکن چک میدان ،

یکشنبہ ۲۸ محرم ۱۱۷۱ھ ، ۱۸ ص (محمد نذیر رانجھا) .

467- دیرہ اسماعیل خان ، مکتبہ حبیبیہ : نستعلیق خوش ، منشی

بریم چند کہتری ، رام پور ، ۱۱۷۵ھ . ۲۲ ص (محمد نذیر

رانجھا) .

468- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی : ۴۰۶۳/۱۰۱۱/۵ : پیرامون

۱۱۷۸ھ (۴-۱۷۶۵م) (بشیر حسین ۱ : ۱۵۷) .

469- سرگودھا ، بہاول ، محمد افضل ، جہان آباد : نستعلیق

خوش ، فقیر محمد راج ولد شوکت علی ، ۱۱۸۹ھ . ۱۰ ص

(محمد نذیر رانجھا) .

470- گجرات ، گنجاء ، گولیکی ، پیرزادہ خلیل احمد ناصر : نستعلیق

حیدر بخش ، عصر ، ۱۲۰۰ھ ، ۱۵ ص (محمد علی ککوٹر نوشاهی) .

471- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲۳۲ : نستعلیق ، سده ۵۱۲ .
(ص ۱۵-۲) .

472- اسلام آباد ، همانجا ۴۸۹۲ : نستعلیق پخته ، محمد فضل ،
سده ۵۱۲ ، ۲۰ ص .

473- اسلام آباد ، همانجا ۷۲۴۵ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۲ .
(ص ۱۸-۴) .

474- اسلام آباد ، همانجا ۴۴۹۰ : طلبی ، سده ۵۱۲ . (ص ۱۸-۲)
انجام افتاده .

375- اسلام آباد ، همانجا ۱۸۸۹ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۲ .
(ص ۱۵-۲) .

476- اسلام آباد ، همانجا ۲۹۳۵ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۲ .
(ص ۱۶-۴) انجام افتاده .

477- اسلام آباد ، همانجا ۶۰۶۲ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ .
(ص ۲۲-۱۸) .

478- اسلام آباد ، همانجا ۸۶۱۶ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ .
(ص ۱۶-۱) (گنج بخش ۳ : ۱۷۲۳) .

479- پشاور ، کاشکال ، کتابخانه نقشبندیه ، محمد الله جان :
نستعلیق پخته ، سده ۵۱۲ . سپس : محمود نامه ، پند نامه ، رساله
قاضی قطب ، آغاز برابر (امتاد محمد رضا همدانی) .

480- پشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۱۱۷۳ : نستعلیق خوش
خط دوم از عبدالله ملا ، سده ۵۱۲ . در «پنج گنج» .

481- سرگودھا ، ساهيوال ، مکتبه سلیمانیه : نستعلیق ، فیض رسول
سده ۵۱۲ ، ۱۶ ص (محمد نذیر رانجها) .

482- شکار پور ، گرھی یاسین ، مولانا محمد ابراهیم ، ناظم یاسینی :
نستعلیق خوش ، سده ۵۱۲ . با ترجمه منظوم آن به زبان سنڌي
درمیانہ سطرھا ، ۴۴ ص .

483- شکار پور ، همانجا : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ . بدنبال

«پند نامه» سپس نام حق (مید خضر نوشاهی) .

484- کراچی ، موزه ملی ۱۲-۱۹۷۸ : N. M. : نستعلیق ، سده

۱۲ هـ ، در جامعه موضع جوبالہ گجرات ، (گ ۲-۱۹) : (نوشاهی :

۶۱۷) .

485- اوج ، مخدوم شمس الدین گیلانی ۲/۳ : نستعلیق خوش

فقیر بہادر ملتانی ، سده ۱۲-۱۳ هـ . (دکتر الله دتا چودری) .

486- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۳۴۸ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲-۱۳

۱۳ هـ . (ص ۱-۲۴) .

487- سرگودھا ، جہاوریان ، عطاء الرحمان صاحب کھوکھر :

شکستہ نستعلیق خوش ، شمس الدین ولد رکن الدین مندی ، ۱۲۰۷ هـ

سرلوح زرین ، ۱۶ ص ۸ بیت (محمد نذیر رانجھا) .

488- پشاور ، پرفسور دکتر اسلام محمود خان : نستعلیق خوش ،

حافظ لطیف اللہ خوش نویس بن حافظ محمد حسن بن حافظ عبداللہ ،

۲۳ رمضان ۱۲۰۷ هـ . (میر مجاد حسین کاظمی) .

489- شیخوپورہ ، خانقاہ دوگران ، رضویہ ، ابو الفیض محمد

عبدالکریم ابدالوی : نستعلیق ، ۱۲۰۸ هـ . ۱۹ ص (نعیم اختر

مجددی) .

490- لاہور ، کتابخانہ فقیر سید معیت الدین : نستعلیق ، ۱۲۱۸ هـ

با سرلوح زرین ، ۲۷ گ ۸ ص (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی :

۶۶۴) .

491- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۵۰۵ : نستعلیق پخته ، غلام نبی ،

۱۲۲۲ هـ . (ص ۱۷-۴۹) .

492- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۲۳ : طلحی ، (۱۲۱۷-۱۲۲۶ هـ)

(ص ۱-۱۵) .

493- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۸۸۵/۸۵۲/۲: میان شهاب الدین

۱۲۳۰ (۱۸۱۰ م).

494- کراچی، سوزه ملی ۱۹۵۷-۸۳۹: N. M. نستعلیق جلی،

۱۲۳۱، ۲۶ ص.

495- کراچی، همانجا ۱۹۵۹-۴۰۳: N. M. نستعلیق خوش،

۱۲۳۸، ۱۸ ص (نوشاهی: ۶۱۷).

496- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵۲۲۷/۱/۲۲۱۷: قطب الدین

زرگر، ۱۲۳۵ (۱۸۱۹ م) (بشیر حسین: ۱۰۸).

497- لاهور، کتابخانه دکتر محمد باقر: نستعلیق فقیر الله دین،

۲۲ رمضان ۱۲۴۵ هـ. سپس «پند نامه»، ۲۴ گ و س (پایان نامه

دکتر خالده صدیقی: ۵۷۸).

498- کراچی، سوزه ملی ۱۹۶۱-۱۶۴۶/۲: N. M. نستعلیق

(۱۲۵۰ هـ)، (ص ۴۵-۵۱) (نوشاهی: ۶۱۷).

499- شیخوپوره، گبانہ نو، عنایت شاه قریشی: نوشته ۱۲۵۰ هـ.

۱ ص (محمد علی کوثر).

500- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۶۳۸/۱/۶۱۷: غلام محمد،

۱۷ رمضان ۱۲۵۱ هـ (۱۸۳۶ م) (بشیر حسین: ۱۰۸).

501- سرگودھا، بھلوال، دیرہ ملکان، ملک یار محمد: نستعلیق

خوش، یاسین علوی، برای برخوردار اسماعیل، ۱۲۵۱ هـ، ۲۶ ص

(محمد نذیر رانجھا).

502- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۵۶۵۳/۲۳۳۲/۱: عبد الرحمان،

۲۵ شعبان ۱۲۵۳ (۱۸۳۷ م) (بشیر حسین: ۱۰۸).

503- گجرات، دھل، محمد شریف نوشاهی: نستعلیق، احمد بخش

(نوشاهی) برای برخوردار غلام حسن، ۲۲ ع ۱۲۵۶/۲، ۱۶ ص

(سید خضر نوشاهی).

503- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲ : نستعلیق ، (۵۱۲۰۷) (ص ۱-۱۴).

504- اسلام آباد ، همانجا ۵۴۷۶ : نستعلیق ، قادر بابا قادری

کشمیری ، ۵۱۲۰۷ (ص ۲-۲۳) (گنج ۳ : ۱۷۲۳).

505- لاهور ، دیال سنگھ ترست ۶۵ الف : نستعلیق ، میرزا محمد

خان ، ۵۱۲۰۷ ، ۱۰ گ (دیال سنگھ ۳ : ۱۳۴).

506- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۴۳۰ : نستعلیق ، (۵۱۲۰۹)

(ص ۱۰۴-۱۱۷).

507- خیر پور ، کتابخانه عمومی : نستعلیق ، ۵۱۲۶۰ . سپس

گلستان نوشته ۵۱۲۶۳ . (سید خضر نوشاهی) .

508- سرگودھا ، مولوی فضل اللہ شاہ صاحب : نستعلیق خوش ،

حافظ غلام رسول شاہپوری ، ۵۱۲۶۰ . در مسجد چک ۵۴ شمالی

۱۸ ص (محمد نذیر رانجھا) .

509- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۴۴۵ : شکسته آمیز ، ۷ ع ۲/

۵۱۲۶۱ . (ص ۱-۶) ، آغاز افتاده .

510- پشاور ، دانشگاه ۴۴۸ : نستعلیق ، ۲۰ رجب ۵۱۲۶۲ . در

«پنج گنج» (سید امتیاز حسین) .

511- بلوچستان ، مستولگ ، چوتو ، عبدالصمد کاریز : نستعلیق

شکسته آمیز ، تلومل ، غره ج ۱/۵۱۲۶۴/۷ اپریل ۱۸۴۸ م .

۲۲ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .

512- لاهور ، چوک وزیر خان ، عالمگیر شجاع : نستعلیق ، سید

غالب شاہ بن پیر ملک شاہ ، ۱۱ رجب ۱۹۰۴ ب (۵۱۲۶۴؟)

(محمد علی کوثر) .

513- لاهور ، اعوان تاون ، سید سبط الحسن ضیغم : نستعلیق ،

۹ شوال ۱۹۰۴ ب (۵۱۲۶۴؟) ، ۲۶ ص (محمد علی کوثر) .

514- کوئٹہ ، کلي لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق

ش ۱ «پنج گنج» نوشته ۱۲۶۶ هـ. در قندهار (دکتر انعام الحق کوثر).

515- لاهور، اردو بازار، کتابخانه رشیدیہ، قاری عبدالرشید

قاسمی: نستعلیق، ولی محمد، ۲ ذیقعدہ ۱۲۶۷ هـ. ۱۲ ص (مسید

عارف نوشاهی).

516- اسلام آباد، گنج بخش ۲۳۳۲: نستعلیق پخته (۱۲۷۰ هـ).

(ص ۵۹-۷۴).

517- شیخوپورہ، نارنگ مندی، چندیالہ گلستان، محمد شفیع

الراعی: نسخ، رمضان ۱۲۷۰ هـ، ۲۰ ص (نعیم اختر مجددی).

518- کراچی، موزہ ملی، N. M. ۵۲۸/۳۱: نستعلیق، (تاج الدین،

ساکن قلعه دیدار سنگھ، کوچرانوالہ، ۱۲۷۰ هـ)، (گ ۷-۱۰)

(نوشاهی: ۶۱۷).

519- لاهور، شش محل، انبالہ جلد سازی، محمد بشیر لودھیانوی:

نستعلیق، سده ۱۳ هـ. با مهر محمد شفیع خان کندہ ۱۲۷۱ هـ.

۲۲ ص (نعیم اختر مجددی).

520- شیخوپورہ، نارنگ مندی، کوت بہیلان، چوہدری ذکاء اللہ:

نستعلیق پخته، غوث محمد کوت بہیلان، ۱۲۷۲ هـ. ۲۲ ص

(نعیم اختر مجددی).

521- اسلام آباد، گنج بخش ۵۹۰۸: طلبگی، ۱۲۷۴ هـ.

(ص ۳۲-۲).

522- سرگودھا، جہاوریان، عطاء الرحمن صاحب کموکمہر:

نستعلیق خوش، عبد الودود چشتی، پسر بلا ساوللا خان، ۱۲۷۵ هـ.

۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا).

523- شیخوپورہ، سرسیدانی، گنجینہ ضیاء العلوم، نعیم اختر:

نستعلیق، سلطان محمد بن نیکو خان، در «پنج گنج» نوشته ۱۲۷۵ هـ.

سرلوح (ص ۱۸-۱) (نعیم اختر مجددی).

524- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم ۸۲۸: نستعلیق، ملا صفا الله، ۲۴ ذیقعدہ ۱۲۷۶ھ. در «پنج گنج» (میر سجاد حسین کاظمی).

525- سرگودھا، بہلول، صوفی نعمت الله، چاوہ: شکستہ نستعلیق، ش ۲ «پنج گنج» نوشتہ ۱۲۷۸ھ. (ص ۱۹-۳۱) (محمد نذیر رانجہا).
526- پیشاور، دکتر خواجه محمد سلیم ۴۳۴: نستعلیق خوش، (۱۲۷۹ھ) سپس پند نامہ، ۲۰ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

527- سرگودھا، بہلول، جگمیان، الله دتا صاحب: نستعلیق خوش، سعد الله بن ولایت شاہ ساکن شیر پور، ۱۲۸۲ھ. ۲۸ ص (محمد نذیر رانجہا).

528- سرگودھا، لک، نصیر احمد صاحب: نستعلیق خوش، ولی محمد بن عبدالستار سلمی، ۱۲۸۳ھ. ۲۲ ص (محمد نذیر رانجہا).

529- شیخوپورہ، بوہر باتھ، محمد علی کوثر بہتی: نستعلیق خوش، عبدالکریم بن عبدالرحیم، ۱۲۸۳ھ، ۲۵ ص (محمد علی کوثر).

530- لاہور، فقیر خانہ، سید مغیث الدین: نستعلیق، عتیق الله، ۱۲۸۷ھ. ۲۲ ص (محمد علی کوثر).

531- لاہور، رحمان پورہ، محمد شریف البدر: نستعلیق، ۱۲۸۹ھ. ۱۹ ص (نعیم اختر مجددی).

532- سرگودھا، الہ آباد، میان عبدالرحیم صاحب: نستعلیق شکستہ خوش، محمد حسین والد یعقوب دو شنبہ ۱۲۹۶ھ. ۱۸ ص (محمد نذیر رانجہا).

533- سرگودھا، بہلول، کتابخانہ سعادت خان، بہمن: نستعلیق طلبگی، محمد دائم والد سردار علی بکمر ساکن بکمر پرگنہ، ۱۲۹۸ھ. ۱ ص (محمد نذیر رانجہا).

534- اسلام آباد، گنج بخش ۲۹۵ : نستعلیق، فتح الدین ولد چوهدری غلام علی، قوم پورا کوٹ نیکیال راولپنڈی، ۱۹۴۰ ب/ ۱۸۸۲ م (۱۲۹۹ھ) (ص ۵۹-۸۶) .

535- سرگودھا، بہلوال، مولوی عنایت اللہ، چک ۸ شمالی : شکستہ نستعلیق خوش، حقیر محبوب پسر جمال الدین بہروز، آدینہ و ذیقعدہ . ۱۳۰۵ھ . ۲۸ ص (محمد نذیر الرحما) .

536- اسلام آباد، گنج بخش ۳۹۹ : طلبگی، سدہ ۱۳۰۵ھ . (ص ۲-۱۵) .

537- اسلام آباد، همانجا ۲۲۹۳ : شکستہ آمیز، سدہ ۱۳۰۵ھ . (ص ۱-۱۴) .

538- اسلام آباد، همانجا ۶۳۰۴ : نستعلیق پختہ، سدہ ۱۳۰۵ھ . (ص ۱-۸) .

539- اسلام آباد، همانجا ۷۹۹ : نستعلیق پختہ، سدہ ۱۳۰۵ھ (ص ۱-۷) . آغاز افتادہ .

440- اسلام آباد، همانجا ۳۷۸۲ : نستعلیق پختہ، سدہ ۱۳۰۵ھ . ۲۲ ص (گنج ۳ : ۱۷۲۴) .

541- سرگودھا، بہلوال، نصیر پور، مولا داود : نستعلیق، لثیق احمد، سدہ ۱۳۰۵ھ، ۱۸ ص (محمد نذیر رانجھا) .

542- خیر پور، تمپہری، مدرسه دارالہدایا : نستعلیق، عبدالوہاب عرف خواجہ، ساکن سکھر، سدہ ۱۳۰۵ھ . ۱۸ ص (سید خضر نوشاھی) .

543- کراچی، موزہ ملی ۱۹۷۸/۱۲ : N. M. : نستعلیق، سدہ ۱۳۰۵ھ . باسہ مجلس تصویر، آغاز و انجام افتادہ، ۴ ص (نوشاھی : ۶۱۷) .

544- لاہور، رحمان پورہ، محمد شریف البدر : نستعلیق، سدہ ۱۳۰۵ھ . با مہر «شاہ علی محمد» کہ شاید نویسنده باشد، ۱۸ ص

(نعیم اختی مجددی) .

545- هزاره ، هری پور ، دارالعلوم اسلامیہ رحمانیہ : نستعلیق خوش ، سده ۱۳ هـ . برای یک هندو به نام میتل قل ، ۱۹ ص (پرفسور اختر راهی) .

546- شکار پور ، گڑھی یاسین ، مدرسه قاسمیہ ، نجم الدین صاحب : سده ۱۳ هـ . سپس «محمود نامہ ، شاگرد نامہ . . .» (سید خضر نوشاهی) .

547- اٹک ، مکھد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۱۳ هـ . ۱۵ ص .

548- اٹک ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱۳ هـ ، ۲۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

549- کراچی ، سوزہ ملی ۱/۱-۵۷۱-۱۹۵۸ : N.M. : نستعلیق خوش ، محمد جلال الدین بن میان رحیم بخش ، راجپوت کمہوکھر ، ساکن ہیرانوالہ کلان (گوجرانوالہ) ، ۱۴ شوال ۱۳۰۸ هـ (نوشاهی : ۶۱۷) .
550- سرگودھا ، جہاوریان ، کتابخانہ عطاء الرحمن صاحب کمہوکھر : در «پنج گنج» نوشتہ رفعت اللہ بن شفقت محمد ۳۰۳ ۱۳۰۸ هـ . آغاز برابر نمونہ (محمد نذیر رانجہا) .

551- سرگودھا ، بہلول ، غلام محمد ، کمہوٹ : نستعلیق خوش ، ش ۱ «پنج گنج» نوشتہ ۹ ۱۳۰۹ هـ . (ص ۱۱۰) (محمد نذیر رانجہا) .

552- سرگودھا ، بہلول ، کتابخانہ منیر احمد ، سردار پور نون : شکستہ نستعلیق خوش ، محمد اسماعیل پسر عبد النبی ، دوشنبہ ۲۸ ذیقعدہ ۱۳۱۰ هـ ، ۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .

553- سرگودھا ، بہلول ، کتابخانہ رب نواز ، لیلیانی : نستعلیق ، ش ۱ «پنج گنج» نوشتہ ۱۱ ۱۳۱۱ هـ . (ص ۸-۱) ، آغاز افتادہ (محمد نذیر رانجہا) .

554- گوجرانوالہ ، تہمتہ گجو ، مولوی محمد عبد اللہ : نستعلیق ، قاضی محبوب عالم ، ۱۳۱۱ هـ . (محمد علی کوثر نوشاهی) .

555- میانوالی ، داود خیل ، کتابخانہ حقانیہ ، سعید احمد : نستعلیق شکستہ آمیز ، صوفی اللہ یار طالب علم ، ۱۰ ذیقعدہ ۱۳۱۲ھ .
۱۸۷ص (محمد نذیر رانجہا) .

556- سرگودھا ، بہلول ، بکھر ، کتابخانہ عبدالرسول صاحب : نستعلیق خوش ، مسکین شاہ ولد نعمت ، ۱۳۱۴ھ ، ۱۶ص (محمد نذیر رانجہا) .

557- سرگودھا ، خوشاب ، کتابخانہ محمد نسیم صاحب : نستعلیق خوش ، ۱۸۹۸م (۱۳۱۶ھ) ، ۱۸ص (محمد نذیر رانجہا) .

558- سرگودھا ، حبیب الرحمن ۲۸ : نستعلیق خوش فارسی ، ملا محمد بن رحمت اللہ ، ۱۳۲۵ھ . ۱۶ص (محمد نذیر رانجہا) .

559- پشاور ، گلاب شاہ جی ، سید صادق حسین شاہ جعفری : نستعلیق پختہ ، میر سید علی حسینی ، ۱۷ شعبان ۱۳۲۶ھ . ۲۴ص (میر سجاد حسین کاظمی) .

560- لاہور ، کتابخانہ فقیر سید معیت الدین : نستعلیق ، با تاریخ ۱۹۰۹م (۱۳۲۷) در دفتر ، ش ۱ مجموعہ ، ۱۸گ ۱۳س (پایان نامہ دکتر خالدہ صدیقی : ۵۹۷) .

561- گجرات ، ساہن پال ، کتابخانہ نوشاہیہ : نستعلیق خوش ، سید بشیر احمد بشارت ، ش ۸ مجموعہ نوشتہ ۱۳۵۱-۱۳۵۵ھ (ص ۳۳۲-۳۶۰) (سید عارف نوشاہی) .

562- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۲/۹۹۳/۴۰۴۵ : تاریخ یاد نشدہ .

563- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۳/۱۳۳۴/۴۳۸۵ :

564- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۱/۹۹۴/۴۰۴۶ :

565- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۹/۱۰۲۶/۴۰۷۸ :

566- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۲/۱۱۰۱ :

567- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۱/۷۷۳/۳۸۰۶ :

- 568- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱/۹۸۵/۴۰۳۷ :
- 569- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲/۲۱۴۶/۱/۵۱۰۳ :
- 570- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۴/۱۲۲۵ : نوشته عبدالله ولد محمد جمال الدین، نیز تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۱ : ۱۵۸-۱۵۹).
- 571- لاهور، کتابخانه فقیرمید مغیث الدین : نستعلیق، تاریخ یاد نشده، ۱۴ گ ۱۹ س (پایان نامه دکتر خالده صدیقی : ۸۲).
- 572- کراچی، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق، کاغذ، هندی، ش ۲ مجموعه، سپس «نصاب خالق آفریننده»، (پرفسور روشن آرا بیگم).
- 573- لاهور، دیال سنگه ترست ۱۹۵ : نستعلیق، ۸ گ (هاشمی صدیقی ۲ : ۲۳۸-۲۳۵).

شرح کریمما

متن همان . گزارش از محمد کامل بن الله یار قریشی قادری ، ساکن قصبه کوت کمالیه پرگنه دیک راوی صوئه ملتان ، که مدتی به شوق در سفر و در مدرسه ها بافضلا گذارینده است . بدستور محمد شاه (۱۷۱۹-۱۷۵۹ م) بنام نواب سیف الدوله زکریا خان بهادر دلیر جنگ ، به سال ۱۱۵۱/۵-۸/۱۷۳۹ م ساخته است .

و از هموست در این بخش «شرح گلستان» (ن . ک . پس از این) .
آغاز: ربنا افرغ علینا صبراً واثبت اقدامنا . . . حمد بیجد مرناظمی را اولاً و آخراً که جواهر وجود آدم را در سلک عناصر . . . اما بعد ، می گوید .

574- ملتان ، جهانیان ، چک R. ۱/۱۱۴ کتابخانه الله بخش اسد نظامی : نستعلیق ، عبدالغفور ولد عبدالرحیم ، ۱۱۵۳ هـ . آغاز برابر ، کاسل (سعید الظفر نوشاهی) .

575- ملتان ، جهانیان ، مکتبه الجمال ، مولانا اسد نظامی : نستعلیق خوش ، عبدالغفور بن عبدالرحمان بن حبیب الله ، ۱۱۹۳ محرم ۱۱۹۳ هـ . آغاز برابر ، ۳۸ ص (نعیم اختر مجددی) .

576- فیصل آباد ، غلام محمد آباد ، مکتبه چشتیه : نستعلیق پیخته ، شرف الدین بن شاه میر ، ۱۲۳۳ هـ . آغاز نزدیک به نمونه ، بنام نواب سیف الدوله زکریا خان بهادر دلیر جنگ و بدستور محمد شاه ، ۵۵ ص (نعیم اختر مجددی) .

- 577- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲. ۴ : شکسته آمیز پخته ، ابراهیم ولد
عبدالهادی ولد محمد فاضل ، ۵۱۲۴۹ . (ص ۲-۳۹) (گنج ۳ : ۱۷۲۴).
578- سرگودھا ، ساهیوال ، مکتبه سلیمانیہ : نستعلیق خوش ،
ولی الدین ، سده ۱۳ ه . آغاز برابر ، ۵۵ ص (محمد نذیر رانجھا) .
579- جھنگ ، چنیوت ، ملک آباد ، محمد اکرم : نستعلیق خوش ،
عبدالعزیز ، سده ۱۳ ه . آغاز برابر ۲۵ ص (محمد نذیر رانجھا) .

33

شرح کریما

متن همان . گزارش از مولوی محمد اکرم ملتانی . که بایستی نگارنده
«شرح گلستان» در ۱۱۱۵۵/۱۷۴۲ م ، (ن . ک . همین بخش) و شرح
«اسکندر نامه» باشد .

در دیباچه «ترجمه کریما» سید غلام مصطفی نوشاهی ، از این
گزارش نام برده شده است ، (ن . ک . پس از این) .
آغاز : کریما بخشای بر حال ما . . . کریم مشتق از کرم ، باب لازم ،
الکرم والکرامت بزرگ شدن ، و اگر کسی گوید که شیخ (رح) از اسم الله
که مشتمل بر ذات بیچون و بیجهات و جامع جمیع صفات .

580- شیخو پوره ، سرسیدانی ، گنجینه ضیاءالعلوم ، نعیم اختر :
نستعلیق ، ۲۱ دسمبر ۱۸۸۰ م (۱۲۹۷ ه ؟) آغاز برابر نمونه ،
۲۷ ص (نعیم اختر مجددی) .

581- راولپنڈی ، کتابخانہ مستالیه ۹ : نستعلیق ناپخته خوانا ،
سده ۱۳ ه . آغاز برابر نمونه ، ۱۸ ص (پرفسور اختر راهی) .

582- اٹک ، سلطانپور ، حمیدیه ، سید عبدالرحمان شاه : نستعلیق
پخته ، ۱۹۰۱ م (۱۳۱۹) نام نگارنده در کفون و سر آغاز از نویسنده
نسخه است . آغاز : کریما بخشای . . . کریم مشتق از کرم . باب
لازم الکرم والکرامه بزرگ شدن ، گرگسی گوید که شیخ ، ۳۲ ص
(نعیم اختر مجددی) .

34

تحفة الحسن : شرح کریمہ

از غلام حسن . به سال ۱۲۱۸ هـ (۳-۱۸۰۴ م) بنام پادشاه جم جاہ فریدون محمود شاہ (دیباچہ) . آگهی بیشتری از نگارنده بدست نیامد .
ن . ک . «تحفة الحسن» سروده ۱۲۱۲ هـ . در بخش منظومه های «مشتک» .

آغاز : حمد بیحد مر خالق را که گوهر ذات محمدی را به جوهر خاتم النبیین پرداخت ، و سپاس ... اما بعد ، ابن احقر عباد الله ...

583- سرگودھا ، بہیرہ ، مدرسہ عزیزہ ، ابرار احمد بگوی :

نستعلیق محمد علی ، ۱۲۳۸ هـ . آغاز برابر ، ۸۲ ص (نذیر رانیخا) .

584- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق و نسخ ،

محمد نور الحق پسروری ، ۱۲۵۸ هـ . آغاز برابر نمونہ ، ۷۱ ص .

585- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ :

نستعلیق ، ۱۲۵۹ هـ . آغاز برابر ، ۹۸ ص (نعیم اختر مجددی) .

586- شیخوپورہ ، فیروز والا ، میروال ، کتابخانہ اعظمہ : نستعلیق

خوش ، عبدالجبار قادری رضوی ، شوال ۱۲۷۲ هـ . در بہائی دروازہ

لاہور ، آغاز برابر ، ۹۱ ص .

587- فیصل آباد ، پیپلز کالونی ، کتابخانہ مجاہد اسلام : نستعلیق

پختہ ، راجا بن محمود علی ، ۱۲۸۲ هـ . آغاز برابر ، ۹ ص (نعیم

اختر مجددی) .

35

شرح کریمہ

متن همان . شرح از مولوی شمس الحق کہ بہ مشیت باری بہ شہر دارالعلم میرزا پور ، کہ از بنارس بہ جانب جنوب پانزدہ گروہ تخمیناً آبادی (؟) دارد ، وارث شدہ است . بہ سال ۱۲۹۰ هـ (۱۸۷۳ م) (دیباچہ) .

آغاز: حمد له ، می گوید ، که فقیر احقر به مشیت خالق اکبر وارد شهر دار العلم میرزا پور . . . آغاز شرح : کریم بپخشا . . . بدانکه این کتاب انتساب مسمی به کریم . از ملفوظات ناظم ممالک سخن .

588- لاهور ، شاهی مسجد ، علما اکیدی . ۲۷۲۰ جدید : نستعلیق ، درویش نور محمد ولد محمد یار ، ۲۲ ذیقعه ۱۳۰۷ هـ ، آغاز برابر ، ۷۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

36

تجزیه و ترکیب کریم : شرح کریم

متن همان . تجزیه و ترکیب از شیخ احمد پسروری بن میان شمس الدین ، که در پسرور می زیسته است ، و در ۴۰ سالگی در ۲۰ اوت ۱۸۷۵ م (۱۲۹۲ هـ) در همان شهر در گذشته است .

این تاریخ ها را دکتر سید سلطان محمود حسین به نقل از دفتر گورستان شهر داری شهر پسرور برای این ناچیز فرستاده است .

و از هموست «جامع النصایح» در دستور زبان فارسی (ن. ک. مشترک بخش دستور) .

آغاز: بعد الحمد والصلاة بر ضمایر اولوالابصار روشن وهویدا باد .

589- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۵۳ ، ۸۷۱ کر - احمد :

نستعلیق ، نظام الدین در مقام بهکر ضاع دیره اسماعیل خان ، سده

۱۳۰۷ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۵ گ ۱۴ س (عباسی ۱ : ۴۳) .

590- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۰۶۱ : نستعلیق ، نور محمد سده

۱۳۰۷ هـ . آغاز برابر ، ۱۵۱ ص (گنج ۳ : ۱۷۲۶) .

37

در یکتا : شرح کریم

متن همان . گزارش از (عبد) الحافظ محمد نذیر بن حاجی محمد صدیق

بن حافظ محمد هاشم بن محمد عزیز خان غلزائی مصطفی آبادی . بنام شیخ کریم الدین احمد کوتوال میرزا پور . (دیباچه)
آغاز : حمد له . خیر الرازقین ، ارحم الراحمین . . . بعد از این بدل
حزین کمتربین . . . عبدالحافظ محمد نذیر بن . . . المصطفی آبادی معروف
به رامپور افغانان .

- 591- ملتان ، کتابخانه خلافت ربوہ : نستعلیق و سروده ها نسخ ، معین الحق ، ۱۲۸۰ هـ . آغاز برابر ، ۸۴ ص (نعیم اختر مجددی) .
592- سیالکوت ، بدو مسلمی کهنه ، کتابخانه فخر الاطباء : نستعلیق پخته ، سلام الله ، ۱۳۱۱ هـ . آغاز برابر ، ۸۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

38

معین المبتدی : شرح کریم

متن همان . گزارش از نصیر الدین بن فقیر عبدالله ، که چون دید که معلمان اول به شاگردان خود «کریم» را می آسوزند ، برای ایشان این شرح را ساخته و «معین المبتدی» نام نهاده است (دیباچه) .
نخست بیتی از آن را آورده ، سپس بانثانی «لغت» واژه های دشوار آن را گزارش کرده است ، سپس به گزارش کلی بیت می پردازد . با سربرد های «قوله ، قال ، سؤال و جواب» با ذکر مأخذ و منابع کار خود .
آغاز : حمد له . صلات . اما بعد ، می گوید داعی کافه اسلام ، نصیر الدین ولد فقیر عبدالله مرحوم که چون اول معلمان به شاگردان (ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۵۱۱ «معین المبتدی») .
593- سرگودها ، بهلول ، مولانا قدرت الله : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۷۲ ص (محمد نذیر رانجه) .
594- سیالکوت ، رنگپوره ، کتابخانه حسن علی : نستعلیق زیبا ، محمد سلیم ، سده ۱۳ هـ . آغاز برابر ، ۱۱۱ ص (نعیم اختر مجددی) .
595- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۰ : تحریر آمین پخته ، میان محمد

زبان ، سکنه موضع مستاله ، ۲. ذیحجه ۴۰۳. ه. آغاز برابر ،
۱۰۰ ص (گنج ۳ : ۱۷۲۵) .

39

فواید غوثیه : شرح کریم

متن همان . گزارش از ناشناس . که پاس خاطر غوث بخش مسمی به
سید عبدالوهاب ساخته است (دیباچه) . با دیباچه ای به زبان عربی .
آغاز : بحمد الله القادر الذی اعطی العارمین غوثاً حسناً وللمحمود
الذی وهب .

596- کراچی ، جناح باغ ، لیاقت هال لائبریری : نستعلیق ، سده
۱۳ ه. آغاز برابر ، (ص ۹۵-۱۷۴) (سید خضر نوشاهی) .

41

شرح کریم

متن همان . شرح از ناشناس . نسخه ها یکی نیستند .

597- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۷۵ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲ ه.
(ص ۹-۲۴) . آنجورده ، مورخانه زده (گنج ۳ : ۱۷۲۵) .

598- اوچ ، کتابخانه میخدوسی ، سید شمس الدین گیلانی : نستعلیق ،
بدنمال «تحفه غوثیه» در شرح «نام حق» نوشته ۱۲۵۴ ه. بدون
دیباچه . آغاز : کریم ببخشای . . . کریم در اصل کریم بود ، حرف
ندا از اول حذف نموده بجای او الف در آخر در آوردند ، کما فی
اللهم عوض میثم مشدده ، عن حرف الندا (پرفسور دکتر الله دتا
چودری) .

599- گجرات ، قلعه دار ، کتابخانه مولانا عبدالکریم قلعه داری :
نستعلیق پخته ، تاریخ یاد نشده ، آغاز : کریم ببخشای . . . حرف
ندا از اول حذف کرده ، در اصل ای کریم بود ، پس عوض او در
آخر الف در آورده اند ، ۸ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری) .

ترجمه های چاپی کریم

برای ترجمه های چاپ شده آن به زبان اردو ، ن . ک . اختر راهی ترجمه ها : ۵۹ .

۱- اردو کریم .

از صبر رضوی مخدوم ، چاپ : شیخ پوره مونگیری ، (۱۳۸۰ هـ) .

۲- ترجمه شیخ سعدی کی پند نامه کا .

به نظم ، از مظہر علی خان والا ، به سال ۱۸۰۲ م / ۱۲۱۷ هـ . چاپ : کلکتہ ، (۱۲۱۷ هـ) .

۳- فیض کریم .

ترجمه و شرح کریم از مولوی فیض احمد ککروی ، به سال ۱۳۸۴ هـ /

۱۹۶۵ م . نخست ترجمه و سپس گزارش واژه ها و شرح هر بیت ، چاپ : ملتان ، مکتبه امدادیہ .

۴- گشن شرافت .

به نظم . از سعید قریشی ، به سال ۱۳۸۱ (: پند خدای سخن)

با حواشی و گزارش واژه ها ، و در آغاز زندگینامه کوتاه سعدی .

۵- وعظ سعید .

از احمد سعید دهلوی . با حاشیه هایی و در آغاز زندگینامه کوتاه سعدی

و کار های ادبی او . چاپ : دہلی ، مطبع نعمانی ، (۱۳۴۸ م) .

- ۶- ترجمه دیگر .
از ناشناس . چاپ : لاهور ، ملک سراج الدین و پسران .
- ۷- ترجمه دیگر .
از عبدالرحمن . چاپ : کاتپور ، مطبع نظامی .
- ۸- ترجمه دیگر
از ناشناس چند چاپ شده است ، از آن میان لکهنو - مطبع نولکشور .
- ۹- ترجمه دیگر
از قاضی سیجاد حسین محقق و رئیس مدرسه عالی فتحپور ، دهلی که
«پند نامه» عطار نیشابوری و «مثنوی معنوی» (انتشارات مرکز تحقیقات فارسی
ایران و پاکستان) را نیز ترجمه کرده اند . چاپ : ملتان ، مکتبه اسنادیه .

42

ترجمه کریم

به زبان اردو . گویا از میرزا نظر علی بیگ . در ۱۲۶۲ هـ (۱۸۴۶ م)
(نوشاهی) .

آغاز : کریم ببخشای بر حال ما - ای کرم کننده بخشش کر اوپر حال
هماری - که هستیم اسیر کمند هوا - که هون میں سس گنه گار پھاندا هوا کا .
600- لاهور ، اردو بازار ، کتابخانه رشیدیہ ، نستعلیق ، میرزا
نظر علی بیگ ، ۶ شوال ۱۲۶۳ هـ . عنوانها شنگرف ، آغاز بزابر
نمونه ، ۶۵ ص (سید عارف نوشاهی) .

43

ترجمه کریم

ترجمه سندی آن از هدایت الله بن حاج محمد حسن هالائی سندی
(م اوت ۱۹۴۶/۱۳۶۵ هـ) . در کلیات او بنام «ازھت الاحباب» نگاشته
۱۳۳۰/۵ (ص ۱-۲۴) جای دارد .

آغاز : گنگر آھیان ، خاطی خدا - نظر رحم جی کر اسانڈی سدا ،

601- کراچی، کریم بخش خالد «دبیردایره اطلاعات وفیلم استان سند: نسخ سندی، سده ۱۴هـ. (ص. ۱-۲۴ کلیات) (سید عارف نوشاهی).

44

ترجمه کریم

ترجمه پنجابی آن. از سید غلام مصطفی نوشاهی (۱۳۰۷-۱۳۸۴هـ/ ۱۸۸۹-۱۹۶۴م) (که یاد او در «ترجمه بوستان: ۷۳» گذشت). در ۱۳۴۲هـ/ ۱۹۲۴م، به روزگار ژرژ پنجم هند. نخست بیت را آورده سپس به نثر پنجابی ترجمه کرده است. در دیباجه آن از «شرح کریم» نگاشته محمد اکرم ملتانی یاد کرده است.

آغاز (پس از دیباجه نثری): کریم بیخشی... ترجمه: ای بزرگ ای سخن بخشش کر او برا سادی دی. جی هی ان مین قیدی بهائی حرص دی دا.

(ن. ک. شریف التواریخ، سوم (۱): ۳۸۵ «ترجمه کریم»).

602- گجرات، ساهنپال، کتابخانه نوشاهیه: نستعلیق خوانا مترجم، ۱۳۴۲هـ، ۲۵ص (سید عارف نوشاهی).

603- گجرات، ساهنپال، کتابخانه نوشاهیه: نستعلیق خوش، فرزند مترجم سید بشیر احمد بشارت نوشاهی، سده ۱۴هـ. (سید عارف نوشاهی).

ترجمہ کریمہ

از مظہر علی خان . بہ زبان اردو .

آغاز : می ہین اتنی بخش ای خدا - کہ ہین ہم گرفتار حرص و ہوا .
604 - خیر پور ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق زیبا ، سده ۱۲-۱۳ ہ .
 همراه متن فارسی آن ، سپس «مطبوع الصبیان» (سید خضر نوشاهی)
 (ن . ک . پس از این کہ شاید یکی باشند) .

605 - خیر پور ، کتابخانہ عمومی : نستعلیق ، ۲۷ ع ۲۷۴/۲ ہ .
 متن است وزیر نویس آن بہ اردو ، آغاز برابر نمونہ ، ۳۲ ص (سید

خضر نوشاهی) .

سراینده سه بیت از خود ، و چهارمی را از « کریم» آورده است .

آغاز : زهی گعزاری ، سمن غبغبی - طبرزد دهانی و شیرین لبی - به
تدریس عشق ، آفت مذهبی - به تکوین حسن ، آیت مکتبی - کتابی به بر ،
غیرت کوکبی - همی خواند پیش معلم شبی - کریم» بپخشای بر حال ما -
که هستم اسیر کمند هوا

(ن. ک. م. ریاضی الفردوس. (تذکره شعرای اردو) ، لاهور ۱۹۶۸
م. ۳۶) (۱۱۹-۸۰-۱۳۰۱) (۱۳۰۱-۸۰-۱۳۰۱) (۱۳۰۱-۸۰-۱۳۰۱)
608- لاهور ، دانشگاه ، ذخیره ربانی ۴۴۲/۴۴۶ : نستعلیق ، سده ۱۳هـ .

آغاز برابر نمونه ، انجام کمی افتاده ، تخلص سراینده در نسخه دیده
نشده و شاید در بخش افتاده آن بوده است ، م. م. گ. (شیر حسین)
۴۱۳) : (۱۳۰۱-۸۰-۱۳۰۱) (۱۳۰۱-۸۰-۱۳۰۱) (۱۳۰۱-۸۰-۱۳۰۱)

48

تضمین کریم»

از ناشران . که در ۱۳۸۲ (۱۳۸۲-۸۰-۱۳۸۲) ساخته است . در پایان آن
آمده (پنجاه و دو صد و هشتاد و دو - که این غنچه از دل چو گل داد
بوا . . . (سایندگی) همی گفت دوشم ، خروس نهار که در نظم این سعدی
فیضبار - شود این جو ما چوز ، هم عیار

مخمس « کریم» است .

آغاز : خدایا تویی خالق و رهنما - تویی آفریننده ارض و سما - همی
زلفتات تو دارم رجا - کریم» بپخشای بر حال ما - که هستم اسیر کمند هوا

609- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۷۹ : نستعلیق ، غنید گل ، موضع

دودیل ، ۱۳۸۹ هـ . (ص. ۴۰-۹۰) بدنبال اغزل هایی از «افهمی»

(گنج ۳ : ۱۷۲۷)

49

تضمین کریم

از سراینده ای با تخلص ارشد . که نشانی بیشتری از وی بدست نیامد .
مخمس «کریم» است .

(ن . ک . فرهنگ سخنوران : ۳۶ که در آنجا چهار تن با این تخلص نشان داده شده است) .

آغاز : خدایا تویی خالق و راهنما - تو دادی به ما عقل و ایمان
عطا - ز تو بس عطا و ز ما بس خطا - کریم بخشای بر حال ما - که
هستم اسیر کمند هوا .

610- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۵۰۲ : نستعلیق پخته ، (۱۲۴۹ هـ) ،
آغاز برابر ، (ص ۱۴۳-۱۵۲) ، انجام افتاده ، ابیاتی را که در آن تخلص
سراینده آمده باشد نیافتم .

611- گجرات ، ماهن پال شریف ، کتابخانه نوشاهی : نستعلیق
۲۶ مهر ۱۹۱۳ بکرسی (۱۲۷۳ هـ) . آغاز برابر نمونه ، ش ۴
مجموعه (ص ۸۹-۱۲۴) (سید عارف نوشاهی) تخلص سراینده از این
نسخه است .

50

تضمین کریم

از ناشناس که تخلص او و تاریخ سرودن بدست نیامد . در پایان آن
آمده : همه در رضای خداوند گوش - ز مسکین همین یک سخن دار گوش -
ترا سعدیا باد فضل خدا - رضای محمد ، محمد لقای خدا (یا رضای خدای
محمد ، لقای خدا) (دمتبردی دارد) .

آغاز : منم بنده پر گناه و خطا - کریم بخشای بر حال ما - الهی
مبین سوی تقصیر ها - که هستم اسیر کمند هوا ،

612- اسلام آباد، گنج بخش ۷۳۱۴ : نستعلیق ، قاضی ، سده ۱۲ هـ.
آغاز برابر، ۳۲ ص (گنج ۳ : ۱۷۲۶).

613- اسلام آباد، همانجا ۹۲۴۱ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲ هـ.
آغاز برابر، (ص ۱۱-۲۶).

51

تضمین کریم

تضمین از نظیری اکبر آبادی . به زبان اردو .
آغاز: سد دل می ای مؤمن پاکباز - وضو کریم پنج وقتی نماز . . .
کریم بخشای بر حال . . .

614- لاهور ، دیال سنگه ترست ۷۱۸ : نستعلیق ، سده ۱۴ هـ.
آغاز برابر نمونه ، با یاد داشتی درباره اینکه این تضمین از نظیری
اکبر آبادی ست ۳۲ گ (دیال سنگه ۳ : ۱۳۰) .

52

تضمین کریم

از ناشناس . مخمس آن است .
آغاز : خدایا در این دور دور از وفا - به فسق و فجورم بسی مبتلی -
به جز فضل تو نیست راه صفا - کریم بخشای بر حال ما .

615- کراچی ، موزه ملی ۱۹۵۷-۶۴۸/۳۳ : N.M. : نستعلیق ،

سده ۱۳ هـ . ۳۷ ص (نوشاهی : ۶۱۷).

گلستان

در ۱۰۲۵۸/۵۶۵۶ م : در آن سالی که ما را وقت خوش بود - زهجرت
ششصد و پنجاه و شش بود. در هشت «باب» : ۱- در سیرت پادشاهان ،
۲- در اخلاق درویشان ، ۳- فضیلت قناعت ، ۴- فوائد پخاموشی ،
۵- عشق و جوانی ، ۶- ضعف پیری ، ۷- تأثیر تربیت ، ۸- آداب صحبت
و حکمت .

آغاز : منت خدای را عز وجل ، که طاعتش موجب قربت است و
بشکر اندرش .

(ن . ک . نسخه ها : ۵ : ۳۶۱۲ - ذریعه ۱۸ : ۲۲۰ - کشف الظنون
۲ : ۱۵۰۴ شرح ها و نیز یک ترجمه ترکی آن - مشار ۴ : ۴۲۸۳ که
بیش از سیصد چاپ آن را نشانی داده است).

616- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۱۸ SPI VI ۴۵۸۵ : نستعلیق ،

سده ۸ هـ . ش ۴ «کلیات» او (گ ۱۲۳ پ . . .) ، با تاریخ مرگ :
خواجه شمس الدین علی ۹۲۳ هـ و چند تن دیگر (عید الله ۲ : ۴۵۹) .

617- لاهور ، موزه قلعه شاهی ک ۱۱۹۲۹ : نستعلیق ، شیخ روشن

لکهنوی ، ۸۱۸ هـ . با سرلوح و آرایشها و ۱۱ مینیاتور ، ۱۲۷ گ

۱۱ س (پایان نامه دکتر خالدہ صدیقی : ۳۹۵) .

618- لاهور ، دانشگاه پنجاب ۳۸ D VI ۱۸۶۶ : نستعلیق ، مظفر

بن عبد الله ، برای سلطان ابو الفتح ابراهیم پادشاه ، بلخ (۸۱۳-
۵۸۱۷هـ) ، در «کلیات» او با مینیاتور هندی مورخ ۵۸۲۹هـ . (عبد الله
۲: ۲۱۶).

619- کراچی ، سوزه ملی ۲/ ۱۰۵۰-۱۹۵۷ N. M. : نسخ خوش
و عنوانها ثلث ، با یزید بن ابراهیم تبریزی ، محرم ۵۸۴۵هـ . در
«کلیات» او .

620- کراچی ، همانجا ۳-۹۰۸-۱۹۵۸ N. M. : نستعلیق خوش ،
فخر الدین احمد ، ۲۰ ذیقعد ۵۸۸۲هـ . زرین ، ۳ مجلس تصویر ،
۹۱ گ (نوشاهی ۲: ۴۴۲) .

621- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه سید محمد پیدری : نستعلیق
خوش ، سید میان بن سید عبد الله حسینی المولتانی ، ۵۸۹۴هـ .
۲۰۴ ص (سید خضر نوشاهی) .

622- سیالکوٹ ، بدو مله کی کمپنه ، کتابخانه فخر الاطباء : نستعلیق
محمد عبید الله بهگری ، ۱۰ صفر ۵۹۲۵هـ . با حاشیه هایی از
«محمد عبید الله» ، ۳۴۴ ص (نعیم اختر مجددی) .

623- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ، ۱/ ۲۴۷۱/ ۵۷۸۸ : نوشته ۵۹۵۳
(۱۵۴۶م) در تته ، (بشیر حسین ۲: ۳۳۴) .

624- راولپنڈی ، عزیز آباد ، اکادمی تعلیمات اسلامی ، مولانا
ریاض حسین شاه : نستعلیق پخته ، اعظم بن حیدر لکهنوی ، ۵۹۷۰هـ ،
۲۵۹ ص (نعیم اختر مجددی) .

625- شیخوپورہ ، نارنگ منڈی ، کتابخانه شاهیه ، علی حق شاه :
نستعلیق ، محبوب ، ۵۸۹۰هـ . آغاز برابر نمونه ، محشی ، با فرهنگ
واژه ها در پایان ، ۲۸۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

626- شیخوپورہ ، نارنگ منڈی ، کتابخانه شاهیه ، علی حق شاه :
نستعلیق ، ۱۰۰۰هـ . آغاز برابر نمونه ، با سرلوح ، حاشیه ها از
سلطان احمد گجراتی ، ۲۲۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

627- اسلام آباد، گنج بخش ۱۰۹۱: نستعلیق خوش، سده ۱۰هـ.

در «کلیات» او. (۱۰۹۱: ۱۰۹۱)

628- اسلام آباد، همانجا ۵۸۰۸: نستعلیق خوش، سده ۱۰هـ.

آغاز و انجام افتاده، ۲۰۰ ص.

629- اسلام آباد، همانجا ۷۲۵۱: نستعلیق خوش، سده ۱۰هـ.

انجام افتاده، ۶۷ ص (گنج ۳: ۱۲۷۶).

630- لاهور، شش محل، محمد بشیر، انباله بک باینڈر: نستعلیق

خوش، سده ۱۰هـ. برخی از برگها بالک سوزن منظور شده، ۱۳۱ ص

(نعم احمد مجددی). (۱۰۹۱: ۱۰۹۱)

631- کیمبل پور، چوره، مختار الحسن شاه نقشبندی: نستعلیق،

فقیر کرم بخش ولد فقیر محمد عظیم قادری، متوطن لیسوالدر، ۱۵۱ ص

پوزی، سده ۱۰هـ. ۲۰۰ ص (فقیر محمد).

632- لاهور، دانشگاه پنجاب VI ۱۸ B، SPI ۳۶۲۶: سده ۱۰هـ.

در «کلیات» او (عبد الله ۲: ۴۶۳). از کتابهای شیرانی بوده

(بشیر حسین ۱: ۱۶۱).

633- کراچی، موزه ملی ۱۹۶۱-۳ N.M.: نستعلیق ریز و

خوش، سده ۱۰هـ. در «کلیات» او، سرلوح (سید عارف نوشاهی).

634- کراچی، موزه ملی ۱۹۶۱-۱۰۱۹ N.M.: نستعلیق،

سده ۱۰هـ. منقش، در «کلیات» او (نوشاهی ۴: ۴۴۲).

635- لاهور، شش محل، محمد بشیر، انباله بک باینڈر: نستعلیق

سده ۱۰-۱۱هـ. آغاز برابر نمونه، فرسوده با مهر رای فقیر ۱۱۹۹هـ.

در ص ۱۲۸، منقشی، ۲۳۴ ص (نعم احمد مجددی).

636- اسلام آباد، گنج بخش ۸۷۳۸: نستعلیق پخته، سده ۱۰هـ.

۱۲۹ ص. تازه خرید شده. (۱۰۹۱: ۱۰۹۱)

637- ملتان، آغا پوره، مکتبه فایق: نستعلیق خوش، «کلیات» احمد

باجوہ برای ابو الحسن زنجانی، ۱۰۳هـ. ۳۴ ص (نعم احمد مجددی).

۱۲۹ ص. تازه خرید شده. (۱۰۹۱: ۱۰۹۱)

۱۲۹ ص. تازه خرید شده. (۱۰۹۱: ۱۰۹۱)

- 638- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۴۵۸ : نستعلیق ، جهان جان از قوم حجانہ ، ۲ ذیحجه ۱۲ (۱۰۱۲؟) ، ۳۱۸ ص (گنج ۳ : ۱۲۷۷) .
- 639- شیخوپورہ ، نارنگ سندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ : نستعلیق ، شیخ عرفان الحق ہمدانی ، ۵۱۰۱۲ ، ۲۱۰ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 640- فیصل آباد ، غلام محمد آباد ، مکتبہ چشمیہ : نستعلیق پختہ ، حیات محمد بن قاری خوارزمی ، ۵۱۰۲۰ ، ۲۳۸ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 641- کراچی ، سوزہ ملی ۹۱۷-۱۹۵۸ . N. M. : نستعلیق ریز و خوش ، برہان ، ۲۲ ذیحجه ۱۲۲۰ . سرلوح ، ۲۰۵ گ (نوشاہی) .
- 642- رحیم یار خان ، صادق آباد ، گنجینہ میر ، میر سید زاہد حسین ۷۶ : نستعلیق ، قطب الدین بن رفیع الدین ، ۶۲۱ ع (۵۱۰۳۰؟) ۶۸ ص (دکتر اللہ دتا چودری) .
- 643- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۱۵۸۱/۴۶۳۱ : جلال الدین محمد بن محمد بن جلال الشاہی ، الرضوی ، ۱۰۳۳ (۱۶۱۴ م) . بدستور جہانگیر پادشاہ از روی نسخہ یاقوت مستعصمی نوشتہ ۵۶۶۸ (۱۲۶۹ م) کہ از روی نسخہ خود سعدی نوشتہ بود (بشیر حسین ۲ : ۳۳۴) .
- 644- کراچی ، سوزہ ملی ۵۷۶-۱۹۵۸ . N. M. : نستعلیق خوش ، ایزد بخش بن امام بخش ، ۲۰ رمضان ۵۱۰۴۵ . نسخہ ہنری ۲۸ مینیا تور ، سرلوح ۲۷ گ (نوشاہی ۴۴۲) .
- 645- لاہور ، شش محل ، انبالہ جلد سازی ، محمد بشیر لودھیانوی : نستعلیق ، بابا مہر «بہشلم داس ۵۷۱» و «دیارام» و «سلطان بنگوہ ۱۱۷۹» ص ۲۳۳ (نعیم اختر مجددی) .

646- اسلام آباد، گنج بخش ۸۱۶۵ : ثلث خوش ، ۵۱.۶۹ هـ .
۲۱۳ ص . تازه خریدہ شدہ .

647- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۵۸-۹۰۷ . N. M. : شکستہ
محمد جعفر مخاطب بہ کفایت خان ، ۲ مجرم ۵۱.۸۶ هـ . در
شاہجہان آباد ، ۵۸ گ (نوشاہی) .

648- لاہور ، مسلم مسجد ، کتابخانہ خاور ، محمد حلیم : نستعلیق
خوش ، شاید عبد الرحمان ، شعبان ۵۱.۹۰ هـ . در لاہور ، محشی
(ص ۵۸-۱۵۹) (سید عارف نوشاہی) .

649- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۱۹ : نستعلیق پختہ ، درگاہی
۷ شعبان ۵۱.۹۰ هـ . (ص ۴۸-۲۰۰) (گنج ۳ : ۱۲۷۶) .

650- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۷۱-۲۷/۲ . N. M. : نستعلیق ، غرہ
ع ۱۰۵ ، ۵۱.۹۶/۲ گ .

651- کراچی ، همانجا ، ۱۳۱-۱۹۶۵ . N. M. : نسخ ، ابراہیم
شیرازی (غریب بہ ارض ہند) ، ۳ صفر ۵۱.۹۷ هـ . در سولاپور ،
آغاز برابر ، ۱۳۷ گ (نوشاہی : ۴۴۳) .

652- جہلم ، ہند دادن خان ، لوہاران ، کتابخانہ جہان زیب :
نستعلیق ، غلام علی بن حافظ عبدالکریم ، ۵۱.۱۰۰ هـ . ۴۴۲ ص
(محمد نذیر رانجہا) .

653- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹۳ : نستعلیق خوش ایرانی ، سدہ
۵۱۱ هـ . زرین .

654- اسلام آباد ، همانجا ۱۹۰۱ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۵۱۱ هـ ،
با مہر میان خان ۱۱۳۰ ، ۲۷۲ ص .

755- اسلام آباد ، همانجا ۴۷۷۷ ، نستعلیق پختہ ، سدہ ۵۱۱ هـ .
آغاز در دیباچہ افتادہ ، ۲۵۹ ص .

656- اسلام آباد ، همانجا ۶۱۲ : نستعلیق خوش ، میان جیو ، سدہ
(۶۱۲) . ۵۱۱ . ۳۰۶ ص .

- 657- اسلام آباد ، همانجا ۷۱۲۴ : نستعلیق پخته ، سده ۱۱ هـ . آغاز در دیباجه افتاده ، ۲۲۲ ص .
- 658- اسلام آباد ، همانجا ۷۴۷۹ : نستعلیق پخته ، سده ۱۱ هـ . ۲۰۶ ص (کنج ۳ : ۱۲۷۸) .
- 659- اسلام آباد ، همانجا ۸۱۲۵ : نستعلیق خوش ، سده ۱۱ هـ . اهدایی دکتر محمد جعفر محبوب ، ۱۱۸ ص .
- 660- اسلام آباد ، همانجا ۸۹۴۹ : نستعلیق خوش ، سده ۱۱ هـ . (ص ۱-۱۰۴) .
- 661- اٹک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۱۱ هـ . آغاز برابر نمونه ، جدول بندی ۲ راه ، ۳۰۷ ص .
- 662- اٹک ، همانجا : نستعلیق ، میان قطب الدین ، سده ۱۱ هـ . ۱۳ ص .
- 663- اٹک ، همانجا : نستعلیق خوش ، سده ۱۱ هـ . ۱۷۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .
- 664- سرگودھا ، بھلوال ، حکمیان ، الله دتا صاحب : نستعلیق شکسته ، گلزار احمد ، اواخر سده ۱۱ هـ . ۳۵۲ ص (محمد نذیر رانجھا) .
- 665- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد ، حکیم محمد سعید دهلوی ۱۰۳ R : نستعلیق خوش ، سده ۱۱ هـ . آغاز افتاده : کہ در سخن گفتن بطی است ، ۲۰۸ ص (سید خضر نوشاهی) .
- 666- لاہور ، دروازہ تیکسالی ، کتابخانه دار العلوم انجمن نعمانیہ : نستعلیق ، سده ۱۱ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۲۸۰ ص (سید خضر نوشاهی) .
- 667- لاہور ، گبرگ ، ۱۰ الف ، دکتر محمد عبداللہ جغتایی : نستعلیق شکسته آمیز ، سده ۱۱ هـ . ۲۰۲ ص (سید شفیق الرحمن نوشاهی) .

668- بہاولپور، جامعہ اسلامیہ ۱۶۵: نستعلیق پختہ، نور حسن احمد پوری، سده ۵۱۱. آغاز افتادہ، ۴۸۰ ص (دکتر الله دتا چودری).

669- کراچی، سوزہ ملی ۱۲۹-۱۹۶۷ N. M. نستعلیق، سده ۵۱۱. در «کلیات» او (نوشاهی: ۴۴۳).

670- لاہور، چوک وزیر خان، عالمگیر شجاع: نستعلیق خوش، عمر بخش کاتب، سده ۵۱۱. ۲۲۴ ص (محمد علی کوثر نوشاهی).

671- لاہور، شش محل، البالہ جلد سازی، محمد بشیر لودھیانوی: نستعلیق، سده ۵۱۲-۱۱. برای اخوی محمد رحیم، ۲۱۳ ص (نعیم اختر مجددی).

672- اسلام آباد، گنج بخش ۲۹۱۶: نستعلیق شکستہ آمیز، سده ۵۱۲-۱۱. انجام افتادہ، ۲۰۴ ص.

673- اسلام آباد، همانجا ۵۷۲۲: نستعلیق پختہ، سده ۵۱۲-۱۱. ۲۳۰ ص (گنج ۳: ۱۲۷۸).

674- پشاور، مشرقیہ دار العلوم ۱۸۶۷/۱: محمد سلیم، ۵۱۱.۰۵. سپس «لوائیج» جامی (عبدالرحیم ۱: ۳۵۱).

675- گوجرانوالہ، حافظ آباد، چشتی گولتروی، محمد رفیق: نستعلیق، محمد حنفی، ۵۱۱.۱۲. ۱۹۷ ص (نعیم اختر مجددی).

676- گوجرانوالہ، حافظ آباد، عبدالرشید فاروق: نستعلیق، عبدالحی، ۵۱۱.۱۳. ۲۷۰ ص (نعیم اختر مجددی).

677- اسلام آباد، گنج بخش، ۷۸۸: نستعلیق شکستہ آمیز، شیخ محمد یوسف، ۲۱ صفر ۱۱۱۷. آغاز افتادہ، ۲۵۹ ص (گنج ۳: ۱۲۷۸).

678- لاہور، دیال سنگھ ترست ۴۰۲: نستعلیق زیبا، جان بیگ در پشاور، ۲ جلوس بہادر شاہ، ۵۱۱.۲۰. ۱۸۸ ص (نعیم اختر مجددی).

679- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد : نستعلیق ، ۱۱۲۰ هـ .
 ۱۶ ص (سید خضر نوشاهی) .

680- لاهور ، شش محل ، محمد بشیر انباله بک بانیپتر : نستعلیق شکسته
 آمیز ، جان بیگ تورانی ، ۱۱۲۱ هـ . آغاز افتاده ، ۱۴۶ ص .

681- فیصل آباد ، چنیوت بازار ، کتابخانه چشتی سلیمانی : نستعلیق ،
 محمد علی بن حمید الدین حسینی ، ۱۱۲۳ هـ . زرین ، ۳۴۹ ص .

682- شیخوپوره ، خانقاه دوگران ، رضویه ، ابو الفیض محمد
 عبدالکریم ابدالوی : نستعلیق و نسخ ، ۱۱۲۴ هـ . ۲۴۷ ص (نعیم
 اختر مجددی) .

683- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد : نستعلیق خوش ،
 محمد معروف در اوزنگ آباد دکن ، جلوس جهاندار شاه غازی ،
 ۲۹ ذیقعدہ ۱۱۲۴ هـ . زرین ، ۳۴۸ ص (سید خضر نوشاهی) .

684- گجرات ، دهل ، میر محمد شریف نوشاهی : نستعلیق خوش ،
 فتح محمد ، برای میان عصمت الله (نوشاهی) ، ۱۴ شوال ۱۱۲۵ هـ .
 ۲۶۴ ص (سید خضر نوشاهی) .

685- اتک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، ۱۱۲۷ هـ .
 ۲۱۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

686- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹۲ : نستعلیق خوش ، ۱۱ بهادون
 ۱۸۶۹ ب/ ۱۵ شعبان ۱۱۲۷ هـ . با یازده تصویر آبرنگ هندی ، زرین ،
 ۱۶ ص (گنج ۳ : ۱۲۷۸) .

687- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانه عمومی : نسخ ، درویش
 محمد ولد ملان فیروز ، ۱ شعبان ۱۱۲۸ هـ . ۲۲۲ ص (نعیم اختر
 مجددی) .

688- شیخوپوره ، نارنگ مندی ، کتابخانه شاهیه ، علی حق شاه :
 نستعلیق ، عبدالحمید شاید عبدالحمید ترکان دهلوی ، ۱۱۳۰ هـ .
 ۲۵۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

689- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۰۸ : نستعلیق ، ۲۲ صفر ۱۱۳۱ھ .
آغاز چند سطری افتاده ، ۲۰۰ ص .

690- سرگودھا ، بہلول ، جہان آباد ، محمد افضل : نستعلیق
خوانا ، رمضان ولد غلام بہروز جمعرات ، ۱۳ ع ۱۱۳۹ھ .
۲۸۶ ص (محمد نذیر رائجہا) .

691- ملتان ، خان عبدالحمید ترین ۳۴ : نستعلیق خوش ، سبدہ
۱۲ھ . با مہر «عبدالله یوکل علیہ فی کل الامور العظیم آبادی ۱۱۴۰»
۳۱۶ ص ۲ اس (دکتر زبیدہ صدیقی) .

692- سرگودھا ، بہلول ، مولانا داؤد : نستعلیق خوش ، راجہ
عبدالواحد بن خدا بخش سردار خانی ، ۱۱۴۱ھ . ۳۲۸ ص (محمد نذیر
رائجہا) .

693- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۶۴۴ : نستعلیق پختہ ، سبدہ ۱۲ھ .
با تاریخ وصال «شاہ صفی اللہ صاحب ۱۱۵۲ھ» . سرلوح ، ۹۶ گ .
694- اسلام آباد ، خواجہ محمد مرتضی انصاری : نوشتہ ۱۱۵۵ھ .
(سید حسین عارف نقوی) .

695- اسلام آباد ، غلام حسین بٹ : نستعلیق ، عبدالسلام ساکن
موضع چک جوئردت عملہ پرگنہ ایمن آباد ، ۱۱۵۵ھ . ۲۱۸ ص
(سید عارف نوشاہی) .

696- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۵۷-۶۵۵/۳۶ : N. M. : نستعلیق ،
شیخ محمد پناہ ولد شیخ عطیق اللہ ، لاور عملہ پرگنہ میرتھ ، ۱۱ شوال
۳ جلوس احمد شاہ (۱۱۶۳ھ) ۹۴ گ (نوشاہی) .

697- سرگودھا ، سپرانوالہ کھوہ ، داؤد خان : نستعلیق ، نصیر ،
۱۱۷۵ھ . در رنگپورہ ، ۱۸۵ ص (محمد نذیر رائجہا) .

698- شیخوپورہ ، بوہر باٹھ ، محمد علی کوثر بہتی ق ۱۷۱ :
نستعلیق خوش ، محمد عبداللہ بن مولوی محمد مقیم ، ساکن کسی
پرگنہ گوجرانوالہ ، ۱۱۷۶ھ . (محمد علی کوثر نوشاہی) .

699- پشاور، پشتو اکادمی ۴۷۰ : نستعلیق خوانا ، با تاریخ ج ۱/۱۱۷۶ هـ . در ش ۳ مجموعه (قاید الانام که به زبان پشتو ست) (استاد محمد رضا همدانی) .

700- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۷۲۴ : نستعلیق پخته ، ملا منیر و فضایل ماب قاضی میان کاظم الدین ساکن قریه اکبر پور تمہ داؤد زی ، ۱۱ ذیقعدہ ۱۱۷۶ هـ . (ص ۱۳۴-۳۸۶) .

701- اسلام آباد ، همانجا ۹۱۲ : نستعلیق خوش ، محمد واصل قادری شیخ انصاری ، ساکن قصبہ سودھرہ ، ۱۱۷۸ هـ . (گنج ۳ : ۱۲۷۰) .

702- سرگودھا ، بہلولوال ، دیرہ ملکان ، ملک محمد یار : نستعلیق خوش ، ابو حامد شاہ پوری ، ۱۱۷۸ هـ . ۳۵۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .

703- سرگودھا ، بہلولوال ، چک شمالی ، مولوی عنایت اللہ : نستعلیق شکستہ آمیز ، عبدالقادر ، ۱۱۷۹ هـ . ۳۴۴ ص (محمد نذیر رانجہا) .

704- لاہور ، دانشگاه پنجاب ۳ PPC II ۵۷ : نستعلیق ، ۱۱۸۲ هـ . (عبد اللہ ۱ : ۳۶) .

705- سرگودھا ، بہلولوال ، دیوال ، مولوی فتح محمد : نستعلیق خوش ، سلامت علی بن مخدوم میان عبدالمتمین معروف میان صاحب کلان ، ۱۱۸۹ هـ . ۲۶۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .

706- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ : نسخ ، محمد حسین علوی ، ع ۱/۱۱۹۰ هـ . ۲۸۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

707- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق محمد آیت اللہ ، ۱۱۹۱ هـ . ۲۱۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

708- الک ، خیرپور ، تلہ گنگ ، اسد اللہ خان : نستعلیق خوش ، ۱۱۹۲ هـ . ۲۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .

709- سرگودھا ، جہاوریان ، عطا الرحمن صاحب کھوکھر : نستعلیق

خوش ، محمد سراج الدین پسر مزول احمد ، ۱۱۹۷ھ ، ۳۹۸ص

و من (محمد نذیر رائیجہا) .

710- لاہور ، نکسون روڈ ، خلیل الرحمن داؤدی : نستعلیق خوش ،

ع ۲/۱۱۹۷ھ : ۲۳۰ص (سید سعید الظفر نوشاہی) .

711- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۵۷ : نستعلیق خوش ، غلام علی

ساکن لاہور ، ۴ رجب ۱۱۹۸ھ . با شانزده مجلس آمینیا توڑ ، آشفته

صحافی شدہ ، ۲۰۴ص (گنج ۳ : ۱۲۷۹) .

712- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۲۵ : نستعلیق ، سید میر احمد ، ۱۹۱

(۱۱۹۱ھ) . در کلیات او (ص ۲-۱۱۶۸) ، زرین .

713- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۵ : نستعلیق ، سندہ ۱۰۲ھ ، ۱۶۴ص .

714- اسلام آباد ، همانجا ۱۱۱ : نستعلیق ، سندہ ۱۰۲ھ ، ۳۵۴ص .

715- اسلام آباد ، همانجا ۲۰۶ : تحریر آمیز پختہ ، اسماعیل ،

سندہ ۱۰۲ھ ، ۱۴۶ص .

716- اسلام آباد ، همانجا ۱۹۱۴ : نستعلیق پختہ ، عبدالصمد ،

۱۱ رجب مطابق جلوس پادشاہ غازی ، سندہ ۱۰۲ھ . پیرامون ۲۲۸ص .

717- اسلام آباد ، همانجا ۲۰۹۰ : نستعلیق پختہ ، سندہ ۱۰۲ھ .

آغاز در دیباجہ افتادہ ، ۲۳۶ص .

718- اسلام آباد ، همانجا ۲۱۸۴ : نستعلیق پختہ ، سندہ ۱۰۲ھ .

آغاز در دیباجہ افتادہ ، ۲۱۰ص .

719- اسلام آباد ، همانجا ۲۸۹۱ : نستعلیق شکستہ آمیز تحریری ،

سندہ ۱۰۲ھ ، ۲۵۶ص .

720- اسلام آباد ، همانجا ۲۹۰۰ : نستعلیق پختہ ، سندہ ۱۰۲ھ .

۱۱۸ص .

721- اسلام آباد ، همانجا ۳۱۷۲ : نستعلیق تحریر آمیز ، فضل احمد

ایمن آبادی ، رمضان ، سندہ ۱۰۲ھ ، ۲۶۲ص .

- 722- اسلام آباد ، همانجا ۳۳۹۳ : نستعلیق ، پخته ، ج ۲ ، ۱۲/۲ (۱۲۰۰) ، ص ۲۰۹ .
- 723- اسلام آباد ، همانجا ۳۹۴۲ : نستعلیق ، تحریر ، آمیز ، سده ۱۲ ه .
- 724- اسلام آباد ، همانجا ۳۹۵۷ : نستعلیق ، پخته ، عهدالله ، سده ۱۲ ه .
- 725- اسلام آباد ، همانجا ۳۹۸۲ : نستعلیق ، پخته ، سده ۱۲ ه .
- آغاز و انجام افتاده ، (۱۴۲ ص) .
- 726- اسلام آباد ، همانجا ۴۲۷۴ : نستعلیق ، پخته ، سده ۱۲ ه .
- آغاز افتاده ، ۷۲ ص .
- 727- اسلام آباد ، همانجا ۴۷۱۲ : نستعلیق ، پخته ، سده ۱۲ ه .
- ۲۸ ص .
- 728- اسلام آباد ، همانجا ۴۸۴۷ : نستعلیق ، پخته ، سده ۱۲ ه .
- (ص ۱-۶۴) ، آغاز و انجام افتاده .
- 729- اسلام آباد ، همانجا ۷۲۱۷ : نستعلیق ، پخته ، سده ۱۲ ه .
- ۲۷۸ ص .
- 730- اسلام آباد ، همانجا ۵۴۹۸ : نستعلیق ، سده ۱۲ ه . آغاز و انجام افتاده ، ۱۸۴ ص .
- 731- اسلام آباد ، همانجا ۶۷۱۶ : شکسته آمیز ، سده ۱۲ ه . انجام افتاده ، ۲۱ ص .
- 732- اسلام آباد ، همانجا ۷۲۶۳ : نستعلیق ، پخته ، ۱۲ ع / جلوس والا ، سده ۱۲ ه . ۲۳۶ ص .
- 733- اسلام آباد ، همانجا ۷۶۶۱ : نستعلیق ، پخته ، سده ۱۲ ه .
- آغاز و انجام افتاده ، موریانه زده ، ۱۶ ص .
- 734- اسلام آباد ، همانجا ۷۷۳۶ : نستعلیق ، سده ۱۲ ه . آغاز و انجام افتاده ، موریانه زده ، ۲۴ ص .

735- اسلام آباد ، همانجا ۷۹۸۸ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲هـ .

نقل از نسخه ای که نقلی از نسخه نگارنده بوده است ، ۲۴۳ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۱) .

736- اسلام آباد ، همانجا ۸۶۶۸ : نستعلیق پخته ، سده ۱۲هـ .

(ص ۲۶۳-۲۶۴) تازه خریداری شده .

737- لاهور ، دانشگاه ، آذر T - ۸۲۵۱/۸۲ : نستعلیق ، سده ۱۲هـ .

۱۲۳هـ (پرفسور محمد اقبال مجددی) .

738- لاهور ، همانجا T - ۸۲۵۶/۸۷ : نستعلیق ، نور الحسن ولد

محمد حنیف ، سده ۱۲هـ . ۱۵۷ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی) .

739- لاهور ، دیال سنگھ ترست ۴۱۹ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲هـ .

۲۱۴ ص (نعیم اختر مجددی) .

740- پشاور ، پشتو اکادمی ۵۸۶ : نستعلیق خوانا ، سده ۱۲هـ .

آغاز برابر نمونه ، ۱۷۴ ص .

741- پشاور ، دکتر خواجه محمد سلیم ۵۴۱ : نستعلیق خوش ،

سده ۱۲هـ . بدنبال «بوستان» انجام افتاده (میر سجاد حسین کاظمی) .

742- کوئٹہ ، حاجی محمد یوسف : نستعلیق خوش ، سده ۱۲هـ .

۲۴۵ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .

743- کراچی ، موزه ملی ۱۹۶۷-۹۱/۱ N. M. : نستعلیق ، سده ۱۲هـ .

انجام افتاده .

744- کراچی ، موزه ملی ۱۹۶۸-۸۹ N. M. : نستعلیق ، استادان

حاجی عبدالرحمن ، سده ۱۲هـ . مولوح ، ۱۲۰ گ .

745- کراچی ، موزه ملی ۱۹۷۸-۲۳ N. M. : نستعلیق ، سده ۱۲هـ .

(نوشاهی) .

746- خیرپور ، تمپرنی ، مدرسه دارالمهدی : نستعلیق ، سده ۱۲هـ .

آغاز افتاده : وظیفه خوار داری ، ۲۱۸ ص (سید خضر

نوشاهی) .

747- لاهور ، رحمان پوره ، محمد شریف البدر : نسخ ، محمد نعمان

بن غلام عثمان خان ، سده ۱۲ هـ . آغاز برابر .

748- لاهور ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱۲ هـ . سرلوح زرین ،

۱۷۱ ص (نعم اختر مجددی) .

749- لاهور ، همانجا : نستعلیق ، سده ۱۲ هـ . ۳۱۲ ص (نعم اختر

مجددی) .

750- پشاور ، اکوڑه ختک ، نوشهره ، کتابخانه رحیمیه ۱۶۴۳ :

نستعلیق سده ۱۲ هـ . ۲۰۲ ص (سجاد حسین کاظمی) .

751- پشاور ، همانجا ۲۴۲۶ : نستعلیق ، سده ۱۲ هـ . ۲۰۱ ص

(سجاد حسین کاظمی) .

752- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۸۷۴ ، ۴۱ گل : نستعلیق

پخته ، سده ۱۲ هـ . ۲۷ گ ۸ س (عباسی ۱ : ۵۵۴) .

753- راولپنڈی ، گولره شریف ، دربار پیر مهر علی شاه صاحب :

نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۲۳۶ ص ۱۵ س

(پرفسور ملک محمد اقبال) .

754- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری : نستعلیق

پخته ، سده ۱۲ هـ . با گل و بوته ، ۲۱۶ ص (دکتر الله دتا چودری) .

755- شیخوپوره ، نارنگ مندی ، کتابخانه شاهده ، مبارک علی

شاهد : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ . ۲۲۶ ص .

756- شیخوپوره ، همانجا : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ . ۲۱۳ ص

(نعم اختر مجددی) .

757- سرگودھا ، بهلول ، دیره میانه ، میان سردار محمد : نستعلیق

خوش ، سده ۱۲ هـ . ۳۲۶ ص (محمد نذیر رانجھا) .

758- قصور ، کتابخانه برکاتبه رضویه ، محمد عبداللہ قادری رضوی :

نستعلیق سده ۱۲ هـ . ۳۳۹ ص (نعم اختر مجددی) .

759- اتک ، مکهد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، سده ۱۲ھ .
ص ۲۲۰ (پرفسور ملک محمد اقبال) .

760- لاهور ، شش محل ، محمد بشیر ، انباله بک باینڈر : نستعلیق
طلیغی ، سده ۱۲ھ . آغاز افتاده : حکایت هرمز را گفتند که از وزیران ،
۹۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

761- پیشاور ، دانشگاه پیشاور ۵۰۹ : نستعلیق شکسته آمیز ، خوش ،
سده ۱۲ھ ، ۲۳۰ ص (پرفسور امتیاز حسین) .

762- پیشاور ، دانشگاه پیشاور ۳۹۷ : نستعلیق زیبا ، سده ۱۲ھ .
۲۹۶ ص ۱۱۱ (پرفسور امتیاز حسین) .

763- میانوالی ، داود خیل ، کتابخانه حقانیہ ، منغید احمد : نستعلیق
خوش ، مولوی نور العین ، سده ۱۲-۱۳ھ . ۲۷۴ ص (محمد نذیر
رانجہا) .

764- پیشاور ، دانشگاه پیشاور ، ۴۴۱ : نستعلیق شکسته آمیز ،
سده ۱۲ھ ، ۲۵۰ ص ۱۰۱ (پرفسور امتیاز حسین) .

765- ملتان ، باغ لانگی خان ، کتابخانه عمومی : نستعلیق خوش ،
اشرف ولد شیخ شریف ساکن منگروٹیہ مغربی ، سده ۱۲ھ . ۲۶۲ ص
(نعیم اختر مجددی) .

766- سرگودھا ، بہلول ، نونالوالہ ، محمود بیگ : نستعلیق ،
مکہ سنگھ فرزند ہیرا سنگھ سیالکوٹی ، سده ۱۲ھ . ۲۸۶ ص (محمد
نذیر رانجہا) .

767- سرگودھا ، کتابخانہ خلافت ، ربوہ : نستعلیق ، عبدالغفور ،
سده ۱۲ھ . ۲۸۷ ص (نعیم اختر مجددی) .

768- سرگودھا ، مولوی فخر الدین : نستعلیق ، رستم علی ولد
دارا ، چک ملہو رام ، سده ۱۲ھ . ۲۹۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .

769- سرگودھا ، مولانا شہاب الدین : نستعلیق خوش ، مولوی

غلام محیی الدین بن فصیح الدین بلوچ ، سده ۱۲ هـ . ۳۰۲ ص (محمد نذیر رانجها) .

770- دایره اسماعیل خان ، مکتبه حبیبیه : نستعلیق ، غلام یامین ولد عبدالملک ، مظفر پور ، سده ۱۲ هـ . ۲۲ ص (محمد نذیر رانجها) .

771- کراچی ، انجمن ترقی ق فاضل : نستعلیق ، سده ۱۲ هـ . (نوشاهی) .

772- اسلام آباد ، گنج بخش : نستعلیق ، خوش ، سده ۱۲ هـ . ۱۷ ص (نوشاهی) .

773- اسلام آباد ، همانجا : نستعلیق ، خوش ، سده ۱۲ هـ . ۱۷ ص (نوشاهی) .

774- اسلام آباد ، همانجا : نستعلیق ، خوش ، سده ۱۲ هـ . ۱۷ ص (نوشاهی) .

775- اسلام آباد ، همانجا : نستعلیق ، خوش ، سده ۱۲ هـ . ۱۷ ص (نوشاهی) .

776- اسلام آباد ، همانجا : نستعلیق ، خوش ، سده ۱۲ هـ . ۱۷ ص (نوشاهی) .

777- اسلام آباد ، همانجا : شکسته آمیز ، سده ۱۲ هـ . ۱۷ ص (نوشاهی) .

778- اسلام آباد ، همانجا : شکسته آمیز ، سده ۱۲ هـ . ۱۷ ص (نوشاهی) .

779- اسلام آباد ، همانجا : شکسته آمیز ، سده ۱۲ هـ . ۱۷ ص (نوشاهی) .

780- اسلام آباد ، همانجا : شکسته آمیز ، سده ۱۲ هـ . ۱۷ ص (نوشاهی) .

781- جهم ، پند داد خان ، احمد آباد ، مقرب الدین : نستعلیق ، خوش ، نور حسین ولد الہداد ، سده ۱۲ هـ . ۱۷ ص (نوشاهی) .

782- سرگودھا، بہلول، نونوالہ، محمود بیگ: نستعلیق،
 (ابو الہ فضل محمد شفیع گیلانی)، مملہ ۱۲۳۵ھ، ۲۱۲ ص (محمد نذیر
 رانجھا) .

783- حیدر آباد، شاہ ولی اللہ کالج: نستعلیق خوش، شہناز الدین
 ولد بیان محمد یار فقیر نوشاہی، مملہ ۱۳۱۳-۱۳۱۴ھ، ۸۲ ص (سید
 خضر نوشاہی) .

784- گوجرانوالہ، سندی ہوان تادر، نصیر احمد: نستعلیق،
 عزت خان در محلہ پیر بخاری، ۱۲۰۱ھ، ۲۵۹ ص (نعیم اختر
 مجددی) .

785- لاہور، شش محل، محمد بشیر، انبالہ بک بائیندر: نستعلیق،
 ابراہیم ولد خان محمد، ۱۲۰۳ھ، در موضع میرو وال، ۲۰۶ ص
 (نعیم اختر مجددی) .

786- پشاور، ریکارڈ آفس ۴۷: نستعلیق شکستہ، ۱۲۰۳ھ، یا
 ۱۴ ذیحجہ ۱۲۶۳ھ، ۲۰۹ ص (مید حسن مجتبی رضوی) .

787- سرگودھا، بہلول، کوٹ سیدن، محمد علی: نستعلیق خوش،
 عبدالحق ولد قربان علی ساکن مینلہ ہرلان، ج ۱/۱۲۰۵ھ،
 ۲۶۸ ص (محمد نذیر رانجھا) .

788- اٹک، مکہد، محمد علی: نستعلیق (یکشنبہ ۱۲۵۱ھ) ج ۱/
 ۲۰۷ھ، آغاز برائے نمونہ، کنارہ ہا موریانہ زدہ، ۳۶۰ ص (پرفسور
 ملک محمد اقبال) .

789- لاہور، فقیر خانہ، سید مغت الدین: نستعلیق خوش،
 محمد عبد اللہ بن علی، ۱۲۰۷ھ، ۱۴۴ ص (محمد علی کوثر نوشاہی) .

790- سرگودھا، بہلول، مولانا قدرت اللہ: نستعلیق خوش،
 ولی الدین عبدالرحمن، ۱۲۰۸ھ، ۱۶۶ ص (محمد نذیر رانجھا) .

791- اسلام آباد، گنج بخش ۸۰۸۱: نستعلیق پختہ، ۲۷ ذیحجہ
 ۱۲۰۲ھ، آغاز افتادہ، ۱۰۰ ص .

792- اسلام آباد ، همانجا ۷۵۷۲ : نستعلیق خوش ، کتب علی قزوینی ، در « کلیات » او (۱۲۱۲ هـ) (ص ۶۲-۷۶) سرلوح ، (گنج ۳ : ۱۲۸۲) .

793- لاهور ، بازار حکیمان ، حکیم سائین عبدالحمید : نستعلیق ، عبدالشکور ، جمعه ۱۲۱۳ هـ . ۲۴۰ ص (محمد علی کوثر) .

794- کراچی ، ناظم آباد ، همدرد : نستعلیق ، حسن شاه بن فقیر الله بن سید مدار الله شاه بخارایی ، ۱۲۱۳ هـ . ۲۲۶ ص (سید خضر نوشاهی) .

795- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانه همدرد ، محمد سعید دهلوی R. ۱۰۵ : نستعلیق ، غلام علی ، ۲۷ محرم ۱۲۱۴ هـ . ۱۷۹ ص (سید خضر نوشاهی) .

796- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۲۱ : نستعلیق ، (۱۲۱۶ هـ) ، آغاز افتاده ، ۱۸۲ ص .

797- اسلام آباد ، همانجا ۸۵۴۶ : نستعلیق پخته ، فقیر محمد حسین ولد حافظ عبدالله بن شیخ ابو الحسن ، متوطن قدیم سویالواله عمله پرگنه بچه ، ۳۰ ذی قعدہ ۱۲۱۶ هـ / ۲۵ چتر سمت ۱۵۵۸ ب ، (ص ۲۸۲-۲۸۳) ، سرلوح .

798- کراچی ، موزه ملی ۱/۲۵۳-۱۹۷۱ : N. M. : شکسته لہو لعل ، برای لاله منگل سین ، غره رجب ۱۲۱۶ هـ . (گ ۱-۱۴۰ مجموعه) .
799- کراچی ، موز ملی ۲۰۹/A-۱۹۶۵ : N. M. : نستعلیق ، (۱۲۱۶ هـ) ۱۹۵ گ (نوشاهی : ۴۴۲) .

800- کراچی ، چندریگر روڈ ، نیشنل بانک پاکستان ۷۳۹۱ : نستعلیق ، رحمان بیگ برای حضرت محمد امیر خان ، ۲۰ شعبان ۱۲۱۸ هـ . ۱۱۶ ص (سید خضر نوشاهی) .

801- سرگودھا ، بہاول ، عظماء ، مولوی محمد یاسین : نستعلیق

شکسته ، عبدالقدوس بن نیاز احمد قوم فقیر مسلم شیخ ، ۱۲۱۹ هـ .
 ۳۵۲ ص (محمد نذیر رانجه‌ها) .

802- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۰۳ : نستعلیق ریز خوش ، در
 «کلیات» او (۱۲۲۰ هـ) (ص ۳۴-۱۰۵) ، زرین .

803- لاهور ، شش محل ، انباله جلد سازی ، محمد بشیر لوده‌یانوی :
 نستعلیق خوش ، حسن شاه بن ملا فقیر الله بن مدار الله بخارایی ،
 ۱۲۲۳ هـ . ۲۱۴ ص (نعیم اختر مجددی) .

804- اوج ، مخدوم سید شمس الدین گیلانی ۳۵۸ : نستعلیق پخته ،
 شیر محمد ولد حافظ عبدالکریم ، دوشنبه ۱۸ ذی‌قعدہ ۱۲۲۳ هـ . ۸۶ گ
 (غلام سرور : ۱۹۱) .

805- لاهور ، فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ، علی محمد ، ۱۲۲۵ هـ .
 آغاز افتاده : که نابینا و چاه است با سهر وی درمیانه کتاب کنده
 ۱۲۲۵ هـ . ۸۶ گ ۱۳ ص (پایان نامه دکتر خلدۀ صدیقی : ۳۹۲) .

806- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۰۶ : نستعلیق خوش ، الله جویا ،
 ۱۲۲۵ هـ . ۲۰۹ ص . آغاز افتاده ، ۲۰۹ ص .

807- سرگودھا ، بهلول ، دھوری ، محمد اسماعیل : نستعلیق شکسته
 آسیر ، فقیر محمد ولد الله دتا ، قوم تمہار ، ۱۲۲۸ هـ . ۳۶۶ ص
 (محمد نذیر رانجه‌ها) .

808- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۷ : نستعلیق پخته ، برای نور چشم
 منو خان بن حسن خان صاحب ، ۱۹ رجب ۱۲۲۹ هـ . همراه «فرہنگ
 واژه های گلستان» .

809- بنون ، نسیم گل ، کتابخانه حبیب الله خان : نستعلیق ،
 شاهرخ بن شہزادہ سید گل ، ۱۲۲۹ هـ . ۳۱۲ ص (محمد نذیر رانجه‌ها) .

810- لاهور ، چوک وزیر خان ، عالمگیر شجاع : نستعلیق ،
 شرافت علی ، ۹ محرم ۱۲۲۹ هـ . ۱۵۰ ص (محمد علی کوثر) .

811- سرگودها ، بهلول ، منده زانجها ، عابد حسین : نستعلیق

خوش ، جعفر ولد عبدالماجد ، ۱۲۳۲ هـ . ۳۱۸ ص (محمد نذیر

زانجها) .

812- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیہ ۱۸۱۵ : نستعلیق زیبا ، چهار

شنبه محرم ۱۲۳۴ هـ . ۲۲۱ ص (مولانا محمد اسرائیل کان الله له) .

813- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۸۷۹/۸۴۶ : غلام محبتی الدین ،

با مهر «کمال علی خان ۱۲۳۴ هـ» . (۱۸۱۹ م) . در پایان (بشیر

حسین ۲ : ۳۳۴) .

814- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۶۶۵ : نستعلیق ، نیاز محمد آخوند زاده ،

۱۲۳۴ هـ . و نونویس عبدالاحد ولد عظیم ۱۲۶۴ هـ . (ص ۲-۱۲۶) .

815- سرگودها ، بهلول ، چکرمیداس ، احمد خان : نستعلیق شکسته

آسیر ، میر غلام مصطفی مندهی ثمر سکری ، ۱۲۳۵ هـ . ۳۷۲ ص

(محمد نذیر زانجها) .

816- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۵۴۷ : نستعلیق پخته ، قطب الدین

ولد میان صاحب جان محمد ، موضع کوت جان بخش ، متوطن کوتلی

پرگنه امن آباد ، ۱۲۳۶ هـ (ص ۱-۲۵۹) .

817- لاهور ، کتابخانه فقیر سید معیت الدین : نستعلیق ، حافظ

غلام محبتی الدین ، ۱۲۳۶ هـ ، ۸۵ گ ۱۵ ص (پایان نامه دکتر خالده

صدیقی : ۳۹۴ - محمد علی کوثر) .

818- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۶۱۱ : نستعلیق پخته ، ابراهیم در

کنیت تاج ، ۱۷ ماه چتر ۱۸۷۹ ب/ ۱۲۳۷ هـ . ۱۷۲ ص .

819- اسلام آباد ، همانجا ۶۹۶۵ : نستعلیق شکسته آسیر ، میر احمد

ولد جمیل ، قصبه پوهارد ، ۱۸ رمضان ۱۲۳۹ هـ . ۲۱۸ ص

820- اسلام آباد ، همانجا ۷۳۲۶ : شکسته ، شیخ عبدالعلی ،

۱۵ ماه یساکه ، ۱۲۴۱ هـ . در کنتور پرگنه زینو جال ، ۲۳۲ ص

(گنج ۳ : ۱۲۸۳) .

- 821- کراچی ، انجمن ترقی قق ۳۷ : نستعلیق ، ۱۴ شعبان ۱۲۴۰ھ . ۲۳۴ ص (نوشاهی : ۱۱۱) .
- 822- سرگودھا ، نور حیات کالونی بہلول ، کتابخانہ محمد شریف صاحب : نستعلیق خوش ، مولوی محمد ذاکر بن محمد معید ، ۱۲۴۱ھ . ۳۶۴ ص (محمد نذیر رائجہا) .
- 823- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۹۰۲ : نستعلیق پختہ ، اللہ دین ولد میان روشن دین ، سدہ ۱۳ھ . با یاد داشت ۱۲۴۲ھ . ۲۲۸ ص .
- 824- اسلام آباد ، ہمانجا ۶۵۵۶ : نستعلیق پختہ ، سعد اللہ بن شیخ محمد ، برای الیاس بن ملک وارث ، ۱۲۴۳ھ . ۲۹۵ ص .
- 825- کراچی ، استاد پیر حسام الدین راشدی : نستعلیق شکستہ آمیز ، درویش محمد یوسف بن درویش خیرہ قوم اوجن ، ساکن کوہرہ ، ۲۵ صفر ۱۲۴۳ھ . آغاز افتادہ ، سپس «حساب روزہا و ماہہا» ، ۸۰ ص (پرفسور روشن آرا بیگم) .
- 826- پشاور ، پشتو اکادمی ۵۶۷ : نستعلیق خوش ، نعیم اللہ بن معز اللہ خان مہمند پشاور ، ۱۷ محرم ۱۲۴۳ھ . ۲۸۱ ص (استاد محمد رضا ہمدانی) .
- 827- لاہور ، دیال سنگھ ترمیت ۷۳۱ : نستعلیق ، غلام احمد ، ۱۱ ع ۱۲۴۳ھ . در مدرسہ شاہ علی ، ۹۰ گ (دیال سنگھ : ۳۲۳) .
- 828- سرگودھا ، بہلول ، چک ۲۸ شمالی ، محمد ایمان : نستعلیق خوش ، انوار الحق بن عبدالمتمین جالندھری حال مقیم خانقاہ نور عد خان خوت محمد قاسم ، ۱۲۴۵ھ . ۳۹۶ ص (محمد نذیر رائجہا) .
- 829- لاہور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین : نستعلیق ، فقیر شاہ ، ۱۲۴۵ھ/۱ . ۱۲۲ ص .
- 830- لاہور ، ہمانجا : نستعلیق ، شیخ رحیم الدین ، ۱۲۴۵ھ . آغاز افتادہ ، ۲۱ ص (محمد علی کوثر نوشاہی) .

831- اٹک ، مکھد ، مولانا محمد علی : نستعلیق ، پنجشنبہ ۱۵ ذیقعدہ ۱۲۴۶ھ . در عمل حکومت ملک اللہ یار خان باغوال ، ۱۸ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

832- کراچی ، موزہ ملی ۶ . ۱۰-۱۹۶۱ : N. M. نستعلیق ، ۱۴ج ۱/۱۲۴۶ھ . ۶۶گ ، (سید عارف نوشاهی) .

833- کراچی ، ناظم آباد ، کتابخانہ ہمدرد ، حکیم محمد سعید دہلوی ۲۹ : R. نستعلیق خوش ، غره شوال ۱۲۴۸ھ . ۱۹۶ص (سید خضر نوشاهی) .

834- راولپنڈی ، عیدگاہ ، کتابخانہ حبیبیہ : نستعلیق ، گیان داس دلدارام داس ، ۱۲۴۹ھ . ۳۲ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

835- سرگودھا ، بہاول ، چک ۱۵ شمالی ، غلام شبیر شاہ : نستعلیق ، قاضی مراد بخش شاگرد غلام مجیب الدین ، ۱۲۴۹ھ . آغاز افتادہ : ای کریمی کہ از خزانہ غیب ، ۳۲ص (محمد نذیر رانجہا) .

836- سرگودھا ، بہاول ، جگہیان ، کتابخانہ اللہ دتا صاحب : نستعلیق خوش ، حقیر رب نواز بن محمد سعید ، ۱۲۵۱ھ . سرلوح زرین ، ۲۹۸ص (محمد نذیر رانجہا) .

837- لاہور ، شیش محل ، محمد بشیر ، انبالہ بک بائینڈر : نستعلیق ، نور حسین ولد میان شریف الدین ، ۱۲۵۲ھ . بچمت عمر بخش ولد دلدار ساکن موجمان یار ، کامل ، جدولبندی ۲ و سرلوح ، ۱۶۶ص (نعیم اختر مجددی) .

838- جہلم ، اللہ ، کتابخانہ مجددیہ ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق ، ابو الغیر ، ۱ ذیحجہ ۱۲۵۲ھ . حق و ملک مولوی خان محمد ، ۱۳ص (نعیم اختر مجددی) .

839- لاہور ، بازار حکیمان ، حکیم سائین عبدالحمید : نستعلیق ،

معین الدین بن مہر دین ، دوشنبہ ۱۲۵۲ھ . ۳۶۲ ص (محمد علی کوثر نوشاہی) .

840- رحیم یار خان ، محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری ۱۷۸ :
نستعلیق پختہ ، سید جمال شاہ بن امیر شاہ بن سید غلام محمد شاہ
جیلانی ، قصبہ قادر پور ، ۱۴۰۱ھ / ۱۲۵۲ھ . ۱۹۴ ص (دکتر اللہ دتا
چوہدری) .

841- لاہور ، فقیر خانہ ، سید مغیث الدین : نستعلیق خوش ،
محمد ابرار ، ۱۲۵۲ھ . آغاز افتادہ ، ۱۱۲ ص (محمد علی کوثر
نوشاہی) .

842- لاہور ، پنجاب پبلک لائبریری ۴۱ ، ۸۷۴ گل : نستعلیق
شکستہ آمیز ، صبغت اللہ زاہدی ، ۱۴۰۱ھ / ۱۲۵۲ھ . ۱۶۲ ص
(عباسی ۱ : ۵۵۲) .

843- پشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیہ ۱۸۱۴ : نستعلیق خوش ،
عبدالغفور ، ۱۴۰۱ھ / ۱۲۵۲ھ . ۲۲۳ ص (محمد اسرائیل کان اللہ لہ) .
844- ہزارہ ، ہری پور ، کتابخانہ دارالعلوم اسلامیہ ، رحمانیہ
۳۷ : نستعلیق شکستہ آمیز ، قمر الدین ۲۲ رمضان ۱۲۵۳ھ .
برای آخوند احمد سعید ، ۱۸۹ ص (پرفسور اختر راہی) .

845- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۱۳ : نستعلیق خوش ، عبدالرحمن ،
سلخ صفر ۱۲۵۳ھ . زرین ، ناتمام ، ۱۶۶ ص .

846- مرگودھا ، بہاول ، چاوہ ، صوفی نعمت اللہ : نستعلیق ، ملا
بہرام بیگ ، سدہ ۱۱۳ھ . با مہر عبدالرحیم کنندہ ۱۲۵۳ھ . ۲۹۲ ص
(محمد نذیر رانجہا) .

847- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۵۸-۲۶۶/۳ : N. M. : شکستہ خوش ،
۱ . ذیحجہ ۱۲۵۳ھ ، سرلوح در «کلیات» او (سید عارف نوشاہی) .

848- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۹۰ : نستعلیق خوش ، ۱۲۵۴ھ .
زرین ، ۳۳۳ ص .

849- پیشاور، گل بادشاہ جی، میر مسجاد حسین کاظمی : ۷۵۱ :

نستعلیق زیبا، ۱۵ صفر ۱۲۵۴ھ. زرین، ۲۹۲ ص ۱۲ س (میر مسجاد

حسین کاظمی).

850- رھیم یار خان، محمد آباد، مبارک اردو لائبریری : ۱۷۱ :

نستعلیق، سلطان بن حسین بن سلطان نداف، یکشنبہ ۱۲ شوال

۱۲۵۴ھ. در حین نزول شجاع الملک از ہند بہ قندھار، ۴۳ ص

(دکتر اللہ دتا چودری).

851- اینون، بین بازار، عبداللہ خان صاحب : نستعلیق خوش،

ظہور الدین بن مولوی محمد نسیم، ۱۲۵۵ھ. ۲ ص (محمد

نذیر رانجھا).

852- لاہور، انکسٹن روڈ، تحلیل الرحمن داودی : نستعلیق،

۱۲۵۶ھ. آغاز افتادہ : توکہ با دشمنان نظر دازی، ۱۹۴ ص (سید

معید الظفر نوشاھی).

853- اسلام آباد، گنج بخش : ۴۱۶ : نستعلیق، شیخ محمد ذیقعدہ

۱۲۵۶ھ. ۱۱۸ ص.

854- اسلام آباد، ہمالجا ۶.۴۲ : نستعلیق، میان نیک محمد،

ساکن موضع بندور، ۱۲۵۷ھ. ۲۴۴ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۳).

855- کراچی، موزہ ملی ۱۹۷۸-۲۵/۱ N. M. : نستعلیق، میان

ابراہیم، موضع کانت تاج خان، ۷ ج ۱۲۵۹ھ. (۱-۳۶ ص)

(نوشاھی : ۴۴۳).

856- سرگودھا، کتابخانہ خلافت : نستعلیق، با دیباچہ ای از

انور علی مولوی کہ در ۱۲۵۹ھ. نوشتہ است، آغاز : وجہ حصر

کتاب گستان ... تحریر مولوی انور علی. بدانکہ کتاب گستان در

بیان علم اخلاق است، از اکتساب خصایل حمیدہ و ازالۃ رذایل

ناپسندیدہ، ۱۸۶ ص (لعیم اختر مجددی).

- 857- کراچی، لیاقت میموریل لائبریری ۱۰۴: نستعلیق، ۲۹
ذیحجہ ۱۲۶۰ھ، سپس «بوستان» (سید خضر نوشاهی).
- 858- کوئٹہ، کٹی لاجور گستان، مدرسہ ضیاء العلوم: نستعلیق
پختہ، ۲۸، ذیقعدہ ۱۲۶۰ھ، ہمراہ «بوستان»، ۵۷ ص (دکتر
انعام الحق کوثر).
- 859- اسلام آباد، گنج بخش ۷۰۴۲: شکستہ آمیز، در قریہ
اکبر پور، ۱۶ شوال ۱۲۶۱ھ، ۲۶۸ ص.
- 860- اسلام آباد، همانجا ۸۵۰۹: نستعلیق پختہ، فیروز، پاس
خاطر ملا ولی محمد، ۱۹ رجب ۱۲۶۲ھ، ۵۸۰ ص.
- 861- کوئٹہ، مولانا محمد ہاشم جان، مجددی: نوشتہ ۱۲۶۲ھ.
۱۶ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).
- 862- اسلام آباد، گنج بخش ۲۵۰۵: نستعلیق، قاضی نسیم ولد
قاضی کرم، ۲۵ رمضان ۱۲۶۳ھ، ۱۹۰ ص.
- 863- اسلام آباد، همانجا ۶۰۵۰: تحریر آمیز پختہ، سلطان احمد
ساکن فیروزوالہ، ۱۲ سنکھر ۱۹۰۴ ب (۱۲۶۳ھ)، ۱۹۰ ص.
- 864- زاولپنڈی، کمیٹی چوک، کتابخانہ سروان اسلام محمود
صاحب: نستعلیق خوش، ۱ صفر ۱۲۶۳ھ، ۲، سرلوح، ۳۸ ص (سید
عارف نوشاهی).
- 865- اٹک، مکہ، مولانا محمد علی: نستعلیق، فقیر عبداللہ،
۱۷۲ ص (پرفسور ملک محمد اقبال).
- 866- لاہور، نکسون روڈ، خلیل الرحمن داودی: نستعلیق، غلام
رسول، ساکن دومیلی بوکیلان، ۱۹ بہاگن ۱۲۶۳ھ، (سید) عارف
نوشاهی).
- 867- خیرپور، کتابخانہ عمومی: نستعلیق، ۱۲۶۳ھ، سپس
«بوستان» (سید خضر نوشاهی).

868- فیصل آباد، عبداللہ پور، مولوی محمد رمضان شوق: نستعلیق

خوش، نور عالم بن میان غلام محمد ولد حافظ محمد کظیم، ساکن
بکھر، ۲۴ شوال ۱۲۶۴ھ. ۲۱۸ص (سید خضر نوشاهی).

869- اسلام آباد، گنج بخش ۴۸۲: نستعلیق، میان نور الدین

۱۶ چیت ۱۹۴ جلوس معلی، ۱۲۶۴ھ.

870- اسلام آباد، همانجا ۵۲۶: شکستہ آمیز، احمد شاه، در

قریہ پیر احمد مسجد ایشان، صفر ۱۲۶۶ھ. ۲۴۹ص (گنج ۳:

۱۲۸۴).

871- اسلام آباد، همانجا ۸۳۶۲: نستعلیق تحریر آمیز، علی محمد

بن مصطفی خان، ۳ ذیحجہ ۱۲۶۶ھ. آغاز در دیباچہ، افتادہ،

۲۰۴ص. تازه خریداری شدہ.

872- پشاور، دکتر اختر جعفری، پرفسور در دانشگاه پشاور:

نستعلیق ۷ رجب ۱۲۶۶ھ. ۴۴۴ص (میر سجاد حسین کاظمی).

873- حیدرآباد، سندھ پراونشل داود پوتا لائبریری: نستعلیق،

قاضی تاج ولد قاضی عبدالغفور، مکتبہ شہر طرای ابرہ عملہ پرگنہ

لوتھرہ آمرہ، ۴ ج ۱۲۶۶/۲ھ. ۲۶۸ص (نعیم اختر مجددی).

874- لاہور، اردو بازار، کتابخانہ رشیدیہ، قاری عبدالرشید قاسمی:

نستعلیق، ولی محمد نجار ولد ابراہیم، ۱۹ شوال ۱۲۶۷ھ.

(سید عارف نوشاهی).

875- لاہور، انارکلی، دانش آباد، ۳۷ احسان دانش: نستعلیق

خوش، میرزا احمد میرزا محمد پشاور، ۱۲۶۷ھ. ۲۱۱ص (شفیق

الرحمن نوشاهی).

876- سرگودھا، بہرہ، کتابخانہ محمدیہ غوثیہ، علامہ پیر محمد

کرم شاہ: نستعلیق، ۲۲ شنبہ صفر ۱۲۶۸ھ. (۶۸۱۲) ۱۰۴ص

(نعیم اختر مجددی).

- 877- اسلام آباد ، گنج بخش (۶۸۱) : نستعلیق پختہ ، حاجی احمد ، ۵۱۲۶۸ . کامل .
- 878- اسلام آباد ، همانجا ۹۲۱۶ : نستعلیق ، حافظ محمد امین ولد سیف اللہ ، خادم خاندان میان عمر غوث الزمان ، ۵۱۲۶۸ . ۲۰۲ ص .
- 879- اسلام آباد ، همانجا ۶۴۳۳ : شکستہ آمیز ، محمد عجب ، ۵۱۲۶۹ . کامل .
- 880- اسلام آباد ، همانجا ۳۷۸۷ : نستعلیق پختہ ، ۱۱ چتر ۱۹۰۹ ب (۱۲۶۹؟) ۲۱۰ ص .
- 881- سرگودھا ، چوکی بہاگت ، محمد سعید صاحب : نستعلیق خوش ، علاء الدین عرف علیا ، ۵۱۲۶۹ . سرلوح ، ۳۰۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 882- سرگودھا ، بہلوال ، لیلیانی ، مولانا رب نواز : نستعلیق خوش ، عطاء اللہ ولد صابر حسین ، موضع شاہووال ، ۵۱۲۶۹ . ۳۰۰ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 883- لاہور ، شش محل ، محمد بشیر ، انبالہ بک بائیندر : نستعلیق ، ایمان اللہ خان ، جمعہ ۴ شعبان ۵۱۲۶۹ . ماہ جیتھ ، ۱۹۱۰ بکرمی ، آغاز افتادہ : قطعہ ، گر کسی وصف او زمن پرسد ، ۱۶۱ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 884- لاہور ، نکسون روڈ ، خلیل الرحمن داودی : نستعلیق ، قاضی عبداللہ ولد قاضی تاج محمد ، ساکن قاعہ قرن ، ۱۱ ع ۵۱۲۶۹/۱ . (سید عارف نوشاہی) .
- 885- بہاولپور ، رحمت بک کمپی ۹ : نستعلیق پختہ ، ۱۸۵۳/۱۴/۱۸۱۰ ذیحجہ ۵۱۲۶۹ . ۱۹۶ ص (دکتر اللہ دتا چودری) .
- 886- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۳۴ : نستعلیق پختہ ، نیاز منش فقیر عمر بخش ، ۲۰ شعبان ۱۲۷۰/۵۱۹۱۱ ب ، ۲۳۶ ص .

887- راولپنڈی ، گولرہ شریف ، درگاہ شاد روان پیر سہر علی شاہ :

نستعلیق ، محمد کمال ، ۱۷ ج ۲/ ۱۲۷۰ھ . ۳۲۰ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

888- شیخوپورہ ، بوہڑ باٹھ ، محمد علی کوثر نوشاہی : نستعلیق ،

۲ شعبان ۱۲۷۰ھ . (مید عارف نوشاہی) .

889- لاہور ، خیابان راوی ، ۳ ، ۴ ، کتابخانہ طبی بورڈ : نستعلیق ،

عبدالرحیم بن حافظ محمد یاز ، ۱۲۷۰ھ . ۲۰۰ ص (محمد علی کوثر نوشاہی) .

890- گوجرانوالہ ، رسولپور تارر ، کسسی ، محمد حسین کسسی :

نستعلیق ، عمر الدین ، ۱۲۷۰ھ . ۲۲ ص (محمد علی کوثر) .

891- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۴۲ : نستعلیق تحریر آمیز ،

عبدالرحمن ولد عبدالستعان ، ۱۲۷۱ھ ، ۴۴۲ ص .

892- لاہور ، چوک وزیر خان ، عالمگیر شجاع : نستعلیق شکستہ

آمیز ، قاضی قادر بخش ولد قاضی غلام محمد بن قاضی لطف اللہ ،

پنجشنبہ ۱۰ محرم ۱۲۷۳ھ . ۲۴ ص (محمد علی کوثر) .

893- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۴۶ : نستعلیق خوش ، میان محمد

زمان ، ۱۲۷۳ھ . ۲۴ ص .

894- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، ماری کلان ، (حکیم رحمت علی

قریشی : نستعلیق پختہ ، محمد شاہ ابن مراد بخش ، ماری کلان ،

۱۲۷۳ھ ، برای پسران خود ، ۲۳ ص (نعیم اختر مجددی) .

895- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۰۳ : نستعلیق خوش ، فضل احمد ،

پاس خاطر مید احمد ، ۲۲ محرم ۱۲۷۴ھ . ۲۲۸ ص .

896- دیرہ اسماعیل خان ، معظم خان کتابفروش : نستعلیق خوش ،

عبدالحکیم بن غوث الدین عرف مولوی غوث ، ساکن دھڑی ۱۳ ع

۱۲۷۴/۱ھ . ۴۸ ص (محمد لذیر الجمہا) .

897- لاهور، دیال سنگھ ترست ۱۶۵ ب : نستعلیق ، ۱۲۷۴ھ .
۱۱۰ گ (دیال سنگھ ۳ : ۳۲۴) .

898- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۱۳۷ : نستعلیق پختہ ، میان شمس الدین ، ساکن چک والا ، ۲ لاکھ ۱۹۱۵ ب (۱۲۷۵ھ ؟) ، ۲۴۴ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۵) .

899- پشاور ، رسی وٹان ، راحت علی خان قزلباش : نستعلیق زیبا ، چاشت شنبہ ج ۱/۱۲۷۶ھ . ۲۴۸ ص (میر معراج حسین کاظمی) .

900- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۳۷۶ : نستعلیق ، فضل دین ، موضع ملک مالہ ، ۱۲۷۶ھ . ۱۸۹ ص .

901- اسلام آباد ، همانجا ۸۷۵۲ : نستعلیق تحریری ، (۳ ماکہ ۱۹۱۷ ب) (۱۲۷۷ھ ؟) ، (ص ۲-۲۲۵) ، تازہ خریداری شدہ .

902- لاهور ، دانشگاه آذر T. - ۸۲۳۸/۶۹ : نستعلیق ، پیر بخش ، ساکن امین پور ، ۱۲۷۷ھ . ۲۲۹ گ (پرفسور محمد اقبال مجددی) .

903- سرگودھا ، بہلول ، جگمیان ، اللہ دتا صاحب : نستعلیق خوش ، مسکین زمان عجایب خان مہمند ساکن نوشہرہ ، ۱۲۷۷ھ . ۴۱۲ ص (ف . محمد نذیر رانجہا) .

904- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۴۳۹ : نستعلیق ، صاحب گل بن صابر ، قریہ خدر خیل ، مسجد ملک ۱۲۷۸ھ . ۱۹۰ ص تازہ خریداری شدہ .

905- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۳۹۲ : تحریر آمیز ، رحیم الدین امام مسجد شریف خان ، ع ۲/۱۲۷۸ھ . ۱۸۲ ص .

906- سرگودھا ، چوکی بہاگت ، محمد سعید صاحب : نستعلیق خوش ، محمد ریاض ولد غلام حبیب ، ساکن گہلا پور ، ۱۲۷۸ھ . ۳۱۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .

907- سرگودھا ، بہلول ، سالم ، غضنفر علی : نستعلیق متوسط ،

محمد حسن ولد محب الرحمن ، ۱۲۷۸ هـ . ۲۹۶ ص (محمد نذیر رانجها) .

908- سرگودھا ، بہاول ، حویلی میکنان ، مولوی خوشی محمد : شکستہ آمیز ، حبیب اللہ ولد نور بخش ارٹین ، ساکن خوشاب ، ۱۲۷۹ هـ . سرلوح ، ۲۸۶ ص (محمد نذیر رانجها) .

909- کراچی ، موزہ ملی ۲۵۶-۱۹۷۰ . N. M. : نستعلیق خوش ، احمد بخش یکدل چشتی ، برای پسرش حامد علی چشتی ، (نگارندہ تحقیقات چشتی) ، ۳ شعبان ۱۲۷۹ هـ . ۸۵ گ (نوشاهی : ۴۴۳) .

910- راولپنڈی ، گولری شریف ، درگہ شاد روان پیر مہر علی شاہ : نسخ و نستعلیق ، ۱۱ ذیقعدہ ۱۲۸۰ هـ . آغاز افتادہ : ناموس بدگان بہ گناہ فاحش ، ۲۴۴ ص (پرفسور ملک محمد اقبال) .

911- لاہور ، شش محل ، انبالہ جلد سازی ، محمد بشیر لودھیانوی : نستعلیق ، محمد نعیم ، رمضان ۱۲۸۰ هـ . ۱۵۵ ص (نعیم اختر مجددی) .

912- شیخوپورہ ، اجنیاوالہ ، حکیم سید محمد شاہ : نستعلیق خوش ، محمد اعظم ، ۱۹ رمضان ۱۲۸۳ هـ ، زرین ، ۲۸۲ ص (محمد علی کوثر) .

913- سرگودھا ، بہاول ، نوان کوت ، غلام سرور صاحب : نستعلیق خوش ، محمد حیات ولد فتح خان ، ۱۲۸۴ هـ . ۳۴۲ ص (محمد نذیر رانجها) .

914- لاہور ، چوک وزیر خان ، عالمگیر شجاع : نستعلیق ، محمد بخش ، ۱۲۸۴ هـ . ۲۰۴ ص (محمد علی کوثر نوشاهی) .

915- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۱/۱۹۰۰/۴۹۱۷ : با مہر ۱۲۸۵ هـ . (۱۸۴۲ م) در پایان (بشیر حسین ۲ : ۳۳۴) .

916- لاہور ، فقیر سید مغیث الدین : نستعلیق ، دونی چند ،

۱۹۴۵- بکرمی (۱۲۸۶ هـ) ، که برای مطالعہ عزیز ارجمند وزیرام بن گنگارام رامچند نوشتہ شدہ ، آغاز برابر نمونہ ۱۲۵ گ ۱۵ س ((پایان

نامہ دکتہ خالدہ صدیقی : ۳۹۳) .

917- سرگودھا ، مولوی فضل اللہ شاہ صاحب : نستعلیق خوش ،

محمد شفیع مسلم شیخ ۱۲۸۷ هـ . ۳۰۰ ص ۴۳ س (ف) . محمد نذیر

رانجہا) .

918- سرگودھا جہاوریان ، عطاء الزحمان صاحب کہو کھر :

نستعلیق خوش ، عبدالرشید بن ، عبدالواسع ، ۱۲۸۷ هـ . ۳۷۸ ص

۳ س (ف) . محمد نذیر رانجہا) .

919- سرگودھا ، مادی ، کتابخانہ عیند اللہ صاحب : نستعلیق ،

تاج الدین یاس خاطر مولوی رحیم داد ۱۲۸۷ هـ . ۳۰۲ ص (محمد

نذیر رانجہا) .

920- سرگودھا ، بہلول ، بکھر ، عبدالرسول صاحب : نستعلیق ،

سر فیروز خان ، ۱۲۸۹ هـ . ۳۸۲ ص (ف) . محمد نذیر رانجہا) .

921- سرگودھا ، لک ، نصیر احمد صاحب : نستعلیق خوش ، محمد

ریاض طالب علم ، در مسجد چنگ سیدان ، ۱۲۸۹ هـ . ۲۹۸ ص

(محمد نذیر رانجہا) .

922- سرگودھا ، بہلول ، سردار پور تون ، چوہدری شین احمد :

نستعلیق خوانا ، سرور خان بن محمد نعیم ، ساکن نوکڑی لکان ،

۱۲۸۹ هـ . ۳۷۶ ص (محمد نذیر رانجہا) .

923- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق شکستہ

۱۲۸۹ هـ . ۳۱ ص (نعیم اختر مجددی) .

924- کراچی ، ناظم آباد ، ہمدرد : نستعلیق ، حاجی فضل اللہ :

فرمایش میان احمد شاہ ، برای صاحبزادہ میان عمر شاہ ، ۲۲ ص

۴۰ ص (سید خضر نوشاھی) .

925- اسلام آباد، گنج بخش ۳۰۵۸: نستعلیق پخته، عبدالمجید

بن عبدالحمید، ۲ ذی قعدة ۱۲۹۰ هـ. ۲۵۱ ص.

926- اسلام آباد، همانجا ۳۸۷: نستعلیق خوش درشت، سوکمه

رام، به جهت خواندن وزیر جنگ رام، ۲۳ مارمیه ۱۲۹۱

(۱۲۹۱ هـ)، ۴۶۰ ص (گنج ۳: ۱۲۸۵).

927- سرگودھا، بهلول، دیره سیدان، محمد نور صاحب: نستعلیق

شکسته خوش، سخنی محمد ولد مولوی الله دته قاضی متوطن دیره

قاضیان، ۱۲۹۱ هـ. ۳۵۲ ص (محمد نذیر رانجها).

928- لاهور، شش محل، انباله جلد سازی، محمد بشیر لودھیانوی:

نستعلیق و نسخ، محمد عاشق بن خیر الدین بن شیر محمد، ۱۲

رجب ۱۲۹۱ هـ. با مهر سید علی محمد شاه همدانی قصوری،

۱۲۸۰ هـ. سرلوح زیبا، ۲۱۱ ص (نعیم اختر مجددی).

929- اسلام آباد، سید حسین عارف نقوی: نستعلیق، بی تاریخ

با یاد داشتهای ۱۲۹۲ هـ. و دیگری ۱۸۷۴ م. کامل (رویت).

930- پشاور، غلجی کندر خیل، میان محمد جان رئیس مدرسه

حمایت اسلام: نستعلیق، حافظ محمد، جمعه ۶ ع ۱۲۹۲/۲ هـ.

۱۶ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

931- اسلام آباد، گنج بخش ۴۷۱: نستعلیق خوش، پایان سده

۱۳ هـ. از روی چاپ ۱۲۹۴ هـ. ۱۹۰ ص.

932- سرگودھا، بهلول، کوٹ بهائیخان، الله بخش میکن:

نستعلیق خوش، سکندر شاه بن سید علی نقی شیرازی ۱۲۹۵ هـ.

۲۵۶ ص (محمد نذیر رانجها).

933- سانگھر، کمپرو کوٹھ سام نهر، میر محمد سکندری:

نستعلیق، شیر محمد، ۱۵ شعبان ۱۸۷۸ ب (۱۲۹۵ هـ) ۱۸۸ ص

محمد علی کوثر نوشاهی).

- 934- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۵۷۰ : شکسته آمیز ، حسن احمد ،
۲۹ شوال ۱۲۹۶ هـ (ص ۶۹-۷۶) ، رحلی .
- 835- سرگودھا ، بہلول ، جگہیان ، اللہ دتا صاحب : شکسته
مشقی ، علی احمد قریشی ، ۱۸۷۹ ع (۱۲۹۶ هـ) ص ۳۱۴ (ف) . محمد
نذیر رانجہا .
- 936- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق ، صفر
۱۲۹۷ هـ . ۲۵۱ ص (نعیم اختر مجددی) .
- 937- سرگودھا ، لک ، نصیر احمد صاحب : نستعلیق خوش ،
اللہ داد ، ۱۲۹۹ هـ . ۳۵۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 938- سرگودھا ، بہلول ، میانی شاہ محمد نستعلیق خوانا ، انور بن
راجہ جہان زیب ، ۱۲۹۹ هـ . ۳۸۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 939- میانوالی ، کندیان ، کتابخانہ معدیہ ، مولانا ابو الخلیل
خان محمد صاحب ، خاتقاہ سراجیہ : نستعلیق خوش ، رنگ محمد
ولد خوشی محمد ترکمان پیشہ ، ۱۳۰۰ هـ . در داود خیل ، ۳۰۰ ص
(محمد نذیر رانجہا) .
- 940- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۱۸ : نستعلیق پختہ ، سدہ ۱۳۰۳ هـ .
در «کلیات» او .
- 941- اسلام آباد ، همانجا ۱۵۰۷ : نستعلیق ، سدہ ۱۳۰۳ هـ . در
«کلیات» او .
- 942- اسلام آباد ، همانجا ۱۸۴۱ : نستعلیق درشت ، سدہ ۱۳۰۳ هـ .
رحلی (ص ۲۲-۲۳) .
- 943- اسلام آباد ، همانجا ۲۴۷۸ : شکسته آمیز سدہ ۱۳۰۳ هـ . آغاز
و انجام افتادہ ، ۱۸۰ ص .
- 944- اسلام آباد ، همانجا ۳۵۱۵ : تحریر آمیز ، قطب الدین ، در
پورکی ، سدہ ۱۳۰۳ هـ . ۲۸۶ ص .

945- اسلام آباد ، همانجا ۴۳۸۶ : تحریر آمیز ، سده ۱۳ هـ . انجام افتاده ، ۲۶۲ ص .

946- اسلام آباد ، همانجا ۴۵۴۹ : نستعلیق پیخته ، فضل الدین ، ۱۶ غ / ۲ . / سده ۱۳ هـ . ۱۸۶ ص .

947- اسلام آباد ، همانجا ۶۱۲۲ : نستعلیق خوانا ، سده ۱۳ هـ . انجام افتاده ، ۳۲ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۶) .

948- اسلام آباد ، همانجا ۹۰۱۴ : نستعلیق پیخته ، روزگار رنجیت سنگه (۱۱۹۵-۱۲۵۵ هـ) و در هاشم آن « بوستان » است .

949- اسلام آباد ، همانجا ۸۳۰۱ : نستعلیق ، سده ۱۳ هـ . ۱۵۸ ص تازه خریداری شده .

950- اسلام آباد ، همانجا ۸۵۷۸ : نستعلیق عبدالله ولد ملان غلام مصطفی ، ۲۶ رمضان ، سده ۱۳ هـ . ۲۴۳ ص . تازه خریداری شده .

951- کراچی ، بوزه ملی ۱۹۵۷-۶۵۵/۳۵ : N. M. : نستعلیق ، سده ۱۳ هـ . ۲۱۲ ص .

952- کراچی ، همان کتابخانه ۱۹۷۱/۲ : N. M. : نستعلیق خوش ، حافظ امام الدین ولد حافظ عبدالباقی ۲۴ ج ۲/ سده ۱۳ هـ . سرلوح ، ۱۱۸ گ (لوشاهی : ۴۴۳) .

953- سرگودھا ، ساهیوال ، مکتبه سلیمانیه : نستعلیق ، نعمت الله بن کرم خان جهانگرد ، سده ۱۳ هـ . ۲۴ ص (محمد ندیر رانجها) .

954- دیره اسماعیل خان ، مکتبه حبیبیه : نستعلیق خوش ، محمد امین خان ولد دوست خان سنگ زنی سده ۱۳ هـ . ۲۹۸ ص (محمد ندیر رانجها) .

955- جهلم ، لله ، کتابخانه مجددیه ، مطلوب الرسول مجددی : نستعلیق و نسخ ، سده ۱۳ هـ . ۲۲۹ ص (نعیم اختر مجددی) .

956- لاهور ، رحمان پوره ، محمد شریف البدر : نستعلیق سده ۱۳ هـ . ۳۰۰ ص .

957- لاهور، همانجا: نستعلیق، حفیظ الله بن محمد یار علایی،

متوطن کروت خان محمد بسرا، سده ۱۳. ۱۹۰ ص.

958- لاهور، همانجا: نستعلیق سده ۱۳. ۵۱۳. ۲۰۳ ص (نعم اختر

مجددی).

959- گوجرانواله، سندهی هوان تادر، نصیر احمد، نستعلیق،

شکسته آمیز، سده ۱۳. ۲۱۵ ص (نعم اختر مجددی).

960- سرگودھا، بهلول، نصیر آباد، مولا داؤد: نستعلیق،

هدایت بخش ساکن امن آباد، سده ۱۳. ۲۸۴ ص (محمد

نذیر رانجھا).

961- لاهور، شش محل، محمد بشیر لودھیانوی، انباله جلد سازی:

نستعلیق، محمد امین ولد حافظ عبدالرحیم برای پسر محمد امین،

سده ۱۳. ۲۲۰ ص (نعم اختر مجددی).

962- لاهور، نکسون روڈ، خلیل الرحمن داودی: نستعلیق،

عبدالرحیم، سده ۱۳. آغاز افتاده: ای سیر ترا نان جوین خوش

نه نماید، ۱۷۸ ص (سید سعید المظفر نوشاهی).

963- سرگودھا، خوشاب، گستان، حافظ محمد عبدالله صاحب:

نستعلیق خوش، صابر حسین ولد نذر حسین، ۱۳۰۲. ۳۷۲ ص

(محمد نذیر رانجھا).

964- سرگودھا، مولوی فضل الله شاه صاحب: نستعلیق خوش،

پیرا آوان مجامع، ۱۳۰۲. ۳۹۸ ص ۱۴ ص (محمد نذیر رانجھا).

965- سرگودھا، بهلول، جگنپال، الله دتا صاحب: نستعلیق

خوش، یوسف خان، ۱۳۰۲. ۳۲۴ ص (ف. محمد نذیر رانجھا).

966- سرگودھا، بهلول، کوٹ بنہائخان، الله بخش میکن: نستعلیق

مشقی الطاف حسین، سده ۱۳. ۳۸۸ ص (محمد نذیر رانجھا).

967- سرگودھا، بهلول، کوٹ سیدن، علی محمد: شکسته خوش،

عمر، سده ۱۳. نمولہ، ۳۳۸ ص (محمد نذیر رانجھا).

- 968- راولپنڈی ، واه کینٹ ، گرہی افغانان ، کتابخانہ فاضلیہ
۹۰۰ : نستعلیق متوسط ، سده ۱۳ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۳۴ ص
(پرفسور اختر راہی) .
- 969- راولپنڈی ، همانجا ۸۹۹ : نستعلیق ناپختہ ، اللہ بخش پسر
ملک محراب کیچ والا ، سده ۱۳ھ . ۲۶ ص (پرفسور اختر راہی) .
- 970- کیمہل پور ، کتابخانہ عبدالحق غور غشی ۱۴ : نستعلیق
پختہ ، سده ۱۳ھ . ۱۹ ص (پرفسور اختر راہی) .
- 971- لاہور ، جامعہ اشرفیہ : نستعلیق پختہ و خوانای سده ۱۳ھ .
کتاب درسی بودہ یا حواشی و یاد داشتہای گوناگون ۲۰۷ ص (ف .
اختر راہی) .
- 972- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۸۰۴ : از سده ۱۳ھ . آغاز افتادہ
بشیر حسین ۲ : ۳۳۵) .
- 973- سرگودھا ، ہاتھی وند ، محمود خان صاحب : نستعلیق خوش ،
عبدالشکور ولد رحمت خان ۱۳۰۱ھ . ۳۳ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 974- کراچی ، موزہ ملی ۱۹۵۸-۹۳۶ : N. M. : نستعلیق خوش ،
نظام الدین ، چک ساوی ، سلخ رمضان ۱۳۰۶ھ . (تاریخ بہ نظم
سرودہ شدہ) ، ۲۰ گ (نوشاہی : ۴۴۴) .
- 975- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۰۲۶ : نستعلیق پختہ ، غلام قادر
ولد فضل دین ، سکنہ جمہور الوقت ، ۱۳۱۰ھ کابل .
- 976- سرگودھا ، خوشاب ، محمد نسیم صاحب : نستعلیق شکستہ
آبیز ، فقیر علی احمد بن غلام حسن ، ۱۳۱۱ھ . ۲۹ ص (محمد
نذیر رانجہا) .
- 977- سرگودھا ، چوکی بہاگت ، محمد سعید صاحب : نستعلیق
خوش ، خادم حسین ، ۱۳۱۱ھ . ۲۹ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 978- سرگودھا ، چھاوٹی کرم دین صاحب : نستعلیق خوش ،
عبدالعزیز ولد غلام ربانی ، ۱۳۱۱ھ . ۲۹ ص (محمد نذیر رانجہا) .

- 979- سرگودھا، بہاول، کہوٹ، غلام محمد : نستعلیق شکستہ، محمد ظریف بن دولت خان، ۵۱۳۱۵، ۲۸۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 980- سرگودھا، بہاول، کوت مومن غلام سرور : نستعلیق، ملک آصف، ماکن شاہدرہ، ۱۲ جون ۱۹۳۱ م (۵۱۳۵۰) . ۳۱۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 981- اسلام آباد، گنج بخش ۴۷.۳ : نسخہ درشت، سدہ ۵۱۴ . رحلی، ناتمام .
- 982- دیرہ اسماعیل خان، معظم خان کتابفروش : نستعلیق طلبگی، درویش محمد طالب علم، سدہ ۵۱۴ . ۲۵۲ ص (محمد نذیر رانجہا) .
- 983- کراچی، سوزہ ملی ۳۷۲-۱۹۷۱ N. M. : نستعلیق خوش، معکوس (یعنی از پشت برگ خواندہ میشود)، در نوع خود کم مانند، ۲۴۸ گ (نوشاہی : ۴۴۴) .
- 984- سرگودھا، حبیب الرحمان صاحب : نستعلیق خوش، ملا امام الدین، تاریخ یاد شدہ پاس خاطر چوہدری اللہ دتا، نمونہ، ۵۰۰ ص (ف . محمد نذیر رانجہا) .
- 985- لاہور، دانشگاه، شیرانی ۲/۱۱۰۰/۴۱۵۳ : تاریخ یاد شدہ، ہمراہ «بوستان» (بشیر حسین ۲ : ۳۳۴) .

53 گلستانه گلستان : منتخب گلستان

گلستانه گلستان : منتخب گلستان

متن همان . گزیننده ناشناس .

آغاز : خاطرا افسرده را در هنگامی خوش و وقتی دلکش به گگشت

خیابان گلستان و سیر چمنستان .

(همان . نسخه ها : ۳۵۹۹ - ن . ک . مرآت العلوم : ۳ : ۱۵۹ -

موزه سالار : ۱۳۳۹ - ایوانف : ۵۳۷ .)

986- کراچی ، انجمن ترقی ق ف ۲۳ : تعلیق . سیخان رای ،

برای لاله پرشاد ، سده ۵۱۲ . (ص ۳۰۴-۳۵۶) (نوشاهی : ۱۱۲) .

288

(۱۱۲) (۱۱۲) (۱۱۲) (۱۱۲)

مفتاح گلستان

متن همان . گزارش از اویس اعلا عرف آدم ، که نام او اویس بن علی و خواجه عالم اویس عرف آدم و اویس بن علاء الدین آدم نیز آمده است . مرید خواجه ابو الفیض امین الدین شاه «امین الله محمد حسینی ، و روزگار سلطان محمود شاه بهمنی (۸۸۷-۹۲۴/۱۴۸۲-۱۵۱۸م) ، در ۱ . محرم ۹۰۰/۱۴۹۴ م ، بنام «مفتاح گلستان» نگاشته است .

در دو بخش : ۱- واژه ها و گزارش آن ها ، به ترتیب حروف تهجی از پایان هر واژه ، هر حرف در یک باب . ۲- گزارش آیت ها و حدیث ها و گفتار بزرگان و سروده های تازی که در آن کتاب آمده است .

آغاز : فاتحه مرفتاحی را که افتتاح کلام خود به فاتحه الکتاب مخصوص گردانید تا کنوز اسرار... حمد بیغایت و شکر بی نهایت مر خالق ارواح و نور بصر را که کهل دو دیده .

(ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۵۱۳ «مفتاح گلستان» - اته : ۱۱۷۶ تا ۱۱۷۹ و ۱۱۵۱ - ایوانف : ۳۸ «کلید گلستان» که نام او را اویس بن علاء الدین آدم آورده) .

۹۸۷- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۶۴ : شکسته آمیز ، سده ۱۱-۱۲ ه . آغاز در دیباجه افتاده ، انجام نیز افتاده ، ۶۴ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۷) .

- 988- پیشاور ، پشتو اکادمی ۳۲۱ (ب : نستعلیق ، محمد افضل ،
 سده ۵۱۲ . آغاز برابر نمونه ، ۱۰۲ ص (استاد محمد رضا همدانی) .
- 989- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۳۲ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۳ . آغاز
 در دیباجه افتاده . نام نگارنده در دیباجه «اویس اعلا عرف آدم»
 آمده ، ۸۰ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۷) .
- 990- لاهور ، دانشگاه شیرانی ، ۶۲۱۶ : تاریخ یاد نشده ، انجام
 افتاده ، نام نگارنده در فهرست خواجه عالم اویس عرف آدم آمده
 (بشیر حسین ۲ : ۳۲۲)!

55

حل مشکلات گلستان:

شرح و فرهنگ واژه های گلستان

از جنید بن عبدالله موسوی (ن . ک . زیر) که روزگارش بدست
 لیامد . که بایستی پیش از ۱۹ جلوس همایون (۵۹۰۶/۱۴۴۹م) که
 تاریخ نسخه ۲/۵۲۰ دانشگاه تهران است (دانش ، دانشگاه ۱۵ : ۱۷۹)
 باشد .

در سه «قسم» : ۱- حل و گزارش سروده های دشوار عربی و فارسی .
 ۲- در بیان معانی بعضی مرکبات الفاظ بزرگان و احادیث . ۳- لغات مفرد
 به ترتیب حروف تهجی .

دست کم چهار بار چاپ شده است .

آغاز : الحمد لله على نعمائه والصلاة على رسوله والسلام ... قال
 المفتقر الى الله القوى ، جنید بن عبدالله الموسوی .

(ن . ک . نسخه ها ۳ : ۱۹۲۹ «حل مشکلات گلستان» - مرآت
 العلوم ۱ : ۱۳۹ «فرهنگ گلستان» که نام نگارنده «حمید» آمده - انثیا
 آفس ، چاپی ۱۳۶ «فرهنگ گلستان» که چهار چاپش را دارد - اته : ۱۱۸۲
 «فرهنگ گلستان» .

991- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، چندپالہ کسان ، محمد شفیع الراعی : نستعلیق و نسخ ، سده ۱۲ھ . آغاز برابر نمونہ ، ص ۳۵ (نعیم اختر مجددی) .

992- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۰۶۳ : نستعلیق پختہ ، حافظ غلام رسول در لاهور ، سده ۱۲ھ . آغاز برابر ، ص ۶۱ .

993- اسلام آباد ، همانجا ۴۷۰۹ : نستعلیق ، سده ۱۲ھ . (ص ۳۶-۶۱) ، آغاز برابر .

994- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۷۲۰ : نستعلیق پختہ ، ملا برخوردار بن ملا خیر الدین عرف جیوہہ ، ج ۱۲ ص ۷۷/۱ . آغاز افتادہ ، ص ۶۲ (گنج ۳ : ۵۱۲۹۲) .

995- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۶۰۸ : نستعلیق ، (۵۱۱۷۸) (ص ۲۵۴-۲۸۷) ، آغاز برابر یکم ، انجام افتادہ .

996- کراچی ، موزہ ملی ۳۰/۵-۱۹۷۸ N. M. : نستعلیق ، ۲ شوال ۱۰۸۴ھ (؟) ، آغاز برابر نمونہ ۲ ، ص ۶۴ (نوٹاشی : ۴۴۴) در اینجا از تاریخ کتابت نسخہ) دانشگاه استنتاج نادرستی شدہ است .

997- لاهور ، مسلم مسجد ، مکتبہ خاور ، محمد حلیم ، نستعلیق خوش ، شاید عبدالرحمن (۵۱۰۹۰) آغاز برابر یکم (۵۱-۲) . (سید عارف نوٹاشی) .

998- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۰۱۹ : نستعلیق پختہ ، درگاہی ، شعبان ۵۱۰۹۰ . آغاز برابر یکم ، (ص ۲-۵۱) .

999- اسلام آباد ، گنج بخش ۲۰۰۲ : شکستہ آمیز ، سده ۱۱ھ . (ص ۸۹-۱۱۸) ، آغاز برابر یکم .

1000- اسلام آباد ، همانجا ۷۲۸۲ : نسخ و نستعلیق ، سده ۱۱ھ . آغاز برابر ، ص ۷۳ (گنج ۳ : ۱۲۹۲) .

1001- سیالکوٹ ، ظفر وال ، ایم - آئی - کاظمی ۱۹ : نستعلیق ،

۱۱۹ هـ. آغاز برابر، انجام افتاده ۸۴ ص (پرفسور محمد اقبال مجددی).

شیخوپوره، نارنگ مندی، چندیاله کسان، محمد شفیع الراعی :

نستعلیق و نسخ، سده ۱۲ هـ ق. آغاز برابر نمونه ۳۵ ص.

(زعیم اختر مجددی).

اسلام آباد، گنج بخش ۶۳-۶، نستعلیق پخته، حافظ غلام رسول در

لاهور، سده ۱۲ هـ آغاز برابر، ۶۱ ص.

اسلام آباد، همانجا ۷۰-۴۷: نستعلیق، سده ۱۲ هـ (ص ۳۶-۶۱)،

آغاز برابر.

1002- اسلام آباد، گنج بخش ۹۱-۴۲: نستعلیق، فقیر عماد الدین،

سده ۱۲ هـ. آغاز برابر، نام نگارنده در دیباچه «عبد الحمید بن عبد الله

الموموی» آمده.

1003- مرگودها، کتابخانه خلافت ربوه: نستعلیق، حشمت بن

محبت علی، سده ۱۲ هـ. ۴۱ ص (زعیم اختر مجددی).

1004- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۲۳: نستعلیق پخته، ۱۲۱۷-

۱۲۲۶ هـ. (ص ۱۰۸-۱۳۹) آغاز برابر.

1005- اسلام آباد، همانجا ۶۵-۵۶: نستعلیق پخته، نیاز محمد،

۱۲۳۴ هـ. (ص ۱۳-۱۶۶)، آغاز برابر (گنج ۳: ۱۲۹۳).

1006- پشاور، دکتر خواجه محمد سلیم ۱۱۸۳: نستعلیق زیبا،

میرزا جان، شنبه ۶ ذیقعد ۱۲۴۵ هـ. آغاز افتاده: و عند هیوب

الناشرات علی الحمی ...، در کافون بنام «فرهنگ گلستان» خوانده

شده است، ۶۰ ص ۲۳ ص (میر سجاد حسین کاظمی).

1007- پشاور، پشتو اکادمی ۶۹۲ ب: نستعلیق، شنبه ۳ اپریل

(۱۲۴۶ هـ؟) آغاز برابر، ۵۸ ص (استاد محمد رضا همدانی).

1008- کراچی، ناظم آباد، کتابخانه همدرد، حکیم محمد سعید

دهلوی: نستعلیق، شکسته امیر، بهوفانی برشاد، حسب الفرمایش

منشی گنج لعل، مدرس مدرسه درجه اول فارسی نوامبر ۱۸۵۲ م

(۱۲۶۸ هـ) آغاز برابر، عاصی (سید خضر نوشاهی).

- 1009- کراچی ، موزه ملی ۱۹۵۸-۹۳۳ : N. M. : نستعلیق ،
(غلام احمد ولد محمد هاشم ، ساکن اولکھ) ، ۱۵ اسوج ۱۹۱۷ ب
(۱۲۷۸ هـ) آغاز برابر ۱۷ بگ (نوشاهی : ۴۴۴) (۲۰۰)
- 1010- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ، علی حق شاہ :
نستعلیق ، ۱۲۸ هـ . آغاز برابر ۳۴ ص (نعیم اختر مجددی) (۱۵۰)
- 1011- لاہور ، رحمان پورہ ، محمد شریف البدر : نستعلیق و نسخ ،
حفیظ بن نائب احمد شاہی ثم لاہوری سہروردی ، ۲۸۵ هـ . آغاز
برابر نمونہ ، ۵۵ ص . (۲۵۱)
- 1012- لاہور ، رحمان پورہ ، همان کتابخانہ : نستعلیق ، محمد
عبدالرحمن بن علی حسین لاہوری ، ع ۱/۲۸۵ هـ . آغاز برابر ،
۶۱ ص (نعیم اختر مجددی) . (۲۵۱)
- 1013- فیصل آباد ، پبلز کالونی ، کتابخانہ مجاہد اسلام : شکستہ
آمین ، درویش علی بن محمد امین ، ۲۹۷ هـ . آغاز برابر (۸-۲۷)
(نعیم اختر مجددی) . (۲۵۱)
- 1014- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۸۹۹ : نستعلیق پختہ ، سیدہ ۱۳ هـ .
آغاز و انجام افتادہ ، ۲۲۳ ص . (۲۵۱)
- 1015- اسلام آباد ، همانجا ، ۷۳۴ : نستعلیق طلبگی ، سیدہ ۱۳ هـ .
ناقص ۵۰ ص (گنج ۳ : ۱۲۹۳ هـ) . (۲۵۱)
- 1016- راولپنڈی ، گولڈہ شریف ، بارگاہ پیر مہر علی شاہ صاحب :
نستعلیق ، فقیر انور حسین ، برای میان فضل حسین از راه شفقت
سیدہ ۱۳ هـ . ۳۲ ص ۱۱ س (پرفسور ملک محمد اقبال) . (۲۵۱)
- 1017- لاہور ، شش محل ، انبالہ جلد سازی ، محمد بشیر لودھیانوی :
نستعلیق ، احسن بیگ ، رمضان ، سیدہ ۱۳ هـ . آغاز برابر نمونہ ،
۲۹ ص (نعیم اختر مجددی) . (۲۵۱)
- 1018- گوجرانوالہ ، علی پور چیتہ ، سونمان والا ، پرفسور محمد
اشرف صدیقی : نستعلیق خوش ، سیدہ ۱۳ هـ . آغاز برابر نمونہ ،
۴۴ ص (سید خضر نوشاهی) . (۲۵۱)

1019- لاهور، رحمان پوره، محمد شریف البدر: نستعلیق،
سده ۱۲هـ. آغاز برابر، ۵۵ص (نعیم اختر مجددی).

1020- سرگودھا، بہلول، نصیر آباد، مولا داود: نستعلیق خوش،
سده ۱۳هـ. آغاز برابر، ۲۵ص (محمد نذیر رانجھا).

1021- کراچی، موزه ملی ۱۹۶۷-۷۲/۳: N. M. : نستعلیق،
محمد محسن، سده ۱۳هـ. (ص ۴۵-۸۸) (نوشاهی: ۴۴۴) با سر آغاز
دیگر: جوامع محمد و ثنا مجامع متایش بی ریا کہ بلغا در بوستان.

1022- لاهور، شش محل، محمد بشیر لودھیانوی، انبالہ بک
بائیندر: نستعلیق، محمد عظیم ساکن بلاکری، سده ۱۳هـ. آغاز
برابر نمونہ، ۳۲ص.

1023- لاهور، همانجا: نستعلیق و عربیہ نسخ، سده ۱۳هـ. آغاز
برابر، ۶۳ص.

1024- لاهور، همانجا: نستعلیق و عربیہ نسخ، سده ۱۳هـ.
دیباچہ ندارد، آغاز: اعملوا آل داود شکرا و قلیل، عمل کنید ای
آل داود، ۲۷ص (نعیم اختر مجددی).

1025- شیخوپورہ، نارنگ مندی، جندیالہ کسان، محمد شفیع
الراعی: نستعلیق، عبدالحفیظ، سده ۱۳هـ. آغاز برابر، ۲۹ص
(نعیم اختر مجددی).

1026- راولپنڈی، لعل شاہ بخاری، مدنی مسجد ۲: نستعلیق
شکستہ آمیز، سده ۱۳هـ. آغاز برابر، ۲۴ص (پرفسور اختر راہی).
1027- راولپنڈی، گوارہ شریف، درگاہ شاد روان پیر مہر علی شاہ:
نستعلیق، سده ۱۳هـ. آغاز برابر ۲۸ص (پرفسور ملک محمد اقبال).

1028- کیمبل پور، سلطان پور، کتابخانہ مدرسہ حمیدیہ: نستعلیق،
سده ۱۳هـ. آغاز برابر، ۲۳ص (پرفسور اختر راہی).

1029- شیخوپورہ، نارنگ مندی، کتابخانہ شاہدیہ، مبارک علی
شاہد: نستعلیق خوش، سده ۱۳هـ. آغاز برابر نمونہ، با آرایشها
و نقوش در صفحہ اول، ۱۶ص (نعیم اختر مجددی).

1030- لاهور، رحمان پوره، محمد شریف البدر: نستعلیق،

۵۱۳۴۶. آغاز برابر، ۶۱ ص (نعیم اختر مجددی):

1031- گجرات، شاه دوله رود، حکیم عبدالرحیم عبدالجلیل:

نستعلیق، سده ۱۴۰۵. آغاز برابر نمونه، (۴ ص سید عارف نوشاهی).

1032- پشاور، پشتو اکادمی، ۴۰۱: نستعلیق، سده ۱۴۰۵. آغاز

برابر، بدنبال دیوان عبدالقادر ختک، (استاد محمد رضا همدانی).

1033- لاهور، بوزه ۱۴۴/۵۳: تاریخ یاد نشده، آغاز متن شفیع

مطاع نبی کریم، نام کتاب «فرهنگ گلستان» و نام نگارنده در فهرست

عبدالله الموسوی آمده، (رشید احمد ۲: ۲۲).

56

شرح گلستان

متن همان. گزارش از سروری ترک، مصطفی بن شعبان (م ۹۶۹هـ/

۱۰۶۷م). وی معلم سلطان مصطفی پسر سلطان سلیمان قانونی بوده است.

و «بوستان» سعدی را بدستور او گزارش کرده است. و در دیباچه آن می گوید که «گلستان» را به زبان عربی گزارش کرده ام.

شرحی مت حامل متن، بنام همان سلطان مصطفی عثمانی، به زبان عربی،

و از نسخه بانکپور بر می آید که در پایان ع ۲/۵۷۹۰/۱۵۵۰ م به انجام

رسیده است.

و برای «شرح مثنوی معنوی» او ن. ک. مشترک ۲: ۱۶۳۸.

آغاز: الحمد لله الذی جعلنی من علماء البیان والمعانی ... و بعد،

فان العبد، ... سروری الفقیر ...

(ن. ک. نسخه ها ۵: ۳۴۹۰ «شرح گلستان» - ذریعه ۱۴: ۳۹

«شرح گلستان» - نفیسی ۱: ۳۹۲ زندگینامه سروری و نام کارهایش از آن

میان همین شرح، و نیز «شرح بوستان» از همو - کشف الظنون ۲: ۱۵۰۴

«گلستان» و شرح هایش از آن میان همین شرح، و نیز ترجمه آن به زبان

ترکی - و برای نسخه هایش : دانشگاه : ۱۰۶ : ۱۰۶۱ - ملی ۴۶۳ - آکده شاید
تحریری دیگری از این شرح باشد - مرآت العلوم : ۱ : ۱۳۹ - نشریه ۸ :
۱۳۴ بنام « کتاب خاقانی » و ۱۰ : ۶۵ (۱۲۸) .

1034- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۰۴۷ : نستعلیق پخته ، شنبه ۲۷
رمضان ۱۱۱۹ هـ . آغاز برابر ، زرین ، ۶۲۷ ص (گنج ۳ : ۱۱۸۷) .

1035- پشاور ، نوشهره ، اکوڑه ختک ، مدرسه حقانیه ۳۲۳۴-۶۹ :
نستعلیق سده ۱۲ هـ . آغاز برابر ، نمونه ، ۲۷۴ ص (سید میر سجاد
حسین کاظمی) .

1036- لاهور ، دانشگاه شیرانی ، ۱۳۰۸/۴۳۶۰ : سده ۱۲ هـ . با سهر
« سید عبدالجلیل ۱۲۴۶ » (بشیر حسین ۳ : ۴۵۰) .

1037- لاهور ، دانشگاه پنجاب Ph III VI IK ۱۰۳۳ : نستعلیق ،
ع ج ۲/۱۲۵۳ هـ . آغاز برابر ، ۱۶۶ گ (عبدالله ۲ : ۲۲۰) .

1038- پشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامیة ۱۹۱۰/۴ : نستعلیق خوش ،
تاریخ یاد نشده ، آغاز برابر نمونه ، ۶۱۶ ص (محمد اسرائیل کان
الله له) .

512

شرح گلستان بهارستان

متن همان . گزارش از شاه میر محمد نور الله احراری دهلوی
(۱۰۷۳۴/۲-۱۶۶۳ م) ، صدر صوبه شاهجهان آباد بروزگار اورنگ زیب
(۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ) نگارنده « شرح مثنوی معنوی » (مشترک ۲ : ۱۶۴۰)
و جز آن .

در دیباجه گوید : از تقادم ازمه و تفاسیر السنه و تداول صبیان
تحریفاتی در « گلستان » راه یافته بود . و متن نسخه های بسیاری را بر طاق
خود ضبط آورده - و نکات مغلفه آن را حاشیه نویسی کرده بودم . و چون
امبتکتاب حواشی متفرق برای برخی دشوار بود . آنرا بدینگونه گرد آوردم .

میس با سرزند های «قوله» آن را شرح «حاشیه» مانندی کرده است .
 خان آرزو (ن. ک. پس از این) ، در «خیابان گلستان» از این کتاب
 نام برده است .
 آغاز : منت خدای را عز و جل که زبان گویا را پیشکار دل دانا
 ساخت .

(ن. ک. نسخه ها ۵ : ۳۴۸۹ «شرح گلستان» - ایوانف ، کرزن :
 ۲۱۵ - دانشگاه (۱۵ : ۴۱۸۰ ، ۴۲۰۶ - اته : ۱۱۸۱ - دانشگاه بمبئی
 ص ۷۴ س ۴ «بنهارستان» این نام در کافون نسخه آمده .

1039- کویته ، کلی لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق
 خوش ، پایان سده ۱۱ هـ . آغاز برابر ۲۰۰ ص (دکتر انعام الحق
 گوثر) .

1040- اسلام آباد ، گنج بخش ۴۷۸ : شکسته آمیز ، سده ۱۱-
 ۱۲ هـ . آغاز برابر ۵۷۰ برگ شمار دارد .

1041- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۱۱۷ : نستعلیق پخته ، ۱۱۲۰ هـ .
 (ص ۲-۱۵۹) ، آغاز برابر (گنج ۳ : ۱۲۸۸) .

1042- گجرات ، قلعه دار ، مولانا عبدالکریم قلعه داری : نستعلیق
 خوش ، عطاء الله ولد حافظ کلیم الله ، پنجشنبه ج ۱/۱۵۰ هـ . آغاز
 برابر ، ۲۰۰ ص (پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری) .

1043- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۳۸۸/۸۴۷ : نوشته ۱۳ ع
 ۱۶۷/ (۱۷۵۴ م) آغاز برابر در فهرست بنام «بنهارستان» آمده
 (شیر حسین ۳ : ۴۳۹) .

1044- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد
 طیب شاه همدانی : نستعلیق ، محمد عمر ولی محمد در کوت خواجه
 محمی الدین ، برای نور چشمی محمد زاهد ، یکشنبه ، ۱۱۸۳ هـ .
 آغاز موریا نه زده : ۱۳۸ ص (نعیم اختر مجددی) .

1045- اسلام آباد، گنج بخش ۲۲۶۴ : شکسته آمیز ، سده ۱۲ هـ .

آغاز برابر ، انجام کمی افتاده ، ۲۳۶ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۸) .

1046- پشاور ، جهنکی ، مذهبی کتابخانه ، مولوی وردک ۱۱۱۷ :

تستعلیق ، سده ۱۲ هـ . آغاز برابر ، ۱۸ ص ۱۲ اس (میر سید سجاد حسین کاظمی) .

1047- سرگودھا ، بهلول ، مولانا قدرت الله : تستعلیق خوش ،

سده ۱۲ هـ . آغاز برابر . ۱۸۸ ص (محمد ندیر رانجھا) .

1048- شیخوپورہ ، سرمیدانی ، کتابخانه گنجینه ضیاء العلوم ،

نعیم اختر : تستعلیق ، سده ۱۲-۱۳ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۱۳۵ ص (نعیم اختر مجددی) .

1049- لاہور ، دانشگاه پنجاب Ph III 11E ۱۲۱۴ : تستعلیق ،

۱ رجب ۱۲۰۲ هـ . آغاز برابر ، ۶۴ گ (عبدالله ۴ : ۲۲۲) .

1050- پشاور ، دانشگاه کالج اسلامیہ ۱۷۸۸/۱ : تستعلیق خوش ،

حافظ کمال الدین ، ۲۱ ج ۱/۳۱۳ هـ . آغاز برابر ، ۱۲۰ ص (محمد اسرائیل کان الله له) .

1051- لاہور ، پنجاب پبلک لائبریری ۸۷۴ گل - نو

تستعلیق ۱۲۳۳ هـ . بیاس خاطر شاہ محمد ساکن کسوتکی پرکنہ لاہور ، آغاز برابر نمونه ، ۱۱ گ ۱۴ اس (عباسی ۱ : ۵۵۸) .

1052- لاہور ، کتابخانه الریاض ، جی معین الدین ، تستعلیق ،

۱۲۰۳ هـ ، ۷۲ گ نام شارح محمد نورالله احراری یاد نشده . (دکتر ظہور الدین احمد) .

1053- شیخوپورہ ، سرمیدانی گنجینه ضیاء العلوم : تستعلیق

خوش محمد حسن متوطن بہاگیان ، ۱۲ رجب ۱۲۶۲ هـ . دیباجہ راندارد . آغاز : بسملہ . منت بمعنی احسان ، تعداد النعم ، سپاس

عز غالب چل بزرگ ، موجب واجب و لازم کنندہ ، قربت نزدیکی ،

و به شکراندرش بطور، نام شارح را نویسنده در پایان یاد کرده ،
۱۴۸ ص ۱۷س (نعیم اختر مجددی) .

1054- اسلام آباد ، گنج بخش ۵۹۴ : تحریری خام ، میان مرید
حسن ساکن قصبه سیالی کهکزان ، ۲۰ مانکھ ۱۹۱۰ ب/۱۲۷۱
آغاز برابر ۲۰۴ ص (گنج ۳ : ۱۲۸۹) .

1055- فیصل آباد ، چیت بازار، وکیلان، کتابخانه چشتی سلیمانی :
نستعلیق پخته ، عبدالحکیم پیر محمد ، ۷ رجب ۱۲۸۲ھ ، زری ،
۳۴ ص .

1056- گوجرانوالہ ، حافظ آباد ، چشتی گولتروی ، محمد رفیق :
نستعلیق ، ۱۲۹۷ھ . آغاز افتاده : بیانی نماید و نسخه مستقله
ساخته . . . ۲۱۵ ص (نعیم اختر مجددی) .

1057- شیخوپورہ ، نارنگ مندی ، جندیالہ کسان ، محمد شفیع
الراعی : نستعلیق ، سده ۱۳ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۳۱ ص (نعیم اختر
مجددی) .

1058- سرگودھا ، بہیرہ ، کتابخانہ محمدیہ غوثیہ ، علامہ پیر
محمد اکرم شاہ : تحریر ناپخته ، سده ۱۳ھ . آغاز برابر نمونہ ،
۳۰۹ ص (نعیم اختر مجددی) .

1059- گوجرانوالہ ، حافظ آباد ، چشتی گولتروی ، محمد رفیق :
نستعلیق ، سده ۱۳ھ . آغاز برابر نمونہ ، ۲۰۰ ص (نعیم اختر قمر
مجددی) .

1060- لاہور ، دانشگاه پنجاب ۲ Ph III 11E ، ۱۸۸ : تاریخ یاد
نشدہ ، ۱۹۱ گ (عبدالله ۲ : ۲۲۲) .

58

شرح گلستان

مثنی همان . گذارش از عبد الرسول بن شهاب الدین قرشی یا قریشی، که «شرح بوستان» را به سال ۷۳۰/۵۱۰ - ۶۶۳ م نگاشته است (ن . ک . پیش از این : . . .) . در دیباجه می گوید : پس از آنکه «شرح بوستان» مورد پذیرش قرار گرفت ، و دست بدست می گشت ، از من خواسته شد «گلستان» را نیز گزارش کنم .

در پنج قسم : قسم ۱- آیت های قرآنی ، ۲- حدیث ها و گفتار مشایخ و امثال عرب ، ۳- مروده های عربی ، ۴- مروده های فارسی ، ۵- لغات فارسی و عربی دشوار ، به ترتیب حروف تهجی . که از صراح الصحاح ، مذهب الاسماء ، زفان گویا ، کشف اللغات ، شرفنامه ابراهیم منیری ، فرهنگ الجمانگیری ، مؤید الفضلاء ، زبدة الفوائد و جزآن ها بهره برده است (دیباجه) .

آغاز : سواس علیمی که علم آدم الاسماء كلها ، حرفی است از تخته تعلیم او . و عظیمی که . . . چنین گوید منزوی زاویه بجمول محمد عبدالرسول .

(ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۴۹۲ - اته : ۱۱۸۰ -)

1061- کویته ، کلی لاجور گلستان ، مدرسه ضیاء العلوم : نستعلیق پخته ، ابوالفتح سیالکوتی ، یکشنبه ۹ صفر ۱۰۶۰ هـ . بجهت برخوردار امان الله ، آغاز برابر ، ۱۱۶ ص (دکتر انعام الحق کوثر) .

1062- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۹۱۹ : نستعلیق ، سده ۱۱-۱۲ هـ .

آغاز برابر ، ۲۸۰ ص ۱۱۱

1063- ساهیوال ، دارا العلوم فریدیه : نستعلیق ، خوش ، حبیب سبحانی ، برای شیر محمد ، ۱۱۱۰ هـ . آغاز برابر ، ۱۱۲ ص (نعیم اختر مجددی) .

1064- سرگودھا ، بہاول ، مدرسہ علوم المرتضیٰ ، مفتی محمد رفیق : نستعلیق ، نانکچند (مانکچند) پاس خاطر نسبت رای ، ۲۷ شوال ۴۴ اورنگ زیب (۱۱۱۲ھ) . آغاز برابر ، ۱۱۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

1065- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۱۱۷ : نستعلیق پختہ ، ۳ جلوس والا ۳ ذیحجہ ۱۱۲۰ھ . (ص ۱۶۲-۲۴۸) ، آغاز برابر (گنج ۳ : ۱۲۸۹) .

1066- شیخوپورہ ، نوشہرہ ، کتابخانہ ہاشمی : نستعلیق پختہ ، محمد عالم ، متوطن شہداد پور ، ۱۲۳۱ھ . آغاز برابر ۲۴۵ ص (خانم رضوانہ میجر) .

1067- ملتان ، جہانیاں ، مکتبہ الجمال : نستعلیق پختہ ، محمد عامل درویش دکی ، ۲۰ ج ۱/۱۲۳۹ھ . آغاز برابر ، ۱۰۰ ص (نعیم اختر مجددی) .

1068- لاہور ، دانشگاه پنجاب Ph III 11FG ، ۱۷۹۹ ، ۱۲۹۰ : نستعلیق ، ۹ رجب ۱۲۴۱ھ . (گ ۱-۴۴) آغاز برابر نمونہ ، میس «خیابان» ، رویہم ۱۲۵ گ (عبد اللہ ۲ : ۲۲۰) .

1069- سرگودھا ، کتابخانہ خلافت راوہ : نستعلیق ، محمد عالم بن فیض بخش ، ۱۲۷۶ھ . آغاز برابر ، ۱۳۷ ص (نعیم اختر مجددی) .

1070- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۵۱ : نستعلیق ، حافظ محمد خان ، در پشاور گذر صابو نگران ، ۱۱۹۴ھ . (ص ۱۲۵-۱۸۹) ، دیباچہ را ندارد (گنج ۲ : ۱۲۸۹) .

1071- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۴۲ : نستعلیق خوب ، محمد حسن ، ۱۲۹۱ھ . تنہا گزارش دیباچہ است (ص ۲-۱۶) .

1072- لاہور ، دانشگاه ، شیرانی ۶۸۳/۳۷۰۵ : مدہ ۱۳ھ . (بشیر حسین ۳ : ۴۵۱) .

1073- اسلام آباد، گنج بخش ۵۲۰۱ : نستعلیق طلبگی، سده ۱۳ هـ.
(۹۰-۲۸ص) (گنج ۳ : ۱۲۹۰).

59

شکرستان : شرح گلستان

متن همان. گزارش از محمد سعد (محمد سعید) عظیم آبادی (پتبه هند) در ۱۰۹۷/۱۶۸۶ م: پرسیدم زهاتف سال اتمام - لذا آمد کتاب بهترین باد.

ن. ک. «تحفه سعید» نگاشته حافظ محمد سعید در ۱۱۰۲/۱۶۹۰ م در بخش فلسفه عملی (مشترک ۳ : ...) و «فرهنگ واژه های اخلاق ناصری» از محمد سعید در ۱۰۹۷/۱۶۸۶ م (بشیر حسین ۲ : ۳۱۷) که می توانند از همین عظیم آبادی باشند.

آغاز : ستایش فراوان و نیایش بی پایان داوری را سزااست، که گلستان جهان را به شمشاد قامت بخوان.

(ن. ک. نسخه ها ۵ : ۳۵۰۳ «شکرستان» - ریو ۲ : ۶۰۷ «شکرستان» بی نام نگارنده که تاریخ نگارش را ۱۰۹۵ هـ آورده - اسپرنگر : ۵۵۱ که تاریخ را ۱۱۹۷ هـ یاد کرده - نشریه ۹ : ۲۱۳ که ماده تاریخ از آنجاست - ایوانف : ۵۴۱ که نام او را محمد (بن) سعد و تاریخ «هزار و نود و هفت» آورده (با توجه به اسپرنگر).

1074- لاهور، دانشگاه پنجاب Ph III 11L ۲۳۴۸ : نستعلیق و شکسته، بی تاریخ، آغاز برابر نمونه، ۱۰۲ گ (عبدالله ۲ : ۲۲۱).

60

شرح گلستان

متن همان. گزارش از ناشناس که می نویسد «در سنه یکمزار و صد و سه (۱۱۰۳/۱۶۹۲ م) به تکلیف بعضی دوستان یکرنگ قلم برداشت

وسطری چند در شرح بعضی آیات آن بر صحیفه روزگار بخامه اقتدار بنگاشت».

1075- کویته، کلی لاجور گلستان، مدرسه ضیاء العاوم: نستعلیق، بی تاریخ با مهر «نور محمد ۱۱۹۲» آغاز افتاده: حضرت سید البشر شفیع روز محشر، شمس فلک رسالت، سرو چمن جلالت، که به سرانگشت قدرت، بیت بدر را دو مصرع گردانید... در ص ۳۱ یاد داشتی ست که شرح از عبدالرسول است (ن. ک. شرح عبدالرسول)، ۲۸۴ ص (دکتر انعام الحق کوثر).

61

بهارستان: شرح گلستان

متن همان. شرح از غلام معین الدین قصوری، عبدالله معروف به عبید الله خلیفه خویشگی متخلص به عبیدی (۱۰۴۳-۱۱۰۶/۵-۱۶۴۴-۱۶۹۵ م).

(ن. ک. مشترک ۲: ۱۵۹۹ «بحر الفراسه» از همو، که در آنجا زندگینامه و نام کارهایش آمده است - احوال و آثار خویشگی: ۶۳ تا ۱۴۲ که در آنجا نام و نشانی پنجاه و یک کار او آمده از آن میان «بهارستان: شرح گلستان»).

به سال ۱۱۰۵/۵-۱۶۹۴ م. بدستور مرشدش شمس الحق و الدین شیخ عبدالرشید جولپوری، در دو - سه ماه آن را نگاشته است (دیباچه و خاتمه). و در متن از سال ۱۱۰۴ ه، سال پرداختن بدان یاد کرده است.

آغاز: منت و مپاس خداوندی را که فضل او بهارستان شرح گلستان و گلستان را شرح بهارستان ساخت... پس میگوید غلام معین عبدالله المقلب بالخلیفه الخویشگی که کتاب گلستان. (ن. ک. احوال و آثار: ۱۱۳).

- 1076-** لاهور ، محمد شفیع ۲۷۶/۲۱۳ : نستعلیق ، سید عنایت الله ولد سید نور محمد ، ساکن موضع ککرورک ، ۲۹ رجب ۱۳۴۰ هـ (۱۷۲۲ م) ، آغاز برابر نمونه ، ۳۷ گ (بشیر حسین : ۲۳۷) .
- 1077-** اسلام آباد ، گنج بخش ۸۷۹۹ : نستعلیق ، پخته ، ۲۲ ع ۱/۱۹۹۰ هـ . آغاز در دیباجه پیش از نام کتاب افتاده ، ۹۱۱ ص .
- 1078-** لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۶۲۱۷ : نوشته فقیر محمد بن عبدالفتاح ، ۱۱ رجب ۱۲۳۵ هـ . (اوریل ۱۸۰۲ م) ، در تاریخ دست برده اند . آغاز برابر نمونه ، در فهرست بنام «بهارستان» آمده (بشیر حسین ۳ : ۴۳۹) .
- 1079-** اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۶۷ : نستعلیق ، فقیر عزیز نور احمد بن میان درویش محمد ولد حضرت ولی نعمت ولی محمد جی ، ۱ ذیقعد ۱۲۳۹ هـ . آغاز برابر ، ۳۸۹ ص .
- 1080-** سیالکوٹ ، بدولمهی کهنه ، کتابخانه فخر الاطبا : نستعلیق ، پخته ، غلام محمد بن عثمان بن فاروق ، ۱۲۶۰ هـ . آغاز برابر ، ۴۱ ص (نعم احمد مجددی) .

62

خیابان گاستان : شرح گلستان

معن همان . گزارش از سراج الدین علی خان آرزو اکبر آبادی بن شیخ حسام الدین ، مشهور به خان آرزو (گوالیار ۱۱۰۱-لکهنؤ ۱۱۶۹/۱۷۵۰-۱۶۹۰ م) .

در دیباجه می گوید اگرچه پیش از این ، کسانی چون میر نور الله احراری ، ملا سعد تنوی و دیگران ، گزارش هایی بر «گلستان» نوشته بودند ، اما چون در برخی جای ها تسماعی شده بود ، من این «خیابان» را نگاشتم .

بلبل الهام را دیدم که صبح ، از ذوق خواند - نغمه ای کنز گرمیش روشن

شود، دل چون چراغ - کز «خیابان گلستان» چین «گل نو» آرزو - از پی تاریخ تا طبع تو گردد، تر دماغ: (گل نو: ۱۰۶) که از «گلستان خیابان: ۱۲۲۵» کاسته شود، تاریخ ۱۱۹۵ (۱۷۰۷ م) بدست می آید.

زندگینامه و کارهای ادبی او در «مجمع النفایس» او آمده (ن. ک. زیر) در انجام می گوید «این شرح را در آن طفلی نوشته ام، در قریب سه هزار بیت.

آغاز: خیابان گلستان سخن، حمد چمن پیرایی ست آنکه اگر خار است و اگر گل، پرده ابر رحمت اوست.

(ن. ک. فرهنگ سخنوران: ۳ «آرزوی اکبر آبادی» - ذریعه ۹: ۵ «دیوان آرزو» - مقدمه لغتنامه: ۱۸۲ «سراج اللغة» از همو - نسخه ها ۵: ۳۴۹ «خیابان» - مشار، مؤلفین ۴: ۹۲ که در آنجا نشانی هفت کار چاپ شده او آمده: ۱- تنبیه الغافلین، ۲- خیابان، شرح گلستان میر نجات (؟!)، «میر نجات» خلطی ست نابجا، ۳- چراغ هدایت، واژه نامه، ۴- سراج اللغات، ۵- شرح اسکندر نامه، ۶- عطیه سمیری، ۷- موهبت عظمی - مشار ۲: ۱۹۶۳ «خیابان شرح گلستان میر نجات» که نشانی سه چاپ آن را باین نام داده - تاریخ تذکره ها ۲: ۱۵۸ «مجمع النفایس» از همو. در اینجا به نقل از کتاب فهرست نگاشته هایش آمده است: ۱- کلیات اشعار و غیره در نظم و نثر قویب سی هزار بیت، ۲- سراج اللغة، قریب چهل هزار لغت، ۳- چراغ هدایت، در لغات و مصطلحات متأخران، ۴- شرح گلستان: خیابان، ۵- شرح اسکندر نامه، ۶- شرح قصاید عرفی، ۷- داد سخن، شرح محاکمه منیر، (چاپ شده)، ۸- سراج منیر، (چاپ شده)، ۹- سراج و حاج، ۱۰- موهبت عظمی، ۱۱- عطیه کبری، ۱۲- تنبیه الغافلین، ۱۳- تذکره الشعرا (مجمع النفایس) - آله: ۶۸ «مجمع النفایس» و یادی از این شرح - مرآت العلوم ۲: ۱۱۵ (۲ نسخه) ۱۰۵۰ «گلستان» - سراج: ۱۱۶

1081- اسلام آباد، گنج بخش ۲۳۷۷ : نستعلیق شکسته آمیز،

سده ۱۲-۱۳ هـ. آغاز برابر، ۳۸۴ ص (گنج ۳ : ۱۲۹۰).

1082- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۲۴۳/۲۳۸ : نوشته احمد خان،

۵ رجب ۱۲۳۹ هـ. (مارس ۱۸۲۴ م) در مصطفی آباد عرف رامپور

(بشیر حسین ۳ : ۴۴۰).

1083- لاهور، دانشگاه پنجاب Ph III 11FG : ۱۷۹۹ : ۱۲۹۰.

بدنبال شرح، محمد عبدالرسول نوشته ۱۲۴۱ هـ. (گ ۴۰-۱۲۰)،

آغاز برابر نمونه (عبدالله ۲ : ۲۲۰).

1084- لاهور، محمد شفیع ۳۵۶/۲۹۰ : نستعلیق، ۶ ذیحجه

۱۲۵۰/۱۸۴۰ م در موضع خیر الله پور، آغاز برابر نمونه، ۶۸ گ

(بشیر حسین : ۲۴۹).

1085- شیخو پوره، مریدی، مولانا محمد اسماعیل نوشاهی اعظمی:

نستعلیق پخته، ۱۲۶۶ هـ. آغاز برابر، ۳۴۱ ص (نعیم اختر مجددی).

1086- لاهور، انارکلی ۳۷، دانش آباد، کتابخانه احسان دانش:

نستعلیق خوش، سراج الدین ساکن عادل گره وزیر آباد گوجرانواله،

چیه ۱۹۲۹ بکرمی (۱۲۸۹ هـ؟) آغاز برابر نمونه، ۱۹۱ ص (سید

عارف نوشاهی).

1087- فیصل آباد، غلام محمد آباد، مکتبه چشتیه : نستعلیق

پخته، ۱۲۹۲ هـ. آغاز برابر ۱۵۱ ص (نعیم اختر مجددی).

1088- اٹک، سلطانپور، حمیدیه، سید عبدالرحمن شاه : نستعلیق،

۱۲۹۴ هـ. آغاز برابر، ۱۶ ص (نعیم اختر مجددی).

63

شرح گلستان

متن همان. گزارش از سید عادل بن شرف الدین، در ۱۱۱۹ هـ.

۱۷۰۷ م. گزارش کلمات دشوار «گلستان» است.

1089- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۳۷۸۲/۷۴۹/۱ : نوشته عزیز الله

بن عبد الرحیم، تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۳ : ۴۵۱) (۱۳۱۱ : ۱۳۱۲)

64

شرح گلستان

متن همان . گزارش از محمد معظم (محمد عظیم) بن شیخ احمد بن شیخ عبدالله، که اکثر شرح های این کتاب را خوانده و در یافته که مشکلاتش را بلا تحقیق گذاشته اند، در ۵۱۱۰ (۱۷۳۷م) نگاشته است . نام نگارنده در دیباجه و تاریخ نگارش در پایان آمده است .

باسم ربدهای «قوله» .

آغاز : سپاس قدوسی، اساس حضرت مالک الملکی را تعالی شانه و تعظیم

سلطانه . . . اما بعد، چنین گوید اصغف عباد الله محمد معظم بن .

1090- اسلام آباد، گنج بخش ۸۱۹۷ : نستعلیق پخته، گل حسن،

۱۰۵۰ع ۱۲۷۲/۱، آغاز برابر، تاریخ نگارش در کفون، ۶۲ ص .

1091- اتک، مکهد، کتابخانه مولانا محمد علی : نستعلیق، گل

احمد مولوی حافظ یار محمد ولد عبد الرسول، ۳ مجرم، ۵۱۲۷۲ .

آغاز افتاده : هر که او را تنکتر روزی بخواند، نام نگارنده و تاریخ

نگارش، بگونه تر قیمة در پایان نسخه آمده است، ۹۴ ص (پرفسور

ملک محمد اقبال) نام نگارنده محمد عظیم خوانده شده است .

65

حل ابیات گلستان

از محمد کاسل بن الله یار قریشی قادری، که در قصبة کوث کمالیه صوبه ملتان می زیسته است (دیباجه) . بی تردید وی نگارنده «شرح کریم» (ن . ک . پی از این) می باشد، که در ۱۱۰۱/۸ - ۱۷۳۹م ساخته است.

1095- شکار بور ، گزهی یاسین ، گوشه ادب ، صلاح الدین ، ص ۳۰۶ ،

نستعلیق خوش ، رحم بخش ، پنجشنبه ع ۷/۲ ۱۲۶۸ هـ . آغاز برابر ۲

۲۴ ص (مید بخضر نوشاهی) .

1096- اسلام آباد ، گنج بخش ۷۷۸۰ : نستعلیق پخته ، امیان ، محمد

زمان ، موضع اچک عمر پرگنه کوجو ، ۴۴ رمضان ۱۲۷۰ هـ آغاز

برابر ۲۰ ص (گنج ۳ : ۱۰۲۹۱) .

1097- کراچی ، موزه ملی ۲۰۲-۱۹۴۹ : N.M. : نستعلیق اف قاضی

ملا محمد خلف قاضی محمد امین ۱۴۰۶ غ ۲۵/۲ ۱۲۷۵ هـ . آغاز برابر ،

۲۴ گ (نوشاهی : ۴۴۴) .

1098- ملتان ، سید شاه عباس گردیزی ، نستعلیق ، غفران خان ،

سده شنبه ۱۰ رجب ۱۲۸۰ هـ . آغاز برابر ، یادداشت خرید سید

حسن بخش گردیزی در ۱۲۹۶ هـ . به ۸ روپیه ، ۲۶ ص ۲۴ س

(دکتر زبیده صدیقی) .

1099- بهاولنگر ، چشتیان کهنه ، مولوی الله دین نظامی : نستعلیق

پخته ، محمد بن علی بن اخوند حسینی ، در قصبه قصور ، ۱۲۸۸ هـ .

آغاز برابر ۳۹ ص (ن نعیم اختر مجددی) .

1100- راولپنڈی ، گزهی افغانان ، واه کیمت ، کتابخانه فاضله

۱۲۹۰ : نستعلیق پخته سده ۱۳ هـ . آغاز برابر ، انجام افتاده ،

۲۱ ص (پرفسور اختر راهی) .

1101- راولپنڈی ، بازار بهابرا ، جامعه غوثیه مظفر الاسلام :

نستعلیق پخته ، فتح خان بن جمعه خان ، ۱۳۱۰ هـ . آغاز برابر ،

۳۶ ص (نعیم اختر مجددی) .

67

شرح گلستان

از شیخ ولی محمد اکبر آبادی فرزند رحم الله ، یکی از صوفیان و

استادان روزگار محمد شاه . (۱۱۳۱-۱۱۶۱ هـ) ، که «شرح مشنوی معنوی»

را در ۱۱۴۹ هـ / ۶-۱۷۳۷ م به انجام رسانده است . (ن . ک . مشترک ۲ : ۱۶۴۹) .

به خواهش دوست خود محمد حیات ، در دوشنبه ۱۴ رمضان ۱۱۶۶ هـ / ۳-۱۷۵۳ م به انجام رسانده است . در دیباجه می گوید : شرح کنندگان پیشین از نسخه های مغلوطنی بهره برده بوده ، و من نخست یک نسخه معتبر را یافتیم . گزارشی ست کوتاه و بسیار خوب . و متن را تیاورده است .

آغاز : ثنایی که معبود مطلق را شاید ، در تصور هیچکس نیاید .
(ن . ک . نسخه ها : ۵ : ۳۴۹۳ - مشار ۳ : ۳۲۴۷ که نشانی چاپ لکهنؤ ۱۸۹۰ نولکشور را داده .

1102- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۴۱ ، ۸۷۴ گل - ولی :
شکسته همان روزگار نگارنده ، آغاز برابر نموده ، ۱۳۰ گ ۲۱ س
(عباسی ۱ : ۵۵۹-۵۶۰) .

68

شرح گلستان

متن همان . شرح از محمد سلطان بن اله داد ، که در ابتدای عهد احمد شاهی ، از وطن خود شهر خوشاب به پیشاور آمده بود ، هنگامی که «گلستان» را به شاگردان می آموخت ، به خواهش برخی از دوستان ، به ویژه ملا عمر الدین ، این گزارش را ساخت (دیباجه) .

تردیدی نیست که وی همان «متوطن خوشاب» (پنجاب ، پاکستان) است که بروزگار تیمور شاه بن احمد شاه درانی می زیسته و «شرح اسکندر نامه» را به سال ۱۲۰۴ هـ / ۸۹۰-۱۷۹۰ م نگاشته است (ن . ک . مشترک ، بخش منظومه ها) و از کارهای دیگرش مانند : شرح بوستان (ن . ک . پیش از این) شرح اسکندر نامه نظامی ، شرح یوسف و زلیخای جامی ، بر می آید که معلم بوده است .

1103- لاهور ، دیال سنگه ترست ۵۵۹ : تعلیق ، ابراهیم گلی ،

در قریه موسی خان ، سده ۱۲ هـ . آغاز برابر ، ۳۶۲ ص (نعیم اختی مجددی) .

1104- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۶۸۷ : نسبت به خلق خوانا ، ۱۲۵۶ هـ .
(ص ۱۴۳-۳۰۷) آغاز برابر نمونه ، نام نگارنده در دیباچه نادرست

«محمد اکرم سلطان محمد ...» آمده .
1105- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۶۱۵ : شکسته آینه یخته ، محمد

شریف ننگر هاری ، ساکن حصارک ، ۱۱ ج ۱ / ۲۹۴ هـ . (ص ۱-۱۰) (گنج ۳ : ۱۲۹۳) .

1106- بهاولنجر ، چشتیان ، درگاه بعلی ، محمد احمد جشتی فاروقی :
نسخ خوش ، ماجد بن حامد کیلانی ، در اوج کیلانیان ۱۲۹۹ هـ . برای

شاه دین معلّم ، آغاز برابر ، ۲۹۷ ص (نعیم اختی مجددی) .

۶۹

شرح گلستان
متن همان . گزارش از مولانا غلام محیی الدین قصوری (۱۲۰۲-
۱۲۸۸/۱۳۰۳-۱۳۸۸) .

ن . ک . مشترک ۲ : ۱۱۱۵ «سلسلهٔ پیر ورو» از همو که در آنجا
نام نوزده کار او آمده است . از آن میان «شرح گلستان» ، «و نیک» ، پس
از این «شرح گلستان» به زبان عربی که از همو دانسته شده است .
گویا وی دو گزارش بر این متن دارد : یکی به فارسی ، که گزارش
سروده های دشوار «گلستان» است . و تاریخ نگارش آن ۱۲۲۵/۱۸۱۰ م
و دومین به زبان عربی (ن . ک . پس از این) .

1107- سرگودها ، بهاول ، مدرسهٔ علوم المرتضیّه ، مفتی محمد
رفیق : نسبت به خلق ، غلام محیی الدین ، ۲۹۷ ص . آغاز به سلسله .

شفیع مطاع نبی کریم ... شفیع صاحب الشفاعه ، مطاع ، مطاع ، به ،
بخشش کنندهٔ غنایم یا آب حوض و کوثر یا عطا یای الهی ، ۱۵ ص

(نعیم اختی مجددی) .

۷۰

شرح گلستان ۲

متن همان . شرح به زبان عربی از کسی که نام او در دیباجه و پایان نسخه گنج بخش نیامده است . و به آنچنانکه پرفسور محمد اقبال مجددی در پایان نسخه یادداشت کرده است ، از مولانا غلام محیی الدین قصوری ست (ن . ک . پیش از این) در نسخه های دیگر آن نیز (ن . ک . زیر) فهرست نگاران گفته اند که نام نگارنده از کجا بدست آمده است . تاریخ نگارش این یکی بین ۱۲۲۵ هـ گفته شده است .

آغاز : اعلم ان المصنف شكر الله تعالى معيه ، وامكنه في روضة الجنة و بستانها . بعد ذكر التسمية لفظاً ، ساك طريقة العمل بالحديث ... فقال (م) منت (ش) ای الامتنان و تعداد النعمه (م) خدای را (ش) ای الله تعالى ، ای يعد علينا نعمه الكثيره .

1108 - اسلام آباد ، گنج بخش ۶۶۰ : شکسته آمیز پخته ، غلام محیی الدین ، ۱۲۲۵ هـ ، آغاز برابر ، و یادداشت مجددی که نسخه به خامه نگارنده است ، ۵۱ ص (گنج بخش : ۱۲۹۱) .

1109 - سرگودها ، ماهیوال ، مکتبه سلیمانیه : نستعلیق محمد فایق بن قاضی محیی ، شریف آباد ، ۴ ذی قعدة ۱۳۰۷ هـ . آغاز برابر ، ۸۸ ص (محمد نذیر رانجها) .

1110 - گجرات ، احمد الحسین احمد قلعه داری : نستعلیق (پخته ، علامه محمد عبد الکريم قلعه داری ، ۸ اگست ۱۳۰۶/۱۹۴۶ شوال ۱۳۱۷ هـ) آغاز به خط محمد علی ، تنها دیباجه را گزارش دارد و ۸۸ ص (پروفیسر احمد رحیم احمد قلعه داری) .

71

شرح گلستان

متن همان. شرح از محمد اسماعیل خان قوم افغان. به سال ۱۲۳۰هـ / ۱۸۱۰م.

شرح مختصر سروده های عربی «گلستان» است. ۱۱۱۱- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۱۹۳۶/۴۹۴۸: تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۳: ۴۵۲).

72

شرح گلستان

متن همان. ترجمه از محمد برهان الدین، در ۲۰ مجرم ۱۲۳۴هـ / ۱۸۱۸م.

ترجمه سروده های عربی آن است. آغاز: شفیع مطاع نبی کریم - شفاعت کننده، اطاعت کننده، خیر دهنده، بخشنده.

۱۱۱۲- کراچی، انجمن ترقی اردو ۳ ق ف ۸۴: تستعلیق، به خامه نگارنده (۲۰ مجرم ۱۲۳۴هـ) (ص ۱۳۸-۱۴۴) نوشاهی: (۱۱۱).

73

شرح گلستان

متن همان. گزارش از ناشناس. که در ۱۲۴۰هـ (۱۸۲۴م)، در گزارش آیت ها و حدیث ها و عبارت های عربی آن ساخته است.

۱۱۱۳- لاهور، دانشگاه، شیرانی ۲۳/۲۰۴۴/۵۰۰۶: تاریخ یاد نشده (بشیر حسین ۳: ۴۵۱).

۷۴

شرح گلستان بهار باران

متن همان . گزارش از مولوی محمد غیاث الدین بن جلال الدین رامپوری ، متخلص به عزت (۱۸۶۸م/۱-۱۸۵۲م) . ناسی ترین کارش «غیاث اللغات» اوست .

به خواهش دوستان به ویژه فرزندش محمد قمر الدین ، پس از «غیاث اللغات» که در ۱۲۴۲هـ/۶-۱۸۲۷م نگاشته بود بدان پرداخته و در ۱۲۵۹هـ/۳-۱۸۴۳م به انجام رسانده است .

در دیباجه می گوید چهل سال در «گلستان» و شرح های آن مطالعه کرده است . و نسخه های بسیار از گلستان را از نظر گذرانده است ، تا نسخه مورخ ۷۵۳هـ (۱۳۵۰م) که در کرمان نوشته شده بود را برای خود برگزیده است .

آغاز : گنجینی گلستان حمد و سبحان ، نه یارای بنان بیان انسان سراپا
نسیان .. منت خدا یرا ... منت دو معنی دارد اول آنکه احسان خود
کسی را باد .

(ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۴۴۲ «بهار باران» - مشار ۱ : ۸۰۲
که نشانی پنج چاپ آن را داده - مرآت العلوم ۱ : ۱۳۹ نسخه ای از
پانکپور .

1114- لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ۴۱ ، ۸۷۴ گل - غیاث :
تستعلیق شکسته آمیز ، نجم الدین ساکن کورو وال ، آخر محرم
۱۲۸۶هـ آغاز برابر نمونه ، ۴۹۳ ص ۲۵ س (عباسی ۱ : ۵۵۵ -

۵۵۷) .

1115- گوجرانواله ، مکملی مندی مولا نذیر احمد نقشبندی :
تستعلیق ، غلام رسول ولد عبد الرسول افغان ، ۱۲۹۱هـ . آغاز برابر ،
۴۰ ص (نعمیم اختر مجلدی) .

75

چمنستان : شرح گستان

متن همان . گزارش از مولانا تاج الدین بهجت . که آگاهی بیشتری از وی بدست نیامد .
 آغاز : گستان همیشه بهار سخن ، به آبیاری حمد و ثنای سخن آفرینی سر سبز و شاداب است .
 (ن . ک . مشار ۳ : ۳۲۴۷ که نشانی چاپ بمبئی ۱۲۹۸ هـ . آن را داده .

1116- کراچی ، ناظم آباد ، سید محمد پیدری : نستعلیق زیبا ،
 ج ۸ / ۲ : ۱۲۴۷ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۴۵۸ ص (سید خضر نوشاهی) .

76

شرح گستان

متن همان . گزارش از مولوی ریاض علی بن قنبر علی بن سید محمد اشرف که در ضلع مسهلست می زیسته است . که از شرح عربی مروری (ن . ک . پیش از این) ، و کار مولوی اله داد (ن . ک . پیش از این) بهره برده است . و برای بررسی واژه ها از فرهنگنامه های صراح ، منتخب اللغات ، برکشف اللغات ، برهان قاطع ، فرهنگ ملا سعد تتوی (ن . ک . خیابان گستان ... که از کار او به «شرح گستان» نام برده شده است) .
 «کنج ۳ : ۱۲۹» و مدار الافاضل کمک گرفته است (پایان نسخه) .

آغاز : منت خدا یرا عز و جل که طاعتش موجب قربت است ... اما
 انا العبد العبد الضعیف ... ریاض علی بن سید قنبر علی بن سید محمد اشرف
 متوطن ضلع مسهلست ...
 (ن . ک . نسخه ها ۵ : ۳۴۹۰ «شرح گستان» نسخه پنگال .

- 1117- پېشاور، دانشگاه پېشاور ۳۳۴: نستعلیق شکسته آمیز، احسان الدین ولد شیخ علاء الدین، ساکن اسرویه پرگنه جهان آباد، سده ۱۲هـ. آغاز برابر نمونه، ۷۸ص (پرفسور امتیاز حسین).
 1118- کراچی، موزه ملی ۱۹۵۷-۶۴۸/۴۴: N. M. نستعلیق، رحیم بخش، برای امام الدین، ۱ چیتھ ۳؟ ۱۹ سده ۱۳هـ. آغاز افتاده: به اضافت بیانی عبارت از همان خورشید است، ۲۹۲ص (نوشاهی: ۴۴۵).

شرح گلستان

- متن همان. شرح از محمد صدیق بن حاجی الحرمین حافظ حاجی موسی بن اعلم العلما شیخ لعل محمود بنی اسرائیلی قادری شطاری.
 آغاز ۱: حمد بیحد مر ذاقی را سزد که فهم خرد بکنه کمال او راه
 می برد. آغاز ۲: حقا که بگذرد سرم از فرقدین - کعبه بگرد روضه
 طواف می کند. اما بعد، می گوید... محمد صدیق بن.
 1119- اتک، مکهد، مولانا محمد علی: نستعلیق، سده ۱۱هـ.
 آغاز برابر نمونه دوم، ۱۷۴ص (پرفسور ملک محمد اقبال).
 1120- اسلام آباد، گنج بخش ۸۶۳۷: نستعلیق تحریر آمیز، زاکن الدین بن خلیل الرحمن بن حافظ حسین بن لعل الاعوان،
 ۱۲۴۱هـ. آغاز برابر یکم، متن زیر خط می، ۱۴۴ص.

شرح گلستان

- متن همان. شرح از محمد عبدالله الهاشمی.
 آغاز: گلستان شیخ الاسلام والمسلمین شیخ مصلح الدین سعدی
 شیرازی (ق) چون نسخه منتشر شد و مردم دست بدست بردند.

1121- لاهور، دیال سنگھ ترست ۲۷۵: نستعلیق شکسته،

ذیحجه جلوس محمود پادشاه در اشرف البلاد احمد آباد، ۱۲۱۵ هـ.

در کلفون آمده: تمام شد شرح کتاب گلستان بن تصنیف محمد عبدالله

الهاشمی ... ۹۷ گ (هاشمی، صدیقی ۲: ۲۲۷).

79

بهارستان: شرح گلستان (۱۲۵۰ هـ)

متن همان. گزارش از عبدالغنی بن فیض الله، که در قصیده سرای

(نیرای) می زیسته، برای میر نور الدین حسین، بخواش عزیزان، از

قاموس، صراح، تاج، مویده الفضلا، کشف اللغات، کنز اللغات، لطایف

اللغات، مدار الافاضل، فرهنگ شیخ ابراهیم فاروقی، دستور الاخوان،

رشمیدی، تحفة السعادات و جزآن بهره برده و بنام «بهارستان» نگاشته

است.

(گزارش دشواری های دیباچه و هشت باب «گلستان» است. نخست

عبارتی را آورده سپس تک تک واژه های دشوار را گزارش کرده است.

آغاز: منت خدای را عز و جل، که باغبان لطفش گلستان چرخ نیلو

فری را به ریاحین واز ها رو ثوابت و میارات

1121- لاهور، محمد شفیع ۳۵۷/۲۹۳: نستعلیق، پیرامون

۱۲۵۵ هـ (۱۸۳۹ م)، آغاز برابر الفونته، ۴ گ (بشیر حسین ۲: ۲۵۲).

در فهرست آمده: «در قصیده سرای میر نور الدین حسین» می زیسته

است.

1123- اسلام آباد، گنج بخش ۱۴۱۹: نستعلیق خوانا، محمد

عظیم الدین ولد میان غلام خلیل نجار، ۱۵ محرم ۱۲۷۲ هـ (ص ۲-

۸۵)، آغاز برابر (گنج ۳: ۱۲۹۴).

1124- بنون نسیم گل، کتابخانه حبیب الله خان، نستعلیق،

المهداد ولد قاضی میانداد، سده ۱۳ هـ. آغاز برابر، ۱۰۰ ص (محمد

نذیر رانجهما).

80

شرح گامیان

متن همان . گزارش از نور محمد . که روزگارش بدست نیامد . و
بایستی همان «فقیر نور محمد» باشد که «فرهنگ واژه های بوستان»
(ن . ک . پیش از این) و «شرح اسکندرنامه» ی نظامی (ن . ک . مشترک .
بخش منظومه ها) را نگاشته است .

در پنج «فصل» فصل ۱- آیت ها ، ۲- حدیث ها ، ۳- اقوال بشایخ ،
۴- بیروم های عربی ، ۵- لغات کلمات تأملات .
در آغاز : بحمد الله المعبود که ... و ما خلقت الجن والانس الا ليعبدون ،
بر نیلگان (نیلین) و ...
1125- کراچی ، موزه ملی ۵۲۸/۱۲۹ : N. M. : نستعلیق ، سده ۱۲

81

بوستان افروز

متن همان . گزارش از : ناشناس . ن : اکبر ، نسخه ها ۵ : ۳۴۹۲
«بوستان افروز» : «شرح گلستان» از : کفوی ، ترک و : حسین بن رستم حنفی
م ۱۰۱۰/۱-۱۶۰۲ م . به زبان ترکی . که در ۶/۱۰۰۵-۱۰۹۷ م ساخته
شده . استالوید : ۶۱۵۱ : خط نستعلیق ، سده ۱۲
1126- لاهور : دانشگاه ، آذر ۸۲۳۵/۹۶ : نستعلیق ، سده ۱۲

آغاز افتاده ، ۶۱ گ (پرفسور محمد اقبال مجلدی) .

82

سلطانیه : شرح گلستان
 متن همدان . شرح از ناشناس . (ن . ک) . «شرح گلستان» فحمد سلطان ،
 پیش از این .

1127- پیشاور ، شرقیه دارالعلوم الاسلامیه ۱۷۸۸/۳ : همراه
 «شرح گلستان» نور الله احرار نوشته ۱۲۱۳ هـ . و «حل مشکلات گلستان»
 (عبدالرحیم ۱ : ۳۳۴) .

83

شرح گلستان

از ناشناس ، که در دیباجه کوتاه آن و در پایان از خود نام نه برده
 است . در چهار «فصل» . فصل ۱- بیان کلام الهی ، ۲- شرح احادیث ،
 ۳- بیان اشعار ، ۴- بیان اقوال بزرگان .
 آغاز : این نفعه ای ست که بدان شگفته می شوند ، غنچه ها و
 تراکیمب عربیه . . . یا انجمنی است که راه می یابند بدان سرگشته های
 بیابان .

1128- اسلام آباد ، گنج بخش ۶۵۰۲ : شکسته آمیز ، ۱۲۲۶ هـ
 (ص ۱۲۶-۱۴۲) (گنج ۳ : ۱۲۹۵) .

84

شرح گلستان

از ناشناس . گزارش عبارتها و سروده های عربی آن است . در سه
 قسم : ۱- شرح آیات الهی ، ۲- توضیح احادیث نبوی ، ۳- اقوال مشایخ
 و ائمهال و کلمات عربیه . نخست عبارتی را ترجمه و سپس گزارش کرده است .

آغاز : بسمله. قسم اول در آیات الهی ، قسم دوم در احادیث ...
سوم ... واله علی من یشاء قدیر ، بالاجابت خیر .

1129- لاهور ، محمد شفیع ۳۵۵/۲۹۴ : نستعلیق ، پیرامون

۱۲۵۵ (۱۸۳۹م) ، خطبه ندارد ، آغاز برابر نمونه ، ۱۶ گ (بشیر حسین : ۲۵۲) .

85

شرح گلستان : فرهنگ واژه های گلستان

متن همان . شرح از ناشناس . در چهار «شما» . ۱- شما . کلام الهی ، ۲- احادیث نبوی ، ۳- اشعار عربیه ، ۴- اقوال بزرگان .

آغاز : جلوه نمایان لاله زار معنی باستانشمام رواج انفاس قدسیه چمن پیرایی گلستان که عبارات فارسی چهره گشا آمد .

1130- پیشاور ، دانشگاه ، کالج اسلامی ۱۸۱۴/۱ (۱) : نستعلیق

پخته ، پیرامون ۱۰۰۰ هـ . آغاز برابر نمونه ، ۴ ص (محمد اسرائیل کان الله له) .

1131- کراچی ، موزه ملی ۱۹۶۷-۷۲/۱ N. M. : نستعلیق (محمد

حسن) ، سده ۱۳ هـ . آغاز برابر نمونه (ص ۲-۱۹) (سید عارف نوشاهی) .

86

شرح گلستان

متن همان . گزارش از ناشناس . نسخه ها یکی نیستند .

1132- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۶۰۸ : نستعلیق ، حافظ غلام محمد ،

۱۱۷۸ هـ (ص ۱-۲۴۹) ، آغاز افتاده (گنج ۳ : ۱۲۹۶) .

1133- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۶۹ : نستعلیق خوش ، سده ۱۲ هـ .

از روی نسخه ای نوشته شده که آغاز آن در دیباچه افتاده بوده است .

برای نشانی : باب اول در سیرت پادشاهان . پادشاهی را شنیدم الخ .
بدانکه پادشاه نامی ست پارسی باستانی ، چنانکه حقیقن (۴) در رساله
ساز و پیرایه (ن . ک . نسخه ۱۵۴ : ۱۶۲۱) آورده که شاه به معنی
اصل و خداوند ، به معنی پاییدن و دارندگی ست . . . در آغاز شرح
دیباچه گلستان از ملا محمد صالح مازندرانی (م ۱۰۸۱/هـ ۱۶۷۰ م) و
«شرح اصول کافی» یاد کرده است . باروش «قوله» ۱۶۹ ص .

1134- اسلام آباد ، همانجا ۱۲۹۴ : شکسته آمیز ، سده ۵۱۲ .
آغاز وانجام افتاده ، در دیباچه از شرح نورالدین دهلوی و شیخ
نصیرالدین بکهری و از شرح عربی گلستان نام می برد ، ۹۶ ص
(گنج ۳ : ۱۲۹۶) .

1135- کراچی ، موزه ملی ۲۰۴-۱۹۶۵ . N. M. : نستعلیق ،
سده ۵۱۲ . آغاز : منت بالکسر شکر و به ضم قوت و به فتح نعمتدان و
نیز بالکسر ستودن و به فتح منت نهادن ، ۲۸۲ ص (نوشاهی : ۴۴۵) .

1136- اسلام آباد ، گنج بخش ۱۴۲۳ : طلبگی ، (۱۲۱۷-۱۲۲۶هـ)
تنها دیباچه گلستان است که در سطرها به فاصله ها نوشته شده و
گزارش درمیان سطرها ، (ص ۹۱-۱۰۵) (گنج ۳ : ۱۲۹۶) .

1137- اسلام آباد ، گنج بخش ۹۱۱۵ : نستعلیق ، ع ۱۲۱۴/۱
آغاز افتاده . انجام : بررسولان بلاغ . الخ . اقتباس است از آیت
کریمه علی الرسول الالبلاغ یعنی بر رساننده گناها غیر از رسانیدن
نیست . یعنی برانبیا همین رساندن واجب است : ز پس اگر قبول کنند
بهتر والا خیر بر لفظ خیر اختتام این کتاب کامل انصاف شد . محمد
الله صرا متکاثرا ،

1138- اسلام آباد ، گنج بخش ۳۲۷۱ : نستعلیق پخته ، سده ۵۱۳ .
متن در سطرها به فاصله های بسیار نوشته شده و گزارش درمیان
آنها ، ۳۹ ص رحلی .

- 1139-** اسلام آباد ، همانجا . ۹ . . . ۵ : نستعلیق پخته و درشت ، سده ۱۳ ه . بتن در سطرها با فاصله بسیار نوشته شده و گزارش درمیانۀ آن ها ، ۹۳ ص (گنج ۳ : ۱۲۹۶) .
- 1140-** اسلام آباد ، گنج بخش ۸۳۳۹ : نستعلیق پخته ، سده ۱۳ ه . آغاز و انجام افتاده ، با سر بندهای « قوله » (ص ۶۱-۷۹) .
- 1141-** لاهور ، پنجاب پبلک لائبریری ، ۴۱ ، ۸۷۴ گل - لا : نستعلیق سده ۱۳ ه . گزارش ست به اختصار . آغاز افتاده : ذم یعنی بادی که از دهان بینی یزی آید ، مدد به ضم میم اول و کسر دوم و تشدید نون ملید کفنده ، ۲۷۶ ص ۱ (عباسی ۱ : ۲۹۸) .
- 1142-** قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد طیب شاه همدانی : نستعلیق ، سده ۱۳ ه . آغاز و انجام افتاده . آغاز : حاکم این سخن پسندید و اسباب معاش ، ۹۸ ص (تعلیم اختر مجددی) .
- 1143-** پشاور ، فیصل کالونی ، استاد محمد عبدالقدوس : نستعلیق ، تاریخ یادشده ، شرح تنها بخش آغاز آن است . آغاز : حکایت لقمان ، بضم لام نام حکیم است معروف و قصه او چنین بوده است که لقمان در وقت مهتر داود . . . ۳۲ ص (محمد اسرائیل کان الله له) .
- 1144-** لاهور ، کتابخانه ریاض ، جی معین الدین : نستعلیق ، تاریخ ، آغاز : منت خدا یرا فی شرح . . . ، سر بندها شنگرف ، ۹۰ برگ (دکتر ظهور الدین) .
- 1145-** لاهور ، دانشگاه شیرازی . ۱۰ / ۱۹۲۹ / ۴۹۴۱ : تاریخ یاد شده « بعضی فقرات و حکایت های گلستان که در بیشتر نسخه ها نیامده ، با شرح آنها در هاش » (بشیر حسین ۳ : ۴۵۱) .

فرهنگ واژه های گلستان

متن همان . گزارش از ناشناس که پیش از ۱۳۹۸/۵۱۰۹۶ اس ساخته شده است . در شش «قسم» : ۱- آیات ربانی ، ۲- احادیث ، ۳- اقوال ، ۴- ادعیه ، ۵- اشعار ، ۶- لغات مفردات .
آغاز : بدان اسعدک الله تعالی فی الدارین که (ابن) «فرهنگ گلستان» به شش قسم منقسم است .

1146. کراچی موزه ملی ۱۳۷۱-۲۷/۱ N.M. : نستعلیق ، (غرهع ۱۳۹۶/۲) ، آغاز برابر نمونه (ص ۱-۳۴ مجموعه) (نوشاهی : ۴۶۶).

فرهنگ واژه های گلستان

متن همان . واژه نامه از محمد یعقوب ، از روزگار اورنگ زیب (۱۰۶۸-۱۱۱۸ هـ) ، که «شرح اسکندر نامه» ی نظامی (ن . ک . مشترک بخش منظومه ها) را در ۱۱۱۶ هـ/۱۷۰۴ م نگاشته است .
به ترتیب تهجی در سر آغاز واژه ها ، هر حرف در یک «باب» . تنها حرف یکم پایه کار قرار گرفته است : ایزد ، آبگیر ، آذر ، آخور ، آرایش...
آغاز : حمد و سپاس خالق را شایان است که گلستان کائنات و بوستان موجودات ... اما بعد ، کمترین خاکپای اهل سنت و جماعت...
محمد یعقوب .

(ن. ک. ایوانف : ۳۹ هـ «شرح گلستان» سید یعقوب بن علی (۱۵۲۵/۹۳۱ م) که بایستی دیگری باشد .

1147 - اسلام آباد ، گنج بخش ۹۰۰۰ : نستعلیق ، غلام حسین قریشی ساکن باغ ، ع ۱/۱۲۴۴ هـ . آغاز برابر ، ۴۸ ص .

89

معین الالفاظ

از محمد سلیم بن محمد قایم صدیقی حنفی ، بلستور کاپتا جارج (ژرژ) جرویس ، به سال ۱۲۴۰/۱۸۲۴ م . نگاشته است .

فرهنگ واژه های گلستان ، بوستان ، اسکندر نامه نظامی و یوسف و زلیخای جاسی مت ، به ترتیب الفبایی ، به زبان اردو .

این چهار کتاب ، کتاب های درسی برای آموزش زبان و ادب فارسی در شبه قاره بوده اند .

آغاز : حمد و سپاس اس خالق حقیقی تو سزاوار... (متن) : آب پانی ، ابا باب ، ابادی بستی .

1148 - کراچی ، موزه ملی ۱۱۶۴-۱۹۶۱ N.M. : نستعلیق ، سده ۱۳ هـ ، ناتمام «تأخر» «ر» ۱۵ ص (نوشاهی : ۳۴۰) .

90

فرهنگ واژه های گلستان

متن همان . واژه نامه از میان صاحب فیاض ، میر بخش ، یا : پیر بخش جیوا .

1149 - لاهور ، سر میدانی ، گنجینه ضیاء العلوم : نستعلیق خوش محمد حسین ، سده ۱۳ هـ . آغاز : بسمله . رضا خوشنود ، جزا پاداش ، ترما قوم مهتر موسی ! صبا باد شرق ، قبا نام قمیص ، صفا پاکیزگی ، عبا گلیم ، فرایش و پس ، عنا در دورنج ، ۲۸ ص ۱۷ ص (نعیم اختر سعدی) .

91

فرهنگ واژه های گلستان

متن همان . واژه نامه های ناشناخته . نسخه ها یکی نیستند .

1150- شیخوپوره ، نارنگ مندی ، کتابخانه شاهیه ، علی حق شاه :
بدنبال «گلستان» نوشته محبوب ، ۹۸۹ ه . (نعیم اختر مجددی) .

1151- قصور ، کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ، سید محمد
طیب شاه همدانی : نستعلیق ، سده ۱۲ ه . آغاز : بلغ العلی بکماله -
کشف ... یعنی رسد آن رسول همه به کمال بلندی ... واژه نامه
است به ترتیب تهجی ، ۲۴ ص (نعیم اختر مجددی) .

1152- گجرات ، گنجاه ، گولیکی ، پیرزاده خلیل احمد ناصر :
نستعلیق ، حیدر بخش ، سده ۱۲ ه . آغاز : رخا میزر ، استسقا ،
مسیحا ... ، ۲۲ ص (محمد علی کوثر نوشاهی) .

1153- کراچی ، انجمن ترقی ق ق ف ۳۱۸ : نستعلیق ، ج ۱ /
۱۲۴۸/۸۳۲ م ، در میزا پور مجله ... ، ۹ ، دیباجه ندارد ، از روی
نسخه چاپی نوشته شده ، با شرح احرار دهلوی ، محمد اکرم ملتانی
و آرزو جدایی دارد آغاز : منت بکسر میم و تشدید نون نعمت
دادن و بیان نیکی و احسان کردن با کسی ، ۸۰ ص (نوشاهی :
۱۱۲) .

1154- پشاور ، اکوڑه ختک ، نوشهره ، کتابخانه رحیمیه ۱۶۲۹ :
نسخ و نستعلیق ، ملا محمد نصیر ، ضحی ۱۲۶۱ ه . آغاز : روضه
ماء و نهرها صلاصال - دوحه سبع طیرها موزون ، ۲۴ ص (سجاد
حسین کاظمی) .

1155- اسلام آباد ، گنج بخش ۸۳۷۱ : نستعلیق خام ، سده ۱۳ ه .
(ص ۷-۱۴) - آغاز : فرهنگ گلستان - قسم اول در اشعار عربی و
مشکلی . شفیع ، شفاعت کننده ، مطاع فرمان بردار . نبی ... ،

1156- راولپندی ، گشن آباد (آکال گره) ابو سعید محمد رمضان

بمهری صاحب : نستعلیق سده ۱۳ هـ . و تاریخ الحاقی ۱۲۷۰ هـ .
گزارش اشعار عربی و عبارتهای دشوار آن است . نخست ترجمه زیر
نویس ۴۸ بیت عربی بیت ، سپس واژه های عربی را به ترتیب الفبایی
از الف تا یاء گزارش کرده است . آغاز : شاهد من اهو بغیر وسیله
... کسی را که دوست میدارم آنکس را بغیر میانجی ، ش ۳ مجموعه
(ص ۱۹-۶۳) (سید عارف نوشاهی) .

1157- گجرات ، ساهنپال ، کتابخانه نوشاهیه : نستعلیق خوش

سده ۱۳ هـ . آغاز افتاده : قالوا جبین الکس لیس بظاهر ...

(ص ۱-۲۳) . واژه های دشوار عربی و فارسی آن است ، به ترتیب

تهجی ، هر حرف در یک باب (سید عارف نوشاهی) .

1158- گوجرانواله ، علی پور چیتله ، سوئیان والا ، پرفسور

محمد اشرف صدیقی : نستعلیق خوش ، سده ۱۳ هـ . آغاز : ترسا ، صبا ،

قضا ، عبا ، فرا ... (ص ۸) (سید خضر نوشاهی) .

1159- لاهور ، اردو بازار ، کتابخانه رشیدیہ : نستعلیق ،

سده ۱۴ هـ . نخست دیباجه را تحت الفظی و سپس متن را به ترتیب

تهجی از پادان واژه ها ، گزارش کرده است . آغاز : معنی تحت

الفظی لغات دیباجه . شفیع ، شفاعت کننده ، مطاع ، اطاعت کرده

شده ، نبی ، پیغمبر ، کریم ، بخشش کننده ، ۴۴ ص (سید عارف

نوشاهی) .

1160- لاهور ، دانشگاه ، شیرانی ۴/۷۷۵/۳۸۰۸ : تاریخ و نشانی

بیشتر یاد نشده بشیر حسین ۲ : ۳۲۰)

92

ترجمه گاستان

متن همان . ترجمه پنجابی از عبدالغفور اظہر (۱۹۱۸ م) .
 آغاز : متن اک بادشاہ دی درباری سنہاسی پئی اوہنی اک قیدی دی
 قتل کردا .

1161- اوکارا ، کتابخانہ اقبال صلاح الدین : شکستہ ، مترجم ،
 ۱۰۵ گ (کھوج ، ۸-۹ ، قلمی نسخہ نمبر ، دسمبر ۱۹۸۲ م ص ۱۶۹) .

93

ترجمہ گاستان

متن همان . ترجمہ ای لفظی بہ زبان پنجابی ، از سید غلام مصطفی
 نوشاہی کہ یاد او پیش از این در «ترجمہ بوستان : ...» گذشت . در
 ۱۳۷۰ھ / ۱۹۵۰-۱۹۵۱ م) . با دیباچہ ای بہ نشر ، بہ زبان اردو ، کہ نام
 مترجم در آن آیدہ است .

آغاز : احسان خدا تعالیٰ نون جی غالب اتی بزرگ ای ...
 1162- گجرات ، ساهنپال ، کتابخانہ نوشاہیہ : نستعلیق شکستہ ،
 مترجم ، در ساهنپال ، ۱۹۲۵ م (۲-۱۳۴۳ھ) متن و ترجمہ ، ۳۰۴ ص
 (سید عارف نوشاہی) .

1163- گجرات ، ساهنپال ، کتابخانہ نوشاہیہ : نستعلیق ، سید بشیر
 احمد نوشاہی ، (م ۱۳۸۱ھ) ۳۴۶ ص (کھوج ۸-۹ ، قلمی نسخہ نمبر ،
 دسامبر ۱۹۸۲ م ص ۱۲۷ مقالہ عارف نوشاہی) .

گلدسته : ترجمه گلستان

متن همان . ترجمه به زبان پشتو از ناشناس .
 آغاز : منت خدای را غالب اولوی لره دی چه عبادت یی سپب و
 نزدیک دی او په شکر .
 1164- پیشاور ، ریکارد آفس ۲۸۲ ، نستعلیق ، سرفراز ولد ملا مراد ،
 ساکن را کوژی دمرای ، آغاز برابر نمونه ، ۳۴۸ ص (سید حسن
 مجتبی رضوی) .

تتبع از گلستان

گلستان یکی از کارهایی است که بسیاری آن پیروی کرده اند . از
 نویسندگان ایران و بیرون از ایران . از آن میان فارسی نویسان شبه
 قاره ، ولی چون این تتبع مرز مشخص ندارد ، از این روی نمی توان آن
 کار ها را در میان کارهای سعدی در اینجا آورد .
 ن . ک . نسخه ها : ۳۵۴۲ «تتبع گلستان» که در آنجا نام ۳۳ کار
 در پیروی از گلستان آمده است . و ییاد دارم که پس از ۳۵۳-۵۲
 مقالاتی دنباله دار در چند شماره مجله «وحید» تهران ، در معرفی کتاب هایی
 که در تتبع گلستان نگاشته شده است ، و نوشته ام . این مجله اکنون در
 دسترس نیست ، ولی ییاد دارم - اگر اشتباه نکنم ، پنجاه و دو کتاب در
 آنجا معرفی شده است ، که برخی از آن ها از این سرزمین است .

طریقه الحقیقه : طریق الحقیقه

منسوب به سعدی شیرازی ، و شاهزاده دارا شکوه (۱۰۶۹م/ ۱۶۵۹م) . به تصحیح و نظر ثانی مولوی محمد فیروز الدین منشی ، مدرس مدارس سیالکوٹ (پاکستان) ، در ۲۸ «باب» چاپ شده است . در ترک لایق و علایق ، دار بی مدار ، اجتناب از هستی ، طریق ارباب ملوک و ... بشیر حسین (۲ : ۲۳۵) می نویسد : به نظم و نثر و مانند «گلستان» و در پایان از سعدی شیرازی دانسته شده ، ولی شاید از سعدی لاهوری باشد . بایستی گفت انتسابش به لاهوری نیز تأیید نشده است . در انتسابش به دارا شکوه ن . ک . مشار ۳ : ۳۶۱ - پاکستان و هند ۴ : ۲۰۶ .

آغاز : سبحان الله ، سبحان الله العظیم . رواست ترا خدایی ، و سزااست ترا کبریایی ، که عدم را وجود تو بخشیدی .
برای نسخه هایش ن . ک . مشترک ۲ : ۱۶۸۶ .

فهرست های پنجگانه

از آقای بهاء الدین وکیلی پوپلزائی (افغانی) کارمند بخش تحقیقات کتابشناسی "مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان" که در فراهم ساختن فهرست های پنجگانه مرا یاری کرده اند سپاسگزارم . ۱۰. منزوی .

I- نام کتاب ها .

II- نام کسان .

III- نام فهرست نگاران .

IV- نام جای و کسان دارنده نسخه ها .

V- نام شهرها و مراکز نسخه ها .

I۔ نام کتاب ها

- انہار الاسرار، جالندھری، علیم
اللہ : ۵۸
- بوستان افروز : شرح بوستان، کفوی
ترک، حسین : ۱۶۸
- بوستان افروز، ن : ۱۶۸
- بوستان، سعدی شیرازی : ۲۴
- بہار بہاران، عزت رامپوری :
۱۶۴
- بہار بوستان، منشی رای تیک
چند : ۵۹
- بہارستان : شرح گلستان، عبدالغنی :
۱۶۷
- بہارستان : شرح گلستان، قصوری،
عبدی : ۱۵۳
- تجزیہ و ترکیب کریم، احمد
پسروری : ۹۰
- تحفۃ الحسن، غلام حسن : ۸۹
- تحفۃ الفقراء، محمد سلطان : ۶۱
- ترجمہ بوستان، نوشاہی، غلام
مصطفیٰ : ۷۳
- ترجمہ بوستان، ن. : ۷۳
- ترجمہ شیخ سعدی کی پندنامہ،
مظہر علی خان والا : ۹۳
- ترجمہ قرآن، سعدی شیرازی : ۵
- ترجمہ کریم، اردو کریم، صبر
رضوی : ۹۳
- ترجمہ کریم، عبدالرحمان : ۹۴
- ترجمہ کریم، سجاد حسین : ۹۴
- ترجمہ کریم، مند، ہدایت اللہ :
۹۴
- ترجمہ کریم، مظہر علی خان :
۹۶
- ترجمہ کریم، میرزا نظر علی بیگ :
۹۴
- ترجمہ کریم، نوشاہی، غلام
مصطفیٰ، سید : ۹۵

ترجمه کریمه ، چاپ لاهور ، ن :	حل مشکلات گلستان ، جنید
۹۴	عبدالله : ۱۴۵
ترجمه کریمه ، چاپ لکهنو . ن :	خیابان گلستان ، اکبر آبادی ،
۹۴	علی خان آرزو : ۱۵۴
ترجمه های چاپی کریمه ، چند تن :	در یکتا ، محمد نذیر : ۹۰
۹۳	دیوان سعدی ، شیرازی : ۱۹
ترجمه های چاپی بوستان ، چند	رسایل سته ، علی بیستون : ۱۳
تن : ۷۲	مملطانیه : شرح گلستان ، ن : ۱۶۹
تضمین کریمه ، ارشد : ۹۹	سؤال صاحب دیوان ، سعدی
تضمین کریمه ، جعفر زتلی : ۹۷	شیرازی : ۱۵
تضمین کریمه ، شهیدی ، کرامت	شرح بوستان ، میر شریف گرگانی :
علی : ۹۷	۲۴
تضمین کریمه ، نظیری ، اکبر	شرح بوستان ، عبدالرحمان : ۶۲
آبادی : ۱۰۰	شرح بوستان ، عبدالرسول : ۵۶
تضمین کریمه ، ن . (نگاشته	شرح بوستان ، عبدالواسع هانسوی : ۵۲
۹۸ (۱۲۸۲)	شرح بوستان ، علی محمد انصاری :
تضمین کریمه ، ن : ۹۹	۵۸
تضمین کریمه ، مخمس . ن . ۱۰۰	شرح بوستان ، فیروز الدین
چمنستان : شرح گلستان ، بهجت :	صاحبزاده : ۶۲
۱۶۵	شرح بوستان ، کامهوی ، محمد : ۶۰
حل ایبات گلستان ، محمد کامل	شرح بوستان ، محمد نصیر : ۶۳
قادری : ۱۵۷	شرح بوستان ، نور احمد : ۶۳
حل مشکلات گلستان ، جنید	شرح بوستان ، ن : ۶۴
عبدالله : ۱۴۰	شرح کریمه ، شمس الحق : ۸۹
حل مشکلات گلستان ، جنید	شرح کریمه ، محمد کامل قریشی :
عبدالله : ۱۴۲	۸۷

- شرح کریمه ، ملتانی ، محمد اکرم : ۸۸
 شرح کریمه ، ن : ۹۲
 شرح گلستان ، محمد اسماعیل
 افغان : ۱۶۳
 شرح گلستان ، اکبر آبادی ، ولی
 محمد : ۱۵۹
 شرح گلستان ، محمد برهان الدین : ۱۶۳
 شرح گلستان : بهار باران ، عزت
 رامپوری : ۱۶۴
 شرح گلستان ، ریاض علی : ۱۶۵
 شرح گلستان ، سروری ترک : ۱۴۵
 شرح گلستان ، محمد سلطان ، ۱۶۰
 شرح گلستان ، سید عادل : ۱۵۶
 شرح گلستان ، محمد عبدالله : ۱۶۶
 شرح گلستان ، محمد صدیق
 اسرائیلی : ۱۶۶
 شرح گلستان ، قرشی ، عبدالرسول : ۱۵۰
 شرح گلستان ، قصوری ، غلام
 محیی الدین : ۱۶۱
 شرح گلستان ، محمد معظم (محمد
 عظیم) : ۱۵۷
 شرح گلستان ، ملتانی ، محمد اکرم : ۱۵۸
 شرح گلستان ، نور محمد : ۱۶۸
 شرح گلستان ، فرهنگ واژه های
 گلستان ، ن : ۱۷۰
 شرح گلستان ، ن : (یکی نیستند) ۱۷۰
 شرح گلستان ، ن : ۱۶۹
 شرح گلستان ، ن (ن : ۱۲۴۰) :
 ۱۶۳
 شرح گلستان ، ن (ن : ۱۱۰۳) :
 ۱۵۲
 شکرستان : شرح گلستان ، عظیم
 آبادی : ۱۵۲
 عقل و عشق ، سعدی : ۱۴
 فرهنگ واژه های بوستان ، قرشی ،
 عبدالرسول : ۷۱
 فرهنگ واژه های بوستان ، کوهانی ،
 غلام علی شاه : ۶۸
 فرهنگ واژه های بوستان ، نور
 محمد : ۶۹
 فرهنگ واژه های بوستان ، (یکی
 نیستند) : ۶۹
 فرهنگ واژه های گلستان ، فیاض ،
 میر بخش : ۱۷۴
 فرهنگ واژه های گلستان ، محمد
 یعقوب : ۱۷۳
 فرهنگ واژه های گلستان ، ن :
 (یکی نیستند) ۱۷۵

- فرهنگ واژه های گستان ، ن : گستان ، سعدی شیرازی : ۱۰۱
 (پیش از ۱۰۹۶ هـ) ۱۷۳
 فرهنگ واژه های گستان ، ن : مجلس پنجگانه ، سعدی شیرازی :
 (در ۴ شماره) ۱۷۰
 فواید غوثیه ، ن : ۹۲
 فیض کریم : ترجمه کریم ، فیض
 ۹۳ احمد ککروی :
 کریم ، سعدی شیرازی : ۷۴
 کلیات سعدی شیرازی : ۹
 گلدسته ، گجراتی ، مید کریمداد : ۶۶
 گلدسته گستان : منتخب گستان :
 ۱۳۸
 وعظ سعید ، دهلوی ، احمد سعید :

II - نام کسان

پس از هر نام ، شماره های که در (. .) جای داده شده است ،
نشانه آن است که در آنجا صاحب نام در مقاله نگارنده یاد شده است .
و آنجا که در « . . » آمده نشانی آن است که در مقام کاتب نسخه است .

آرائین ، حبیب الله بن نور بخش : احرای ، میر نور الله دهلوی :

« ۱۳۰ » ۱۷۵ ، ۱۵۴

آرزو ، علیخان : ۵۹ احسان دانش : ۱۲۶

آصف : « ۱۳۷ » احسان الدین بن علاءالدین :

محمد آیت الله : « ۱۱۰ » « ۱۶۶ »

ابراهیم (؟) : « ۱۲۰ » ، ۱۲۴ احسن بیگ : « ۱۴۳ »

ابراهیم ، سلطان ابو الفتح : ۹ ،

احمد : « ۴۹ » ، ۱۲۷

۱۳ ، ۱۷ ، ۱۹ ، ۱۰۲ امیر احمد ، سید : « ۱۱ »

ابراهیم گلی : « ۱۶۰ » احمد بن غلام محمد : « ۴۴ »

ابراهیم بن خان محمد : « ۱۱۷ » احمد بن مرتضی قلی : « ۴۱ »

ابدالوی ، ابو الفیض ، محمد

احمد بن موسی کاظم : « ۳۱ »

عبدالکریم : ۷۸ ، ۱۰۸ احمد بن نظم الدین : « ۳۲ »

ابو الغلیل خان محمد ۳۵ ، ۴۶ احمد پسروری بن شمس الدین :

ابو الخیر : ۱۲۲ (۹۰)

- احمد پوری ، نور حسن : ۱۰۷
 احمد حسین احمد قلعه داری : ۲۲ ،
 ۴۳ ، ۴۵ ، ۵۵ ، ۷۳ ، ۱۶۲
 احمد خان : « ۱۵۶ »
 احمد دین بن حیات بخش : « ۳۰ »
 احمد سعید : ۱۲۳
 احمد شاه (؟) : ۱۰۹ ، ۱۳۱ ،
 « ۱۲۶ »
 احمد محمد : « ۶۴ »
 احمد میرزا محمد پیشاور : « ۱۲۶ »
 احمد یار : « ۱۲ »
 محمد اسحاق بن غلام رسول کرژ :
 ۴۲
 اسد الله (؟) : ۳۸ ، ۴۶ ، ۱۱۰
 اسد نظامی : ۶۷
 اسلام محمود ، پرفسور دکتر : ۷۸
 محمد اسلم ، طالب علم : « ۵۰ »
 اسلم محمود : ۱۲۵
 محمد اسماعیل : « ۵۷ » ، « ۱۱۱ »
 محمد اسماعیل بن بهائیخان :
 « ۴۴ »
 اشرف بن شریف : « ۱۱۵ »
 اشفاق احمد ، مجددی : ۵۷
 افغان ، اسد الله بن گل باز : ۴۵
 افغان ، غلام رسول بن عبدالرسول :
 « ۱۶۴ »
 محمد افضل (؟) : ۱۰۹ ، « ۱۴۰ »
 محمد اکبر : ۳۳
 اکبری ، عبدالباری بن عبدالقدوس :
 « ۲۶ »
 محمد اکرم : ۴۹ ، ۵۵ ، ۸۸
 الطاف حسین : « ۱۳۵ »
 الله بخش بن متراب : « ۱۳۶ »
 الله بخش میکن : ۱۳۲ ، ۱۳۵
 الله جویا : « ۱۹ »
 الله داد : « ۱۳۳ »
 الله داد بن علی : ۲۵
 الله داد بن میانداد : « ۱۶۷ »
 الله دتا : ۴۵ ، ۴۶ ، ۷۶ ، ۸۲ ،
 ۱۰۶ ، ۱۲۲ ، ۱۲۹ ، ۱۳۳ ،
 ۱۳۵ ، ۱۳۷
 الله دین : « ۷۹ »
 الله دین بن روشن دین : « ۱۲۱ »
 الله دین نظامی : ۶۱
 الله یار : « ۴۶ »
 الله یار باغوال : ۱۲۲
 الله یار ، طالب علم : « ۸۵ »
 الیاس بن وارث : ۱۲۱
 امام الدین (؟) « ۱۳۷ » ، ۱۶۶
 امام الدین بن عبدالباقی « ۱۳۴ »
 محمد امان : ۳۱ ، ۱۲۱
 محمد امان بن عبدالرحمن : ۳۱

- امان الله : «۱۲۷» ، «۱۵۰»
 امرتسری ، محمد موسی : (۲۲)
 محمد امیر : ۱۱۸
 محمد امین : ۱۳۵
 محمد امین بن دوست محمد :
 «۱۳۴»
 محمد امین بن سیف الله : «۱۲۷»
 محمد امین بن عبدالرحیم : «۱۳۵»
 امین الله شاه ، ابو الفیض : ۱۳۹
 انصاری ، خواجه محمد مرتضی :
 ۱۰۹
 انصاری ، محمد واصل : «۱۱۰»
 محمد انور : ۴۵
 انور بن جهان زیب : «۱۳۳»
 انور حسین : «۱۴۳»
 انور علی : «۱۲۴»
 اورنگ زیب : ۲۸ ، ۹۷ ، ۱۷۳
 ایزد بخش بن امام بخش : «۲۷» ،
 «۱۰۴»
 ایمن آبادی ، سعید احمد : «۴۶»
 ایمن آبادی ، فضل احمد : «۱۱۱»
 محمد بابر ولد محمد اکبر : «۵۱»
 باجوه ، کبیر احمد : ۱۰۳
 محمد باقر ، دکتر : ۴۶ ، ۷۹
 محمد باقر : «۵۴»
 بتن ، سعادت خان : ۳۰ ، ۸۲
 بخارایی ، حسن شاه بن فقیر الله :
 «۱۱۸» ، «۱۱۹»
 بخارایی ، سید امیر شاه : ۳۳ ، ۵۸
 برخوردار بن خیرالدین : «۱۴۱»
 محمد بشیر : «۷۰»
 بشیر احمد بن عبدالواحد : «۵۰»
 بگوی ، ابرار احمد : ۸۹
 بلدره ای ، اسماعیل : «۶۶»
 بلوچ ، غلام محیی الدین بن فصیح
 الدین : «۱۱۶»
 بوهر باآه ، محمد علی کوثر بهتی :
 ۴۴ ، ۸۲
 بهاء الدین : «۳۴»
 بهادر شاه : ۱۰۷
 بهار ، منشی رای تیک چند : (۵۹)
 بهاری لال ، جانی راضی : (۷۳)
 بهان سنگھ بن گلاب سنگھ : «۴۴»
 بهتی ، محمد علی کوثر : نوشاهی
 بهرام بیگ : «۱۲۳»
 بهکری ، محمد عبید الله : ۱۰۲
 بهمنی ، سلطان محمود شاه : ۱۳۹
 بهوانی پرشاد : «۱۴۲»
 بهیروی ، ابو سعید محمد رمضان :
 ۱۷۶
 بیدری ، سید محمد : ۳۴ ، ۱۰۲ ،
 ۱۶۴

- بیستون ، علی احمد : (۱۳)
 تاج بن عبدالغفور : «۱۲۶»
 تبریزی ، بایزید بن ابراهیم : «۱۰»
 «۱۲» ، «۱۴» ، «۱۰۲»
 تنوی ، ملا سعد : ۱۵۴
 ترکان پیشه ، رنگ محمد بن خوشی
 محمد : «۱۳۳»
 ترین ، عبدالحلیم : ۱۰۹
 تیک چند ، منشی رای بهار : (۵۹)
 پارسا ، محمد نقشبندی : «۲۷»
 پتیسری ، عبدالمجید : «۶۱»
 پریم چند کهتری ، منشی : «۷۶»
 پسروری ، محمد نورالحق : «۸۹»
 پنجتار ، شیر عالی : «۴۰»
 پنهاری ، محمد عباس : قاشقایی
 پیرا آوان محاسب : «۱۳۵»
 پیرا بخش ، ساکن امین پور :
 «۱۲۹»
 پیرزاده ، خلیل احمد ناصر : ۷۶ ،
 ۱۷۵
 پیر محمد کرم شاه علامه : ۱۶۲
 پیشاوری ، عمر : «۴۲»
 پیشاوری ، نعیم الله بن معز الله ،
 مهمند : «۱۲۱»
 جابری ، احمد بن محمد نیاز : «۳۹»
 جان بیک : ۱۰۷
- جالندهری ، انوارالحق بن
 عبدالمتمین : «۱۲۱»
 محمد جاوید ، ۳۶
 جعفر بن عبدالماجد : «۱۲۰»
 جعفری ، دکتر اختر : ۱۲۶
 محمد جلال الدین بن رحیم بخش :
 «۸۴»
 جلال الدین محمد بن جلال الشاهی
 الرضوی : ۱۰۴
 محمد جمیل الدین قریشی : «۳۱»
 جندی گرهی ، ظهور احمد بن ناصر
 الدین : «۳۹»
 جونپوری ، شمس الحق والدین
 عبدالرشید : ۱۵۳
 جهان خان : ۱۰۴
 جهان خان اسد : ۴۹
 جهان زیب : ۳۰ ، ۳۷ ، ۱۰۵
 جی ، معین الدین : ۱۳ ، ۱۷۲
 جیلانی ، جمال شاه بن امیر شاه :
 «۱۲۳»
 جیلانی سید مبارک شاه : (۵۱)
 جیو ، میان : ۱۰۵
 چغتائی ، دکتر محمد عبدالله : ۶۰
 حامد علی ، چشتی : ۱۳۰
 حبیب الله (؟) : ۳۶ ، ۴۶ ، ۱۱۹ ،
 ۱۵۸ ، ۱۶۷

- حبیب الله بن نور بخش آرائین : خلیل احمد ناصر ، پیرزاده : ۷۶
 «۱۳۰»
 حبیب الرحمان (؟) : ۱۲ ، ۴۶ ، ۳۵ ، ۳۶ ، ۳۸ ، ۴۰ ، ۴۲ ،
 ۱۳۷
 محمد حسن : «۱۵۱» ، «۱۷۰» ، خوارزمی ، حیات محمد بن قاری :
 «۱۷۴»
 محمد حسن بن محب الرحمان : خیالی رام بن شودیال : «۳۸»
 «۱۳۰»
 حسن احمد : «۱۳۳»
 حسن علی : ۹۱
 محمد حسین بن عبدالله : «۱۱۸»
 محمد حسین بن یعقوب : ۸۲
 حسینی ، ابو الفتح : ۲۱
 حسینی ، میر عماد : «۱۰»
 حشمت بن محبت علی : «۱۴۲»
 حفیظ الله بن محمد یار ، علائی :
 «۱۳۵»
 محمد حلیم : ۱۴۱
 محمد حیات بن فتح خان : «۱۳۰»
 حیدر بخش : «۷۶»
 حیدر رفیع ، شاهزاده : ۲۶
 حیدری ، محمد اقبال : «۶۷»
 خادم حسین : «۱۳۶»
 خان محمد : ۱۲۲
 خانی محمد شریف : ۴۰
 ختک ، عبدالقادر : ۱۴۵
- خلیل احمد ناصر ، پیرزاده : ۷۶
 خواجه محمد سلیم ، دکتر : ۲۹
 ۳۵ ، ۳۶ ، ۳۸ ، ۴۰ ، ۴۲ ،
 ۱۴۲ ، ۱۱۳ ، ۸۲ ، ۷۰ ، ۵۷
 خوارزمی ، حیات محمد بن قاری :
 ۱۰۴
 خیالی رام بن شودیال : «۳۸»
 داؤد خان (؟) : ۳۶ ، ۱۰۹
 داؤد ، مولانا : ۳۸ ، ۴۸ ، ۸۳ ،
 ۱۰۹ ، ۱۳۵ ، ۱۴۴
 داودی ، خلیل الرحمان : ۴۳
 ۱۱۱ ، ۱۲۴ ، ۱۲۷ ، ۱۳۵
 محمد دائم بن سردار علی بکھر :
 «۸۲»
 درانی ، تیمور شاه بن احمد شاه :
 ۱۶۰
 درویش علی بن محمد امین :
 «۱۴۳»
 درویش محمد ، طالب علم : «۱۳۷»
 دلهوری ، فضل رسول قاری :
 «۱۸»
 دهلوی ، احمد سعید : «۹۳»
 دهلوی ، محمد سعید (؟) : ۱۱۸ ،
 ۱۲۲ ، ۱۰۶
 دهلوی ، عبدالمجید : «۱۰۸»
 دهلوی ، نور الدین : ۱۷۱

- محمد ذاکر بن محمد سعید : « ۱۲۱ »
 ذکا الله : ۸۱
 راشدی ، استاد حمام الدین : ۳۳ ،
 ۱۲۱ ، ۸۶
 راضی ، جانی بهاری لال : « ۷۳ »
 راعی ، محمد شفیع : ۴۴ ، ۸۱ ،
 ۱۴۱ ، ۱۴۲ ، ۱۴۴
 رام ، وزیر جنگ : ۱۳۲
 رب نواز : ۱۲۷
 رب نواز بن محمد سعید : « ۱۲۲ »
 رحمان بیگ : « ۱۱۸ »
 رحم بخش : « ۱۵۹ » ، « ۱۶۶ »
 رحمت علی قریشی : ۴۲ ، ۱۲۸
 رحیم الدین (?) : « ۱۲۱ » ، « ۱۲۹ »
 رستم علی بن دارا : « ۱۱۵ »
 رضوان الهی بن عبدالله : « ۷۶ »
 رضوی ، محمد عبدالله : ۱۱۴
 رضوی ، عبدالجبار : « ۸۹ »
 محمد رفیق (?) : ۱۰۷ ، ۱۵۱ ، ۱۶۱
 رکن الدین بن خلیل الرحمان : « ۱۶۶ »
 محمد رمضان : « ۱۳ »
 رمضان بن غلام بهروز : « ۱۰۹ »
 رنجیت سنگھ : ۱۳۴
 رنگ محمد بن خوشی محمد :
 « ۱۳۳ »
 محمد ریاض ، طالب علم : « ۱۳۱ »
 محمد ریاض بن غلام حبیب :
 « ۱۲۹ »
 زاهد حسین ، میر مهید (?) : « ۳۵ » ،
 ۱۰۴
 زاهدی : صبغت الله : « ۱۲۳ »
 زیر احمد بن عبدالجبار : « ۴۶ »
 محمد زمان : « ۴۲ » ، « ۹۲ » ،
 « ۱۲۸ » ، « ۱۵۹ »
 محمد زمان بن مالک : « ۷۵ »
 زنجانی ، محمد اسلم موسوی : « ۳۰ »
 زنجانی ، هدایت الله بن آیت الله :
 « ۲۷ »
 سالم ، غضنفر علی : ۱۲۹
 سبحانی ، حبیب : « ۱۵۰ »
 سبزواری ، بهادر شاه بن دلداز
 حسین : « ۳۶ »
 سبط الحسن بن مقیم شاه : « ۳۱ »
 سجاد حسین : « ۷۲ » ، « ۹۴ »
 سجن بن مکھن : « ۴۰ »
 سخی محمد بن الله دتہ : « ۱۳۲ »
 محمد سراج الدین بن مزول احمد :
 « ۱۱۱ »
 سرحدی ، اورنگ زیب بن فدا
 محمد : « ۶۸ »
 سردار خانی ، عبدالوحد بن خدا
 بخش : « ۱۰۹ »

سنندی، میر غلام مصطفی سکھری :

«۱۲.»

سنندی، هدایت الله بن محمد حسن،

هالائی : (۹۴)

سهروردی، حفیظ بن نائب :

لاهوری

سیالکوٹی، حامد بن عبدالغالب : «۳۸»

سید شاه : «۱۲۱»

محمد سیف الله : ۴۶

سیف الدوله، ذکریا : ۸۷

شاهپوری، ابو حامد : «۱۱۰»

شاهپوری، غلام رسول : «۸۰»

شاهداد بن قباد : «۵۷»

شاهدره ای، آصف : «۱۳۷»

شاهرخ بن شهزاده سید گل : «۱۱۹»

شاه علی : ۱۲۱

شاه محمد، میانی : ۵۰، ۴۲، ۴۰

شجاع الملک : ۱۲۴

شرافت علی : «۱۱۹»

شرف الدین بن شاه میر : «۸۷»

شرف الدین بن محمد آدم : «۷۰»

محمد شریف : ۴۹، ۱۲۱

محمد شریف البدر : ۴۶، ۸۲

۸۳، ۱۱۰، ۱۱۴، ۱۳۱

۱۳۳، ۱۳۴، ۱۴۳، ۱۴۴

۱۴۵

مردار محمد : ۴۲، ۱۱۴

مرور خان بن محمد نعیم : «۱۳۱»

محمد الله جان : ۷۷

محمد الله بن حمزه خان : «۶۶»

محمد الله بن محمد : «۱۲۱»

محمدی، شیرازی : (۱)

محمد سعید (?) : ۱۲۷، ۱۲۹

۱۳۶، ۱۴۲، ۱۵۲

محمد احمد : ۳۹، ۸۵، ۱۱۵

محمد قریشی : ۹۳

مشتیانی، محمد نصیر بن سلطان :

(۶۳)

مکندرانی، میر محمد : ۷۵

مکندری، میر محمد : ۱۳۲

سلام الله : «۹۱»

سلامت علی بن عبدالمتین : «۱۱۰»

سلطان بن حسین بن سلطان نذاف :

«۱۲۴»

سلطان احمد : «۱۲۵»

سلطان شاه : ۴۸

سلطان محمد بن نیکو خان : «۸۱»

سلطان محمود حسین، دکتر : ۹۰

محمد سلیم : «۹۱»

سنندی، محمد زبیر : ۲۴

سنندی شمس الدین بن رکن الدین :

«۷۸»

صلاح الدین : ۳۰ ، ۳۹ ، ۶۱ ،

۱۵۹

ضیغم ، سید سبط الحسن : ۸۰

طالب هاشمی : (۷۲)

محمد طیب بن احمد : ۳۷

محمد ظریف بن دولت خان :

«۱۳۷»

ظهور الدین بن محمد نسیم :

«۱۲۴»

عابد حسین : ۱۲۰

محمد عاشق بن خیر الدین :

«۱۳۲»

عاصی ، نورالرحمان : «۳۸»

عاقل خان بن سعید گل : «۴۹»

محمد عالم بن فیض بخش : «۱۵»

عالمگیر شجاع : ۱۱۹ ، ۱۲۸ ،

۱۳۰

عالمگیر ، محیی الدین : اورنگ زیب

عبدالله (؟) : ۱۰۳ ، ۱۲۴ ، «۱۲۵»

محمد عبدالله (؟) : ۳۰ ، ۴۴ ،

۷۴ ، ۱۳۵ ، «۵۰»

عبدالله بن تاج : «۱۲۷»

عبدالله بن سید محمد : «۳۰»

عبدالله بن غلام مصطفی : «۱۳۴»

محمد عبدالله بن محمد مقیم :

«۱۰۹»

محمد شریف بن غیرت : «۴۳»

شمس الدین (؟) : «۵۵» ، (۸۹) ،

«۱۲۹»

میر شمس الدین حسین : «۳۹»

محمد شفیع : ۸۱ ، ۱۵۶ ، ۱۶۷ ،

۱۷۰

محمد شفیع ، مسلم : «۱۳۱»

شوق ، محمد رمضان : ۱۲۶

شهاب الدین : ۴۴ ، ۷۶ ، ۱۱۵

شهی ، میر عبدالستار محمد :

(۲۱)

شیرازی ، ابراهیم : ۱۰۴

شیرازی ، مکندر شاه بن سید علی

نقی : «۱۳۲»

شیرازی ، محمد علی : «۲۰»

شیر محمد (؟) : «۱۳۳» ، ۱۵۰

شیر محمد بن عبدالکریم : «۱۱۹»

صابونگر ، خان محمد بن محمد

زاهد : «۵۶»

صاحب دیوان ، شمس الدین (۱۵)

صاحب گل بن صابر : «۱۲۹»

محمد صالح : «۲۹» ، «۳۳»

صدیقی ، محمد شریف ، پرفسور :

۴۸ ، ۱۴۳ ، ۱۷۶

صفی الله شاه : ۱۰۹

صلاحت خان بن ملیحان : «۴۵»

- عبدالله بن وصفي : « ٣٠ »
 محمد عبيدالله : ١٠٢
 عثمان (؟) : « ٤١ » ، « ٤٨ »
 عثمان الدين : « ٢٩ »
 عثمانى ، سلطان مصطفى : ١٤٥
 عبدالجميل : « ٤٩ »
 عبدالحفيظ : « ١٤٤ »
 عبدالحفيظ بن قربانعلی : (١١٧)
 عبدالحق غور غشى : ١٣٦
 عبدالحكيم بن غوث الدين ، مولوى
 غوث : « ١٢٨ »
 عبدالحميد ، سائين : ١١٧ ، ١٢٢
 عبدالحی : ١٠٧
 عبدالحلیل : ١٣٣
 عبدالرحمان شاه ، سيد : ٨٨ ،
 ١٠٥ ، ١٥٦
 عبدالرحمان : « ١٢٣ » ، « ١٤١ »
 عبدالرحمان بن محمد احسان :
 « ٦٢ »
 عبدالرحيم (؟) : « ١٢ » ، ٨٢ ،
 ١٢٣
 عبدالرحيم بن محمد يار : « ١٣٨ »
 عبدالرحيم عبدالجميل : ١٤٥
 عبدالرزاق : « ٤٦ »
 عبدالرسول (؟) : « ٤٥ » ، « ٥١ » ، ٨٥ ،
 (٧٠) ، ١٣١
 عبدالرشيد ، قارى : « ٤٦ »
 عبدالرشيد بن عبدالوواح : ١٣١
 عبدالرضا احمد ، ربنايوس : « ٣١ »
 عبدالرؤف بن غلام محيى الدين :
 « ٤٩ »
 عبدالسلام : « ١٠٩ »
 عبدالشكور : ٤٣
 عبدالشكور بن رحمت : « ١٣٦ »
 عبدالصمد : « ١١١ »
 عبدالصمد ، كاري : ٨٠
 عبدالعزيز : « ٨٨ »
 عبدالعزيز بن غلام رباني : « ١٣٦ »
 عبدالحی : « ١٢٠ »
 عبدالحی ، ماه پوره : « ٤٢ »
 عبدالغفور : ١١٥ ، « ١٢٣ »
 عبدالغفور بن عبدالرحمان : « ٨٧ »
 عبدالغفور بن عبدلرحيم : « ٨٧ »
 عبدالقادر : « ١١٠ »
 محمد عبدالقدوس ، استاد : ١٧٢
 عبدالقدوس بن نياز احمد : « ١١٩ »
 عبدالکريم : ٤٤
 عبدالکريم بن فتح محمد : « ٥٣ »
 عبدالکريم ، سعدى : (٧٢)
 عبدالکريم قلعه دارى : « ٥٥ » ، ٩٢ ،
 ١٦٢
 عبدالمجيد بن عبدالحميد : « ١٣٢ »

علی شیرین بن سرفراز احمد :

«۳۴»

علیم الله ، حسینی : (۵۸)

علی محمد (۹) : «۲۸» ، «۷۶» ،

۸۳ ، ۱۳۵

علی محمد بن دوست محمد : «۷۶»

علی محمد بن عبدالحق : «۵۰»

علی محمد بن گل محمد : «۵۸»

علی محمد بن مصطفی : «۱۲۶»

علی محمد بن ولی محمد : «۴۱»

عماد حسینی ، میر : «۲۵»

عماد الدین : «۱۴۲»

عمر خان : «۱۵۹»

محمد عمر بن میر احمد : «۳۱»

عمر بخش : «۱۲۷»

عمر بخش بن دلدار : ۱۲۴

عمر شاه ، صاحبزاده : ۱۳۱

عمر ، غوث الزمان : ۱۲۷

عمر الدین : «۱۲۸»

عنایت الله : ۴۵ ، ۱۱۰

مید عنایت الله بن نور محمد :

«۱۵۴»

عنایت شاه قریشی : ۷۹

عیان الله بن ولی الله : «۳۸»

غالب شاه بن ملک شاه : «۸۰»

غضنفر علی : ۳۱ ، (۵۰)

عبدالودود : «۳۴»

عبدالودود بن ساوللا خان : «۸۱»

عبدالوهاب : «۸۳»

محمد عجب : «۱۲۷»

عزت خان : «۱۱۷»

عزیز الله بن عبدالرحیم : «۱۵۷»

عزیز نور احمد بن درویش محمد :

«۱۵۴»

عطاء الله ، قادری : ۳۰

عطاء الله بن دوست : «۴۲»

عطمان ، محمد یاسین : ۵۰

عظیم آباری ، عبدالله : ۱۰۹

محمد عظیم : «۴۵» ، «۶۸»

محمد عظیم بن عبدالکریم : (۵۵)

محمد عظیم الدین بن غلام خلیل

نجار : «۱۶۷»

علاء الدین ، عرف علیا : «۱۲۷»

علایی ، حفیظ الله بن محمد یار :

«۱۳۵»

علوی ، محمد حسین : «۱۱۰»

علی بخش قریشی : «۴۲»

علی پوری ، الله دتا بن زمان :

«۳۷»

علی حق شاه : ۲۵ ، ۶۷ ، ۸۹

۱۰۲ ، ۱۰۴ ، ۱۰۸ ، ۲۱۰

۱۴۳ ، ۱۷۵

فاروقی ، محمد اجمل : ۱۶۱
 فاروقی ، عبدالرشید : ۵۳ ، ۵۷ ، ۱۰۷
 محمد فایقی بن محیی : «۱۶۲»
 فتح خان بن جمعه خان : «۱۵۹»
 فتح الدین بن غلام علی : «۸۳»
 فتح محمد (؟) : ۳۹ ، ۱۱۰ ، «۱۰۸»
 فخر الدین : ۳۸ ، ۱۱۵
 فرخ سیر : ۹۷
 فریدون محمود شاه : ۸۹
 محمد فضل : «۷۷»
 فضل احمد : «۱۲۸»
 فضل الله شاه (؟) : ۳۱ ، ۸۰ ، ۱۳۱ ، «۱۳۱» ، ۱۳۵
 فضل الہی بن عبدالرحمان : «۶۵»
 فضل حسین : ۱۴۳
 فضل دین : «۵۱» ، «۱۲۹» ، «۱۳۴»
 فہیمی ، نعیم الله پرفسور : ۳۳
 فیروز خان (؟) : «۱۳۱» ، «۱۲۵»
 فیض بن حفیظ : «۴۰»
 فیض الله بن سعد الله : «۳۸»
 فیض رسول : «۷۷»
 قادر بخش بن غلام محمد : «۱۲۸»
 محمد قاسم : «۴۳»

محمد غفران : «۳۴»
 غلام احمد : «۱۲۱»
 غلام احمد بن محمد ہاشم : «۵۴»
 «۱۴۳»
 غلام بشیر شاہ : ۵۰ ، ۱۲۲
 غلام حبیب : «۵۴»
 غلام حسن (؟) ، ۷۹ ، (۸۹)
 غلام حسین : «۴۸» ، «۱۷۴»
 غلام حسین بٹ : ۱۰۹
 غلام رسول (؟) : «۱۴۱» ، «۱۴۲»
 «۱۲۵»
 غلام سرور : ۴۹ ، ۱۳۰ ، ۱۳۷
 غلام علی : «۱۱۱» ، «۱۱۸»
 غلام علی بن عبدالکریم : ۱۰۵
 غلام قادر بن فضل دین : «۱۳۶»
 غلام محمد : ۷۹ ، ۸۴ ، ۱۲۷ ، ۱۷
 غلام محمد بن عثمان : «۱۵۴»
 غلام محیی الدین : «۳۶» ، «۱۲۰»
 «۱۶۱» ، «۱۶۲»
 غلام نبی بن عبدالواحد : «۳۶»
 غلام یاسین : «۱۱۶»
 غوث بخش ، سید عبدالوہاب : ۹۲
 غوث محمد : «۸۱»
 غیاث الدین محمد : ۹
 فاروقی ، ابراہیم : ۱۶۷

- قاسم علی بن الہی بخش : «۴۳»
 قاسم علی بن تاج الدین : «۲۷»
 قاسمی ، عبدالرشید : ۲۷ ، ۸۱ ، ۱۲۶
- کاشقایی ، محمد عباس پنهاری :
 «۳۵»
 قانونی ، مصطفی بن سلیمان : ۱۴۵
 قدرت اللہ : ۲۹ ، ۲۴ ، ۹۱ ، ۱۱۷
- قرشی ، عبدالرہول بن شہاب الدین :
 (۵۶) ، (۷۱)
 قزلباش ، راحت علی : ۱۲۹
 قزوینی ، کاب علی : «۱۲» ، «۳۶» ،
 «۱۱۸» ، «۱۲۰»
 قصوری ، علی محمد شاہ ہمدانی :
 ۱۷۲
 قطب الدین (?) : «۴۳» ، «۱۰۶» ،
 «۱۲۳»
 قطب الدین بن جان محمد :
 «۱۲۰»
 قطب الدین بن رفیع الدین : ۱۰۴
 قل احمد بن یار محمد : «۵۴»
 قمر الدین : «۴۳» ، «۱۲۲»
 محمد قمر الدین : ۱۶۴
 کاظم الدین : «۱۱۰»
 کاظمی ، ایم . آئی : ۱۴۱
- کاظمی ، میر سجاد حسین : ۴۱ ،
 ۱۲۴
 کاسبخش بن اورنگ زیب : ۹۷
 محمد کامل بن اللہ یار : (۸۷)
 کرم الہی : «۴۱»
 کرم بخش بن محمد عظیم : ۱۰۳
 کرم دین (?) : «۳۹» ، «۴۳» ،
 ۴۵
 کریم بخش ، خالد : ۹۵
 کریم الدین احمد : ۹۱
 کرمانی ، شاہ ابو العالی : ۵۸
 کروری ، غلام رسول : «۶۸»
 کسسی ، محمد حسین : ۱۲۸
 کشمیری ، قادر بابا : «۸۰»
 ککروی ، فیض احمد : (۹۳)
 کلہوی ، محمد بن غلام محمد :
 (۶۰)
 محمد کمال : «۱۲۸»
 کوہاٹی ، محمد اکبر بن رحیم گل :
 «۳۷»
 کوہاٹی ، غلام علی شاہ عثمانی :
 (۶۸)
 کھوکھر ، عطاء الرحمان : ۵۰ ،
 ۷۸ ، ۸۴ ، ۱۱۱ ، ۱۲۱
 گجراتی ، سلطان احمد : ۱۰۳
 گجراتی کریمداد : (۶۶)

ماجد بن حامد : «۱۶۱»
 مازندرانی ، محمد صالح : ۱۷۱
 مبارک علی شاهد : ۱۱۴ ، ۱۱۴
 مجتبیٰ ، مجیب الدین : «۲۵»
 محمد مجید : «۶۴»
 مجددی ، مطلوب الرسول : ۱۲۲
 ۱۳۴
 مجددی ، محمد هاشم : ۱۲۵
 محبوب بن جمال الدین : «۸۳»
 محبوب عالم : «۸۴»
 محبوب ، محمد جعفر ، دکتر :
 ۱۰۶
 محمد محسن «۱۴۴»
 محسن علی : «۴۶»
 محمد (?) : ۵۵ ، ۸۰ ، «۱۲۴»
 «۱۳۲» ، «۱۵۹»
 محمد بن رحمت الله : «۸۵»
 محمد بن عبدالفتاح : «۱۵۴»
 محمد بن فتح دین : «۵۰»
 محمد بن علی احمد : «۱۰۹»
 محمد بن نور احمد : ۴۱
 محمد بخش : «۱۳۰»
 محمد بخش بن محمود : «۶۴»
 محمد پناه بن عتیق الله : «۱۰۹»
 محمد جان : ۱۳۲
 محمد خان : «۱۵۱» ؛ خان محمد

گردیزی ، شاه عباس : ۱۵۹
 گرگانی ، شریف : (۵۲)
 مید گل : ۹۸
 گل احمد بن عبدالرسول : «۱۵۷»
 گل حسن : «۱۵۷»
 گزار احمد : ۳۷ ، ۴۳
 گنج لعل ، منشی : ۱۴۲
 گیان داس دلدار رام داس : «۱۲۲»
 کیلانی ، محمد شفیع : «۱۱۷»
 کیلانی ، شمس الدین : ۲۰ ، ۲۱
 ۱۱۹ ، ۷۸ ، ۶۱
 کیلانی ، منگل سین : ۱۱۸
 لاهوری ، حفیظ بن نایب احمد :
 «۱۴۳»
 لاهوری ، محمد عبدالرحمان بن
 علی حسین : «۱۴۳»
 لطیف الله بن محمد حسن : «۷۸»
 لعل شاه : «۴۱»
 لکهنوی ، اعظم بن حیدر : ۱۰۳
 لیلیانی ، رب نواز : ۴۱ ، ۸۴
 لودهیانوی ، محمد بشیر : ۳۷
 ۶۸ ، ۸۱ ، ۱۰۳ ، ۰۴
 ۱۰۷ ، ۱۰۸ ، ۱۱۵ ، ۱۱۷
 ۱۱۹ ، ۱۲۲ ، ۱۲۷ ، ۱۳۰
 ۱۳۲ ، ۱۳۴ ، ۱۴۳ ، ۱۴۴
 لهو لعلی : «۱۱۸»

- محمد الدین : «۵۹»
 محمد راج بن شوکت علی : «۷۶»
 محمد روشن دین : «۵۷»
 محمد مغید ، سید بهیک : ۵۸
 محمد سلطان : (۶۱)
 محمد سلیم : ۱۰۷
 محمد شاه آدینه : «۴۴»
 محمد شاه ، سید : ۱۳۰ ، ۱۵۹
 ۸۷ ، ۶۹
 محمد شجاع قادری : «۴۰»
 محمد عالم : «۱۵۱»
 محمد عبدالرسول : ۱۵۶
 محمد علی (؟) : ۲۶ ، ۲۷ ، ۲۸
 ۲۳ ، ۳۹ ، ۴۹ ، ۵۳ ، ۶۱
 ۷۵ ، ۸۴ ، ۱۰۸ ، ۱۱۵
 ۱۱۷ ، ۱۲۲ ، ۱۲۵ ، ۱۶۶
 «۸۹»
 محمد علی بن حمید الدین : «۱۰۸»
 محمد علی بن عبدالله : «۶۷»
 محمود : «۳۶»
 محمود بیگ : ۵۷ ، ۱۱۵ ، ۱۱۷
 محمود ، پادشاه : ۱۶۷
 محمود جیور : ۵۴
 محمود خان : ۵۰ ، ۱۳۶
 محمود الرحمان بن عبداللطیف :
 «۴۵»
 مراد بخش : «۱۲۲»
 مستان بن کشن داس : «۷۶»
 مسعود : «۶۷»
 مشکین شاه بن نعمت : «۸۵»
 مصطفی آبادی ، محمد عزیز : ۹۱
 مظفر بن محمد ظفر : «۵۱»
 مظفر بن عبدالله : «۹» ، «۱۳»
 «۱۰۵» ، «۱۷» ، «۱۹» ، «۲۴»
 «۱۰۲»
 مظفر علی خان والا : (۹۳) ، (۹۶)
 معظم خان : ۴۳ ، ۴۹ ، ۱۲۸
 ۱۳۷
 محمد معروف : «۱۰۸»
 معین الدین بن مهر دین : «۱۲۳»
 مغیت الدین فقیر : ۳۱ ، ۳۶
 ۳۷ ، ۵۰ ، ۵۵ ، ۷۸ ، ۸۵
 ۸۶ ، ۱۱۷ ، ۱۱۹ ، ۱۲۰
 ۱۲۱ ، ۱۲۳ ، ۱۳۰
 مقرب الدین : ۱۱۶
 مکن ، محمد حسن : «۲۲»
 مکی ، محمد عامل : «۱۵۱»
 ملتانی ، سید میان بن عبدالله : ۱۰۲
 ملتانی ، عبدالحق : «۲۷» ، «۳۶»
 ملتانی ، محمد اکرم (؟) : ۱۷۵
 (۸۸)
 ملک عنایت الله : (۷۲)

- ملهمی ، ولی محمد بن عبدالستار :
« ۸۲ »
- منو خان بن حسن : ۱۱۹
منور شاه : « ۴۲ »
- محمد منیر بن سلطان احمد : « ۵۰ »
منیر احمد ، سردار پورنون : ۸۴
۱۳۱
- موسی خیلی ، عبدالرب : « ۳۰ »
- مهدی حسن : « ۴۰ »
- مهر عبدالعقی ، دکتر : ۶۷
مهر علی شاه : ۲۸ ، ۵۷ ، ۶۶
۱۱۴ ، ۱۲۸ ، ۱۳۰ ، ۱۴۳
۱۴۴
- مهمند ، زمان عجائب : « ۱۲۹ »
مهمند ، نعیم الله بن معزالله : « ۱۲۱ »
مهنو سنگه ناتمه گجر : « ۴۷ »
- میاندار بن عبدالحکیم : « ۲۹ »
- میر احمد : « ۱۱۱ »
- میر احمد بن جمیل : « ۱۳۰ »
- میرزا جان : « ۱۴۲ »
- میرزاده ، محمد یار : « ۳۹ »
- ناظم یاسینی ، محمد ابراهیم : ۷۷
نالکچند (مانکچند) : « ۱۵۱ »
- نبی بخش : ۳۳ ، ۴۴
- نثار بن عبدالمهیمن : « ۳۸ »
- نجم الدین (؟) : ۸۴ ، « ۱۶۴ »
- لدوی فردوسی ، محمد نعیم : (۷۲)
محمد نذیر بن محمد صدیق : (۹۰)
نذیر احمد : ۱۵۸ ، ۱۶۴
نسبیت رای : ۱۵۱
محمد نسیم : ۴۵ ، ۸۵
نسیم بن کرم : « ۱۲۵ »
نسیم گل (؟) : « ۴۷ » ، ۱۱۹ ، ۱۳۶
محمد نصیر (؟) : « ۱۰۹ » ، ۱۷۵
نصیر احمد : ۴۴ ، ۸۲ ، ۱۱۷
۱۳۱ ، ۱۳۳ ، ۱۳۵
- نصیر الدین بن عبدالله : (۹۱)
نصیر الدین بکهوری : ۱۷۱
نطنزی ، سعد الدین : (۱۴)
نظام الدین ، بهکر : « ۹۰ »
نظام الدین بن نزهت : « ۳۸ »
نظامی ، الله دین : ۱۵۹
نظامی ، محیی الدین بن عبدالطیف :
« ۴۹ »
- نظامی ، محمد نظام الدین : « ۵۱ »
- نظر علی بیگ : (۹۴)
محمد نعمان بن غلام عثمان :
« ۱۱۴ »
- نعمت الله (؟) : ۳۸ ، ۸۲ ، ۱۲۳
۱۴۴
- نقوی ، حسین عارف : ۱۳۲
ننکر هاری ، محمد شریف : ۱۶۱

- نوشاهی ، غلام مصطفی : ۸۸ ،
(۹۰)
- نوشهری ، مطلوب حسین : «۳۷»
نیاز احمد بن عبد الواسع : «۳۶»
نیاز محمد (؟) : «۱۲۰» ، «۱۴۲»
نیک محمد : «۱۲۴»
نیک محمد بن عبدالرزاق جیو :
«۳۷»
- وصیف گل بن ظفر گل : «۴۰»
ولی الدین ، عبدالرحمان : «۱۱۷»
ولی محمد (؟) : «۸۱» ، ۱۲۰
ولی محمد نجار بن ابراهیم : «۱۲۶»
وهاب علی شاه : ۳۱
- وهوری ، محمد اسماعیل : ۵۰
هالائی ، هدایت الله بن محمد حسن :
(۹۴)
- هانسوی عبدالواسع : (۴۰) ، (۵۲)
- هدایت بخش : «۱۳۵»
هریرام بن گنگا رام راسچند : ۱۳۱
همدانی ، محمد طیب شاه : ۶۷۲ ،
۱۷۵
- یار محمد : ۳ ، ۷۹ ، ۱۱۰
محمد یاسین : ۱۱۸
یاسینی ، محمد ابراهیم : ۶۱
یکدل ، احمد بخش : «۱۳۰»
یوسف بن درویش خبره : «۱۲۱»
- محمد نور : ۶۸
نور احمد بن حسام الدین : (۶۳)
نور احمد بن قطب دین : «۳۶»
نور الحسن بن محمد حنیف : «۱۱۳»
نور حسین بن الهداد : «۱۱۶»
نور حسین بن شریف الدین : «۱۲۲»
نور حیات : ۱۲۱
نور الدین : «۱۲۶» (؟)
- نور الدین حسین : ۱۶۷
نور عالم بن غلام محمد : «۱۲۶»
نور علی : «۳۷»
نور علی آقا خیل : ۴۳
نور العین : «۱۹۵»
- نور محمد (؟) : (۶۹) ، «۱۵۳»
نوشاهی ، احمد بخش : (۷۹)
نوشاهی ، محمد اسماعیل اعظمی :
۴۰ ، ۱۵۶
- نوشاهی ، بشیر احمد بشارت : «۸۵»
«۹۵»
- نوشاهی ، محمد شریف : ۷۵ ،
۷۹ ، ۱۰۸
- نوشاهی ، شهاب الدین : «۱۱۷»
نوشاهی ، عصمت الله : ۱۰۸
نوشاهی ، محمد علی کوثر : ۱۲۸ ،
۸۲ ، ۴۴ ، ۱۰۹
- «۱۲۱»

III- نام فہرست نگاران

و راویان نسخہ ها به ترتیب شمار کار آنان

- ۱- احمد منزوی ۳۱۱
- ۲- محمد نذیر رائجھا ۱۵۵
- ۳- نعیم اختر قمر مجددی ۱۴۰
- ۴- سید عارف نوشاھی ۱۳۲
- ۵- محمد بشیر حسین ، دکتر ۵۹
- ۶- ملک محمد اقبال ، پروفیسور ۳۹
- ۷- سید خضر لوشاھی عباسی ۳۳
- ۸- محمد علی کوثر نوشاھی ۳۲
- ۹- عیداللہ ، پروفیسور ۲۹
- ۱۰- رضا ہمدانی ، استاد ۲۳
- ۱۱- اللہ دتا جودری ، دکتر ۱۹
- ۱۲- اختر راھی ، پروفیسور ۱۷
- ۱۳- امتیاز حسین ، سید ۱۷
- ۱۴- عباسی ، منظور احسن ۱۴
- ۱۵- محمد بتین ، سید ۱۳
- ۱۶- ساجد الرحمان ۱۳
- ۱۷- غلام حسین ، حافظ ۱۳
- ۱۸- انعام الحق کوثر ، دکتر ۱۰
- ۱۹- سرفراز علی رضوی ، سید ۱۰
- ۲۰- میر سجاد حسین کاظمی ۹
- ۲۱- احمد حسین احمد قلعد داری ، پروفیسور ۹
- ۲۲- خالدہ صدیقی بیگم ، دکتر ۶
- ۲۳- محمد اقبال مجددی پروفیسور ۶
- ۲۴- حسن مجتبیٰ رضوی سید ۴
- ۲۵- محمد اسرائیل کان اللہ لہ ، مولانا ۴
- ۲۶- روشن آراء بیگم ، دکتر ۳
- ۲۷- ظہور الدین احمد ، دکتر ۳
- ۲۸- شفیق الرحمان نوشاھی ۲
- ۲۹- رشید احمد ۲
- ۳۰- زبیدہ صدیقی بیگم ، دکتر ۱
- ۳۱- خانم رضوالہ سحر بیگم ۱
- ۳۲- معید الظفر نوشاھی ۱
- ۳۳- سید حسین عارف نقوی ۱

IV- نام جای و کسان دارنده نسخه ها

به ترتیب الفبائی . که بدنبال هر یک ، نام فهرست نگار و شمار نسخه آمده است .

- 1- اٹک (سرحد) تله گنگ ، خیر پورہ ، اسد اللہ خان
(۳) نعیم اختر قمر مجددی
- 2- اٹک (سرحد) سلطانپور ، حمیدیدہ ، سید عبدالرحمان شاہ
(۲) نعیم اختر قمر مجددی
- 3- اٹک (سرحد) مکھڈ ، مولانا محمد علی
(۲۸) پروفیسور ملک محمد اقبال مجددی
- 4- اسلام آباد (پنجاب) ادارہ تحقیقات اسلامی
(۱)
- 5- اسلام آباد (پنجاب) سید حسین عارف نقوی
(۱)
- 6- اسلام آباد (پنجاب) غلام حسین بٹ سید عارف نوشاہی
(۱)
- 7- اسلام آباد (پنجاب) گنج بخش احمد منزوی (۳۱۱)
- 8- اوج (پنجاب) مخدوم سید شمس الدین گیلانی
(۷) دکتر اللہ دتا چوہدری ، غلام سرور
- 9- اوکاڑہ (سند) کتابخانہ اقبال صلاح الدین
(۱)
- 10- بلوچستان ، مستونگ ، جواتر ، عبدالصمد کاریز
(۱) دکتر انعام الحق
- 11- بلوچستان ، مستونگ ، میر عبدالستار محمد شہی ، میر معین
(۱) دکتر انعام الحق کوثر

- 12- بنون (سرحد) نسیم گل ، کتابخانہ حبیب اللہ خان
(۳) محمد لذیر رانچھا
- 13- بہاولپور (پنجاب) جامعہ اسلامیہ ، پروفیسور اللہ دتا چودری
(۳)
- 14- بہاولپور (سند) رحمت بک کمپنی ، پروفیسور اللہ دتا چودری
(۱)
- 15- بہاولپور (سند) سنٹرل لائبریری پروفیسور اللہ دتا چودری
(۱)
- 16- بہاولپور : فیصل آباد چشتیان ، درگاہ معلی ،
(۱) محمد اجمل چشتی فاروق نعیم اختر قمر مجددی
- 17- بہاولنگر () چشتیان کمنہ ، اللہ دین نظامی .
(۲) نعیم اختر مجددی
- 18- پیشاور (سرحد) اگوڑہ خٹک ، نوشہرہ کتابخانہ رحیمیہ .
(۳) میر سجاد حسین کاظمی
- 19- پیشاور (سرحد) دکن اسلام محمود خان .
(۱) میر سجاد حسین کاظمی
- 20- پیشاور (سرحد) پشتو اکادمی . استاد محمد رضا ہمدانی
(۶)
- 21- پیشاور (سرحد) جہنکی ، مذہبی کتابخانہ ، مولوی وردک .
(۱) میر سجاد حسین کاظمی
- 22- پیشاور (سرحد) دانشگاه پیشاور (کالج اسلامیہ) .
(۱۷) سید امتیاز حسین
- 23- پیشاور (سرحد) دکن اختر جعفری ، پروفیسور دانشگاه
(۱) میر سجاد حسین کاظمی پیشاور .
- 24- پیشاور (سرحد) دکن خواجہ محمد سلیم .
(۱۶) استاد محمد رضا ہمدانی
- 25- پیشاور (سرحد) رسی تاون ، راحت علی خان قزلباش .
(۱) میر سجاد حسین کاظمی
- 26- پیشاور (سرحد) ریکارڈ آفیس . سید حسن مجتبی رضوی
(۴)
- 27- پیشاور (سرحد) سید امیر شاہ بخارایی
(۲)

- 28- پیشاور (سرحد) شرقیہ دارالعلوم الاسلامیہ (۲)
- 29- پیشاور (سرحد) عجائب گھر (موزہ) ، محمد اسرائیل کان
اللہ لہ (۳)
- 30- پیشاور (سرحد) غاجی کندر خیل ، میان محمد جان رئیس
مدرسہ حمایت اسلام . میر مجاد حسین کاظمی (۱)
- 31- پیشاور (سرحد) فیصل کالونی ، استاد محمد عبدالقدوس .
محمد اسرائیل کان اللہ لہ (۱)
- 32- پیشاور (سرحد) کاشکال ، کتابخانہ نقشبندیہ .
استاد محمد رضا ہمدانی (۱)
- 33- پیشاور (سرحد) گبار شاجی ، سید صادق حسین شاہ جعفری .
میر مجاد حسین کاظمی (۱)
- 34- پیشاور (سرحد) نوشہرہ ، اکوڑہ خٹک ، مدرسہ حقانیہ .
میر مجاد حسین کاظمی (۱)
- 35- پیشاور (سرحد) نوشہرہ ، زاخیل بالا ، کتابخانہ فیروز الدین (۱)
- 36- جہلم (پنجاب) پنڈ دادنخان ، احمد آباد ، مقرب الدین .
محمد لذیر رانجہا (۱)
- 37- جہلم (پنجاب) پنڈ دادنخان ، محلہ لوہاران .
محمد لذیر رانجہا (۱)
- 38- جہلم (پنجاب) پنڈ دادنخان ، مولانا جہان زیب .
محمد لذیر رانجہا (۳)
- 39- جہلم (پنجاب) للہ ، کتابخانہ مجددیہ ، مطلوب الرسول
مجددی . نعیم اختر قمر مجددی (۲)
- 40- جہلم (پنجاب) چنیوٹ ، ملک آباد ، محمد اکرم .
محمد لذیر رانجہا (۳)
- 41- حیدر آباد (سند) تندو قیصر ، گنجینہ نظامیان .
نعیم اختر قمر مجددی (۱)

- 42- حیدر آباد (سند) درگاہ شریف ، کتابخانہ عالیہ علمبیہ ،
(۱) پیر محب اللہ شاہ راشدی . نعیم اختر قمر مجددی
- 43- حیدر آباد (سند) سندھی ادبی بورڈ .
(۳) نعیم اختر قمر مجددی
- 44- حیدر آباد (سند) سندھ پراونشیل داؤد پوتا لائبریری .
(۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 45- حیدر آباد (سند) شاہ ولی اللہ کالج . نعیم اختر قمر مجددی
(۱)
- 46- حیدر آباد (سند) منصورہ ، شاہ ولی اللہ کالج .
(۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 47- خوشاب (پنجاب) اکبر پورہ ، مولانا گلزار احمد .
(۱)
- 48- خیرپور (سند) تمپہری ، مدرسہ دارالہدا . سید خضر نوشاہی
(۲)
- 49- خیرپور (سند) پیر گوٹہ ، مدرسہ راشدیہ . سید خضر نوشاہی
(۱)
- 50- خیرپور (سند) کتابخانہ عہومی سید خضر نوشاہی
(۹)
- 51- ڈیرہ اسماعیل خان (سرحد) معظم خان کتابفروش .
(۲) محمد لذیر رانجہا
- 52- ڈیرہ اسماعیل خان (سرحد) مکتہ حبیبیہ . محمد لذید رانجہا
(۷)
- 53- راولپنڈی (پنجاب) بازار بہاہڑا ، جامعہ غوثیہ مظہرالاسلام .
(۱) پرفسور اختر راہی
- 54- راولپنڈی (پنجاب) عزیز آباد ، اکادمی تعلیمات اسلامی ،
(۱) مولانا ریاض حسین شاہ . پرفسور اختر راہی
- 55- راولپنڈی (پنجاب) عیدگاہ کتابخانہ حبیبیہ . پرفسور اختر راہی
(۱)
- 56- راولپنڈی (پنجاب) کتابخانہ مستالیہ . پرفسور اختر راہی
(۱)
- 57- راولپنڈی (پنجاب) کمیٹی چوک ، سروان اسلم محمود .
(۲) سید عارف نوشاہی
- 58- راولپنڈی (پنجاب) گولڑہ شریف ، درگاہ شادروان
(۸) پیر مہر علی شاہ . پرفسور ملک محمد اقبال

- 59- راولپنڈی (پنجاب) گلشن آباد (آکال گرہ) ابو سعید
- (۱) محمد رمضان بہروی صاحب . سعید غازی نوشاہی
- 60- راولپنڈی (پنجاب) لعل شاہ بخاری ، مدنی مسجد .
- (۱) پرفسور ملک محمد اقبال
- 61- راولپنڈی (پنجاب) واہ کینٹ ، گڑھی انغانان ،
- (۴) کتابخانہ فاضلیہ . پرفسور اختر راہی
- 62- رحیم یار خان (پنجاب) صادق آباد ، گنجینہ میر ،
- (۱) میر زاہد حسین . دکتہ اللہ دتا چوہدری
- 63- رحیم یار خان (پنجاب) محمد آباد ، مبارک اردو لائبریری .
- (۷) دکتہ اللہ دیا چوہدری
- 64- ساہیوال (پنجاب) دارالعلوم فریدیہ . نعیم اختر قمر مجددی
- (۱) سرگودھا (پنجاب) الہ آباد ، میان عبدالرحیم صاحب .
- (۱) محمد نذیر رانجہا
- 66- سرگودھا (پنجاب) انجمن ربوہ خلافت . نعیم اختر مجددی
- (۷) سرگودھا (پنجاب) بکھر ، عبدالرسول صاحب .
- (۲) نعیم اختر مجددی
- 68- سرگودھا (پنجاب) بہاول ، محمد اسماعیل دھوری .
- (۲) محمد نذیر رانجہا
- 69- سرگودھا (پنجاب) بہاول ، محمد افضل ، جہان آباد .
- 70- سرگودھا (پنجاب) بہاول ، بکھر ، کتابخانہ عبدالرسول صاحب .
- (۱) محمد نذیر رانجہا
- 71- سرگودھا (پنجاب) بہاول ، جگہیان ، اللہ دتا صاحب .
- (۸) محمد نذیر رانجہا
- 72- سرگودھا (پنجاب) بہاول ، چکرمنداس ، احمد خان ،
- (۱) محمد نذیر رانجہا
- 73- سرگودھا (پنجاب) بہاول ، چک ۲۸ شمالی ، محمد امان .
- (۱) محمد نذیر رانجہا

- 74- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، چک ۱۵۰ شمالی ،
 غلام بشیر شاہ ، محمد نذیر رانجہا (۱)
- 75- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، حویلی بیکنان ، مولوی
 خوشی محمد ، محمد نذیر رانجہا (۱)
- 76- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، دیرہ سیدان ، محمد انور صاحب ،
 محمد نذیر رانجہا (۲)
- 77- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، ڈیرہ ملکان ، مولانا یار محمد ،
 محمد نذیر رانجہا (۲)
- 78- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، ڈیرہ میانہ ، میان سردار محمد ،
 محمد نذیر رانجہا (۱)
- 79- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، رب نواز ، لیلیانی ،
 محمد نذیر رانجہا (۳)
- 80- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، سردار پور نون ،
 چوہدری منیر احمد ، محمد نذیر رانجہا (۱)
- 81- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، سعادت خان ، پتھن ،
 محمد نذیر رانجہا (۲)
- 82- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، شاہ محمد ، میان ،
 محمد نذیر رانجہا (۳)
- 83- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، صوفی نعمت اللہ چاؤہ ،
 محمد نذیر رانجہا (۳)
- 84- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، عابد حسین ، محمد نذیر رانجہا (۱)
- 85- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، عطمان ، مولوی محمد یاسین ،
 محمد نذیر رانجہا (۱)
- 86- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، غضنفر علی ، مہالم ،
 محمد نذیر رانجہا (۲)
- 87- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، غلام بشیر شاہ ، چک ۱۰ ،
 محمد نذیر رانجہا (۱)

- 88- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، غلام محمد ، کمر پوٹ . (۱)
محمد نذیر رانجھا (۲)
- 89- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، کتابخانہ محمد علی ، کوٹ میدان . (۱)
محمد نذیر رانجھا (۱۰)
- 90- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، کتابخانہ محمد وسیم ، (۱)
چک ۱۹ شمالی . محمد نذیر رانجھا (۱)
- 91- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، کوٹ بھائی خان ، (۱)
اللہ بخش میکن . محمد نذیر رانجھا (۲)
- 92- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، گزار احمد ، چک ۵۰ شمالی . (۱)
محمد نذیر رانجھا (۱)
- 93- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، کوٹ مومن غلام سرور . (۱)
محمد نذیر رانجھا (۱)
- 94- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، مدرسہ علوم المرتضیٰ ، (۱)
مفتی محمد رفیق . نعیم اختر قمر مجددی (۲)
- 95- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، مدهہ رانجھا ، عابد حسین . (۱)
محمد نذیر رانجھا (۱)
- 96- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، مولانا داؤد . محمد نذیر رانجھا (۱)
- 97- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، مولانا قدرت اللہ . محمد نذیر رانجھا (۵)
- 98- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، مولوی خوشی محمد ، (۱)
حوالی میکنان . محمد نذیر رانجھا (۱)
- 99- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، مولوی عنایت اللہ ، (۱)
چک ۸ شمالی . محمد نذیر رانجھا (۳)
- 100- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، مولوی فتح محمد ، دیو وال . (۱)
محمد نذیر رانجھا (۲)
- 101- سرگودھا (پنجاب) بہلول ، مولوی محمد یاسین عظمیان . (۱)
محمد نذیر رانجھا (۱)

- 102- سرگودھا (پنجاب) بہاول ، میانی شام محمد . محمد نذیر رانجھا (۱)
- 103- سرگودھا (پنجاب) بہاول ، نصیر آباد ، مولانا داؤد .
- (۴) محمد نذیر رانجھا
- 104- سرگودھا (پنجاب) بہاول ، نوان کوٹ ، غلام سرور صاحب .
- (۱) محمد نذیر رانجھا
- 105- سرگودھا (پنجاب) بہاول ، نونانوالہ ، کتابخانہ محمود بیگ .
- (۳) محمد نذیر رانجھا
- 106- سرگودھا (پنجاب) بہیرہ ، کتابخانہ محمد غوثیہ ، علامہ
- (۲) نعیم اختر قمر مجددی
- 107- سرگودھا (پنجاب) بہیرہ مدرسہ عزیزہ ، ابرار احمد بکوی .
- (۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 108- سرگودھا (پنجاب) جہاوریان ، عطا الرحمن ، صاحب ، کہو کہر .
- (۶) محمد نذیر رانجھا
- 109- سرگودھا (پنجاب) چوک بہاکٹ ، محمد سعید صاحب .
- (۴) محمد نذیر رانجھا
- 110- سرگودھا (پنجاب) جھاوٹی ، کرم دین صاحب .
- (۳) محمد نذیر رانجھا
- 111- سرگودھا (پنجاب) حبیب الرحمن صاحب . محمد نذیر رانجھا (۴)
- 112- سرگودھا (پنجاب) خوشاب گستان ، حافظ نور محمد عبد اللہ
- (۴) صاحب . محمد نذیر رانجھا
- 113- سرگودھا (پنجاب) خوشاب ، محمد نسیم صاحب .
- (۳) محمد نذیر رانجھا
- 114- سرگودھا (پنجاب) مٹھیوال مکتبہ سلیمانیہ . محمد نذیر رانجھا (۷)
- 115- سرگودھا (پنجاب) سہل انوالہ کہوہ ، میان داؤد خان .
- (۲) محمد نذیر رانجھا
- 116- سرگودھا (پنجاب) کتابخانہ حبیب الرحمن صاحب .
- (۱) محمد نذیر رانجھا

- 117- سرگودھا (پنجاب) کتابخانه منیر احمد ، سردار پور ٹون .
(۱) محمد نذیر رانجھا
- 118- سرگودھا (پنجاب) ماڑی ، کتابخانہ عبید اللہ صاحب .
(۱) محمد نذیر رانجھا
- 119- سرگودھا (پنجاب) ملک نصیر احمد صاحب . محمد نذیر رانجھا (۳)
- 120- سرگودھا (پنجاب) مولانا شہاب الدین . محمد نذیر رانجھا (۲)
- 121- سرگودھا (پنجاب) مولوی فخر الدین . محمد نذیر رانجھا (۱)
- 122- سرگودھا (پنجاب) مولوی فضل اللہ شاہ صاحب .
(۳) محمد نذیر رانجھا
- 123- سرگودھا (پنجاب) نور حیات کالونی بہاول ، کتابخانہ
(۱) محمد شریف صاحب . محمد نذیر رانجھا
- 124- سرگودھا (پنجاب) ہائیمی ولد ، محمود خان صاحب .
(۲) محمد نذیر رانجھا
- 125- سکھر (سند) کوئٹہ سام نہرا ، مولانا میر محمد سکندرانی .
(۲) محمد علی کوثر
- 126- سیالکوٹ (پنجاب) بدو ملہی کمنہ ، کتابخانہ فخر الاطباء .
(۴) نعیم اختر قمر مجددی
- 127- سیالکوٹ (پنجاب) رنگپورہ ، کتابخانہ حسن علی .
(۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 128- سیالکوٹ (پنجاب) ظفر وال ، ایم۔ آئی۔ کاظمی .
(۱) پرفسور محمد اقبال مجددی
- 129- شکار پور (پنجاب) گڑھی یاسین ، گوشہ ادب ، صلاح الدین .
(۷) سید خضر نوشاھی
- 130- شکار پور (پنجاب) گڑھی یاسین ، سندسہ قاسمیہ ،
(۱) نجم الدین صاحب . سید خضر نوشاھی
- 131- شکار پور (پنجاب) گڑھی یاسین ، مولانا محمد ابراہیم
(۱) ناظم . یاسینی . سید خضر نوشاھی (۳)

- 132- شیخو پوره (پنجاب) اجینانواله ، حکیم سید محمد شاه .
(۲) محمد علی کوثر
- 133- شیخو پوره (پنجاب) بوهر باتھ ، محمد علی کوثر بستی .
(۳) سید عارف نوشاهی
- 134- شیخو پوره (پنجاب) خانقاہ دوگران ، رضویہ ، ابوالفیض
(۲) محمد عبد لکریم ابدالوی . نعیم اختر قمر مجددی
- 135- شیخو پوره (پنجاب) سرمیدانی ، گنجمنہ ضیاء العاوم .
(۶) نعیم اختر قمر مجددی
- 136- شیخو پوره (پنجاب) فیروز والا ، میر وال ، کتابخانہ اعظمہ .
(۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 137- شیخو پوره (پنجاب) مریدی باتھ ، حکیم محمد سبغ اللہ .
(۱) نعیم اختر قمر مجددی
- 138- شیخو پوره (پنجاب) مریدی ، کتابخانہ نقشبندیہ ،
(۱) اشفاق احمد مجددی . نعیم اختر قمر مجددی
- 139- شیخو پوره (پنجاب) مریدی ، مولانا محمد اسماعیل
(۱) نوشاهی اعظمی . نعیم اختر قمر مجددی
- 140- شیخو پوره (پنجاب) نارنگ مندی ، چندیاہ گستان ،
(۴) محمد شفیع الراعی . نعیم اختر قمر مجددی
- 141- شیخو پوره (پنجاب) نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہدیہ ،
(۳) مبارک علی شاہد . نعیم اختر قمر مجددی
- 142- شیخو پوره (پنجاب) نارنگ مندی ، کتابخانہ شاہیہ ،
(۱۳) علی حق شاہ . نعیم اختر قمر مجددی
- 143- شیخو پوره (پنجاب) نارنگ مندی ، کوت بہیلان ، چودھری
(۱) ذکاء اللہ . نعیم اختر قمر مجددی
- 144- شیخو پوره (پنجاب) نارنگ مندی ، ماری کلان ، حکیم
(۱) رحمت علی قریشی . نعیم اختر قمر مجددی

- 145- شیخو پوره (پنجاب) نوشهره ، کتابخانه هاشمی .
- (۱) خاتم رضوانه سحر
- 146- فیصل آباد (پنجاب) پپانز کالونی ، کتابخانه مجاهد الاسلام .
- (۴) نعیم اختر قمر مجددی
- 471- فیصل آباد (پنجاب) چنیوت بازار وکیلان ، کتابخانه چشتی
- (۴) سلیمانی .
- 148- فیصل آباد (پنجاب) عبدالله پور ، مولوی محمد رمضان شوق .
- (۱) سید خضر نوشاهی
- 149- فیصل آباد (پنجاب) غلام محمد آباد ، مکتبه جشتیه .
- (۳) نعیم اختر قمر مجددی
- 150- قصور (پنجاب) کوت مراد خان ، کتابخانه همدانی ،
- (۳) سید محمد طیب شاه همدانی .
- 151- قصور (پنجاب) کتابخانه برکاتیه رضویه ، محمد عبدالله
- (۲) قادری رضوی .
- 152- کراچی (سند) استاد حسام الدین راشدی . روشن آرا بیگم
- 153- کراچی (سند) انجمن ترقی اردو . سید عارف نوشاهی ،
- (۱۰) سید سرفراز علی رضوی
- 154- کراچی (سند) پرفسور نعیم الله فهمی استاد زبان فارسی
- (۱) 155- کراچی (سند) پیر گوته ، مدرسه راشدیه .
- 156- کراچی (سند) جناح باغ ، لیاقت هال لائبریری .
- (۱) سید خضر نوشاهی
- 157- کراچی (سند) چند دیگر ، نیشنل بانک آف پاکستان .
- 158- کراچی (سند) کریم بخش خالد ، دبیر دایره اطلاعات و
- فیلم استان سند .
- (۱) سید عارف نوشاهی
- 159- کراچی (سند) لیاقت علی لائبریری .
- (۱) 160- کراچی (سند) میموریل لائبریری .
- (۳) 161- کراچی (سند) وزه ملی .
- (۸۶) سید عارف نوشاهی

- 162- کراچی (سند) ناظم آباد ، کتابخانہ ہمدرد ، حکیم محمد سعید (۲) (۱) دہلوی ۱۰۳ R.
- 163- کراچی (سند) ناظم آباد ، سید محمد پیدری ، سید خضر نوشاھی (۳)
- 164- کویتہ (بلوچستان) حاجی محمد یوسف ، دکتہ انعام الحق کوثر (۱)
- 165- کویتہ (بلوچستان) سیٹھا صادق علی ، دکتہ انعام الحق کوثر (۱)
- 166- کویتہ (بلوچستان) کلی لاجور گستان ، مدرسہ ضیاء العلوم .
- 167- کویتہ (بلوچستان) مولانا محمد ہاشم جان مجددی .
- (۱) پرفسور محمد اقبال مجددی
- 168- کیمبل پور (پنجاب) حسن ابدال ، مدرسہ تعلیم قرآن .
- (۱) پرفسور اختر راھی
- 169- کیمبل پور (پنجاب) سلطانپور ، کتابخانہ شاہدینہ ،
- مبارک علی شاہد . پرفسور اختر راھی (۱)
- 170- کیمبل پور (پنجاب) چورہ ، مختار الحسن شاہ نقشبندی .
- پرفسور اختر راھی (۱)
- 171- کیمبل پور (پنجاب) کتابخانہ عبدالحق غورغشی .
- پرفسور اختر راھی (۱)
- 172- کیمبل پور (پنجاب) مکمڈ ، مولانا محمد علی .
- (۲) پرفسور ملک محمد اقبال
- 173- گجرات (پنجاب) احمد حسین احمد قلعه داری .
- پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری (۶)
- 174- گجرات (پنجاب) دالیہ کتابخانہ حکیم محمد اکبر خان .
- پرفسور احمد حسین احمد قلعه داری (۱)
- 175- گجرات (پنجاب) دھل ، مولانا میر محمد شریف نوشاھی .
- (۳) سید خضر نوشاھی
- 176- گجرات (پنجاب) ماہنپال ، کتابخانہ شاہیہ .
- (۱) سید عارف نوشاھی (۹)

- 177- گجرات (پنجاب) شاه دولہ رود ، حکیم عبدالرحیم عبدالجلیل (۱) (۱)
- 178- گجرات (پنجاب) قلعه دار ، کتابخانہ مولانا عبدالکریم (۱) (۱)
- 179- گجرات (پنجاب) گنجاہ گولیکی ، پیرزادہ خلیل احمد ناصر (۲) (۱)
- 180- گوجرانوالہ (پنجاب) تہمتہ گجر ، مولوی محمد عبداللہ (۲) (۱)
- 181- گوجرانوالہ (پنجاب) پنڈی بہنیاں ، انجمن اصلاح مسلمین (۱) (۱)
- 182- گوجرانوالہ (پنجاب) حافظ آباد ، چشتی کونٹری ، محمد رفیق (۲) (۱)
- 183- گوجرانوالہ (پنجاب) حافظ آباد ، عبدالرشید فاروق (۳) (۱)
- 184- گوجرانوالہ (پنجاب) رسولپور تاون ، کسسی ، محمد حسین کسسی (۱) (۱)
- 185- گوجرانوالہ (پنجاب) سنگھیکی منڈی ، نذیر احمد نقشبندی (۲) (۱)
- 186- گوجرانوالہ (پنجاب) سندی ہوان ٹاؤن ، نصیر احمد (۳) (۱)
- 187- گوجرانوالہ (پنجاب) علی پور چٹمہ ، سوئیانی والا (۳) (۱)
- 188- لاہور (پنجاب) اردو بازار ، کتابخانہ رشیدیہ قادری (۵) (۱)
- 189- لاہور (پنجاب) اردو بازار ، کتابخانہ شان اسلام (۱) (۱)
- 190- لاہور (پنجاب) استاد داکتر محمد باقر ، داکتر خالدہ صدیقی (۶) (۱)

- 191- لاهور (پنجاب) اعوان تاون ، سید سبط الحسن ضیغم . (۱)
- 192- لاهور (پنجاب) الارکلی ، دانش آباد ، احسان دانش . (۲)
- 193- لاهور (پنجاب) پنجاب پبلک لائبریری . منظور احسن عباسی . (۱۴)
- 194- لاهور (پنجاب) دانشگاه آذر . پرفسور محمد اقبال مجددی . (۴)
- 195- لاهور (پنجاب) دانشگاه پنجاب (پنجاب یونیورسٹی) . پرفسور عبداللہ . (۲۹)
- 196- لاهور (پنجاب) چوک وزیر خان ، عالمگیر شجاع . محمد علی کوثری . (۵)
- 197- لاهور (پنجاب) دانشگاه ، ذخیرہ ربانی . دکتر محمد بشیر حسین . (۲)
- 198- لاهور (پنجاب) دانشگاه شیرانی . دکتر محمد بشیر حسین . (۴۸)
- 199- لاهور (پنجاب) دروازہ ٹیکسالی ، کتابخانہ دارالعلوم . انجم نعمانیہ . (۱)
- 200- لاهور (پنجاب) دروازہ دہلی ، مولوی نبی بخش ، باغ علی نسیم . (۲)
- 201- لاهور (پنجاب) دیال سنگھ تربیت سید محمد متین ہاشمی . ساجد الرحمان صدیقی . (۱۳)
- 202- لاهور (پنجاب) رحمان پورہ ، محمد شریف الہدی . نعیم اختر قمر مجددی . (۲۵)
- 203- لاهور (پنجاب) زیلوی رود ، حکیم محمد موسی امرتسری چشتی . (۱)
- 204- لاهور (پنجاب) چابغہ اشرفیہ . پروفیسور اختر راہی . (۱)
- 205- لاهور (پنجاب) سرمیدانی گنجینہ ضیاء العلوم . نعیم اختر قمر مجددی . (۱)
- 206- لاهور (پنجاب) شاہی مسجد ، علماء اکیڈمی . نعیم اختر قمر مجددی . (۱)
- 207- لاهور (پنجاب) شش محل ، انبالہ بھگت سازی ، محمد بشیر . لودھیانوی . (۲۳)

- 208- لاہور (پنجاب) فقیر خاں ، کتابخانہ سید منیث الدین بخاری . (۱)
(۱) چند نثر . محمد علی کوثر (۱۷)
- 209- لاہور (پنجاب) کتابخانہ الریاضی ، جی۔ معین الدین . (۱)
(۲) دکتہر ظہور الدین احمد (۳)
- 210- لاہور (پنجاب) کتابخانہ قلعہ شاہی . سید عارف نوشاھی (۲)
- 211- لاہور (پنجاب) گلبرگ ۱۰ الف . دکتہر محمد عبداللہ بختائی (۱)
- 212- لاہور (پنجاب) محمد شفیع . بشیر حسین (۴)
- 213- لاہور (پنجاب) مسلم مسجد ، کتابخانہ خاور ، محمد حلیم . (۲)
(۲) سید عارف نوشاھی
- 214- لاہور (پنجاب) سوزہ . رشید احمد (۲)
- 215- لاہور (پنجاب) نکسون رود ، خلیل الرحمان داودی . (۱)
(۱) سید عارف نوشاھی
- 216- ملتان (پنجاب) آغا پورہ ، مکتبہ فایق . (۱)
- 217- ملتان (پنجاب) باغ لانگی ، کتابخانہ عمومی . (۱)
(۱) دکتہر زبیدہ صدیقی
- 218- ملتان (پنجاب) جمہانیان ، چک I.R. ۱۱۴ ، کتابخانہ (۱)
(۱) امجد نظامی . معید الظفر نوشاھی
- 219- ملتان (پنجاب) خان عبدالعلیم ترین . دکتہر زبیدہ صدیقی (۱)
- 220- ملتان (پنجاب) خیابان بہاولپور ، دکتہر مہر عبدالحق . (۱)
- 221- ملتان (پنجاب) سید شاہ گردیزی . دکتہر زبیدہ صدیقی (۱)
- 222- ملتان (پنجاب) کتابخانہ خلافت ربوہ . نعیم اختر مجددی (۱)
- 223- میانوالی (پنجاب) داؤد خیل ، کتابخانہ حقایقہ سعید احمد . (۱)
(۲) محمد نذیر رانجھا
- 224- میانوالی (پنجاب) کندیان ، کتابخانہ سعیدہ ، مولانا عبدالخلیل (۱)
(۲) خان صاحب . محمد نذیر رانجھا
- 225- بنوں (سرحد) مین بازار ، عبداللہ خان صاحب . (۱)
(۲) محمد نذیر رانجھا
- 226- ہزارہ (سرحد) ہری پور دارالعلوم اسلامیہ رحمانیہ . (۴)
(۴) پرفسور اختر راہی

V۔ نام شہرہا

بہ ترتیب شمار بیشتر نسخہ ہا

۱۸۔ رحیم یار خان (پنجاب) ۸	۱۔ اسلام آباد (پنجاب) ۳۱۴
۱۹۔ اوچ (پنجاب) ۷	۲۔ لاہور (پنجاب) ۲۱۷
۲۰۔ جہلم (پنجاب) ۷	۳۔ مرگودھا (پنجاب) ۱۳۹
۲۱۔ سیالکوٹ (پنجاب) ۶	۴۔ کراچی (سندھ) ۱۱۹
۲۲۔ میانوالی (پنجاب) ۶	۵۔ پیشاور (سرحد) ۶۳
۲۳۔ بہاولپور (سندھ) ۵	۶۔ شیخوپورہ (پنجاب) ۴۰
۲۴۔ قصور (پنجاب) ۵	۷۔ اٹک (سرحد) ۳۹
۲۵۔ بنوں (سرحد) ۴	۸۔ گجرات (پنجاب) ۲۴
۲۶۔ ہزارہ (سرحد) ۴	۹۔ راولپنڈی (پنجاب) ۲۰
۲۷۔ بہاولنگر (پنجاب) ۳	۱۰۔ گوجرانوالہ (پنجاب) ۱۸
۲۸۔ جھنگ (پنجاب) ۳	۱۱۔ ملتان (پنجاب) ۱۳
۲۹۔ سکھر (سندھ) ۲	۱۲۔ فیصل آباد (پنجاب) ۱۲
۳۰۔ مستونک (بلوچستان) ۲	۱۳۔ خیر پور (سندھ) ۱۲
۳۱۔ اوکارا (پنجاب) ۱	۱۴۔ دیرہ اسماعیل خان (سرحد) ۹
۱۔ کویٹہ (بلوچستان) ۸	
۱۶۔ حیدر آباد (سندھ) ۸	
۱۷۔ شکار پور (سندھ) ۸	

SADI THROUGH THE MANU SCRIPTS OF PAKISTAN

By

AHMAD MONZAVI

**IRAN PAKISTAN
INSTITUTE OF PERSIAN STUDIES
ISLAMABAD, PAKISTAN**

